

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΚΑΙ ΤΑΣ ΕΠΙΣΗΜΟΤΕΡΑΣ ΕΟΡΤΑΣ
ΑΝΑΓΙΓΝΩΣΚΟΜΕΝΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ

ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ε. ΜΕΣΟΛΩΡΑ
Καθηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "ΝΟΜΙΚΗΣ,"
"Εν δδφ Ὁφθαλματρείου 5.

1910

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΚΑΙ ΤΑΣ ΕΠΙΣΗΜΟΤΕΡΑΣ ΕΟΡΤΑΣ
ΑΝΑΓΙΓΝΩΣΚΟΜΕΝΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ

ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ε. ΜΕΣΟΛΩΡΑ
Καθηγνήτου τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

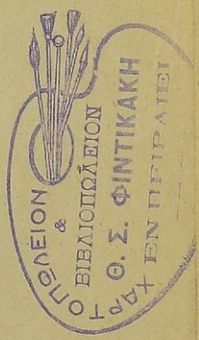

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "ΝΟΜΙΚΗΣ, Α ΒΕΡΓΙΑΝΙΤΟΥ"

Ἐν ὁδῷ Ὁφθαλμιατρῶν 5.

1910

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγ-
γραφέως.

Μεσαρνεα.

Περίληψις

Περὶ συστάσεως θρησκευτικοῦ βιβλίου.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρὸς τοὺς ἀνὰ τὸ Κράτος Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
καὶ τὰς Ἐπισκοπικὰς Ἐπιτροπὰς.

Ἀναντίλεκτόν ἐστιν, ὅτι ἡ ἀγνοία τῆς Ἀγίας Γραφῆς συνετέλεσε καὶ συνεχῶς συνετελεῖ εἰς τὸ νὰ ματαιῶται ὁ ὑψηλὸς τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου σκοπὸς ἐν τῇ πρακτικῇ αὐτοῦ ἐφαρμογῇ, διότι αὕτη ὁσημέραι γεννᾷ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πιστῶν, μὴ θρησκευτικῶς ὅσον ἔνεστι μορφουμένων, τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὰς θρησκευτικὰς ἀληθείας, ὅπερ οὐδένα ὑμῶν λανθάνει.

Ὅθεν πρὸς ἄρσιν τούτων καὶ ἐπίτευξιν ἐκείνου ἀνάγκη μεγίστη πρωτίστως μὲν ὁ κατώτερος ἱερὸς κλῆρος, εἴτα δὲ καὶ σύμπας ὁ χριστιανικὸς κόσμος, νὰ τρέφηται ἐνδελεχῶς τὴν μόνην πνευματικὴν τροφήν, ἣτις κυριώτατα ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς προέρχεται. Ἀλλ' αὕτη, δυσνόητος ὡς γνωστὸν ἐν πολλοῖς οὕτα, χρήζει ἐρμηνείας προσιτῆς τῇ ἀντιληπτικῇ δυνάμει κάκεινων καὶ τούτου. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ὑπάρχουσι πολλὰ ἐρμηνευτικὰ βοηθήματα τῆς Ἀγίας Γραφῆς δυνάμενα νὰ ὠφελῶσι τοὺς χριστιανούς, ἀλλὰ τούτων τὰ μὲν εἰσι προωρισμένα εἰς ἀνωτέρας ἐπιστημονικὰς καὶ εὐρείας μελέτας, τὰ δὲ μακρὰ καὶ δυσεύωνα, τὰ δὲ ἐντελῶς ἐξηνητημένα ἤδη, ὥστε ὑπάρχει ἐπαισθητὴ ἔλλειψις θρησκευτικοῦ διδακτικοῦ βοηθή-

ματος καταλλήλου τῷ ἱερῷ κλήρῳ καὶ τῷ λαῷ, φύσει μαθήσεως ὀρεγομένῳ πρὸ πάντων θρησκευτικῆς.

Τὴν ἔλλειψιν ταύτην συνιδῶν ὁ ἀκάματος καθηγητὴς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρίου Σχολῆς καὶ ὑφηγητὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κύριος Ἰωάννης Μεσολωρᾶς, ἐφιλοπόνησεν ἀξιόλογον, εὖωνον καὶ συνοπτικὸν βιβλίον ἐπιγραφόμενον **Κείμενον καὶ Πρακτικὴ Ἑρμηνεία τῶν ἀναγινωσκομένων κατὰ Κυριακὰς Εὐαγγελίων**, ὅπερ ὑποβλήθην τῇ Συνόδῳ καὶ εὐρεθὲν ἐπωφελὲς οὐ μόνον διὰ τοὺς Κληρικούς, τὰ σχολεῖα ἐν γένει, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντα χριστιανόν, ἐνέκρινεν ἐκδοθῆναι.

Ὅθεν ἡ Σύνοδος συνίστησι τοῦτο πᾶσιν ὑμῖν, ἐκφράζουσα σύναμα τὴν ἐαυτῆς ἐπιθυμίαν, ὅπως συστήσητε αὐτὸ ἕκαστος ὑμῶν τῷ ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν ὑμῶν ἱερῷ Κλήρῳ καὶ παντὶ χριστιανῷ, ἐφιεμένῳ τῆς ψυχικῆς ὠφελείας ἑαυτοῦ, ὅπως οὕτω καὶ ὁ πονήσας ἀμειψθῇ καὶ ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου ὠφελῇται.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Δεκεμβρίου 1889.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΓΕΡΜΑΝΟΣ πρόεδρος
- † Ὁ Μεσσηνίας ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ
- † Ὁ Ζακύνθου ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
- † Ὁ Νάξου ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
- † Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας ΔΑΥΙΔ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Γ. Παναγιωτόπουλος

ΤΟΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟΥΤΟΥ

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1879, ὅτε τὸ πρῶτον διωρίσθη καθηγητὴς τῶν θεολογικῶν μαθημάτων ἐν τῷ γυμνασίῳ Κορίνθου, ἡρξάμην ἐρμηνεύων καὶ πρακτικῶς ἀναπτύσσων κατὰ πᾶν Σάββατον τὸ καθ' ἑκάστην Κυριακὴν καὶ τὰς κυριώτερας ἑορτὰς ἀναγινωσκόμενον Εὐαγγέλιον οὐ μόνον εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Γυμνασίου καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς μαθητρίδας τῶν Παρθεναγωγείων. Τὴν θρησκευτικὴν ταύτην καὶ παιδαγωγικὴν ἐργασίαν ἐξετέλεσα καὶ ἐξακολουθῶ ἐπιτελῶν καὶ ἐν διαφόροις τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς ἐκπαιδευτηρίοις ἀρρένων τε καὶ θηλέων, τὴν ἀκράδαντον πεποίησιν ἔχων, ὅτι μέγα τι καὶ σωτήριον ἀγαθὸν προσκίγγεται ἐκ τῆς τοιαύτης θρησκευτικῆς διδασκαλίας, δι' ἧς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ σιδηρὸς τομώτερος καὶ πυρὸς θερμώτερος, διαδίδεται εἰς τὰς ψυχὰς τῆς σπουδαζούσης ἑλληνικῆς νεότητος. Ἰὰ τοῦ Εὐαγγελίου ῥήματα εἶνε Θεοῦ δύναμις, Θεοῦ σοφία. Ἡ τούτων δ' ἐρμηνεία καὶ ζωσα καὶ πρακτικὴ ἀνάπτυξις, γιγνομένη κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἀγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου πίστεως, διαθερμαίνει τὴν καρδίαν τοῦ ἀκροατοῦ, καθίστησιν αὐτὸν πρόθυμον εἰς ἔργα ἀγαθὰ καὶ κοινωφελῆ καὶ διεγείρει ἐν αὐτῇ τὰ εὐσεβέστερα καὶ εὐγενέστερα τῶν αἰσθημάτων, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος καθίσταται εἰκὼν καὶ ὁμῶμα τοῦ Δημοουργοῦ.

Καὶ ἡ γνώμη καὶ ἡ πεποίθησις ἡμῶν αὕτη δὲν διεπνεύσθη, διότι καὶ γυμνασιάρχαι καὶ διδάκτορες τῆς Θεολογίας, διδάσκοντες τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα εἴτε ἐν Γυμνασίοις, εἴτε ἐν Ἑλληνικοῖς σχολείοις, εἴτε ἐν Παρθεναγωγείοις, καὶ σχολάρχαι καὶ διευθύντριάς Παρθεναγωγείων καὶ Ἑλληνοδιδάσκαλοι, ἀναγνωρίζοντες τὴν μορφωτικὴν καὶ μεγάλην δύναμιν τῶν τοῦ Εὐαγγελίου θείων ἀληθειῶν, πρακτικῶς ἐρμηνευομένων, ἐπιτελοῦσι τὴν ἱερὰν ταύτην διακονίαν μετ' ἀγαθῶν ἀποτελεσμάτων.

Καὶ αὕτη δὲ ἡ Πολιτεία, ἀναγνωρίζουσα τὴν χρησιμότητα καὶ ἀναγκαιότητα τῆς τῶν Εὐαγγελικῶν λόγων διαδόσεως ἐν τοῖς σχολείοις, καθώρισε καὶ διέταξε διὰ τε τῆς ὑπ' ἀριθ. 11498 ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ διὰ τῶν προγραμμάτων τῶν Γυμνασίων καὶ Σχολαρχείων νὰ γίνηται ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία Εὐαγγελικῶν περικοπῶν ἐν τοῖς σχολείοις καθόλου ἀρρένων τε καὶ θηλέων. Ἐν τῇ ἐκτελέσει ὅμως τοῦ ἔργου τούτου κατεδηλώθη ἡ ἔλλειψις βιβλίου καταλλήλου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Κατιδόντες τὴν ἔλλειπιν ταύτην οὐ μόνον διὰ τὴν σπουδάζουσαν

νεότητα, ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν οἰκογένειαν, πο-
θοῦσαν νὰ ἔχῃ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς τὸ κείμενον τῶν κατὰ Κυριακὴν καὶ
τὰς ἐπισημοτέρας ἑορτὰς ἀναγιγνωσκομένων Εὐαγγελίων μετὰ πρα-
κτικῆς καὶ συντόμου ἐρμηνείας καὶ ἀναπτύξεως, ὅπως τὰ τοῦ Κυρίου
ῥήματα μᾶλλον διαδίδωνται καὶ τελεσφορῶσι, συνειδάμεν τὸ παρὸν
πρόηγμα, ὅπερ ἔτυχεν εὐμενοῦς ἀποδοχῆς παρὰ τε τῶν καθηγητῶν
καὶ διδασκάλων καὶ τῶν οἰκογενειῶν.

Ἦδη ἐξαντληθέντος καὶ τοῦ τελευταίου ἀντιτύπου τῆς ἐνδεκάτης
ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου τούτου, σκόπιμον καὶ ἐπ'ἀνάγκης ἐθεωρήσαμεν
νὰ ἀνατυπώσωμεν αὐτό, προσθέντες ἐν τέλει τὸ τε κείμενον καὶ τὴν
ἐρμηνείαν τῆς ἐπὶ τοῦ ὁροῦς ὁμιλίας, τῆς διδασκομένης
ἐν ἅπασι τοῖς σχολείοις ἀρχένων τε καὶ θηλέων, ἐπιποθοῦντες, ὅπως
τοῦτο καταστῇ συνέκδημος οὐ μόνον παντὸς μαθητοῦ καὶ πάσης
μαθητρίας, ἀλλὰ καὶ πάσης ὀρθοδόξου χριστιανικῆς οἰκογενείας, ἥτις
ἐν αὐτῷ θὰ εὐρίσκῃ τὸ κείμενον τῶν κατὰ Κυριακὴν καὶ τὰς
ἐπισημοτέρας ἑορτὰς ἀναγιγνωσκομένων Εὐαγγελικῶν περικλοπῶν,
σύντομον ἀνάπτυξιν αὐτοῦ, βραχείας ἐπεξηγηματικὰς
σημειώσεις καὶ οὐκ ὀλίγα ἡθικοθρησκευτικὰ συμ-
περάσματα καὶ διδάγματα, πρὸς μόρφωσιν ὀρθοδό-
ξου καὶ ἑλληνοπρεποῦς φρονήματος, οὗτινος μεγίστην ἀνάγκην ἔχει
τὸ ἡμέτερον Ἔθνος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ἰουνίου 1910

Ι. Ε. ΜΕΣΣΟΛΩΡΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

§ 1. Ἁγία Γραφή. Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη. Εὐαγγέλιον.

Ἡ ἁγία Γραφή εἶνε τὸ θεῖον ἐκεῖνο βιβλίον, τὸ ὁποῖον ἐγράφη κατ' ἐμπνευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὑπὸ ἁγίων καὶ εὐσεβῶν ἀνδρῶν· δι' ὃ θεόπνευστον εἶνε καὶ λέγεται.

Ἡ ἁγία Γραφή διαιρεῖται εἰς μέρη δύο.—Καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος ὀνομάζεται *Παλαιὰ Διαθήκη*, καὶ περιέχει διάφορα ἱερὰ γεγονότα, ἅμα δὲ καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Μωϋσέως δοθέντα εἰς τοὺς Ἑβραίους Νόμον καὶ τὰς προφητείας τῶν Προφητῶν. Λέγεται δὲ *Παλαιὰ Διαθήκη*, διότι περιέχει τὴν ἱερὰν συμφωνίαν, τ. ἑ. τὰς θείας διατάξεις καὶ τὴν συνθήκην, τὴν ὁποίαν ἐποίησεν ὁ Θεὸς μετὰ τῶν ἀνθρώπων, πρὶν ἔλθῃ ὁ Ἰησοῦς Χριστός¹.

Τὸ δὲ δεύτερον μέρος ὀνομάζεται *Καινὴ Διαθήκη*, καὶ περιέχει τὴν διδασκαλίαν, τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σωτῆρος. Λέγεται δὲ *Καινὴ Διαθήκη*, διότι περιέχει τὰς νέας διατάξεις, τὰς ὁποίας ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ, τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν· δηλαδὴ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν ἄνθρωπον νέας ἀληθείας, καὶ ἔδωκε νέα ἠθικὰ παραγγέλματα, διατάξεις καὶ νόμους.—Ὁ Σωτὴρ συνεπλήρωσε καὶ ἐτελειοποίησε τὸν *Μωσαϊκὸν* νόμον διὰ τῆς *Καινῆς Διαθήκης*.

Ἡ *Καινὴ Διαθήκη* λέγεται καὶ *Εὐαγγέλιον*, διότι περιέχει τὴν καλὴν ἀγγελίαν, τὴν σωτήριον εἰδήσιν, ὅτι ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ὁ ἐπηγγελμένος Μεσσίας, καὶ ἔσωσεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Οὐδεμίᾳ δὲ ἄλλῃ ἀγγελίᾳ βεβαίως ὑπῆρξε διὰ τὸν κόσμον μᾶλλον σωτήριος καὶ χαρμόσυτος ἢ ἡ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος· δι' ὃ καὶ δικαίως *Εὐαγγέλιον* αὕτη ὠνομάσθη.

Εὐαγγέλιον δὲ ὀνομάζομεν προσέτι καὶ τὸ ἱερὸν καὶ ἅγιον βι-

1) Ἡ λέξις *Διαθήκη* δηλοῖ ἢ συμφωνίαν, ἢ ἐντολὴν, ἢ συνθήκην, ἢ καὶ τὰς τελευταίας ἀπαρθάτους διατάξεις καὶ ἱερὰς θελήσεις τοῦ ἀποθνήσκοντος. Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ἡ λέξις *Διαθήκη* δηλοῖ τὰς θείας καὶ ἱερὰς βουλὰς καὶ διατάξεις, τὰς ὁποίας ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ.

βλῖον, τὸ ὁποῖον περιέχει τὴν ἱστορίαν τῆς καλῆς ταύτης ἀγγελίας· δηλ. διηγείται τὸν βίον, τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰ θαύματα τοῦ Σωτῆρος, ὅστις ἐγένετο ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου¹.

§ 2. Οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταί.

Τὸ ἅγιον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον συνέγραψαν τέσσαρες ἱεροὶ ἄνδρες, ὁ Ματθαῖος, ὁ Μάρκος, ὁ Λουκᾶς καὶ ὁ Ἰωάννης, οἵτινες διὰ τοῦτο καὶ *Εὐαγγελισταὶ* ὀνομάζονται. Ἐγράψαν δὲ οὗτοι τὰ Εὐαγγέλια αὐτῶν κατ' ἔμπνευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· δηλ. τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐφώτιζε καὶ ὠδήγει αὐτοὺς κατὰ τὴν συγγραφὴν τοῦ βίου καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Σωτῆρος· δι' ὃ τὰ Εὐαγγέλια αὐτῶν εἶνε θεόπνευστα.

§ 4. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἦτο ἐκ Γαλιλαίας, υἱὸς τοῦ Ἀλφαίου, Λευῖς πρότερον καλούμενος. Ἐγένετο δὲ εἰς τῶν δώδεκα Ἀποστόλων καὶ μαθητῶν τοῦ Σωτῆρος, τελώνης πρότερον τὸ ἐπάγγελμα. Ἦκουσε τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ καὶ εἶδε τὰ θαύματα αὐτοῦ.

Ἐκήρυξε δὲ τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ ἐν Παλαιστίνῃ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, χάριν τῶν ὁποίων καὶ συνέγραψεν αὐτὸ περὶ τὸ 55 μ. Χ. ἐν γλώσσῃ Ἀραμαϊκῇ (δηλ. τῇ συνήθει τότε ἑβραϊκῇ γλώσσῃ). Λέγεται δέ, ὅτι ὁ Ματθαῖος μετέφρασεν αὐτὸ εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν, ὡς τοῦτο σώζεται μέχρι σήμερον παρ' ἡμῖν. Ἡ ἱερὰ Παράδοσις λέγει, ὅτι ὁ Ματθαῖος ἦλθεν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ εἰς τὴν Παρθίαν, ἔνθα καὶ ἀπέθανε θάνατον μαρτυρικὸν κατὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης ἑκατονταετηρίδος (περὶ τὸ 80 μ. Χ.). Σκοπὸν δὲ πρὸς συγγραφὴν τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ εἶχεν ὁ Ματθαῖος νὰ ἀποδείξῃ διὰ τῶν προφητειῶν τῆς Π. Δ., ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο ὁ ἐπηγγελμένος Μεσσίας, ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου· διὰ τοῦτο καὶ συχνὴν χρῆσιν ποιεῖται τῶν προφητειῶν.

§ 4. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος ἦτο υἱὸς ἐπισήμου τινὸς χριστιανῆς γυναικός, Μαρίας ὀνομαζομένης, ἣτις κατέκειτο ἐν Ἱερουσαλὴμ, εἰς

1) Ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ γίνεται λόγος καὶ περὶ τοῦ προδρόμου Ἰωάννου καὶ περὶ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν πρώτων μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ.

τὴν οἰκίαν τῆς ὁποίας ἤρχετο ὁ ἀπόστολος Πέτρος, καὶ συνήρχοντο οἱ Ἀπόστολοι μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν (Πράξ. ιβ', 12). Ὁ Μάρκος ἐδιδάχθη ἀκριβῶς τὰ τοῦ χριστιανισμοῦ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου. δι' ὃ καὶ τούτου πιστὸς μαθητὴς καὶ πνευματικὸς υἱὸς λέγεται. Ἠκολούθησεν ὁμοῦς ἐπ' ὀλίγον καὶ τὸν ἀπόστολον Παῦλον κατὰ τὰς ἀποστολικὰς αὐτοῦ πορείας. παρὰ τοῦ ὁποίου ἱκανὰ περὶ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐδιδάχθη (Πράξ. ιβ', 25 καὶ ιγ', 5).

Ὁ Μάρκος ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ περὶ τὸ ἔτος 75 μ. Χ. ἐν Ρώμῃ, εἰς γλῶσσαν ἑλληνικὴν, κατὰ τὰς ἀκριβεῖς πληροφορίες, τὰς ὁποίας ἔλαβε παρὰ τοῦ αὐτόπτου καὶ αὐτηκόου μαθητοῦ τοῦ Σωτῆρος, τοῦ ἀποστόλου Πέτρου.

Σκοπὸν δὲ εἶχε διὰ τῆς συγγραφῆς τοῦ Εὐαγγελίου νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ κυρίως εἰς τοὺς ἐθνικοὺς. ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο διηγεῖται ἀκριβῶς καὶ ἐν τάξει τὰ τοῦ βίου τοῦ Σωτῆρος, καὶ ἰδίως περιγράφει τὰ θαύματα αὐτοῦ, δι' ὧν ἀποδεικνύεται τὸ ὑπερφυσικὸν καὶ ὑπεράνθρωπον αὐτοῦ· δηλ. ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο οὐ μόνον ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ Θεός. Ὁ Μάρκος σκοπὸν εἶχε νὰ διεγείρῃ παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς τὴν πίστιν πρὸς τὸν Ἰησοῦν ὡς τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

§ 5. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἦτο ἐθνικός· ἐξήσκει δὲ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ. Λέγεται δέ, ὅτι ἦτο καὶ ζωγράφος¹. Κατήγετο δὲ ἐκ τῆς Ἀντιοχείας, τῆς οὔσης ἐν Συρίᾳ, ὅπου πρῶτον τὰ περὶ τοῦ χριστιανισμοῦ ἤκουσεν. Ἐπεστράφη δὲ εἰς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἀκόλουθος πιστὸς κατὰ τὰς ἀποστολικὰς πορείας καὶ τὴν ἐν Ρώμῃ φυλάκισιν (Πράξ. ις', 10).

Ὁ Λουκᾶς ἦτο ἀνὴρ λόγιος, δι' ὃ καὶ ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ περὶ τὸ 70 ἔτος μ. Χ. ἐν καθαρευούσῃ ἑλληνικῇ γλώσσῃ. Περιέχει δὲ τοῦτο πολλὰς παραβολὰς, θαύματα, ὁμιλίαις καὶ συμβάντα, μὴ ἀναφερόμενα εἰς τοὺς δύο προηγούμενους Εὐαγγελιστάς. Ἡ ἱερὰ Παράδοσις ἀναφέρει, ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, ἄφ' οὗ περιῆλθε πολλὰ

---

1) Ὑπῆρχε συνήθεια οἱ περὶ τὰς ἐπιστήμας ἀσχολούμενοι νὰ γνωρίζωσι καὶ τινὰ τῶν καλῶν τεχνῶν.

μέρη, κατήντησεν εἰς τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας, ὅπου καὶ ἀπέθανεν¹.

Ὁ Λουκᾶς συνέγραψε καὶ τὰς *Πράξεις τῶν Ἀποστόλων*, βιβλίον ἱστορικόν, τὴν πρώτην, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν. Ὡστε ἔχομεν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ δύο θεῖα καὶ ἱερὰ καὶ πολυσήμαντα βιβλία, τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

Τὰ δύο ταῦτα βιβλία συνέταξεν ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς χάριν ἐπισήμου τινὸς ῥωμαίου, Θεοφίλου καλουμένου, τὸν ὅποιον ἤθελε νὰ πληροφορήσῃ περὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Τοῦτο δὲ δηλοῦται ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ τε Εὐαγγελίου του καὶ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ἔνθα ἀναφέρεται τὸ ὄνομα Θεοφίλου τινός, ὃν ἀποκαλεῖ *κράτιστον*.

§ 6. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἦτο υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου καὶ τῆς Σαλώμης, τῆς πιστῆς ἐκείνης μέχρι τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ τάφου τοῦ Σωτῆρος γυναικός, ἀδελφὸς τοῦ Ἰακώβου, μαθητοῦ ἐπίσης τοῦ Σωτῆρος. Κατήγετο δὲ ἐκ καλῆς οἰκογενείας, ἔχων σχέσεις μετὰ τῶν ἐπισημοτέρων προσώπων τῆς Ἱερουσαλὴμ, γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, ὡς ἀναφέρει τὸ Εὐαγγέλιόν του. Ἐγένετο δὲ τὸ πρῶτον μαθητὴς τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐδιδάχθη κατ' ἀρχὰς περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσσίας· ὠδηγήθη δὲ εἰτα πρὸς αὐτὸν τὸν Σωτῆρα, τοῦ ὁποίου πιστὸς καὶ ἡραπημένος καὶ ἐπιστήθιος μαθητὴς ἐγένετο. Εἰς αὐτὸν ὁ Σωτὴρ, ἐπὶ τοῦ σταυροῦ εὐρισκόμενος, ἀνέθετο τὴν περὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ φροντίδα, δι' ἣ καὶ παρέλαβεν αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια (τὸν οἶκόν του) μετὰ τὸν σταυρικὸν τοῦ Κυρίου θάνατον.

Ὁ Ἰωάννης διέμεινεν ἐν ἱκανὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ· εἰτα δὲ ἀπεσύρθη εἰς τὴν Ἐφεσον, ὅπου συνέγραψεν ἐλληνιστὶ τὸ Εὐαγγέλιόν του (περὶ τὸ 90—95 μ. Χ.), καὶ παρέδωκεν αὐτὸ ὡς τελευταίαν διαθήκην πρὸς τοὺς πολλοὺς μαθητάς του. Ὑπῆρξε στυλὸς καὶ ἰδραῖωμα τῆς Ἐκκλησίας κυρίως τῆς Ἐφέσου, τῆς ὁποίας ἐγένετο μέγας διδάσκαλος, τιμώμενος μέχρι λατρείας. Ἐξωρίσθη δὲ ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Δομητιανοῦ εἰς τὴν νῆσον Πάτιμον, ὅθεν πάλιν ἐπανῆλθεν εἰς Ἐφεσον, ὅπου ἐν βαθυτάτῃ γήρατι, σχεδὸν ἐνενηκοντού-

---

1) Ὑπάρχει καὶ ναὸς τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ ἐν Θήβαις, ὅπου δέικνυται καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ.

της, παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς τὸν Πλάστην περὶ τὸ 101 μ. Χ., ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ.

Ὡνομάσθη δὲ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης Θεολόγος, διότι κυρίως ἐθεολόγησε τὰ περὶ τῆς Θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς λέγει ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου του· «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὁ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος». Σκοπὸν δηλ. εἶχε, συγγράφων τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ, νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ Χριστὸς ἦτο ὁ ἐπηγελημένος Μεσσίας, ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τέλειος ἄνθρωπος καὶ τέλειος Θεός, καὶ ὅτι οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες ἔχουσι ζωὴν αἰώνιον.

§ 7. Τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶνε 27, τὰ ἐξῆς :

Α') Τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, τὸ κατὰ Ματθαῖον, τὸ κατὰ Μάρκον, τὸ κατὰ Λουκᾶν καὶ τὸ κατὰ Ἰωάννην. Ταῦτα περιέχουσι τὸν βίον καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος·

Β) Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, συγγραφεῖσαι ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Αὗται περιέχουσι τὴν ἱστορίαν τῶν πρώτων ἐκκλησιῶν καὶ τὰς πρώτας ἐνεργείας τῶν Ἀποστόλων ὑπὲρ τῆς διάδοσεως τοῦ Εὐαγγελίου·

Γ') Αἱ δεκατέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, δηλαδὴ ἡ πρὸς Ῥωμαίους, αἱ δύο πρὸς Κορινθίους, ἡ πρὸς Γαλάτας, ἡ πρὸς Ἐφεσίους, ἡ πρὸς Φιλιππησίους, ἡ πρὸς Κολοσσαεῖς, αἱ δύο πρὸς Θεσσαλονικεῖς, αἱ δύο πρὸς Τιμόθεον, ἡ πρὸς Τίτον, ἡ πρὸς Φιλήμονα καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους. Αὗται περιέχουσι θείας ὁδηγίας καὶ διδασκαλίας πρὸς διαφόρους ἐκκλησίας καὶ ἄτομα·

Δ') Αἱ ἐπὶ καθολικαὶ ἐπιστολαί, αἵτινες ἀπηυθύνοντο πρὸς ἀπάσας τὰς τότε χριστιανικὰς ἐκκλησίας, δι' ὃ καὶ καθολικαὶ ὠνομάσθησαν· εἶναι δὲ αὗται ἡ τοῦ Ἰακώβου, αἱ δύο τοῦ Πέτρου, αἱ τρεῖς τοῦ Ἰωάννου καὶ ἡ τοῦ Ἰούδα. Περιέχουσι δὲ πρακτικὰ παραγγέλματα πρὸς ὅλας τὰς τότε ἐκκλησίας ἀπευθυνόμενα· καὶ

Ε') Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. Αὕτη εἶναι τὸ μόνον προφητικὸν βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης. Διὰ τοῦ ἔργου τούτου ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἠθέλησε νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ μέλλον τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας, νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς χριστιανοὺς καὶ νὰ παραστήσῃ προφητικῶς τὰ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Α' Κυριακῇ τοῦ Πάσχα.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην (κεφ. α', στίχ. 1—17)

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος¹, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. Πάντα² δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν, ὃ γέγονεν. Ἐν αὐτῷ ζῶν ἦν, καὶ ἡ ζῶν ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ³ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός⁴, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. Εἰς τὰ ἴδια⁵ ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ

1) Ὁ Λόγος εἶνε τὸ δεύτερον Πρόσωπον τῆς ἁγ. Τριάδος, ὁ Σωτήρ, ὅστις ἦτο ἐν ἀρχῇ, δηλ. πάντοτε, παρὰ τῷ Θεῷ καὶ Πατρί, πρὶν γείνη ὁ κόσμος.

2) Πάντα, δηλ. τὰ κτίσματα, ὁρατὰ καὶ ἀόρατα.

3) Σκοτία μεταφορικῶς δηλοῖ τὴν ἁμαρτίαν, τὸν ἁμαρτωλὸν κόσμον.

4) Φῶς μεταφορικῶς εἶνε ὁ Χριστός, ὅστις διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ ἐφώτιζε τὸν κόσμον, εὕρισκόμενον ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἐν τῇ πλάνῃ.

5) Ἰδια εἶνε ἐν γένει ὁ κόσμος, ὅστις δι' αὐτοῦ ἐγένετο· μερικώτερον δὲ ἐννοεῖται ἡ Παλαιστίνη, ὁ τόπος τῆς ἐπὶ γῆς ἀναστροφῆς τοῦ Ἰησοῦ· μεταφορικῶς δηλοῦνται καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, πρὸς τοὺς ὁποίους κατ' ἀρχὰς ὁ Σωτήρ ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον· ἀλλ' οὗτοι δὲν τὸ ἐδέχθησαν, δὲν ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

παρέλαβον. Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων¹, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο² καὶ ἐσκήνωσεν³ ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε λέγων· Οὗτος ἦν ὃν εἶπον, ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος⁴, ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ⁵ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν⁶ ἀντὶ χάριτος· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.

Περιεχόμενον.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου του ὀρίζει ὡς δόγμα πίστεως, ὅτι ὁ Σωτὴρ εἶνε Θεός, ὁμοούσιος τῷ Πατρί, αἰώνιως παρ' αὐτῷ ὑπάρχων. Ὁ Σωτὴρ εἶνε ὁ Λόγος, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ κόσμος ἐγένετο.

Ὁ Σωτὴρ εἶνε τὸ δεύτερον Πρόσωπον τῆς ἁγίας Τριάδος.

1) Οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων. Ὅσοι δηλ. ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐγένοντο τέκνα Θεοῦ κατὰ χάριν· ἔλαβον τὴν υἱοθεσίαν· ἀλλ' ἡ χάρις αὕτη, ἡ πίστις αὐτῶν εἰς τὸν Ἰησοῦν, δὲν ἐγένετο δι' ἀνθρωπίνης δυνάμεως καὶ θελήσεως, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ, διὰ τῆς θείας χάριτος.

2) Σὰρξ ἐγένετο = ἐγένετο τέλειος ἄνθρωπος, ἀναμάρτητος, διότι ἐγεννήθη ἐκ Θεοῦ, ἐκ Πνεύματος ἁγίου.

3) Ἐσκήνωσεν = ἦλθε καὶ κατώκησε μεταξύ τῶν ἀνθρώπων.

4) Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἐννοεῖται ὁ Σωτὴρ, ὅστις ἦλθε μὲν μετὰ τὸν Ἰωάννην (ἦτο ὁ Σωτὴρ κατὰ ἕξ μῆνας σχεδὸν νεώτερος τοῦ Ἰωάννου)· ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου ἐγένετο πρῶτος, διότι ἦτο Θεός.

5) Ἐκ τοῦ πληρώματος, δηλ. ἐκ τῆς θείας χάριτος τοῦ Ἰησοῦ.

6) Ἐλάβομεν παρὰ τοῦ Ἰησοῦ τὴν Καινὴν Διαθήκην ἀντὶ τῆς Π. Δ. — Καὶ αἱ δύο ὅμως Διαθῆκαι κατὰ χάριν ἐδόθησαν.

Ὁ Σωτὴρ χάριν τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος κατήλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἐγένετο ἄνθρωπος, ἔπαθεν, ἐσταυρώθη, ἐτάφη, ἀνέστη, καὶ τέλος ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὅθεν πάλιν θὰ ἔλθῃ διὰ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς.

Ὁ Σωτὴρ εἶνε ἡ ζωὴ καὶ τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης ὡμολόγησεν, ὅτι ὁ Σωτὴρ εἶνε ἀνώτερος αὐτοῦ, ὅτι εἶνε τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον. Ὁ Σωτὴρ ἐδίδαξε τὴν ἀρίστην θρησκείαν, τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν νὰ σεβώμεθα καὶ ὁμολογῶμεν.

Ἡ θρησκεία ἡμῶν εἶνε τόσον ἀγία, ὥστε τὸ σκότος, ἡ ἁμαρτία, αἱ αἱρέσεις καὶ οἱ διωγμοί, δὲν δύνανται νὰ τὴν ἐπισκοτίσωσι.

Πάντες οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν φωτίζονται ὑπὸ τοῦ ἀγίου Πνεύματος καὶ γίνονται τέκνα τοῦ Θεοῦ.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο ἀναγινώσκεται κατὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα δι' ὃ καὶ Εὐαγγέλιον τοῦ Πάσχα λέγεται.

Λαμπρὰ ὀνομάζεται ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα, διότι λαμπρῶς ἐορτάζεται, διότι εἶνε τὸ κέντρον πασῶν τῶν κινητῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν.

Διὰ τῆς Ἀναστάσεως ἀπέδειξεν ὁ Σωτὴρ τὴν θεότητα αὐτοῦ. Ὁ Λόγος, ὁ παρὰ τῷ Πατρὶ αἰωνίως ὑπάρχων, ἦτο καὶ πρὶν γείνη ὁ κόσμος. Λέγεται δὲ ὁ Σωτὴρ Λόγος ἐν σχέσει πρὸς τὸν Πατέρα, ὅστις καλεῖται *Νοῦς*.

Ἄνευ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου κενὸν τὸ κήρυγμα, κενὴ ἡ πίστις, λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος. — Ὁ πιστεύων εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον.

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι καὶ ἡμεῖς θέλομεν ἀναστῆ. Ὁ Σωτὴρ ἐγένετο ἡμῖν ὑπογραμμὸς ἐν πᾶσιν.

Β' Κυριακῇ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην (κεφ. κ', 19—31).

Οὔσης ὀψίας¹ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ² τῶν Σαββάτων³, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συν-
 ηγμένοι⁴ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς
 καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνη ὑμῖν· Καὶ
 τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν
 αὐτοῦ. Ἐχάρησαν οὖν οἱ Μαθηταί, ἰδόντες τὸν Κύριον. Εἶ-
 πεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν· Εἰρήνη ὑμῖν. Καθὼς ἀπέ-
 σταλκέ με ὁ Πατὴρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. Καὶ τοῦτο εἰπὼν,
 ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς· Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον· ἃν
 τινων ἀφῆτε⁵ τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἃν τινων κρα-
 τῆτε⁶, κεκρατῇνται. Θωμᾶς δέ, εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λε-
 γόμενος δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς.
 Ἐλέγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι Μαθηταί· Ἐωράκαμεν τὸν Κύ-
 ριον. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐ-
 τοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς
 τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν
 πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω· Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ
 πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν.
 Ἐρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη

1) Ὀ ψ ί α ς=ἀργά, περὶ τὸ ἑσπέρας.

2) Μ ί α=πρώτη ἡμέρα, δηλ. ἡ καθ' ἡμᾶς Κυριακῇ.

3) Σ α β β α τ ο ν, δηλοῖ τὴν ἐβδομάδα ὅλην. Σάββατον εἶνε καὶ ἡ ἐβδόμη
 ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος. Εἶνε λέξις ἑβραϊκὴ δηλοῦσα ἀνάπαυσιν. — Ἐνταῦθα
 δηλοῖ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος, δηλαδή τὴν Κυριακὴν, περὶ τὸ
 ἑσπέρας τῆς ὁποίας παρουσιάσθη ὁ Σωτὴρ πρὸ τῶν μαθητῶν του, ἀναστὰς ἐκ
 νεκρῶν τὴν πρωτὴν τῆς ἰδίας ἡμέρας.

4) Σ υ ν η γ μ έ ν ο ι, μετ. παθ. παρ. τοῦ συναγόμαι=συνηθροισμένοι.

5) Ἀ φ ῆ τ ε=συγχωρήσητε. Εἶνε ὑποτ. ἐνεργ. ἀορ. β' τοῦ ἀφήμι.

6) Κ ρ α τ ῆ τ ε=δὲν συγχωρήσητε. Ἀλλαχοῦ λέγει· ἀθήσητε (ἴδε Ματθ.
 ε' 18).

εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν· Εἰρήνη ὑμῖν. Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἶδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. Καὶ ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι ἐώρακάς με, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεῦσαντες. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεία¹ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεῦσθε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

Περιεχόμενον.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο διηγείται εἰς ἡμᾶς, ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, φοβούμενοι τοὺς Ἰουδαίους, ἦσαν κεκλεισμένοι ἐν τινὶ οἰκίᾳ τῶν Ἱεροσολύμων, μὴ γνωρίζοντες τί νὰ πράξωσι. Μετὰ τρεῖς λοιπὸν ἡμέρας ἀπὸ τῆς ταφῆς, δηλ. τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος, τὴν καθ' ἡμᾶς Κυριακὴν, καθ' ἣν ἀνέστη ὁ Κύριος, περὶ τὸ ἑσπέρας, παρουσιάσθη ὁ Σωτὴρ ἐνώπιον τῶν μαθητῶν του καὶ εἶπεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ φοβῶνται, διότι αὐτὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν καὶ θὰ ᾔηνε πάντοτε μετ' αὐτῶν. Μετὰ τοῦτο ἐνεφύσησεν εἰς αὐτοὺς Πνεῦμα ἅγιον διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ὁποίου ἐμελλον νὰ κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον.

Ὁ Σωτὴρ προσεφώνησε τοὺς μαθητάς του διὰ τοῦ ὠραίου καὶ ἀπλοῦ χαιρετισμοῦ «Εἰρήνη ὑμῖν». — Μὴ φοβεῖσθε, εἶπεν εἰς αὐτούς· διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ ἔχητε μεταξὺ σας, καὶ διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος θὰ νικήσητε τὸν κόσμον.

Ἐδωκε δὲ ὁ Σωτὴρ εἰς τοὺς μαθητάς του τὴν ἐξουσίαν νὰ συγ-

1) Σ η μ ε ῖ α = ἔργα, θαύματα.

χωρῶσι τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, καθὼς καὶ νὰ μὴ συγχωρῶσιν αὐτάς, ὅταν καὶ ὅπως τὸ ἐγκρίνωσι.—Διὰ νὰ πεισθῶσι δὲ οἱ μαθηταί, ὅτι αὐτοὺς ἦτο ὁ θεὸς διδάσκαλος, ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευράν του, ὅπου ἐφαίνοντο τὰ σημεῖα τῶν παθῶν καὶ τῆς σταυρώσεως. Εἰς ὅμως ἐκ τῶν δώδεκα μαθητῶν του, ὁ Θωμᾶς, δὲν ἦτο ἐκεῖ, ὅτε ἦλθεν ὁ Σωτὴρ.—Ἦτο, φαίνεται, κεκρυμμένος μετὰ τὴν ταφὴν τοῦ Κυρίου ἀπὸ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.—Οἱ ἄλλοι λοιπὸν μαθηταὶ τοῦ εἶπον, ὅτι εἶδον τὸν Κύριον, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἐπίστευσεν. Ἦθελε νὰ ἴδῃ τὰ σημεῖα τῶν παθῶν.—Ἦθελε νὰ πεισθῇ.—Διὰ τοῦτο μετὰ ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν παρουσιάζεται ὁ Σωτὴρ εἰς τοὺς μαθητάς του, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ Θωμᾶς. Τοὺς προσφωνεῖ πάλιν διὰ τοῦ «Εἰρήνη ὑμῖν», καὶ δεικνύει εἰς τὸν Θωμᾶν τὰ σημεῖα τῶν ἡλων εἰς τὰς χεῖράς του καὶ τὸ κέντημα τῆς λόγχης εἰς τὴν πλευράν του. Ὁ Θωμᾶς ψηλαφεῖ, βλέπει, πείθεται, καὶ ἀναφωνεῖ μετὰ χαρᾶς· «ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου».

Ἐν τέλει ὁ Σωτὴρ μακαρίζει ἐκείνους, οἵτινες θὰ πιστεύσωσιν εἰς αὐτόν, χωρὶς νὰ τὸν ἴδωσι προσωπικῶς, χωρὶς νὰ ἀκούσωσιν ἐκ τοῦ στόματός του τὴν διδασκαλίαν του.

Ὁ Σωτὴρ πολλὰ ἐδίδαξε καὶ πολλὰ ἐπραξε, τὰ ὅποια δὲν εἶνε γεγραμμένα ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ὁ πρῶτος λόγος τοῦ Σωτῆρος μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἦτο ὁ ὥραϊος ἀσπασμός, χαίρετε, εἰρήνη ὑμῖν. Ὁ Σωτὴρ, μεταδούς εἰς τοὺς μαθητάς του Πνεῦμα ἅγιον, καθιέρωσεν αὐτοὺς ἱκανοὺς εἰς τὸ κήρυγμα καὶ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς πνευματικὸς ποιμένας.

Μὴ πείθου ταχέως. Ζήτει ἀποδείξεις, ὅπου εἶνε δυνατόν. Ἀλλὰ μὴ ἀπίσται εἰς τὰς διαβεβαιώσεις καὶ τοὺς λόγους προσώπων ἀξιόπιστων.

Θεία ἡ ἀναφώνησις τοῦ Θωμᾶ· «Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου».
 Ἄνευ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι τῷ Θεῷ.

Γ' Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων

Ἐκ τοῦ κατὰ Μᾶρκον (κεφ. ιε' 43—47 καὶ ις' 1—18)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐλθὼν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτής¹, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν, εἰ ἤδη τέθνηκε, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν Κεντυρίωνα², ἐπηρώτησεν αὐτόν, εἰ πάλαι ἀπέθανε. Καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ Κεντυρίωνος, ἐδωρήσατο τὸ σῶμα τῷ Ἰωσήφ. Καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καὶ καθελὼν³ αὐτόν, ἐνείλησε τῇ σινδόνι, καὶ κατέθηκεν αὐτόν ἐν μνημείῳ, ὃ ἦν λελατομημένον⁴ ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαгдаλινὴ, καὶ Μαρίαν τοῦ μνημείου. Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαгдаλινὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου, καὶ Σαλώμη ἡγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. Καὶ λίαν πρὶ τῆς μιᾶς Σαββάτων ἔρχονται

1) Ὁ Ἰωσήφ ἦτο ἐκ τινος πόλεως τῆς Ἰουδαίας, καλουμένης Ἀριμαθαίας. Ἦτο ἐπίσημος, δίκαιος καὶ σεμνὸς γέρον, εὐσχήμων βουλευτής, δηλ. σύμβουλος, μέλος τοῦ συνεδρίου, ὅστις περιέμενε μὲν τὴν βασιλείαν τοῦ Μεσσίου, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ εἴπῃ καθαρά, ὅτι ἦτο μαθητὴς τοῦ Σωτῆρος. Οὗτος, ὡς ἡ Παράδοσις ἀναφέρει, δὲν ἦτο σύμφωνος μὲ τὴν ἀπόφασιν τῶν ἄλλων μελῶν τοῦ Συνεδρίου, ὅπως πταυρώσωσι τὸν Ἰησοῦν.

2) Κεντυρίων = ἑκατόνταρχος. Εἶνε λέξις λατινικὴ.

3) Καθελὼν, μετοχὴ ἀόρ, β'. τοῦ καθαιρῶ = καταβιβάζω.

4) Λελατομημένον (ἐκ τοῦ λατομέω) = μνημεῖον πέτρινον, λελαξευμένον ἐπὶ βράχου.

5) Διαγενομένου, δηλ. ἀφοῦ ἐπέρασε τὸ Σάββατον· ἦτοι τὴν Κυριακὴν λίαν πρὶ.

ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτάς· Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; Καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν, ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς, περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. Ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον; Ἡγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἶδε ὁ τόπος, ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. Ἀλλ' ὑπάγετε, εἰπατε τοῖς Μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι προάγει¹ ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. Καὶ ἐξελθοῦσαι ταχύ, ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

Περιεχόμενον.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο διηγείται, ὅτι εἰς ἐκ τῶν Ἰουδαίων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, μέλος τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἑβραίων, Ἰωσήφ καλούμενος, ἐκ τῆς πόλεως Ἀριμαθαίας, σεβόμενος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀναλογιζόμενος, ὅτι ἀδίκως ἐσταυρώθη, ἠθέλησε νὰ τιμῇ αὐτὸν μετὰ θάνατον. Διὰ τοῦτο προσῆλθε πρὸς τὸν ἡγεμόνα Πόντιον Πιλάτον, καὶ ἐζήτησε νὰ τοῦ δώσῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ διὰ νὰ τὸ κηδεύσῃ ἐπισήμως, καὶ νὰ τὸ θέσῃ εἰς μνημεῖον νέον, καθαρὸν, εἰς τὸ ὁποῖον κανεὶς δὲν εἶχεν ἔως τότε ταφῇ. Ὁ Πιλάτος, μαθὼν μετ' ἐκπλήξεως, ὅτι εἶχεν ἤδη ἐκπνεύσει ὁ Σωτὴρ, ἐδῶρκε τὸ σῶμα εἰς τὸν Ἰωσήφ, ὅστις τὸ περιετύλιξεν ἐντὸς καθαροῦ σινδόνης, τὸ ἐναπέθεσεν εἰς τὸ πέτρινον μνημεῖον, τὸ ὁποῖον ἀνῆκεν εἰς αὐτόν, καὶ ἔθηκες λίθον μέγαν (πλάκα) εἰς τὴν θύραν τοῦ μνημείου.

Τὴν δὲ Κυριακὴν πρῶτῃ (δηλ. τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδομά-

1) Προάγει = πηγαίνει ἐμπρὸς ἀπὸ ὑμᾶς.

δος κατὰ τοὺς Ἑβραίους) ἦλθον πισταὶ τινες γυναῖκες μαθήτριας τοῦ Ἰησοῦ, Μαρία ἡ Μαγδαληνή, Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμῃ, φέρουσαι ἀρώματα, μύρα, διὰ νὰ ἀλείψωσι, κατὰ τὴν ἑβραϊκὴν συνήθειαν, τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ καὶ ὅπως προφυλαχθῇ περισσότερο καὶρὸν ἀπὸ τὴν σῆψιν. Ἐνῷ δὲ συνεζήτουν τίς θὰ ἀποκυλίσῃ τὸν μέγαν λίθον, ὅστις ἦτο πρὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, εἶδον ὅτι ὁ λίθος εἶχεν ἀποκυλισθῇ. Εἰσελθοῦσαι δὲ εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον μετ' ἐκπλήξεως ἄγγελον, ὅστις εἶπεν εἰς αὐτάς, ὅτι ἡγέρθη ὁ Κύριος, καὶ ὅτι θὰ τὸν ἴδωσιν ἐν Γαλιλαίᾳ, ὅπου προπορεύεται αὐτῶν. Παρήγγειλε δὲ εἰς αὐτάς νὰ τὸ εἰπῶσιν εἰς τοὺς μαθητάς του. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐπροξένησε μέγαν φόβον καὶ παραχρὴν εἰς τὰς γυναῖκας ταύτας.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Ἡ Κυριακὴ αὕτη λέγεται *Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων*, διότι ἡ Ἐκκλησία, ἥτις τὰ πάντα σοφῶς ἐκανόνισεν, ὥρισεν, ἵνα μετὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ τιμᾷ καὶ γεραίρῃ τὰς εὐσεβεῖς ἐκείνας γυναῖκας, αἵτινες πρῶται εἶχον τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀφοσίωσιν νὰ ἐπισκεφθῶσι τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος. — Λέγονται δὲ *Μυροφόροι*, διότι ἔφερον μύρα, ἵνα ἀλείψωσι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, τιμῶσαι αὐτόν, κατὰ τὴν ὁραίαν συνήθειαν τῶν Ἑβραίων.

Θαυμαστὴ ἡ αὐταπάρνησις καὶ ἡ γενναιότης τῶν γυναικῶν τούτων! Διὰ τοῦτο καὶ αὗται πρῶται ἠξιώθησαν νὰ ἀκούσωσιν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Σωτῆρος τὸ «χαίρετε».

Ἡ γυνὴ εἰς τὸν χριστιανισμὸν ὀφείλει τὴν σεβαστὴν σήμερον ἐν τῇ κοινωσίᾳ θέσιν της, ἐνῷ πρότερον ἐθεωρεῖτο σχεδὸν ὡς δούλη.

Ἐπισκεπτώμεθα τοὺς τάφους τῶν προσφιλῶν καὶ σεβαστῶν μας προσώπων. — Προσφέρωμεν ὑπὲρ αὐτῶν τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ἐν τοῖς μνημοσύνοις. — Κοσμῶμεν τοὺς τάφους αὐτῶν. — Τοῦτο εἶνε ἱερὸν καὶ εὐσεβὲς καθῆκον τοῦτο ἀνακουφίζει ἡμῶν τὴν θλίψιν.

Θάρρος καὶ αὐταπάρνησις ἀπαιτεῖται πρὸς υπεράσπισιν τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος, τῶν δὴ τούτων προσφιλεστάτων ἡμῖν ὄντων.

Δ' Κυριακῇ τοῦ Παραλύτου

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην (κεφ. ε', 1—15)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμι. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἐπὶ τῇ Προβατικῇ¹, κολυμβήθρα², ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηθεσδά³, πέντε στοὰς ἔχουσα. Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν⁴, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. Ἀγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ. Ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος, ὑγιὴς ἐγένετο ὅς ἴσχυε κατεῖχετο νοσήματι. Ἦν δὲ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ, τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· Θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενὼν· Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα, ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐνῷ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγείραι· ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει. Καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράββατον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει· ἦν δὲ Σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

Ἐλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· Σάββατόν ἐστιν, οὐκ ἔξεστί σοι ἄραι τὸν κράββατον. Ἀπεκρίθη αὐ-

1) Προβατικῇ, ἐννοεῖται ἕξωθεν πόλη. Αἱ ἀρχαῖαι πόλεις περιεκυκλοῦντο διὰ τειχῶν. Πύλαι εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν. Μία πόλη τῆς Ἱερουσαλὴμ ἑκαλεῖτο προβατικῇ, διότι δι' αὐτῆς εἰσῆγοντο τὰ πρόβατα εἰς τὴν πόλιν, καὶ δὴ τὰ διὰ θυσίας ὠρισμένα.

2) Κολυμβήθρα, δηλ. δεξαμενὴ, ἔχουσα ὕδωρ, ἔχον θεῖαν χάριν, δύναμιν ἰαματικὴν.

3) Βηθεσδά, εἶνε λέξις ἑβραϊκῇ, δηλοῦσα οἶκον χάριτος, εὐεργεσίας.

4) Ξηροί, δηλ. παραλελυμένοι, κουλοὶ κτλ.

τοῖς· Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· Ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει. Ἡρώτησαν οὖν αὐτόν· Τίς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι, ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει; Ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστίν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν¹, ὅχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. Μετὰ ταῦτα εὕρισκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ Ἱερῷ², καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἴδε, ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται. Ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ.

Περιεχόμενον.

Πλησίον τῶν Ἱεροσολύμων ὑπῆρχε δεξαμενὴ τις, Βηθσεδὰ ὀνομαζομένη, ἐν τῇ ὁποῖα ἀνέβλυζεν ὕδωρ, ἔχον θεῖαν δύναμιν, θεραπεῦον πολλὰς καὶ διαφόρους ἀσθενείας. Περί αὐτὴν ἦσαν πέντε στοαί (καμάραι), ὑπὸ τὰς ὁποίας κατέκειτο πλῆθος ἀσθενῶν. Ἐκτάκτως δὲ ἄγγελος Κυρίου ἐτάραττε τὸ ὕδωρ. Ὁ δὲ πρῶτος εἰσερχόμενος μετὰ τὴν παραχῇν τοῦ ὕδατος ἐγένετο ὑγιής.

Ἐκεῖ εὕρισκετο παραλυτικός τις, ὅστις ἔπασχεν ἐπὶ 38 ἔτη παραλυσίαν φοβεράν, μὴ δυνάμενος σχεδὸν νὰ κινηθῇ. Διὰ τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ φθάσῃ ἐκ τῆς στοᾶς, ὅπου ἔκειτο, καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κολυμβήθραν. Τοῦτον ἰδὼν ὁ φιλόανθρωπος Σωτὴρ, ἠὺσπλαχνίσθη καὶ τὸν ἐθεράπευσε διὰ λόγου, ὡς Θεός.

Ἦτο δὲ Σάββατον, ἡμέρα ἀναπαύσεως, ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἐτέλεσε τὸ θαῦμα. Οἱ Ἰουδαῖοι λοιπόν, καὶ ἰδίως οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, φθονοῦντες τὸν Ἰησοῦν διὰ τὰ θαυμαστά αὐτοῦ ἔργα, ἔλεγον, ὅτι δὲν εἶνε ἐπιτετραμμένον τὸ Σάββατον νὰ ἄρῃ ὁ παραλυ-

1) Ἐξένευσεν (ἀόρ. α'. τοῦ ἐκνεύω), δηλ. ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς, χωρὶς νὰ τὸν ἐννοήσωσιν.

2) Ἱερῷ=Ναῷ τοῦ Σολομῶντος.

τικὸς τὸν κράθβατον αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ παραλυτικὸς εἶπεν εἰς αὐτούς, ὅτι ὁ θεραπεύσας αὐτὸν τὸν εἶχε διατάξει νὰ ἄρῃ τὸν κράθβατόν του. Δὲν εἶχε δὲ ἰδεῖ οὔτε αὐτός, οὔτε οἱ ἄλλοι τὸν Ἰησοῦν, διότι οὗτος ἀμέσως ἀνεχώρησεν ἐκείθεν, χωρὶς νὰ τὸν ἰδῶσιν. Ἦτο δὲ μάλιστα καὶ ὄχλος πολὺς, καὶ δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ τὸν διακρίνωσι.

Μετὰ ταῦτα εὕρισκε ὁ Ἰησοῦς τὸν θεραπευθέντα παραλυτικόν, καὶ εἶπεν εἰς αὐτὸν τὸν ὥραιον καὶ σημαντικὸν ἐκεῖνον λόγον· «Ἴδε, ὑγιὲς γέγονας, μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται».

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ἡ θεραπεία τῶν εἰσερχομένων ἀσθενῶν εἰς τὴν κολυμβήθραν Βηθεσδὰ ἐτελεῖτο διὰ τῆς θείας χάριτος, διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου γινομένης παραχῆς τοῦ ὕδατος.

Καὶ ἡ φύσις, ἡ ὑπὸ τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ δημιουργηθεῖσα, παρέχει ἡμῖν πάντα τὰ ἱαματικά μέσα πρὸς θεραπείαν τῶν σωματικῶν ἡμῶν ἀσθενειῶν, βότανα, ὕδατα κτλ. — Ἄς δοξολογῶμεν λοιπὸν τὸν Θεὸν διὰ τὰ θαυμαστά αὐτοῦ ἔργα.

Φιλανθρώπως πρέπει νὰ φερώμεθα πρὸς τοὺς πάσχοντας ἐν γένει, ἰδίᾳ δὲ πρὸς τοὺς ἔχοντας πολυχρόνιους ἀσθενείας, παραλυσίαν κλπ.

Πλείστοι ἀσθένειαι προέρχονται ἐκ τῶν σφαλμάτων ἡμῶν, ἐξ ἁμαρτίας. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Σωτὴρ πρὸς τὸν παραλυτικόν· ἀμάρτανε κτλ.»

Ὁ Ἰησοῦς ἐγνώριζεν, ὡς παντογνώστης, ὡς Θεός, ὅτι ἤθελε νὰ θεραπευθῇ ὁ παραλυτικὸς, ἀλλὰ τὸν ἠρώτησε διὰ νὰ γνωσθῇ καὶ ἡ προθυμία αὐτοῦ. Δηλαδή διὰ νὰ θεραπευθῶμεν καὶ σωθῶμεν, δεόν νὰ ἐνεργήσῃ οὐ μόνον ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ ἡ θέλησις ἡμῶν. — Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἐπιτελοῦσι τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας.

Ὁ Θεὸς διὰ τοῦ λόγου τὰ πάντα ἐποίησεν· «εἶπε καὶ ἐγένετο». Διὰ λόγου ἐθεράπευσε καὶ τὸν παραλυτικόν.

Τὸ Σάββατον τῶν Ἑβραίων, καθὼς ἡ Κυριακὴ καὶ αἱ ἑορταὶ τῶν

Χριστιανῶν, ὠρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἡμέραι πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ δοξολογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ καὶ πρὸς ἀνάμνησιν τῶν μεγάλων καὶ σωτηρίων γεγονότων. Ἐργασίαι κερδοσκοπικαὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνωνται τὰς ἑορτάς, ἀλλὰ φι-
λάνθρωποι καὶ ἱεραὶ ἐργασίαι δύνανται κατ' αὐτὰς κυρίως νὰ γίνων-
ται. Οὐχὶ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ Σάββατον, ἀλλὰ τὸ Σάββατον διὰ τὸν
ἄνθρωπον ἐγένετο.

Ὁ φθονερὸς καὶ αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ ἔργα θέλει νὰ διαβάλλῃ.
Τὸ δις ἑξαμαρτεῖν οὐ σοφοῦ ἀνδρός.

Ε' Κυριακῇ τῆς Σαμαρείτιδος

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην (κεφ. δ', 5—42).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας, λεγομένην Σιχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου¹, ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ Ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ² τοῦ Ἰακώβ. Ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα δὲ ἦν ὥσεὶ ἔκτῃ³. Ἐρ-
χεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλήσαι⁴ ὕδωρ. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Δός μοι πιεῖν· οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπελθού-
θειςαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι. Λέγει οὖν αὐτῇ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις· Πῶς σύ, Ἰουδαῖος ὢν, παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς, οὔσης γυναικὸς Σαμαρείτιδος; οὐ γὰρ

---

1) Χωρίον = τόπου, ἀγροῦ, τὸν ὁποῖον ἔδωκεν ὁ Ἰακώβ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰωσήφ.

2) Πηγὴ = φρέαρ, τὸ ὁποῖον ἔφερε τὸ ὄνομα Ἰακώβ, διότι οὗτος πιχ-
νὸν ὥρυξεν αὐτό.

3) Ἑκτῇ = ὥρα δωδεκάτῃ, μεσημέρι. Οἱ Ἑβραῖοι ἄρχονται μετροῦν-
τες τὴν ἀρχὴν τῆς ἡμέρας ἀπὸ τῆς 6ης πρωινῆς ὥρας.

4) Ἀντλήσαι = νὰ πάρῃ, νὰ ἐκβάλῃ ὕδωρ ἐκ τοῦ φρέατος.

συγχρῶνται¹ Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· Εἰ ἦδεις² τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ καὶ τίς ἐστὶν ὁ λέγων σοι· Δός μοι πιεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν³. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, οὔτε ἀντλημα⁴ ἔχεις καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ Πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα⁵ αὐτοῦ; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν, ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος, οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ, ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου⁶ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Λέγει πρὸς αὐτόν ἡ γυνή· Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἐρχομαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ὑπαγε, φώνησον τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἐλθέ ἐνθάδε. Ἀπεκρίθη ἡ γυνή, καὶ εἶπεν· Οὐκ ἔχω ἄνδρα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Καλῶς εἶπας, ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες· καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. Λέγει αὐτῷ ἡ

1) Συγχράομαι-ῶμαι=Συναναστρέφομαι. Οἱ Ἰουδαῖοι δὲν συναναστρέφοντο μετὰ τοὺς Σαμαρείτας, δηλ. τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας Σαμαρείας (τῆς ὁποίας καὶ ἡ πρωτεύουσα ἐκαλεῖτο Σαμάρεια)· διότι ἐπίστευον μὲν καὶ οὗτοι εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ προσέφερον θυσίαν καὶ εἰς τὰ εἰδωλά, παρεδέχοντο μόνον τὴν Πεντάτευχον, εἶχον δὲ ἐπιμιξίαν μετὰ ἐθνικῶν καὶ ἀλλοφύλων.

2) Εἰ ἦδεις=ἐὰν ἐγνώριζες τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τ. ἔ. τί δῶρον ἤλθον ἐγὼ ὁ Σωτὴρ νὰ φέρω εἰς τὸν κόσμον.

3) Ὑδωρ ζῶν=ἡ διδασκαλία τοῦ Σωτῆρος, ἡ παρέχουσα πνευματικὴν ζωὴν εἰς τὸν ἕνεκεν τῆς ἁμαρτίας νεκρὸν ἄνθρωπον.

4) Ἀντλημα=σκεῦος, γκουβάς.

5) Θρέμματα=τὰ κτήνη, πρόβατα κτλ.

6) Ἀλλομένου=ἀναβλύζοντας, δηλ. ὕδωρ, παρέχον ζωὴν αἰώνιον.

γυνή· Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. Οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν, καὶ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος, ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Γύναι, πίστευσόν μοι, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ Πατρί. Ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἶδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. Ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ Πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ Πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. Πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Οἶδα, ὅτι Μεσσίας¹ ἔρχεται, ὃ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγώ εἰμι, ὃ λαλῶν σοι. Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἤλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἐθαύμασαν, ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει. Οὐδεὶς μὲντοι εἶπε· Τί ζητεῖς; ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; Ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν² αὐτῆς ἡ γυνή, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· Δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα, ὅσα ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; Ἐξῆλθον οὖν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· Ραββί, φάγε. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐγὼ βρωσιν³ ἔχω φαγεῖν, ἢν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. Ἐλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· Μή τις ἠνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐμὸν βρωμά ἐστίν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, καὶ τελειώσω αὐ-

1) Μεσσίας = Σωτήρ· εἶνε λέξις ἑβραϊκῇ.

2) Ὑδρία = στάμνα.

3) Βρωσις καὶ βρωμα = φαγητόν.

τοῦ τὸ ἔργον. Οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐτι τετράμηνόν ἐστι, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; Ἰδοὺ, λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε¹ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί² εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη. Καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. Ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν, ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ τῶν Σαμαρειτῶν ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικός, μαρτυρούσης· Ὅτι εἶπέ μοι πάντα, ὅσα ἐποίησα. Ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἡρώτων³ αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. Καὶ πολλῶ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ. Τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον· Ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλίαν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός.

Περιεχόμενον.

Ὁ Ἰησοῦς ἦτο ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ὅπου ἐδίδασκε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Θέλων δὲ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Γαλιλαίας, ὥφειλε νὰ διέλθῃ διὰ τῆς Σαμαρείας. Ἐρχεται λοιπὸν εἰς τινα πόλιν τῆς Σαμαρείας, λεγομένην Σιχάρ. Κεκοπιακῶς δὲ ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ἐστα-

1) Ἐπάρατε (ἀόρ. τοῦ ἐπαίρω)=σηκώσατε τοὺς ὀφθαλμοὺς κτλ.

2) Λευκαί. Μεταφορικῶς δηλοῖ, ὅτι ὁ κόσμος ἦτο παρσκευασμένος νὰ δεχθῇ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

3) Ἡρώτων=παρεχάλουν. Τὸ ἐρωτῶ ἐν τῇ Κ.Δ. ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ παρακαλῶ. Τὸ παρὰ καλ οὐμαί ἐν τῇ Κ.Δ. σημαίνει παρηγοροῦμαι ὡς τὸ «μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρὰ κληθήσονται».

μάτησε διὰ τὴν ἀναπαυθῆναι ὀλίγον, ἐπειδὴ ἦτο καὶ μεσημβρία, πλησίον ἐνὸς φρέατος. Ἐκεῖ ἔρχεται γυνὴ τις ἐκ τῆς Σαμαρείας (δι' ἣν καὶ Σαμαρεῖτις ἐλέγετο), μετὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἰησοῦς συνάπτει ὁμιλίαν, ἐπιτήδης διὰ τὴν διδασκαλίαν. Ὁ Ἰησοῦς ζητεῖ ὕδωρ παρ' αὐτῆς πίνει. Ἡ Σαμαρεῖτις ἀπορεῖ, πῶς ὁ Ἰησοῦς, Ἰουδαῖος ὢν, ζητεῖ ὕδωρ παρὰ γυναικὸς ξένης, Σαμαρεΐτιδος. Ὁ Ἰησοῦς λέγει πρὸς αὐτήν, ὅτι ἐὰν ἐγνώριζε τίς εἶνε ὁ λαλῶν μετ' αὐτῆς, αὕτη θὰ εἴη παρ' αὐτοῦ ὕδωρ ζῶν. — Γίνεται εἴτα διάλογός τις περὶ ὕδατος ζῶντος. Ὁ μὲν Ἰησοῦς ἐνόει διὰ τοῦτου τὴν διδασκαλίαν του, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἡ δὲ Σαμαρεῖτις δὲν ἐνόησε τὴν ἀλληγορικὴν ἐκφρασιν τοῦ Σωτῆρος. Ὅτε δὲ εἶπεν εἰς αὐτήν τὴν ὑπάρχειν τὴν καλέσῃ τὸν ἄνδρα της, διὰ τὴν ἔλθῃ καὶ αὐτὸς τὴν ἀκούσῃ τὴν διδασκαλίαν του, αὕτη εἶπεν, ὅτι δὲν ἔχει ἄνδρα. Τότε ἀποκαλύπτει ὁ Σωτὴρ εἰς αὐτήν τὰ μυστήρια τοῦ βίου της. Διὰ τοῦτο ἀναφωνεῖ αὕτη: Κύριε, θεωρῶ, ὅτι εἶσαι προφήτης.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ Σαμαρεῖτις ἀνεγνώρισεν, ὅτι ὁ Σωτὴρ ἦτο θεῖον πρόσωπον, διδάσκαλος ἐκ Θεοῦ, διὰ τοῦτο τὸν ἐρωτᾷ, ποῦ πρέπει κυρίως τὴν προσκυνῆται ὁ Θεός, ἐν τῇ ὁρεῖ Γαριζίν, ὅπου ἐπίστευον οἱ Σαμαρεῖται, ὅτι πρέπει ὁ Θεὸς τὴν λατρεύεται, ἢ ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅπου οἱ Ἰουδαῖοι προσεκύουν τὸν Θεόν. Τότε διδάσκει ὁ Σωτὴρ τὸ μέγα δόγμα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε πνεῦμα, πανταχοῦ παρὼν, καὶ ὅτι ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ πρέπει τὴν προσκυνῆσαι αὐτόν. Μετὰ ταῦτα ἡ Σαμαρεῖτις ἐρωτᾷ τὸν Ἰησοῦν περὶ τοῦ Μεσσίας. Οὗτος δὲ ἀπαντᾷ: «ἐγὼ εἰμι ὁ λαλῶν». Τότε ἔρχονται καὶ οἱ μαθηταί του, οἵτινες εἶχον ὑπάγει εἰς τὴν πόλιν διὰ τὴν ἀγοράσασθαι τροφάς. — Ἡ δὲ γυνή, χαίρουσα, διότι εἶρε τὸν Μεσσίαν καὶ ὠμίλησε μετ' αὐτοῦ, τρέχει εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀναγγέλλει τὰ συμβάντα. Τότε προσῆλθον πολλοὶ τῶν Σαμαρεϊτῶν, οἵτινες τὸν παρέκάλεσαν τὴν μένειν ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὴν πόλιν των. Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἰδὼν τὴν προθυμίαν αὐτῶν, παρέμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. Ἐπίστευσαν δὲ εἰς αὐτὸν πολλοὶ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ ὠμολόγησαν ὅτι οὗτος

εἶνε ἀληθῶς, ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ὁ Σωτὴρ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα σώσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Διὰ τοῦτο βλέπομεν αὐτὸν ὁμιλοῦντα καὶ συναναστρεφόμενον μετὰ ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν καὶ μετὰ τῆς Σαμαρείτιδος.

Ὁ Σωτὴρ ἐν τῷ κόσμῳ κύριον ἔργον εἶχε νὰ ποιῇ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς του. Διὰ τοῦτο εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του, ὅταν τοῦ ἔφεραν τροφὴν διὰ νὰ φάγῃ, ὅτι τροφὴ αὐτοῦ εἶνε νὰ ποιῇ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος αὐτον. — Ἐντεῦθεν διδασκόμεθα, ὅτι ὀφείλομεν πρῶτον νὰ φροντίζωμεν περὶ τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ὡς τιμιωτέρου, καὶ εἶτα περὶ τοῦ σώματος.

Ὁ Σωτὴρ ἐδίδαξεν, ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε πνεῦμα, καὶ ὅτι ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ πρέπει νὰ προσκυνῶμεν αὐτόν. Ἐπομένως πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν δεισιδαιμονίαν (δηλ. μαγείας, ἀνόητα αἰτήματα κλ.).

Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ἡ προσοχὴ καὶ ἡ ἀγαθὴ διάθεσις τῆς ἁμαρτωλῆς Σαμαρείτιδος διὰ νὰ διορθωθῇ. — Ἡ συναίσθησις τῶν σφαλμάτων τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἡ πρώτη βαθμὶς τῆς προόδου αὐτοῦ. Εἶτα ἐπέρχεται ἡ μετάνοια, ἡ δικαίωσις, ὁ ἁγιασμός καὶ ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Σωτὴρ ἦλθε διὰ νὰ σπείρῃ τὸν σπέρρον τῆς ἀληθείας. Οἱ μαθηταὶ ἐθήρισαν τὸν καρπόν. Πρὸ τοῦ Σωτῆρος ἔσπειραν οἱ προφῆται, διὰ τῶν προφητειῶν αὐτῶν προφητεύσαντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσίου. — Ὁ κόσμος λοιπὸν περιέμενεν ἕνα λυτρωτήν. — Οἱ μὲν Ἰουδαῖοι εἶχον παρασκευασθῇ διὰ τῶν ἐπαγγελιῶν καὶ τῶν προφητειῶν κυρίως, οἱ δὲ Ἕλληνες διὰ τῆς φιλοσοφίας.

Ε' Κυριακῇ τοῦ Τυφλοῦ.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην (κεφ. θ', 1—18).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παράγων¹ ὁ Ἰησοῦς, εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· Ραββί², τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Οὔτε οὗτος ἡμαρτεν, οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. Ἐγὼ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με, ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. Ταῦτα εἰπὼν, ἔπτυσσε χαμαί, καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὑπαγε, νύψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν³ τοῦ Σιλωάμ (ὃ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος). Ἀπῆλθεν οὖν, καὶ ἐνύψατο, καὶ ἤλθε βλέπων. Οἱ οὖν γείτονες, καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον, ὅτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον· Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθημένος καὶ προσαιτῶν⁴; Ἄλλοι ἔλεγον· Ὅτι οὗτός ἐστιν, ἄλλοι δέ· Ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν. Ἐκεῖνος ἔλεγεν· Ὅτι ἐγὼ εἰμι. Ἐλεγον οὖν αὐτῷ· Πῶς ἀνεώχθησάν σοι οἱ ὀφθαλμοί; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· Ἄνθρωπος, λεγόμενος Ἰησοῦς, πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ εἶπέ μοι· Ὑπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, καὶ νύψαι. Ἀπελ-

1) Παράγων=ἐνῶ διέβαιναν.

2) Ραββί=διδάσκαλε· εἶνε λέξις ἑβραϊκή.

3) Κολυμβήθρα=δεξαμενὴ, κειμένη πλησίον τῶν Ἱεροσολύμων, τῇς ὁποίας τὸ ὕδωρ εἶχε θεῖαν δύναμιν.

4) Προσαιτῶν=ζητῶν ἐλεημοσύνην.

θῶν δὲ καὶ νησάμενος, ἀνέβλεψα. Εἶπον οὖν αὐτῷ· Ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; Λέγει· Οὐκ οἶδα. Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτὲ τυφλόν. Ἦν δὲ Σάββατον, ὅτε τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἠνέωξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. Πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Πηλὸν ἐπέθηκέ μοι ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην καὶ βλέπω. Ἐλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ Σάββατον οὐ τηρεῖ. Ἄλλοι ἔλεγον· Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; Καὶ σχίσμα¹ ἦν ἐν αὐτοῖς. Λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν· Σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἥνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; Ὁ δὲ εἶπεν· Ὅτι προφήτης ἐστίν. Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος καὶ ἡρώτησαν αὐτούς, λέγοντες· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε, ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν ἄρτι βλέπει; Ἀπεκρίθησαν δὲ αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον· Οἶδαμεν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει, οὐκ οἶδαμεν· αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε· αὐτὸς περὶ αὐτοῦ λαλήσει. Ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἥδη γὰρ συνετέθειντο² οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα, ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος³ γένηται. Διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον· Ὅτι αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε. Ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον, ὃς ἦν

1) Σχίσμα, δηλαδή ἐφίλονεῖχον, διχόνοια μεταξὺ των ἐγένετο.

2) Συνετέθειντο=εἶχον συμφωνήσει.

3) Ἀποσυνάγωγος=ἄφωρισμένος, ὡς λέγομεν σήμερον. Ἡ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς ἀποβολὴ ἦτο μεγίστη ποινή. Οὐδεὶς, οὐδὲ οἱ οἰκεῖοι αὐτοῦ, ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν σχέσιν μετ' ἀνθρώπου ἀποσυνάγωγου.

τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ. Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἶδα-
μεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν. Ἀπεκρίθη
οὖν ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· Εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν, οὐκ οἶδα· ἐν
οἶδα, ὅτι τυφλός ὢν, ἄρτι βλέπω. Εἶπον δὲ αὐτῷ πάλιν·
Τί ἐποίησέ σοι; πῶς ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; Ἀπεκρί-
θη αὐτοῖς· Εἶπον ὑμῖν ἥδη, καὶ οὐκ ἠκούσατε τί πάλιν θέ-
λετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε μαθηταὶ αὐτοῦ γενέ-
σθαι; Ἐλοιδόρησαν οὖν αὐτὸν καὶ εἶπον· Σὺ εἰ μαθητὴς
ἐκείνου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωσέως ἐσμὲν μαθηταί· ἡμεῖς οἶδα-
μεν, ὅτι Μωσεὶ ἐλάλησεν ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν
πόθεν ἐστίν. Ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐν
γὰρ τούτῳ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἰδατε πόθεν
ἐστί, καὶ ἠνέφξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς. Οἶδαμεν δέ, ὅτι ἁ-
μαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῇ ἢ,
καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. Ἐκ τοῦ αἰῶνος
οὐκ ἠκούσθη, ὅτι ἠνοιξέ τις τοὺς ὀφθαλμούς τυφλοῦ γε-
γεννημένου. Εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο
ποιεῖν οὐδέν. Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· Ἐν ἁμαρτίαις
σὺ ἐγεννήθης ὁλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; Καὶ ἐξέβαλον
αὐτὸν ἔξω. Ἦκουσεν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω,
καί, εὐρῶν αὐτόν, εἶπεν αὐτῷ· Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν
τοῦ Θεοῦ; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε· Τίς ἐστι, Κύριε, ἵνα
πιστεύσω εἰς αὐτόν; Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Καὶ ἑώρακας
αὐτόν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. Ὁ δὲ ἔφη·
Πιστεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.

Περιεχόμενον

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο περιέχει τὴν ἱστορίαν ἐνὸς τυφλοῦ ἐκ γε-
νετῆς, τὸν ὁποῖον ὁ Σωτὴρ ἰδὼν καθήμενον εἰς τινὰ δρόμον τῶν Ἰε-
ροσολύμων, ἐνῷ διεβαίνειν ἐκεῖθεν, ἐθεράπευσε, χρίσας τοὺς ὀφθαλ-
μούς του διὰ πηλοῦ, τὸν ὁποῖον κατεσκέυασεν, ἀφοῦ ἔπτυσεν χαμαί,

καὶ ἀνέμιξε τὸν σιελὸν αὐτοῦ μετὰ τοῦ χύματος. Διέταξε δὲ εἶτα, ἵνα ὁ τυφλὸς νιφθῇ ἐν τῇ πλησίον τῶν Ἱεροσολύμων κειμένη μικρᾷ δεξαμενῇ, ἣτις ἑκαλεῖτο Σιλωάμ.

Ἡ θεραπεία τοῦ τυφλοῦ ἐγένετο ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου. Οἱ Φαρισαῖοι λοιπόν, ἀπὸ φθόνου κινούμενοι, κατηγορήσαν τὸν Ἰησοῦν ὡς ἁμαρτωλόν, διότι τὸ Σάββατον ἐθεράπευσε τὸν τυφλόν. Προσέτι δὲ ἀνέκριναν πολλάκις καὶ τὸν πατέρα τοῦ τυφλοῦ καὶ τὸν ἴδιον θεραπευθέντα περὶ τοῦ τρόπου τῆς θεραπείας. Καὶ ὁ μὲν πατὴρ τοῦ τυφλοῦ ἔλεγεν· ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἡλικιάν ἔχει καὶ ἄς ἐρωτήσωσιν αὐτόν· ὁ δὲ τυφλὸς διηγήθη σαφῶς καὶ ἐπανειλημμένως πῶς ἐθεραπεύθη. Εἶπε δέ, ὅτι διὰ τὸν θεραπεύσῃ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον δὲν ἐγνώριζεν, οὐδὲ τὸν εἶδε, τυφλὸς ὢν, βεβαίως θὰ ᾔτο θεοσεβής, καὶ ὄχι ἁμαρτωλός, καθὼς διισχυρίζοντο οἱ φθονεροὶ Φαρισαῖοι. Μάλιστα δέ, ἐπειδὴ ἐπέμενον καὶ ἡρώτων πάλιν περὶ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ θεραπεύσαντος αὐτόν, εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὁ τυφλὸς μετὰ τινος εἰρωνείας, ὅτι ἀδιάφορον τοῦ ᾔτο ποῖος ᾔτο καὶ τί ἔπραξεν ὁ θεραπεύσας αὐτόν. Τὸ οὐσιῶδες εἶνε, ὅτι τὸν ἐθεράπευσεν. Εἶπε δὲ ἔπειτα πρὸς αὐτούς, μήπως θέλουσι γίνωσι μαθηταὶ αὐτοῦ.

Μετὰ ταῦτα εὐρὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν τυφλόν, ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν πιστεύῃ εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ἀπεκρίθη δὲ ἐκεῖνος καὶ εἶπε· Τίς εἶνε, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; Εἶπε δὲ εἰς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς· καὶ εἶδες αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνος εἶνε, ὁ δὲ τυφλὸς εἶπε· Πιστεύω, Κύριε, καὶ προσεκύνησεν αὐτόν.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Αἰτία τῶν ἀσθενειῶν καὶ τῶν συμφορῶν ἡμῶν εἴμεθα συνήθως ἡ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἢ οἱ γονεῖς ἢ οἱ συγγενεῖς ἡμῶν. Πλειστάκις ὁμοῦ πολλὰ κακὰ ἔρχονται εἰς τὸν κόσμον ὡς τιμωρία διὰ τὰ φανερωθῇ ἡ δικαιοσύνη, ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ.

Ἐκ χύματος ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον· διὰ πηλοῦ

Κείμενον καὶ Ἑρμηνεία Εὐαγγελίων

3

θεραπεύει· καὶ ὁ Ἰησοῦς τὴν ἐκ γενετῆς τύφλωσιν τοῦ τυφλοῦ.

Φοβερὸν ὁ φθόνος καὶ πολλὰ κακὰ ἐπιφέρει !

Οὐδὲν ἀγαθὸν κατορθοῦται ἄνευ τοῦ Θεοῦ.

Αἱ τῶν δικαίων λογικαὶ καὶ εὐσεβεῖς δεήσεις εἰσακούονται.

Ἡ πίστις καὶ ἡ ἐλπίς εἰς τὸν Θεὸν σφῆζουσι τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ δυστυχίᾳ καὶ παρηγοροῦσιν αὐτὸν ἐν τῇ θλίψει.

Ζ' Κυριακῇ τῶν Ἀγίων Πατέρων¹

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην (κεφ. ιζ', 1—13).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπάρας ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπε· Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν Υἱόν, ἵνα καὶ ὁ Υἱός σου δοξάσῃ σε. Καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα, πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. Αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα, ὃ δεδοκάς μοι ἵνα ποιήσω· καὶ νῦν δόξασόν με σύ, Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ, ἣ εἶχον, πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. Ἐφάνερωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις· οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου, σοὶ ἦσαν καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι. Νῦν ἔγνωκαν, ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι, παρὰ σοῦ ἐστίν· ὅτι τὰ ρήματα, ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς· καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς, ὅτι παρὰ σοῦ

---

1) Λέγεται ἡ Κυριακὴ αὕτη Κυριακὴ τῶν Πατέρων, διότι ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν, ἡ τὰ πάντα σοφῶς καὶ καλῶς διατάξασα, ὥρισεν, ἵνα ἐπισήμως πανηγυρίζωνται οἱ 318 θεοφόροι πατέρες τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ οἰκουμένης Συνόδου, οἵτινες ἐδογματίσαν, ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοούσιος τῷ Πατρί, καὶ κατεδίκασαν τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου, λέγοντος, ὅτι ὁ Υἱὸς εἶνε κτίσμα.

ἐξῆλθον καὶ ἐπίστευσαν, ὅτι σύ με ἀπέστειλας. Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ¹. οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσι². Καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστί, καὶ τὰ σὰ ἐμὰ³, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς⁴. Καὶ οὐκ ἔτι εἰμι ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. Πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, οὓς δέδωκάς μοι, ἵνα ὧσιν ἐν, καθὼς ἡμεῖς. Ὅτε ἡμῖν μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου· οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰμὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ Γραφὴ πληρωθῇ. Νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς.

Περὶτεχόμενον.

Ὁ Σωτὴρ πρὸ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου προσηυχῆθη πρὸς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα. Παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ δοξάσῃ τὸν Υἱόν του κατὰ τὸ σταυρικὸν πάθος. Ὁ ἄνθρωπος, εἶπε, θὰ ἀπολαύσῃ τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἐὰν πιστεύσῃ εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν ὑπ' αὐτοῦ σταλέντα Ἰησοῦν Χριστόν. — Ὁ Σωτὴρ παρακαλεῖ τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα νὰ τὸν δοξάσῃ μὲ τὴν δόξαν ἐκείνην, τὴν ὁποῖαν εἶχε, πρὶν ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον, — ἐννοῶν τὴν ἐνδοξον αὐτοῦ Ἀνάστασιν καὶ τὴν Ἀνάληψιν. Ἦτο δὲ ἤδη καιρὸς νὰ δοξασθῇ ὁ Σωτὴρ, διότι ἐξέτελεσε πιστῶς τὸ θεῖον ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν ὁ Θεός.

1) Ἐρωτῶ = παρακαλῶ.

2) Ὅτι σοί εἰσι = διότι εἶναι ἰδικοί σου. Ὁμιλεῖ καὶ προσεύχεται ὁ Σωτὴρ ὑπὲρ τῶν μαθητῶν του.

3) Τὰ ἐμὰ σὰ ἐστί, καὶ τὰ σὰ ἐμὰ. Διὰ τῆς φράσεως ταύτης δηλοῦται τὸ ὁμοούσιον τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ.

4) Αὐτοῖς, δηλ. τοῖς μαθηταῖς, οἵτινες ἐδόξασαν τὸν Σωτῆρα.

δὴλ. ἐδόξασε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφανερώσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ κυρίως εἰς τοὺς μαθητάς του, οἵτινες ἐγνώρισαν ἤδη, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο ὁ ἐπηγγελμένος Μεσσίας, ὁ ἀποσταλὲς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν καὶ ἐδόξασαν αὐτὸν διὰ τῆς πίστεως. — Μετὰ ταῦτα, ὡς καλὸς ποιμὴν, προσεύχεται πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοὺς μαθητάς του, οἵτινες εἶνε καὶ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, διότι ἐφύλαζαν τὸν λόγον αὐτοῦ.

Παρακαλεῖ ὁ Σωτὴρ τὸν Θεὸν νὰ διαφυλάττῃ τοὺς μαθητάς του ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ, ὅταν θὰ ἀπέλθῃ τοῦ κόσμου, καὶ θὰ εὗρεθῶσιν οὗτοι ἐν κινδύνοις καὶ διωγμοῖς. Παρακαλεῖ, ἵνα ἐν ὧσι, καθὼς καὶ αὐτοὶ (Πατὴρ καὶ Υἱὸς) συνδέονται διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ὁμοουσίου. — Οὐδεὶς, λέγει ὁ Σωτὴρ, ἀπώλετο, εἰμὴ ὁ Ἰούδας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, καθὼς τοῦτο εἶχε προειπεῖ ὁ προφῆτης Δαυὶδ. — Ὅταν λοιπὸν διαφυλάξῃς τούτους, ὦ Θεέ μου, λέγει ὁ Σωτὴρ, τότε ἡ χαρὰ αὐτῶν θὰ ᾔηνε πλήρης, διότι θὰ πιστεύσωσιν, ὅτι καὶ μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψίν μου θὰ διαφυλάττῃς αὐτούς.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο εἶνε κατάλληλον διὰ τὴν Κυριακὴν ταύτην, καθ' ἣν ὤρισεν ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν νὰ τιμῶνται οἱ 318 Πατέρες τῆς Α' οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἣτις συνεκροτήθη ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας κατὰ τοῦ Ἀρείου. — Καθὼς οἱ μαθηταὶ καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου εἰργάσθησαν διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, οὕτως οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Α' οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἐστερέωσαν τὴν χριστιανικὴν πίστιν, δογματίσαντες, ὅτι ὁ Υἱὸς εἶνε ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ, Θεὸς ἀληθινός.

Πρὸ πάσης ἐργασίας προσευχήθητι εἰς τὸν Θεόν, ἵνα σε ἐνισχύσῃ. Ἡ προσευχὴ ἐνθαρρύνει, ἐνισχύει καὶ ἡθικοποιεῖ τὸν ἄνθρωπον ἐν ταῖς δυστυχίαις. Ὁ Σωτὴρ, καίτοι ἦτο Θεός, προσεύχεται πρὸ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου εἰς τὸν Πατέρα αὐτοῦ, ἀναλογιζόμενος, ὅτι εἶνε καὶ ἄνθρωπος.

Ὁ Υἱὸς εἶνε ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ. — Πατὴρ, Υἱὸς καὶ ἅγιον Πνεῦμα, εἶνε Τριάς ἅγια, ὁμοούσιος καὶ ἀδιαίρετος.

Ὁ Σωτὴρ, ἀπερχόμενος τοῦ κόσμου, δίδει θείας παραγγελίας εἰς τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ ὁπαδοὺς, καὶ δέεται εἰς τὸν Θεὸν δι' αὐτούς. — Οἱ λόγοι οὗτοι ἔστωσαν ὑπόδειγμα εἰς τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς διδασκάλους. — Ὁ Σωτὴρ ὑπογραμμὸς ἡμῖν ἐν πᾶσιν ἐγένετο.

Ἡ προσευχὴ εἶνε ἡ δοξολογία ἡ εὐχαριστία ἡ δέησις. Καὶ τὰ τρία εἶδη τῆς προσευχῆς εὐρίσκομεν ἐν τῇ θείᾳ ταύτῃ προσευχῇ τοῦ Σωτῆρος, ὅστις δοξολογεῖ τὸν Θεόν, διότι τὸν ἐδόξασεν ἐπὶ τῆς γῆς, τὸν εὐχαριστεῖ διὰ τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὅποιαν τοῦ ἔδωκε, καὶ τὸν παρακαλεῖ διὰ τοὺς μαθητάς του.

Εὐτυχὴς πᾶς ἄνθρωπος, πᾶς γονεὺς, ὅστις παραδίδων τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἰς τὸν Πλάστην δύναται νὰ εἴπῃ· τὸ ἔργον, ὃ δέδωκάς μοι, ἐξεπλήρωσα· τὰ τέκνα μου ἀνέθρεψα ἐν εὐσεβείᾳ· φύλαξον αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκέπην σου.

Η' Κυριακὴ τῆς Ἀγίας Πεντηκοστῆς

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην (κεφ. ζ', 37—38, καὶ η', 12)

Τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς Ἑορτῆς εἰστίκει ὁ Ἰησοῦς¹, καὶ ἔκραξε λέγων· Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με

1) Ἐσχάτη κτλ. = κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν, τὴν μεγάλην, τῆς ἐορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας, δηλ. τὴν ὀγδόην ἡμέραν. Ἡ Σκηνοπηγία ἦτο ἐορτὴ μεγάλη πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ὑπὸ τὰς σκηνάς διαμονῆς τῶν Ἑβραίων ἐν τῇ ἐρήμῳ, διαρκοῦσα ἡμέρας ὀκτώ, ὧν ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία μετὰ θυσιῶν μεγαλοπρεπῶς ἐωρτάζετο. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἔφερον οἱ ἱερεῖς ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ Σιλωὰ καὶ κατέχεον αὐτὸ ἐπὶ τῶν θυμάτων. Δι' ὃ καὶ ὁ Σωτὴρ ὁμιλεῖ κατωτέρω περὶ τοῦ ζῶντος ὕδατος, ὅπερ αὐτὸς παρέχει, δηλ. περὶ τῆς διδασκαλίας του. — Ἡ ἐορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας ἐλέγετο καὶ ἐορτὴ τῆς συγκομιδῆς, διότι προσεφέροντο αἱ ἀπαρχαὶ τῶν καρπῶν πρὸς

καὶ πινέτω· ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας¹ αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. (Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οὕτω γὰρ ἦν Πνεῦμα Ἅγιον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη²). Πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου ἀκούσαντες τὸν λόγον, ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. Ἄλλοι δὲ ἔλεγον· Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστός ἐρχεται; οὐχὶ ἡ Γραφή εἶπεν· ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ³, καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης, ὅπου ἦν Δαβὶδ, ὁ Χριστός ἐρχεται; Σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν. Τινὲς δὲ ἠθέλον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν· ἄλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας. Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους· καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· Διατί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν⁴; Ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται· Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος. Ἀπεκρίθησιν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι· Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε⁵; μὴ τις τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ἄλλ' ὁ ὄχλος οὗτος, ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ἐπικατάρατοί εἰσι.⁶ Λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς

εὐλογίαν, καὶ οἱ Ἑβραῖοι ἐδοξολογοῦν τὸν Θεὸν διὰ τὰς προσόδους καὶ τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς.

1) Κοιλία = καρδία, δηλ. ὁ λαβὼν Πνεῦμα Ἅγιον πολλὰ θὰ διδάξῃ καὶ πολλὰ θὰ πράξῃ. Ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ θὰ ἐξέλθωσιν ἀγαθὰ.

2) Οὐδέπω ἐδοξάσθη. Ὁ Σωτὴρ δὲν εἶχεν εἰσέτι δοξασθῆ διὰ τοῦ σταυρικοῦ αὐτοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως.

3) Σπέρματος Δαβὶδ, δηλ. ἐκ τοῦ γένους καὶ τοῦ οἴκου Δαβὶδ.

4) Οὐκ ἠγάγετε κτλ. = διατί δὲν ἐφέρετε (τὸν Ἰησοῦν) ἐδῶ;

5) Πεπλάνησθε, δηλ. ὑπὸ τῆς διδασκαλίας του ἔχετε πλανηθῆ.

6) Ἐπικατάρατος, δηλ. κατηραμένος ἦτο κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον πᾶς ὁ μὴ ἐκτελὼν τὰ τοῦ Νόμου ἀκριβῶς.

αὐτόν, εἰς ὧν ἐξ αὐτῶν· Μὴ ὁ νόμος¹ ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον καὶ γνῶ τί ποιεῖ; Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον καὶ ἴδε, ὅτι προφῆτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται. Πάλιν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε, λέγων· Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς² τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.

Περιεχόμενον.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν, τὴν μεγάλην, τῆς ἑορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας, ἵστατο ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν ὄχλον· Ἐάν τις διψᾷ, ἃς ἔλθῃ πρὸς με διὰ τὴν πίνῃ ὕδωρ ζῶν. Ὅσοι πιστεύουσιν εἰς ἐμέ, εἶπεν ὁ Σωτὴρ, θὰ λάβωσι Πνεῦμα ἅγιον, καὶ θὰ δυνηθῶσι νὰ κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον πανταχοῦ μετὰ μεγάλης δυνάμεως καὶ ἀγαθοῦ ἀποτελέσματος. Ποταμοὶ ὕδατος ζῶντος (= διδασκαλίας ὑγιоῦς) θὰ ρεύσωσιν ἐκ τῆς κοιλίας του (= καρδίας του). Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον θὰ φωτίσῃ αὐτοὺς καὶ θὰ κυριεύσῃ διὰ τῆς διδασκαλίας τὸν κόσμον ὅλον.— Πολλοὶ λοιπόν, ἀκούσαντες τοὺς λόγους τούτους, ἔλεγον, ὅτι εἶνε προφῆτης, ἄλλοι δέ, ὅτι εἶνε ὁ Χριστός.— Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ Χριστὸς ἐλέγετο Γαλιλαῖος, καὶ ὅτι ἀπὸ ἐκεῖ ἦτο, διὰ τοῦτο τινὲς δὲν ἤθελον νὰ παραδεχθῶσιν, ὅτι ἦτο ὁ Σωτὴρ, περὶ τοῦ ὁποίου κατὰ τὰς Γραφὰς ἐπίστευον, ὅτι ἦτο ἐκ τῆς κώμης Βηθλεέμ. Ἐλεγον δέ, ὅτι ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφῆτης δὲν ἔχει ἐξέλθει.— Ἦθελον λοιπόν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νὰ τὸν συλλάβωσι, καὶ ἔστειλαν ὑπηρέτας πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ ἐπέστρεψαν ἄπρακτοι, διότι ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ εἶχον τόσον εὐχαριστηθῇ, ὥστε δὲν ἐτόλμησαν νὰ τὸν συλλάβωσιν ἐκ σεβας-

1) Ὁ Νόμος, δηλ. ὁ Μωσαϊκὸς νόμος.

2) Φῶς, δηλ. ἡ ἀλήθεια, καθὼς ἡ σκοτία εἶνε τὸ ψεῦδος, ἡ ἁμαρτία.

αμοῦ. — Ὁ Νικόδημος μάλιστα, εἰς τῶν ἀρχόντων τῶν Ἰουδαίων, κεκρυμμένος μαθητὴς τοῦ Σωτῆρος, εἶπεν εἰς τοὺς Φαρισαίους, ὅτι δὲν δύνανται νὰ τὸν καταδικάσωσιν, ἔάν δὲν τὸν ἀνακρίνωσι καὶ δὲν ἀκούσωσι τὴν διδασκαλίαν του. Διὰ τοῦτο τοῦ εἶπον, ὅτι καὶ αὐτὸς θὰ ἦτο ἐκ τῆς Γαλιλαίας, μαθητὴς του. Μετὰ τὴν φιλονεικίαν ταύτην ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκόν του. — Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἄλλοτε πάλιν εἶπεν εἰς τὸν ὄχλον σαφῶς· Ἐγὼ εἶμαι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὅστις ἀκολουθεῖ ἐμὲ θὰ περιπατῇ εἰς τὸ φῶς καὶ θὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ἡ Κυριακὴ αὕτη λέγεται *Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς*, διότι εἶνε ἡ πεντηκοστὴ ἡμέρα ἀπὸ τῆς ἀνστατώσεως τοῦ Κυρίου. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ τοὺς μαθητάς τοῦ Κυρίου, ὡς γλῶσσαι πυρός, καὶ ἐφώτισεν αὐτούς, ἵνα ἐξέλθωσι καὶ κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης ἐξέρχονται οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸ κήρυγμα. — Πρῶτος δὲ ὁ Πέτρος ἐκήρυξεν ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν χριστιανισμὸν 3,000 ψυχάς.

Ἡ Πεντηκοστὴ εἶνε ἡ γενέθλιος ἡμέρα τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. — Σήμερον φανεροῦται σαφῶς ἐπὶ γῆς καὶ τὸ τρίτον Πρόσωπον τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Ὁ ἀπόστολος τῆς Πεντηκοστῆς (Πράξ. β' 1—12) διηγεῖται τὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους.

«Μὴ δίκην δικάσης, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσης».

Μόνος ὁ Σωτὴρ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ περὶ ἑαυτοῦ, ὅτι εἶνε τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, τὸ φῶς τοῦ κόσμου, Θεὸς ἀληθινός, διότι ἦτο καὶ τοιοῦτος.

ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Α' Κυριακῇ τῶν Ἀγίων Πάντων.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. ι' 32, 33, 37 καὶ 38
καὶ ιθ', 27—30).

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ Μαθηταῖς· Πᾶς ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ὅστις δ' ἂν ἀρνήσεται με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ ἐγὼ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς. Ὁ φιλῶν¹ πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν² αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπεν αὐτῷ· Ἴδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι, τί ἄρα ἔσται ἡμῖν³; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν⁴ λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ⁵, ὅταν καθίσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνονον δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους⁶, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. Καὶ πᾶς ὃς

1) Φιλῶν=ἀγαπῶν.

2) Ὁ Σταυρὸς μεταφορικῶς δηλοῖ τὴν αὐταπάρνησιν, τὰ δεινὰ τοῦ βίου, τὰ καθήκον, τὸν ζυγὸν καὶ τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ.

3) Τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; δηλ. τί θὰ κερδήσωμεν ἡμεῖς;

4) Ἀμὴν=βέβαια, ἀληθῶς.

5) Παλιγγενεσία=δευτέρα παρουσία, μέλλουσα ζωὴ καὶ κρίσις.

6) Θρόνος μεταφορικῶς δηλοῖ τὴν δόξαν, τὴν αἰώνιον ζωὴν.

ἀφῆκεν οἰκίας, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ἔσχατοι πρῶτοι¹.

Περιεχόμενον.

Ὁ Σωτὴρ εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του, ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ πιστεύωσιν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων μετὰ ζήλου καὶ αὐταπαρνήσεως. Τότε καὶ αὐτὸς θὰ κηρύξῃ ἔμπροσθεν τοῦ οὐρανοῦ Πατὸς τὴν πίστιν αὐτῶν, καὶ θὰ τύχῃ τῆς οὐρανοῦ τιμῆς καὶ ἀμοιβῆς. — Ἐὰν θέλῃ τις νὰ γείνη τέλειος, πρέπει νὰ ἐγκαταλίπῃ τὰ πάντα, συγγενεῖς καὶ πλούτη καὶ δόξαν ἐπίγειον, καὶ νὰ λάβῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ (δηλ. νὰ κακοπαθήσῃ). — Εἰς δὲ τὴν ἐρώτησιν τοῦ Πέτρου, τί θὰ κερδίσῃ, ἀφοῦ τὰ πάντα χάριν τοῦ Χριστοῦ ἐγκατέλιπεν, ἀπήντησεν ὁ Σωτὴρ, ὅτι θὰ τύχῃ αἰωνίου δόξης, θὰ ᾔηε δηλαδὴ ὡς κριτῆς, καθήμενος ἐν δόξῃ ἐπὶ θρόνου, κρίνων τὸν Ἰσραὴλ. Ἐν τέλει λέγει πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες ἔκαυχῶντο, ὅτι ᾔσαν ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ, καὶ ἐπομένως θὰ ᾔηε πρῶτοι ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ὅτι πολλοί, οἵτινες φαίνονται πρῶτοι, θὰ ᾔηε τελευταῖοι, καὶ πολλοὶ τελευταῖοι θὰ γείνου, πρῶτοι.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Ἡ Κυριακὴ αὕτη λεγεται *Κυριακὴ τῶν ἁγίων Πάντων*, διότι κατὰ ταύτην ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία σοφώτατα ὥρισεν, ἵνα ὁμοῦ ἑορ-

---

1) Ὁ Ἀπόστολος ὁ ἀναγινωσκόμενος κατὰ τὴν Κυριακὴν ταύτην εἶνε ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς κεφ. ια' 33 καὶ ιβ' 1.

τάζωνται καὶ τιμῶνται πάντες οἱ ἱεροὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες, οἵτινες χάριν τοῦ Θεοῦ, χάριν τοῦ Σωτῆρος, τὰ πάντα ἐγκατέλιπον καὶ γονεῖς καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ κτήματα καὶ πλοῦτη καὶ ἡκολούθησαν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, τοῦ Σωτῆρος. Ἐορτάζονται δὲ τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν Πεντηκοστήν, διότι μετὰ τὴν στερέωσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν φανέρωσιν τῆς ἁγίας Τριάδος κατὰ τὴν Πεντηκοστήν, δίκαιον ἐθεώρησεν ἡ Ἐκκλησία νὰ τιμῇ καὶ πανηγυρίσῃ πάντας τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, οἵτινες εἰργάσθησαν πρὸς στερέωσιν καὶ ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. — Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶνε γνωστὰ τὰ ὀνόματα πάντων τῶν ἁγίων, διότι πολλοὶ ἦσαν ἐν ἐρήμοις, ἐν σπηλαίοις κτλ., ὅπου ἀπέθανον, διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ἐθέσπισεν ἐορτὴν γενικὴν πάντων τῶν ἁγίων καὶ τῶν μαρτύρων.

Δὲν ἀπαιτεῖται μόνον πίστις, ἀλλὰ καὶ ὁμολογία τῆς πίστεως καὶ αὐταπάρνησις καὶ θυσία, ὅπως γένηται τέλειος χριστιανός.

Οἱ Ἰουδαῖοι ἐγένοντο τελευταῖοι, οἱ δὲ ἐθνικοὶ πρῶτοι.

Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, οἱ τοσαῦτα εἰς τὴν θρησκείαν ἡμῶν ὀφείλοντες, δεόν νὰ σεβώμεθα τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων μας.

Τιμῶμεν καὶ τοὺς πρὸ Χριστοῦ ἀναφανέντας ἱεροὺς ἄνδρας, πατριάρχας καὶ προφῆτας, οἵτινες ἐκακοπάθησαν καὶ διετήρησαν τὴν ἰδέαν τοῦ ἐνὸς Θεοῦ.

Ἄνευ θυσίας καὶ κόπου οὐδὲν ἀγαθὸν κατορθοῦται.

Ὁ ὑπὲρ τῆς θρησκείας γνήσιος ζῆλος εἶνε καθήκον ἡμῶν.

Κυριακῇ δευτέρῃ

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. δ', 18—26).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ περιπατῶν ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν θάλασσαν¹ τῆς Γαλιλαίας, εἶδε δύο ἀδελφούς, Σίμωνα, τὸν

---

1) Θάλασσα εἶνε ἡ λίμνη Γεννησαρέτ, ἣτις λέγεται καὶ θάλασσα Τιβεριάδος.

λεγόμενον Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ βάλλοντας ἀμφίβληστρον¹ εἰς τὴν θάλασσαν (ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς), καὶ λέγει αὐτοῖς· Δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα, ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ προβάς² ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας³ τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν ὁ Ἰησοῦς, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς⁴ αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας⁵, καὶ θεραπεύων πάσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν⁶ ἐν τῷ λαῷ.

Περιεχόμενον

Ἡ περικοπὴ αὕτη περιέχει τὴν ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος κλῆσιν τῶν δύο πρώτων μαθητῶν αὐτοῦ, τοῦ Σίμωνος, ὅστις ὕστερον ὠνομάσθη Κηφᾶς (δηλ. Πέτρος), καὶ τοῦ Ἀνδρέου, ὅστις κατὰ τὴν ἱερὰν παράδοσιν πρὸ τοῦ Πέτρου ἐκλήθη νὰ γείνη μαθητὴς τοῦ Σωτῆρος· δι' ὃ καὶ πρωτόκλητος λέγεται. Οὗτοι ἦσαν ἀλιεῖς, μαθηταὶ τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου.

Πρὸς τοὺτους εἶπεν ὁ Σωτὴρ· δεῦτε ὀπίσω μου, ἀκολουθήσατέ με, καὶ θὰ σᾶς κάμω ἀλιεῖς ἀνθρώπων, δηλαδὴ θὰ ἐλκύσητε διὰ τῆς δι-

1) Ἀμφίβληστρον=δίκτυον, μέγα δίκτυον.

2) Προβάς=προχωρήσας.

3) Καταρτίζοντας=ἐπιδιορθοῦντας, ἐπισκευάζοντας.

4) Συναγωγὴ=ἡ ἐκκλησία, ἡ συνάθροισις τῶν Ἑβραίων.

5) Εἶνε τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ἔφερεν εἰς ἡμᾶς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ, τὰ δόγματα καὶ τὰς ἐντολάς τοῦ χριστιανισμοῦ.

6) Μαλακία=ἀσθένεια.

δασκαλίας ἀνθρώπων. Οὗτοι ἀμέσως καὶ προθύμως ἀφέντες πάντα, ἐγένοντο πιστοὶ μαθηταὶ τοῦ Σωτῆρος. Μετὰ τοὺς δύο τούτους ἐκάλεσεν ὁ Σωτὴρ εἰς τὸ κήρυγμα δύο ἄλλους ἐπίσης ἀλιεῖς, τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, τέκνα τοῦ Ζεβεδαίου, οἵτινες ἀμέσως ἠκολούθησαν αὐτόν, καὶ ἐγένοντο καὶ οὗτοι πιστοὶ αὐτοῦ μαθηταί.

Ὁ Σωτὴρ ἔπειτα περιήρχετο τὴν Γαλιλαίαν, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ θεραπεύων τὰς ἀσθενείας τῶν μετὰ πίστεως πρὸς αὐτὸν προσερχομένων.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Ἀξιοθαύμαστος ὁ τρόπος, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Ἰησοῦς προσεκάλει τοὺς μαθητάς του νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν. Ὡς ἐξουσίαν ἔχων, εἶπε πρὸς τοὺς πρῶτους τέσσαρας μαθητάς του, οἵτινες ἦσαν ἀλιεῖς· «Δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων».

Ἀξιοθαύμαστος προσέτι καὶ ἡ προθυμία καὶ ἡ πίστις τῶν πρώτων μαθητῶν τοῦ Κυρίου, οἵτινες, ἀφέντες καὶ γονεῖς καὶ συγγενεῖς καὶ πλοῖα καὶ δίκτυα, ἀμέσως ἠκολούθησαν τὸν Ἰησοῦν.

Διὰ τῆς πίστεως οὗτοι κατηγωνίσαντο βασιλείας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, καὶ κατεκυρίευσαν τῶν καρδιῶν τῶν ἀνθρώπων.

«Μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν» (Λουκ. ια', 28).

Κυριακῇ τρίτῃ.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. 5', 22—34).

Εἶπεν ὁ Κύριος· Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός¹. Ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά

---

1) Λύχνος. Ὁ ὀφθαλμός λέγεται λύχνος τοῦ σώματος, διότι τοῦτο διὰ

σου φωτεινὸν ἔσται· Ἐὰν δ' ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστὶ¹, τὸ σκότος πόσον; Οὐδεὶς δύναται δυσι Κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ τοῦ ἐνὸς ἀνθέξεται² καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ Μαμωνᾷ³. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίνητε· οὐδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσασθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐρόνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν, δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν⁴ αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; Καταμάθετε τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει⁵. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο⁶ ὥς ἐν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς

τοῦ ὀφθαλμοῦ ὁδηγεῖται. Οὗτος φωτίζει τὸ σῶμα.—Ὅταν ὁ ὀφθαλμός τοῦ ἀνθρώπου ᾖ ἄπλους (=θγιής), τότε βλέπει ὅλον τὸ σῶμα· ὅταν δὲ ᾖ πονηρὸς (=βεβλαμμένος), τότε ὅλον τὸ σῶμα εὐρίσκεται ἐν τῷ σκότει.

1) Τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ δηλοῖ τὸ λογικόν, τὴν συνείδησιν. Ἐὰν δηλ. ὁ νοῦς ἡμῶν ᾖ διεστραμμένος, τότε καὶ αἱ πράξεις μας θὰ ᾖναι χεῖριστα. Καὶ ἀλληγορικῶς δηλοῖ ὁ Σωτήρ, ὅτι, ὅταν οἱ μαθηταὶ του, οἱ ὅποιοι εἶνε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ᾖνε σκότος, δηλ. δὲν πράττωσιν ἔργα ἀγαθὰ, τότε τι θὰ πράξωσιν οἱ ἄλλοι, οἱ ἔθνικοι οἱ μὴ πιστεύοντες εἰς τὸν Χριστόν; Βεβαίως μερίζονα κακά.

2) Ἀνθέξεται ἐκ τοῦ ἀντέχω, δηλ. θὰ ὑποφέρῃ, θὰ ἀνεχθῇ.

3) Μαμωνᾶς εἶνε λέξις χαλδαϊκῇ, δηλοῦσα τὸν πλοῦτον.

4) Ἡλικίαν, δηλ. ἀνάστημα, μᾶλλον ὅμως δηλοῖ χρόνον ζωῆς.

5) Νήθει = κλώθουσι.

6) Περιεβάλετο = ἐνεδόθη.

κλίβανον¹ βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν², οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς ὀλιγόπιστοι ; Μὴ οὖν μεριμνήσπε λέγοντες· τί φάγωμεν ἢ τί πίνωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα; Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη³ ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι χρήζετε⁴ τούτων ἀπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

Περιεχόμενον

Ὁ Σωτὴρ διδάσκει ἡμᾶς ἐν τῇ περικοπῇ ταύτῃ τοῦ Εὐαγγελίου ταῦτα· Καθώς, ὅταν ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ἀνθρώπου ᾔη ἐυγίης, ὅλον τὸ σῶμα εὐρίσκεται ἐν φωτί, ὁδηγεῖται εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν, οὕτως, ὅταν ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ᾔη καθαρὸς, δηλ. ἐυγίης, πᾶσαι αἱ πράξεις αὐτοῦ θὰ ᾔη καλαὶ καὶ ἀγαθαί. Ὅταν ἡ διάνοια ἡμῶν ᾔη ἐσκοτισμένη, ἀσεβής, τότε καὶ τὰ ἔργα ἡμῶν θὰ ᾔη ἀσεβῆ καὶ κακά.

Ἐπειτα λέγει πρὸς τοὺς μαθητάς του, ὅτι, ἂν θέλωσι νὰ γέινωσι πιστοὶ αὐτοῦ μαθηταὶ καὶ νὰ κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον μετὰ ἀποτελέσματος, δὲν πρέπει νὰ ᾔη φιλοχρήματοι καὶ πλεονέκται, διότι τότε δὲν θὰ ἔχωσι τὴν προσοχὴν των εἰς τὸ θεῖον ἔργον των. Παραγγέλλει δὲ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντα ἐν γένει μαθητὴν του χριστιανόν, ὅτι πρέπει μὲν νὰ ἐργάζωνται διὰ νὰ ζήσωσι, διὰ νὰ ἔχωσι τὰ ἐπαρκοῦντα εἰς τὸν βίον, ἀλλὰ νὰ μὴ σκέπτονται ἀκαταπύστως τί θὰ φάγωσι καὶ τί θὰ ἐνδυθῶσιν, ὡς πράττουσιν οἱ ἐθνικοί, οἱ ὕλισται, οἱ φιλοχρήματοι. — Ὁ Θεὸς περὶ πάντων προνοεῖ. — Ἡ οὐράνιος βασιλεία καὶ ἡ δικαιοσύνη εἶνε τὰ πρῶτα καὶ τὰ κυριώτερα, ἅτινα πρέπει νὰ ζητῶμεν καὶ νὰ ἀποκτήσωμεν.

1) Κλίβανον=φούρνον.

2) Ἀμφιέννυμι=ἐνδύω.

3) Τὰ ἔθνη=οἱ ἐθνικοί.

4) Χρήζετε=ἐχετε ἀνάγκην.

Παρατηρήσεις καὶ δυσπεράσματα

Νοῦς ὑγίης ἐν σώματι ὑγιεῖ εἶνε ὁ κάλλιστος θησαυρὸς ἡμῶν.

Οἱ γονεῖς ἔστωσαν φῶς τῶν τέκνων αὐτῶν, οἱ προϊστάμενοι τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πολιτείας ὑπόδειγμα εἰς τοὺς κατωτέρους.

Ὁ ἐν ὀλίγοις ἀναπαυόμενος εἶνε πάντοτε εὐχαριστημένος. Ὁ πλεονέκτης οὐδέποτε εὐχαριστεῖται.

Ὁ Θεός, ὁ οὐράνιος ἡμῶν Πατήρ, περὶ πάντων προνοεῖ.

«Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν», λέγει ὁ Θεός.

«Οὐδεὶς φιλοχρήματος φιλάνθρωπος». — «Φιλαργύρου καὶ πλεονέκτου οὐδὲν ἀνομώτερον» (Σοφ. Σειρ. α', 10).

Ῥίζα πάντων τῶν κακῶν ἡ φιλαργυρία (Τιμ. Α', σ', 10).

Ἡ πλεονεξία ἐστὶν εἰδωλολατρεία (Κολ. Γ', 5).

Κυριακὴ τετάρτη.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. (η', 5 — 13. Ἴδε καὶ Ἰωάν. δ' 47).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς Καπερναοὺμ¹, προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος,² παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων· Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται³ ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη· Κύριε οὐκ εἰμὶ ἱκανός, ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην⁴ εἰσ-

1) Ἡ Καπερναοὺμ εἶνε πόλις τῆς Γαλιλαίας παραθαλασσία (δηλ. παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, ἣτις ἑκαλεῖτο καὶ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος). πόλις ἀγαπητή, ἰδία τῷ Ἰησοῦ.

2) Ἐκατόνταρχος = ἄξιωματικός, ἔχων ὑφ' αὐτὸν ἑκατὸν στρατιώτας, ἄνθρωπος βασιλικός.

3) Ὁ παῖς μου βέβληται = ὁ ὑπηρέτης μου κατάκειται παραλυτικός. Πιθανὸν νὰ ᾔτο υἱὸς του (ἴδε Ἰωάν. δ' 47).

4) Στέγη, δηλ. οἶκος, στέγη τῆς οἰκίας.

έλθης, ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγον καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου· καὶ γὰρ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ· Πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ· Ἐρχου, καὶ ἔρχεται καὶ τῷ δούλῳ μου· Ποῖσον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε, καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν· Ἀμὴν¹ λέγω ὑμῖν· Οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ² τοσαύτην πίστιν εὔρον. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ Ἀνατολῶν καὶ Δυσμῶν³ ἔξουσιν, καὶ ἀνακληθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας⁴ ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῳ· Ὑπαγε, καὶ ὥς ἐπίστευσας γεννηθήτω σοι. Καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

Περιεχόμενον

Ἐκατόνταρχός τις, Ῥωμαῖος ἀξιωματικός, ἐθνικός, εἶχε δοῦλόν τινα πιστὸν καὶ καλόν, ὅστις ἦτο ἀσθενής, παραλυτικός, καὶ ἐκινδύνευε νὰ ἀποθάνῃ. Ἐρχεται λοιπὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν μετὰ θερμῆς πίστεως νὰ εἴπῃ μόνον λόγον, ἵνα θεραπευθῇ ὁ δοῦλός του. Ὡμολόγησε δέ, ὡς ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος, ἐν

1) Ἀ μ ἡ ν = βέβαια.

2) Ἰ σ ρ ἠ λ = οἱ Ἰσραηλῖται, οἱ Ἰουδαῖοι.

3) Ἀ ν α τ ο λ αῖ καὶ δ υ σ μ αῖ, δηλ. ἡ οἰκουμένη. Ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου θὰ ἔλθωσι καὶ θὰ ἀποτελέσωσι τὴν οὐράνιον βασιλείαν μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Ἰσραὴλ, δηλαδή τοῦ Ἀβραάμ κτλ.

4) Υἱ οὓς τῆς βασιλείας ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες ἦσαν μὲν ἐκλεκτοὶ λαὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν, ἐξεβλήθησαν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον (= κόλασιν), ὅπου θὰ ᾔνε δ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων (δηλ. βάσανος, τιμωρίας, τύφους τοῦ συνειδότος).

πάση ταπεινοφροσύνη, ὅτι δὲν εἶνε ἄξιος, ὥστε ὁ θαυματουργὸς Ἰησοῦς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἰησοῦς καὶ θαυμάσας τὴν μεγάλην αὐτοῦ πίστιν, τὴν ὁποίαν οὐδὲ μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων εὔρεν, εἶπε πρὸς αὐτόν· Πορεύου· ὁ δοῦλός σου ἔθεραπεύθη, ζῇ· ἀὴ πίστις σου σέσωκέ σε».

Παρατηρήσεις καὶ ὑπερδόγματα.

Ὁ ἑκατόνταρχος, ἂν καὶ ἐθνικός, ἦτο ὅμως ἀγαθός, προνοητικός καὶ διὰ τοὺς δούλους αὐτοῦ. Καὶ οἱ δούλοι εἶνε ἄνθρωποι, ὅμοιοι μὲ ἡμᾶς, δημιουργήματα τοῦ αὐτοῦ οὐρανοῦ Πατρός· ἐπομένως ὀφείλομεν νὰ ἀγαπῶμεν καὶ περιποιώμεθα αὐτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ τιμίως καὶ ἀγογγύστως ὑπηρετῶσιν ἡμᾶς.

Πρὸς τοὺς μεγαλειτέρους ἡμῶν ὀφείλομεν μετὰ σεβασμοῦ νὰ παρυσιαζώμεθα καὶ νὰ ὁμιλῶμεν.

Θαυμαστή ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ ἡ πίστις τοῦ ἑκατοντάρχου.

Ὁ ταπεινός, ὁ ἐργαζόμενος, ὁ παρακαλῶν εὐγενῶς, σφάζεται, προστατεύεται, προοδεύει, γίνεται μέγας.

«Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ἡμῶν καὶ ὑπείκετε».

Κυριακὴ τῶν Ἀγίων Πατέρων¹.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. ε', 14—19)

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ Μαθηταῖς· Ὑμεῖς ἐστέ τὸ

---

1) Κατὰ τὴν ἐνδεκάτην τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου, ἐὰν τύχῃ ἐν Κυριακῇ, ἢ τῇ πρώτῃ μετ' αὐτὴν ἐρχομένη, ψάλλεται ἡ ἀκολουθία τῶν τριακοσίων πεντήκοντα ἁγίων Πατέρων τῆς ἐβδόμης οἰκουμένης Συνόδου, καθ' ἣν ἀναγινώσκειται τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, ὅπερ εἶνε περικοπὴ ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ ὅρους ὁμιλίας τοῦ Σωτῆρος.

φῶς¹ τοῦ κόσμου· οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι, ἐπάνω ὄρους
κειμένη· οὐδὲ καίουσι λύχνον, καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν
μόδιον², ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν³, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ
οἰκίᾳ. Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώ-
πων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν
Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Μὴ νομίσητε ὅτι ἤλθον
καταλῦσαι⁴ τὸν νόμον, ἢ τοὺς προφῆτας⁵· οὐκ ἤλθον κα-
ταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι⁶. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· Ἔως ἂν
παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν, ἢ μία κεραία⁷ οὐ
μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. Ὃς
ἂν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ
διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος⁸ κληθήσεται ἐν
τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ οὕ-
τως μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

Περιοχόμενον.

Ὁ Σωτὴρ, ἐκλέξας τοὺς 12 αὐτοῦ μαθητάς, εἶπεν εἰς αὐτούς·
Σεῖς εἰσθε οἱ ἀπόστολοί μου, οἱ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης, οἵτινες

-
- 1) Φῶς = οἱ διδάσκαλοι, οἵτινες θὰ φωτίσωσι τὴν ἀνθρωπότητα.
  - 2) Μόδιον εἶνε μέτρον, δι' οὗ μετροῦσι τὸν σῖτον, τὴν κριθὴν κτλ.
  - 3) Λυχνία εἶνε ὁ λυχνοστάτης, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θέτουσι (κρεμῶσι) τὸν
λύχνον διὰ νὰ φωτίζῃ τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ.
  - 4) Καταλῦω καὶ λύω = ἀθετῶ, παραβαίνω.
  - 5) Νόμος μὲν εἶνε ὁ Μωσαϊκὸς νόμος ἐν γένει, ἰδίᾳ δὲ αἱ δέκα
ἐντολαί· Προφῆται δὲ εἶνε οἱ ἱεροὶ ἄνδρες τῆς Π. Δ., οἱ προφητεύσαν-
τες περὶ τοῦ Σωτῆρος. Ἐνταῦθα ἐγγοσε ὁ Σωτὴρ τὰς προφητείας αὐτῶν.
  - 6) Πληρῶσαι, δηλοῖ καὶ ἐκτελέσαι καὶ συμπληρῶσαι.
  - 7) Ἰῶτα καὶ κεραία εἶνε τὰ μικρότερα στοιχεῖα, σημεῖα, τοῦ
εβραϊκοῦ ἀλφαβήτου.
  - 8) Ἐλάχιστος = ἀσήμαντος, μηδεμιᾶς σημασίας ἄξιος, εὐτελής.

διὰ τῆς διδασκαλίας θὰ φωτίσῃτε τὴν ἀνθρωπότητα. Θὰ λάμψῃ ἡ διδασκαλία σας, ὡς λάμπει ὁ λύχνος, ὅστις κρέμαται ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ λυχνοστάτου. Τὸ ἔργον σας θὰ φανῇ, θὰ κηρυχθῇ εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καθὼς φαίνεται ἡ πόλις ἐκείνη, ἥτις εἶνε ἐκτισμένη ὑψηλὰ, ἐπάνω εἰς βουνόν.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἠδύναντο νὰ νομίσωσιν, ὅτι ἡ θρησκεία τοῦ Σωτῆρος ἦτο ἐναντίον τῆς Ἰουδαϊκῆς, καὶ ὅτι ὁ Σωτὴρ ἦλθε διὰ νὰ καταλύσῃ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, διὰ τοῦτο λέγει πρὸς τοὺς μαθητάς του· Δὲν ἦλθον νὰ ἀθετήσω οὔτε τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, οὔτε τὰ διδάγματα τῶν προφητῶν, τοῦναντίον ἦλθον νὰ συμπληρώσω καὶ τὸν νόμον καὶ τὰς διατάξεις τῶν προφητῶν. Σὰς διαβεβαίω δέ, ὅστις ἤθελε παραβῇ καὶ τὰ ἐλάχιστα τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, ὅτι θὰ ἐκβληθῇ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος δέ, ὅστις οὐ μόνον ἤθελε διδάξει, ἀλλὰ καὶ ποιήσει τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, θὰ κληθῇ μέγας ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. — Εὐκολώτερον, λέγει ὁ Σωτὴρ, εἶνε νὰ καταστραφῇ ὁ κόσμος, ἢ νὰ καταργηθῶσιν οἱ νόμοι καὶ αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ. — Ἔως οὗτο ὁ κόσμος ὑφίσταται, ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ θὰ ὑπάρχῃ καὶ θὰ ἐκτελῇται ἐπὶ τῆς γῆς.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ἡ Κυριακὴ αὕτη λέγεται *Κυριακὴ τῶν Πατέρων*, διότι κατ' αὐτὴν σοφώτατα ὥρισεν ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν νὰ τιμῶνται καὶ γεραίρωνται οἱ θεῖοι ἐκεῖνοι Πατέρες, οἵτινες κατὰ τὴν ἐβδόμην οἰκουμένην σύνοδον, ἥτις ἐγένετο τῇ 787 ἐν Νικαίᾳ, ὑπερήσπισαν τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ κατεδίκασαν τὴν αἵρεσιν τῶν εἰκονομάχων, οἵτινες ἐρύμνωσαν τὰς Ἐκκλησίας τῶν ἱερῶν εἰκόνων, τὰς ὁποίας ἡμεῖς τιμῶμεν καὶ σεβώμεθα. — Ἡ τιμή, ἡ ἀποδιδομένη εἰς τὰς εἰκόνας, ἀναβαίνει καὶ ἀποδίδεται εἰς τὸ πρωτότυπον.

Καθὼς οἱ ἀπόστολοι ἐγένοντο τὸ φῶς τοῦ κόσμου, διδάσκαλοι τῆς ἀνθρωπότητος, οὕτω καὶ οἱ θεῖοι Πατέρες διὰ τῶν σοφῶν αὐ-

τῶν συγγραμμάτων, διὰ τῆς θείας αὐτῶν διδασκαλίας ἐγένοντο τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ἐδόξασαν τὸν Θεόν· ἐπομένως ἐδοξάσθησαν καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ

Διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων τῶν ἀνθρώπων δοξάζεται καὶ ὁ Θεός, ὁ δημιουργὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ νόμοι καὶ αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ εἶνε αἰώνιοι.

Κυριακὴ πέμπτη.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. η', 28—34 καὶ θ', 1.

Ἴδε καὶ Μάρκου κεφ. ε', 1—20).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσινῶν¹, ἀπῆντησαν αὐτῷ δύο² δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων³ ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ⁴ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. Καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν, λέγοντες· Τί ἡμῖν καὶ σοί,⁵ Ἰησοῦ, γιὲ τοῦ Θεοῦ; ἤλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. Οἱ δὲ δαίμονες παρε-

1) Γέγερσα εἶνε πόλις ἀρχαία παρὰ τὴν λίμνην τῆς Τιβεραΐδος, πλησίον τῆς ὁποίας ἦτο χρημνός. Ἐκεῖτο δὲ ἀντίπεραν τῆς Γαλιλαίας.

2) Δύο δαίμονες ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος. Οἱ Εὐαγγελισταὶ Μάρκος καὶ Λουκᾶς (η'. 26) ἀναφέρουσιν ἓνα, ἴσως τὸν δεινότερον, τὸν ἐπονομαζόμενον Λεγεών (δηλ. ἔχοντα πολλὰ δαιμόνια). Δύναται καὶ νὰ ᾔην ἄλλο θαῦμα, τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ τῶν Εὐαγγελιστῶν Μάρκου καὶ Λουκᾶ.

3) Μνημεῖα, δηλοῖ τοὺς τάφους, μακρὰν τῆς πόλεως, τὰ μνημεῖα, τὰς κρύπτας. Ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι ἐννοεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς σπηλιὰς, σπήλαια.

4) Χάλεποι=φοβεροί.

5) Ἡμεῖς καὶ σὺ, δηλ. τί κοινὸν μεταξὺ Σοῦ, τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡμῶν, τῶν δαιμόνων;

κάλουν αὐτὸν λέγοντες· Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἄπαγετε. Οἱ δὲ ἐξελθόντες, ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Καὶ ἰδοὺ ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι. Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. Καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις¹ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτόν, παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ² ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον διεπέρασε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν³.

Περιεχόμενον.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο διηγεῖται τὴν θεραπείαν δύο φοβερῶν δαιμονιζομένων, εὐρισκομένων ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Γεργεσηνῶν.

Οὗτοι, διωκόμενοι ἐκ τῆς πόλεως, διέτριθον ἐν τοῖς μνήμασι, μακρὰν τῆς πόλεως. Ὅτε δὲ εἶδον τὸν Ἰησοῦν, ἔκραξαν μετὰ φωνῆς μεγάλης· Ποία σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ ἡμῶν τῶν δαιμόνων καὶ Σοῦ, τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος; Ἦλθες εἰδῶ διὰ νὰ μᾶς βασανίσῃς καὶ καταστρέψῃς;

Ἦτο δὲ ἐκεῖ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν, οἵτινες ἔβροσκον. Οἱ δαίμονες παρεκάλεσαν τὸν Ἰησοῦν νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐ-

---

1) Π ᾶ σ α ἡ π ό λ ι ς = πάντες οἱ πολῖται. Τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου.

2) Μ ε τ α β ῇ κλπ. = ὅπως ἀπέλθῃ ἀπὸ τῆς χώρας των, διότι ἐφοβήθησαν, καὶ διότι ἔχασαν τοὺς χοίρους των.

3) Ἰ δ ί α π ό λ ι ς, εἶνε ἡ Καπερναοὺμ, διότι ἐκεῖ συνήθως διέτριθεν ὁ Σωτὴρ, ἐκεῖ ἐποίητε πολλὰ θαύματα. Καὶ τὰ Γέργεσα καὶ ἡ Καρπεναοὺμ ἦσαν πόλεις παρὰ τὴν λίμνην τῆς Τιβεριάδος.

τοὺς νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. — Τοῦτο παρέ-
χώρησεν ὁ Σωτὴρ. — Ἀμέσως δὲ ὤρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων
κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον οὗτοι εἰς τὰ
ὕδατα. — Οἱ βόσκοντες, φοβηθέντες, ἔφυγον καὶ ἀπῆλθον εἰς τὴν
πόλιν, ὅπου ἀνήγγειλαν τὰ γεγονότα. Οἱ δὲ κάτοικοι ἐξῆλθον εἰς
συνάντησιν τοῦ Ἰησοῦ, τὸν ὁποῖον εὔρον ὁμιλοῦντα μετὰ τῶν θερα-
πευθέντων δαιμονιζομένων. Παρεκάλεισαν δ' αὐτὸν ἐκ φόβου νὰ
ἀπέλθῃ τῆς χώρας των, ὅπερ ἔπραξεν ὁ Ἰησοῦς, ἐλθὼν πάλιν εἰς
τὴν ἀγαπητὴν του πόλιν, τὴν Καπερναούμ.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Οἱ δαίμονες εἶνε πνεύματα πονηρά, τὰ ὁποῖα ἐξέπεσον τῆς χά-
ριτος τοῦ Θεοῦ, διότι ὑπερῆφανεύθησαν. — Ὁ ὑπερήφανος ταπεινοῦ-
ται. — Ὁ κόσμος ἀποστρέφεται τοὺς ὑπερῆφανους.

Αἱ κακαὶ πράξεις τῶν ἀνθρώπων εἶνε ἀποτελέσματα πονηροῦ
πνεύματος, τὸ ὁποῖον πειράζει τὸν ἄνθρωπον.

Σεβώμεθα τοὺς νόμους τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πατρίδος. — Οἱ
βόσκοντες τοὺς χοίρους ἐζημιώθησαν, καὶ ἐτιμωρήθησαν, διότι κατὰ
τὸν Μωσαϊκὸν νόμον δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον οἱ Ἑβραῖοι νὰ τρώ-
γωσι χοίρειον κρέας, οὔτε νὰ τρέφωσι χοίρους. — Ἦτο δὲ τοῦτο
λόγος ὑγιεινός, διότι εἰς τὰ θερμὰ κλίματα τὸ χοίρειον κρέας εἶνε
ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν ὑγίαν. — Τὰ πάντα ὁ Μωϋσῆς σοφῶς εἶχε δια-
τάξει.

Διὰ τῆς προσευχῆς, διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ σώφρονος βίου,
δυναμέθα νὰ ἀποφεύγωμεν τοὺς πειρασμοὺς τῶν πονηρῶν πνευμά-
των.

Τὸν μὴ δεχόμενον συμβουλὰς μετὰ πρώτην καὶ δευτέραν νουθε-
σίαν παραιτοῦ.

Κυριακῇ ἑκτη.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. θ', 5—8)

Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, ἐμβὰς ὁ Ἰησοῦς¹ εἰς πλοῖον, διεπέ-
ρασε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν². Καὶ ἰδοὺ προσέφερον
αὐτῷ παραλυτικόν, ἐπὶ κλίνης βεβλημένον. Καὶ ἰδὼν ὁ
Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν³, εἶπε τῷ παραλυτικῷ· Θάρσει,
τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. Καὶ ἰδού τινες τῶν
Γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτος βλασφημεῖ⁴. Καὶ ἰδὼν
ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν⁵, εἶπεν· Ἵνα τί ὑμεῖς ἐν-
θυμεῖσθε⁶ πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί γάρ ἐστιν εὐ-
κοπώτερον⁷, εἰπεῖν· Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν·
Ἐγείρε καὶ περιπάτει; Ἵνα δὲ εἰδῆτε,⁸ ὅτι ἐξουσίαν ἔχει
ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου⁸ ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας,
(τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ)· Ἐγερθεὶς ἄρῃ σου τὴν κλί-

1) Ἰ ὁ (α π ὁ λ ι ς, δηλ. ἡ Καπερναούμ.

2) Α ὁ τ ῶ ν, δηλ. οὐ μόνον τοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης κατακειμένου παρα-
λυτικοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν συγγενῶν ἢ φίλων αὐτοῦ, οἵτινες τὸν ἔφερον
ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ.

3) Β λ α σ φ η μ ε ῖ =λέγει βλασφημίαν. Βλασφημίαν ἐθεώρησαν οἱ
Γραμματεῖς τὴν φράσιν «ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου», διότι μόνος ὁ
Θεὸς δύναται νὰ συγχωρῇ ἁμαρτίας. Δὲν ἐπίστευον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο καὶ
Θεός, δυνάμενος ἐπομένως νὰ συγχωρῇ ἁμαρτίας.

4) Ἐ ν θ υ μ ῆ σ ε ι ς=τοὺς διαλογισμούς, τὰς πονηρὰς σκέψεις.

5) Ἐ θ υ μ ε ῖ σ θ ε=συλλογίζεσθε.

6) Ε ὁ κ ο π ὁ τ ε ρ ο ν=εὐκολώτερον.

7) Ε ἰ δ ῆ τ ε=μάθητε, γνωρίσητε.

8) Υ ἱ ὁ ς ὁ ἀ ν θ ρ ῶ π ο υ εἶνε φράσις ἐβραϊκῇ, εἰλημμένη ἐκ τοῦ
προφήτου Δανιήλ, ὅστις προφητεύων καλεῖ τὸν Σωτῆρα υἱὸν ἀνθρώπου,
τὸν μόνον τέλειον ἄνθρωπον (Δανιήλ ξ', 13—14).

νην, καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου· Καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν, τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

Περιεχόμενον.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο διηγεῖται τὴν θεραπείαν ἑνὸς παραλυτικοῦ, τὸν ὁποῖον ἔφερον ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ, ὅτε οὗτος διέτριβεν ἐν τῇ πόλει Καπερναούμ. — Ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν τὴν πίσιν αὐτῶν, δηλαδὴ καὶ τοῦ παραλυτικοῦ καὶ τῶν συγγενῶν ἢ φίλων αὐτοῦ, οἵτινες εἶχον τὴν φιλάνθρωπον διάθεσιν νὰ τὸν φέρωσιν, εἶπεν εἰς τὸν πάσχοντα παραλυτικόν· Ἔχε θάρρος, τέκνον, αἱ ἁμαρτίαι σου ἃς ἦνε συγκεχωρημέναι. Οἱ Γραμματεῖς ὅμως τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, φθονεροὶ ὄντες, ἐσκανδαλίσθησαν, διότι ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον ἰθεώρουν ἀπλοῦν ἄνθρωπον, ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ τὸ «ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι», τὸ ὅποιον μόνον ὁ Θεὸς δύναται νὰ εἴπῃ καὶ νὰ πράξῃ. Ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν ἐνόησας, ὡς καρδιογνώστης Θεός, τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, λέγει πρὸς αὐτούς· Διὰ τί συλλογίζεσθε πονηρά, διὰ τί μετὰ τοσαῦτα θαύματα δὲν θέλετε νὰ πεισθῇτε, ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Διὰ νὰ μάθητε δέ, ὅτι ἐγὼ ἔχω ἐξουσίαν νὰ συγχωρῶ ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς, λέγει πρὸς τὸν παραλυτικόν· Ἐγείρε, ἄρὸν σου τὸν κράββατον καὶ περιπάτει, καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. Διὰ τοῦ λόγου τούτου ἀμέσως ὁ παραλυτικὸς ἐθεραπεύθη καὶ ἐσήκωσε τὴν κλίνην αὐτοῦ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκόν του. Ὁ δὲ λαός, ἰδὼν τὸ θαῦμα, ἐθαύμασε καὶ ἐδόξασε τὸν Θεόν.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ἡ παραλυσία εἶνε συνήθως ἀποτέλεσμα ἀτάκτου καὶ ἀσώτου βίου.

Ὅφειλομεν νὰ ἡμεθα σώφρονες καὶ τακτικοὶ ἐν τῷ βίῳ ἡμῶν.

Οἱ γονεῖς ὡς ἀνατρέφωσι τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν εὐσεβείᾳ καὶ ἐν
προσοχῇ, ἀπομακρύνοντες αὐτὰ πάσης κακῆς συναναστροφῆς.

Ὁ Σωτὴρ εἰς τὸν παραλυτικὸν λέγει· «ἀφένται σοι αἱ ἁμαρ-
τίαι σου», διότι ἤθελε νὰ διδάξῃ ἡμᾶς, ὅτι ρίζα καὶ αἰτία πάντων
τῶν κακῶν εἶνε ἡ ἁμαρτία.

Συγχωρῶν ὁ Σωτὴρ τὴν ἁμαρτίαν, ἀπέκοπτεν αὐτὴν τὴν ρίζαν
τοῦ κακοῦ, τῆς ἀσθενείας.

Ὁ φθονερὸς ἄνθρωπος διαστρέφει καὶ αὐτὰς τὰς καλὰς πράξεις,
ἐπιζητεῖ νὰ διαβάλλῃ τὸν ἀγαθὸν καὶ εὐεργετικὸν ἄνθρωπον.

Τὰ ἀγαθὰ καὶ θεῖα ἔργα ὡς θαυμάζωμεν καὶ ἐπαινῶμεν.

Ἀξία ἐπαίνου καὶ θαυμασμοῦ ἡ προθυμία καὶ ὁ κόπος καὶ ἡ
πίστις τῶν συγγενῶν καὶ φίλων τοῦ παραλυτικοῦ, οἵτινες ἀνέλαβον
νὰ φέρωσι τὸν δυστυχῆ παραλυτικὸν ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ. Διὰ τοῦτο
καὶ ὁ Σωτὴρ εἶπεν· αἰδῶν τὴν πίστιν αὐτῶν». — Καὶ αἱ τῶν ἄλλων,
συγγενῶν καὶ φίλων, δεήσεις καὶ παρακλήσεις εἰσακούονται παρὰ
τῷ Θεῷ.

Κυριακὴ ἐβδόμη.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. θ', 27—35).

Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, παράγοντι¹ τῷ Ἰησοῦ, ἠκολούθησαν
αὐτῷ δύο τυφλοί, κράζοντες καὶ λέγοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς,
υἱὲ Δαβὶδ². Ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ
οἱ τυφλοί, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πιστεύετε, ὅτι δύ-
ναμαι τοῦτο ποιῆσαι; Λέγουσιν αὐτῷ· Ναί, Κύριε. Τότε

1) Π α ρ ἄ γ ο ν τ ι=ἐνῷ διέβαιναν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἤρχετο ἐκ τῆς
οἰκίας τοῦ Ἰακώβου, τοῦ ὁποῦ τὴν θυγατέρα ἀνέστησεν, εἰς τὴν οἰκίαν ἐν
Καπερναούμ, ὅπου διέτριβεν.

2) Υἱὲ Δ α β ῖ δ, δηλ. ἀπόγονε τοῦ Δαβὶδ, ἐκ τοῦ γένους τοῦ Δαβὶδ.
Εἶνε προσφώνησις τιμητικῇ.

ἤψατο¹ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, λέγων· Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γεννηθήτω ὑμῖν. Καὶ ἀνεώχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. Καὶ ἐνεβριμήσατο² αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· Ὁρᾶτε, μηδεὶς γιγνωσκέτω. Οἱ δὲ ἐξελθόντες, διεφήμισαν αὐτὸ ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν³ δαιμονιζόμενον. Καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου, ἐλάλησεν ὁ κωφός. Καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες, ὅτι οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων⁴ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. Καὶ περιῆγεν⁵ ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν⁶ ἐν τῷ λαῷ.

Περιεχόμενον.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο περιέχει δύο θαύματα·

Πρῶτον ὁ Σωτὴρ ἐθεράπευσε δύο τυφλοὺς.—Οὗτοι ἅμα ὡς ἔμαθον, ὅτι ἀπὸ τὴν ὁδὸν ἐκείνην, ὅπου ἐκάθηντο, διήρχετο ὁ Σωτὴρ ἐκράζον· Υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν μας. Μετὰ πίστεως δὲ ἐλλικρινού, ὡμολόγησαν, ὅτι ὁ Σωτὴρ ἠδύνατο νὰ θεραπεύσῃ αὐτοὺς. Τοῦτο δε-

1) Ἦ ψ α τ ο = ἤγγισε διὰ τῆς χειρός, ἐψηλάφησεν.

2) Ἐ ν ε β ρ ι μ ῆ σ α τ ο· ἄρ. τοῦ ἐμβριμάμαι = ἀπηγόρευεν αὐστηρῶς κτλ

3) Κ ω φ ὸ ν· Ὁ δαιμονιζόμενος ἦτο οὐ μόνον κωφός, ἀλλὰ καὶ ἄλαλος· Λέγεται κωφός οὐ μόνον ὁ μὴ ἀκούων, ἀλλὰ καὶ ὁ μὴ λαλῶν.

4) Ἀ ρ χ ο ν τ α τ ῶ ν δ α ι μ ο ν ί ω ν ἐννοεῖ ἡ Γραφή τὸν Βεελζεβοῦλ.

5) Π ε ρ ι ῆ γ ε = περιήρχετο.

6) Μ α λ α κ ί α = ἀσθένεια, διάφορα κακά

καὶ ἔπραξεν ὁ Σωτὴρ, ἐγγίσας διὰ τῆς χειρὸς τοῦς ὀφθαλμοὺς τῶν τυφλῶν. Εὐθὺς δὲ ὡς ἐθεραπεύθησαν, ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Σωτῆρα, διεφήμισαν τὸ θαῦμα εἰς ὅλον τὸν τόπον των, ἂν καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἀποφεύγων τὰς ἐπιδείξεις, εἶχε παραγγείλει εἰς αὐτοὺς αὐστηρῶς νὰ μὴ εἴπωσιν εἰς κανένα τὸ θεῖον γεγονός.

Δεύτερον ἐθεράπευσεν ὁ Σωτὴρ ἄνθρωπόν τινα κωφὸν καὶ ἄλαλον (κωφάλαον), τοῦ ὁποίου ὁ Σατανᾶς εἶχε δεσμεύσει τὴν γλῶσσαν.— Διὰ τὰ δύο ταῦτα θαύματα ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι καὶ εἶπον· Οὐδέποτε οὕτως ἐφάνη πρόσωπον ὅμοιον ἐν τῷ Ἰσραήλ.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Πάσχοντες, ἐν δυστυχίᾳ εὐρισκόμενοι, ἁμαρτωλοὶ ὄντες, ἃς παρακαλῶμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς βοηθήσῃ, νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.— Αἱ μετὰ πίστεως δίκαιαι καὶ δυναταὶ δεήσεις εἰσακούονται παρὰ τῷ Θεῷ.

Ἡρώτησεν ὁ Σωτὴρ τοὺς τυφλοὺς, ἐὰν θέλωσι νὰ θεραπευθῶσιν, διότι ἤθελε νὰ ἴδῃ τὴν διάθεσιν καὶ τὴν προαίρεσιν αὐτῶν. Διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ οὐ μόνον ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄς ἀποφεύγωμεν τὰς ἐπιδείξεις καὶ τὴν κενοδοξίαν. Αἱ ἐπιδείξεις εἶνε ἴδιον κούφων καὶ μωρῶν ἀνθρώπων.

Ἔσο μετρίοφρων. «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι.»

Εὐεργετούμενοι, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογῶμεν τὴν εὐεργεσίαν πρὸς διδασκαλίαν ἅμα τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων.

Τὰς εὐγενεῖς καὶ μεγάλας πράξεις τῶν ἀνθρώπων πρέπει νὰ θαυμάζωμεν.

Τὸ πονηρὸν πνεῦμα, ἅμα ὡς κυριεύσῃ τὸν ἄνθρωπον, ἐπιφέρει εἰς αὐτὸν μεγάλα κακά, καταστρέφει τὴν υἰεῖαν, τὸ σῶμα, διαστρέφει τὸν νοῦν.

Καθὼς ὁ Σωτὴρ πανταχοῦ ἐκήρυττε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ

ἐποίει ἔργα ἀγαθὰ, οὕτως ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς νὰ κηρύττωμεν καὶ νὰ πράττωμεν τὸ ἀγαθόν.

Κυριακῇ ὁγδόῃ.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. ιδ', 14—22).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶδεν ὁ Ἰησοῦς πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. Ὁψίας δὲ γενομένης¹, προσῆλθον αὐτῷ οἱ Μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· Ἐρημός ἐστιν ὁ τόπος², καὶ ἡ ὥρα³ ἥδη παρῆλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα.⁴ Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ χρειάν ἔχουσιν ἀπελθεῖν, δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. Οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰμὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. Ὁ δὲ εἶπε· Φέρετέ μοι αὐτούς ὧδε· Καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι⁵ ἐπὶ τοὺς χόρτους, λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας· ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησε· καὶ κλάσας⁶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. Καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦσαν τὸ περισσεῦον τῶν

1) Ὁ ψ (α ς γ ε ν ο) ἐ ν η ς = ὅτε ἐγένετο ἑσπέρα.

2) Ἐ ρ η μ ο ς, δηλ. ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, ἐπὶ πεδιάδος. Ἡ ἔρημος· ἡ τοῦ πεδιάς τῆς πόλεως Βηθσαιῶν (Λουκ. 9', 10).

3) Ὡ ρ α, δηλ. ἡ ὥρα τῆς ἡμέρας.

4) Β ρ ῶ μ α τ α = φαγητά.

5) Ἀ ν α κ λ ί ν ο μ α ι = πλαγιάζω, κάθημαι κάτω. Διέταξεν ὁ Σωτὴρ νὰ καθήσωσι κάτω ἐπὶ χλωροῦ χόρτου (Μάρκ. 5', 39). Οἱ Ἑβραῖοι τρώγοντες, ἀνέπιπτον χυμαί, ἐπλάγιαζον πρὸς τὰ ἀριστερά.

6) Κ λ ά ω = κόπτω. Ὁ Σωτὴρ ἔκοψεν εἰς τεμάχια τοὺς ἄρτους.

κλασμάτων¹ δώδεκα κοφίνους πλήρεις. Οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ὥσεί πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παίδων. Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν² αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους.

Περιεχόμενον.

Ὅτε ὁ Σωτὴρ εὐρίσκετο ἐν τῇ πόλει Βηθσαϊδᾶ, ὄχλος πολὺς τὸν εἶχε περικυκλώσει, καὶ ἤκουε τὴν διδασκαλίαν του. Ἐφῆρυν δὲ τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν ἐνώπιον αὐτοῦ, ἵνα τοὺς θεραπεύσῃ.

Περὶ δὲ τὸ ἐσπέρας ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως, ὅπου χιλιάδες λαοῦ τὸν ἠκολούθησαν. Ὁ δὲ Σωτὴρ ἐχόρτασεν αὐτὸν οὐ μόνον πνευματικῶς διὰ θείας τροφῆς, διὰ διδασκαλίας καὶ συμβουλῶν, ἀλλὰ καὶ σωματικῶς διὰ πέντε μόνων ἄρτων καὶ δύο ἰχθύων. Ὁ Σωτὴρ ἐτέλεσε τὸ θαῦμα τοῦτο, εὐλογήσας τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας. Ἐξ αὐτῶν δὲ ἔφαγον οὐ μόνον πέντε χιλιάδες ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπερίσσευσαν δώδεκα κόφινοι πλήρεις.

Μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ ἤθελεν ὁ Σωτὴρ νὰ ἡσυχάσῃ, καὶ νὰ προσευχηθῇ μόνος, παρεκίνησε τοὺς μαθητὰς του νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ εὐρισκόμενον ἐν τῇ λίμνῃ Γεννησαρέτ, καὶ νὰ προπορευθῶσιν εἰς τὴν Καρπεναούμ, ἕως οὗ αὐτὸς ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ἄς ἀγαθοποιῶμεν τὸν πλησίον ἡμῶν εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἔργου.

Τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ, ἡ πνευματικὴ τροφή, ἡ προσευχή, ἡ δι-

---

1) Π ε ρ ι σ σ ε ὕ ο ν τ ῶ ν κ λ α σ μ ᾶ τ ω ν = τὰ περισσὰ κομμάτια τῶν ἄρτων.

2) Π ρ ο ᾶ γ ε ι ν = νὰ προπορευθῶσι, νὰ περάσωσιν ἐμπρός.

δασκαλία, πρέπει νὰ προηγῶνται τῆς σωματικῆς τροφῆς. Πρῶτον ἐδίδαξεν ὁ Σωτὴρ τὸν ὄχλον, καὶ ἔπειτα τὸν ἔθρεψεν.

Ὅπου βασιλεύει ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀγάπη, ἐκεῖ ὑπάρχουσι πάντα τὰ ἀγαθὰ, ἐκεῖ καὶ περίσσευμα ὑπάρχει.

«Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνον ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι Θεοῦ» (Λουκ. δ', 4).

Πρὸ πάσης ἐργασίας, πρὸ τοῦ φαγητοῦ, προσευχήθητι· δοξολόγησον τὸν Θεόν, ὅτι ἐδώρησέ σοι τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ.

Ἄφοῦ πράξης τὸ ἀγαθόν, ἀφοῦ χορτάσης τὸν πεινῶντα, ἀπόφυγε τὴν ἐπιδειξιν, μὴ κηρύξης τὴν ἀγαθοεργίαν σου, ἵνα μὴ χάσῃ τὴν ἀξίαν της. — Ἀπόλυσον τὸν εὐεργετηθέντα, ἵνα οὗτος συλλογισθῇ τὴν εὐεργεσίαν, ἵνα δοξάσῃ τὸν προνοητὴν Θεόν.

Κυριακὴ ἐνάτη.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. ιδ', 22—34).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. Ὁψίας δέ γενομένης, μόνος ἦν ἐκεῖ. Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον θαλάσσης¹ ἦν, βασανιζόμενον² ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. Τετάρτη δὲ φυλακῇ³ τῆς νυκτὸς ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

1) Θ ἄ λ α σ σ α ν. Ἐννοεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς τὴν λίμνην Γεννησαρέτ.

2) Β α σ α ν ι ζ ὀ μ ε ν ο γ=κλυδωνιζόμενον.

3) Τ ε τ ἄ ρ τ η φ υ λ α κ ῇ=ῥα β—β π. μ., δηλ. λίαν πρωί. Οἱ Ἑβραῖοι διήρουν κατ' ἀρχὰς τὴν νύκτα εἰς τρία μέρη (φυλακὰς, διότι ἡλλασσον οἱ φύλακες). Μετὰ ταῦτα ὅμως διήρουν αὐτὴν κατὰ τὰ ῥωμαϊκὰ ἔθιμα εἰς τέσσαρα μέρη, φυλακὰς, ὧν ἐκάστη διήρκει τρεῖς ῥας.

Καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν περιπατοῦντα, ἐταράχθησαν, λέγοντες, ὅτι φάντασμα ἐστὶ, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. Εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· Θαρσεῖτε ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. Ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε· Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρὸς σε ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα. Ὁ δὲ εἶπεν· ἐλθέ. Καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος, περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρόν, ἐφοβήθη. Καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι, ἔκραξε λέγων· Κύριε, σῶσόν με. Εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο¹ αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; Καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκόπασεν² ὁ ἄνεμος. Οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐλθόντες, προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες· Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ. Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεννησαρέτ³.

Περιεχόμενον.

Ἡ προσευχὴ ἐνισχύει τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ ἐργασίᾳ τοῦ ἀγαθοῦ.

Ἀφοῦ ὁ Σωτὴρ ἐχόρτασε τοὺς πεντακισχιλίους ἄνδρας διὰ τῶν πέντε ἄρτων καὶ τῶν δύο ἰχθύων, εἰσῆλθον κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ τοῦ εἰς τὸ πλοῖον διὰ νὰ ἐλθωσιν εἰς τὸ πέραν μέρος τῆς λίμνης Γεννησαρέτ. Αὐτὸς δὲ ἔμεινεν ἐν τῇ ξηρᾷ διὰ νὰ προσευχηθῇ μόνος ἐπὶ τοῦ ὄρους. Ὁ ἄνεμος ὅμως ἦτο ἐναντίος, καὶ τὸ πλοῖον, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταί, ἐβασανίζετο ὑπὸ τῶν κυμάτων· οἱ δὲ μαθηταὶ τοῦ ἐκινδύνευον νὰ καταποντισθῶσι. Τότε ὁ Σωτὴρ, περιπατῶν ἐπὶ

1) Ἐπελάβετο = ἐπίασεν, ἐστήριξεν αὐτόν.

2) Ἐκόπασεν = ἔπαυσεν ὁ ἄνεμος.

3) Γῆ Γεννησαρέτ = ἡ περὶ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ χώρα, ὁ τόπος ἐν τῇ κάτω Γαλιλαίᾳ.

τῆς θαλάσσης, ἐπορεύθη πρὸς τοὺς μαθητάς του, οἵτινες κατ' ἀρχὰς ἐνόμισαν, ὅτι ἦτο φάντασμα. Ὅταν δὲ ὅμως ἐπειτα ἤκουσαν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, εἰπόντος· «θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε», ἔλαβον θάρρος καὶ ἀνεφώνησαν· «*Ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς εἶ;*». Ἦλεγξε δὲ ὁ Σωτὴρ τὴν *ὀλιγοπιστίαν* τοῦ Πέτρου, ὅστις ἠθέλησε νὰ περιπατήσῃ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ἀλλ' ἐφοβήθη. Δὲν εἶχε πλήρη πίστιν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σωτῆρος· διὰ τοῦτο καὶ ἐφώνησε· Κύριε, σῶσόν με. Ὁ δὲ Σωτὴρ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἔλαβεν αὐτόν.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Τὸ θαῦμα τοῦτο τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις περιεπάτησεν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἀνάγεται εἰς τὰ ἐπὶ τῆς φύσεως θαύματα. — Τοιαῦτα εἶνε ἡ μεταβολὴ τοῦ ὕδατος εἰς οἶνον ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, ἡ κατάπαυσις τοῦ ἀνέμου καὶ ἄλλα.

Ἡ προσευχὴ εἶνε καθήκον ἡμῶν ἀπαραίτητον.

Ὅρη, μέρη ὑψηλά, εἶνε κατάλληλα πρὸς προσευχὴν. (Πράξ. Ἀποστ. ι', 9). Διὰ τοῦτο καὶ τὰς ἐκκλησίας ἡμῶν κτίζομεν συνήθως ἐπὶ μέρους ὑψηλοῦ, καθαροῦ, ἐν μέσῳ τόπων χλοερῶν.

Ὁ ἄνεμος, ἡ θάλασσα καὶ τὰ λοιπὰ δημιουργήματα ὑποτάσσονται τῷ δημιουργῷ, διότι εἶνε ἔργα αὐτοῦ.

Παρὰ τῷ Θεῷ τὰ πάντα δυνατὰ ἐστίν.

Ἄς τρέχωμεν εἰς βοήθειαν τῶν ἐν κινδύνοις εὐρισκομένων.

Ἐν ταῖς δυστυχίαις, ἐν τοῖς κινδύνοις ἃς ἐπικαλώμεθα τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἀναφωνοῦντες καὶ ἡμεῖς ὡς ὁ Πέτρος· *Κύριε, σῶσον ἡμᾶς*.

Ὁ ἄπιστος, καθὼς καὶ ὁ ἀμφιβάλλων περὶ τῆς προνοίας καὶ τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ, πολλὰ κακὰ δύναται νὰ πράξῃ, ἔρχεται εἰς ἀπελπισίαν, καὶ ἐπομένως καταστρέφεται ἡθικῶς καὶ ὕλικῶς.

«Πίστευσεν καὶ σωθήσῃ», παραγγέλλει ὁ Σωτὴρ.

Κείμενον καὶ Ἑρμηνεία Εὐαγγελίων

«Μὴ φοβοῦ, μετὰ σοῦ γάρ εἰμι· μὴ πλυνῶ, ἐγὼ γὰρ ὁ Θεὸς σου ὁ ἐνισχύσας σε» ('Ησαίου μα', 10).

Κυριακῇ δεκάτῃ.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. ιζ', 14—23).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄνθρωπός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, γονυπετῶν αὐτῷ καὶ λέγων· Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιαζεται, καὶ κακῶς πάσχει¹. πολλὰκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ καὶ πολλὰκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ὡ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως πότε ἀνέξομαι² ὑμῶν; Φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. Καὶ ἐπετίμυσεν³ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον καὶ ἰάθη⁴ ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπον· Διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε· διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὥς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε⁵ τῷ ὄρει· τούτῳ· Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταθήσεται, καὶ οὐδὲν ἄδυνατόν ἐστι ὑμῖν. Τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰμὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. Ἀναστρεφόμενων⁶ δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-

1) Κ α κ ῶ ς π á σ χ ε ι=ὑποφέρει.

2) Ἀ ν έ ξ ο μ α ι (μέλλων τοῦ ἀνέχομαι)=θα σᾶς ὑποφέρω.

3) Ἐ π ε τ í μ η σ ε=διέταξε τὸ δαιμόνιον.

4) Ἰ á θ η=ἐθεραπεύθη.

4) Ἐ ρ ε í τ ε (μέλλων τοῦ λέγω)=θα εἴπητε.

6) Ἀ ν α σ τ ρ ε φ ο μ é ν ω ν=ἐνῶ διέτρισον.

που παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων,¹ καὶ ἀποκτενοῦ-
σιν² αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

Περιεχόμενον

Ἀνθρωπὸς τις προσῆλθεν εἰς τὸν Ἰησοῦν, καὶ γονυπετῶν παρε-
κάλει αὐτὸν νὰ θεραπεύσῃ τὸν σεληνιαζόμενον υἱὸν του, ὅστις κατε-
λαμβάνετο πολλάκις ὑπὸ τοῦ πονηροῦ πνεύματος, καὶ ἐρρίπτετο εἰς
τὸ πῦρ ἢ τὸ ὕδωρ. Εἶπε δὲ πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ὅτι ἔφερεν αὐτὸν πρό-
τερον εἰς τοὺς μαθητάς του, οἵτινες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὸν θερα-
πεύσωσι.

Τότε ὁ Σωτὴρ εἶπεν οὐ μόνον εἰς τοὺς μαθητάς του, οἵτινες, ὡς
φαίνεται, δὲν εἶχον εἰσέτι πεισθῇ περὶ τῆς θεότητος αὐτοῦ (δὲν εἶχον
στερεωθῇ ἐν τῇ πίστει), ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν πατέρα τοῦ σεληνιαζο-
μένου, ὅστις δὲν θὰ προσῆλθε μετὰ θερμῆς πίστεως, ὅτι ἄνευ πίστεως
οὐδὲν κατορθοῦται. — Ἐδίδασκε δέ, ὅτι τὸ πονηρὸν πνεῦμα κατα-
βάλλεται καὶ ἐκδιώκεται διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς νηστείας. Ἐνῷ
δὲ διέτριβον οἱ μαθηταὶ του ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, προανήγγειλεν εἰς αὐτοὺς
τὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Ἀπερίγραπτος ἡ λύπη τῶν γονέων, ὅταν βλέπωσι τὰ τέκνα των
πάσχοντα, σεληνιαζόμενα, παραδιδόμενα ἐκ παιδικῆς ἡλικίας εἰς τὸ
κακόν. — Ὅταν ἡ ἁμαρτία ρίψῃ ρίζας βαθείας ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν
γόνων, τότε αὕτη πολλὰ κακὰ ἀποτελέσματα φέρει

1) Χ ε ῖ ρ ε ς ἀ ν θ ρ ῶ π ω ν = ἀνθρώπινος ἐξουσία.

2) Ἀ π ο χ τ ε ν ο ῦ σ ι· μέλλ. τοῦ ἀποκτείνω = φονεύω, δηλ. νὰ
σταυρώσωσιν αὐτόν.

Οἱ γονεῖς ἅς φροντίζωσιν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας νὰ ἀνατρέφωσι τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν εὐσεβείᾳ καὶ ἠθικῇ.

Ὁ σεληνιασμός τοῦ παιδὸς τούτου προήρχετο ἐκ τοῦ πονηροῦ πνεύματος, ὅπερ εἶχεν αὐτὸν κυριεύσει.

Ὁ σεληνιασμός εἶνε ἀποτέλεσμα καὶ τῆς κακῆς φυσικῆς κατασκευῆς τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. — Ρίζα δὲ παντὸς κακοῦ, πάσης ἀσθενείας, εἶνε ἡ ἁμαρτία, τὰ σφάλματα τοῦ ἀνθρώπου.

Διὰ τῆς πίστεως κατορθοῦνται τὰ μεγάλα καὶ ἀγαθὰ ἔργα.

Ἡ προσευχὴ εἶνε ἡ τροφὴ τῆς ψυχῆς, ἡ γλῶσσα τῆς θρησκείας, ἡ θεία συνομιλία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ νηστεία ἐνομοθετήθη πρὸς χαλιναγώγησιν τῶν παθῶν.

Ἡ νηστεία ὑποδεικνύει ἡμῖν, ὅτι εἴμεθα ἄξιοι τιμωρίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Κυριακῇ ἐνδεκάτῃ

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. ιη', 23—35).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην¹. Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν² ἀνθρώπῳ βασιλεῖ³, ὃς ἠθέλησε

1) Π α ρ α β ο λ ῆ εἶνε διήγησις γεγονότος, ὅπερ λαμβάνει τις ἐκ τῆς φύσεως ἢ ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Τῆς παραβολῆς ἄλλη μὲν εἶνε ἡ κατὰ γράμμα ἐρμηνεία, δὲ ἄλλη ἡ κατὰ τὴν υποδηλουμένην ὑψηλὴν καὶ θεῖαν ἔννοιαν. — Διὰ τῆς παραβολῆς ἄλλο λέγεται καὶ ἄλλο ἐννοεῖται. — Διὰ τῶν παραβολῶν ἐδίδαξεν ὁ Σωτὴρ πλείστας ὑψηλὰς θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἀληθείας.

2) Β α σ ι λ ε ῖ α τ ῶ ν ο ὕ ρ α ν ῶ ν = ἡ οὐράνιος βασιλεία· ἐνίοτε δηλοῖ τὴν δευτέραν παρουσίαν, ὡς ἀνταῦθα, ὅπου ὁ ἄνθρωπος θὰ δώσῃ λόγον τῶν πράξεων του. Βασιλεία τῶν οὐρανῶν εἶνε καὶ ἡ θρησκεία τοῦ Σωτῆρος, ἡ ὁδηγοῦσα ἡμᾶς εἰς τὸν οὐρανόν. "Ἰδε τὰς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σωτῆρος ἐπτὰ παραβολὰς ἐν Ματθ. ιγ', 1—25 καὶ Λουκ. ιη', 4—19.

3) Ἀ ν θ ρ ω π ο ς β α σ ι λ ε ῦ ς, παραβολικῶς εἶνε ὁ Θεός, ὁ Σωτὴρ, ὅστις, ὡς βασιλεὺς, ἐν δόξῃ ἐλεύσεται κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν.

συνᾶραι¹ λόγον μετὰ τῶν δούλων² αὐτοῦ. Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη³ αὐτῷ εἰς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων⁴. Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πρᾶθῃναι⁵, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι⁶. Περὶ οὗν ὁ δοῦλος προσεκύνη αὐτῷ λέγων· Κύριε, μακροθύμσον⁷ ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω. Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὀφείλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια⁸, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἐπνιγε⁹, λέγων· Ἀπόδος μοι ὅ, τι ὀφείλεις. Περὶ οὗν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων· Μακροθύμσον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. Ὁ δὲ οὐκ ἠθέλεν· ἀλλ' ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδῶ τὸ ὀφειλόμενον. Ἰδόντες δὲ οἱ συνάδελφοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα, ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν¹⁰ τῷ κυρίῳ

1) Συναίρω λόγον = λογαριάζομαι, λαμβάνω καὶ δίδω λογαριασμόν.

2) Δοῦλος = οἱ ὑπάλληλοι, οἱ ταμίαι· ἀλληγορικῶς δὲ οἱ ἄνθρωποι.

3) Προσηνέχθη, παθ. ἄορ. τοῦ προσφέρω (ομαι), δηλ. εὐεργετήσας ἐχομίσθη. Ἐφερον· μὲ ἐβίαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως ἕνα ὀφειλέτην.

4) Μυρίων τάλαντων = 10.000 ταλάντων. Τὸ τάλαντον ἰσοδυναμεῖ μὲ 6,000 δραχμ. Τὸ τάλαντον εἶχεν διάφορον τιμὴν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ ἐπικρατείας.

5) Πρᾶθῃναι = πωληθῆναι· ἄπαρ. παθ. ἄορ. τοῦ πῖπράσχω = πωλῶ.

6) Ἀποδοθῆναι, δηλ. τὰ ὀφειλόμενα.

7) Μακροθύμησον = λάβε εὐσπλαγχνίαν, ὑπόμεινον.

8) Δηνάριον εἶνε νόμισμα ἀξίας περίπου δραχμῆς.

9) Ἐπνιγε = ἐστενοχώρει· δηλ. τὸν συνέλαβε καὶ τὸν ἐστενοχώρει.

10) Διεσάφησαν = ἀνήγγειλαν.

αὐτῶν πάντα τὰ γέγονενα. Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ, λέγει αὐτῷ· Δούλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ¹ παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔβρι² καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὥς καὶ ἐγὼ σε ἠλέησα; Καὶ ὀργισθεὶς ὁ Κύριος αὐτοῦ παρέδωκε τοῖς βασανισταῖς³, ἕως οὗ ἀποδῶ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ.

Οὕτω καὶ ὁ Πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐάν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα⁴ αὐτῶν.

Περιεχόμενον

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο περιέχει τὴν παραβολὴν τοῦ φιλανθρώπου καὶ δικαίου βασιλέως.

Ἡ παραβολὴ ἔχει οὕτως·

Ἐνώπιον ἐπιγίγει τινὸς βασιλέως παρουσιάσθη εἰς ὀφειλέτης μεγάλου ποσοῦ, δέκα χιλιάδων ταλάντων. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος δὲν εἶχε νὰ τὰ ἀποδώσῃ, διέταξεν ὁ βασιλεὺς νὰ πωλήσωσι τὴν γυναῖκά του καὶ τὰ τέκνα του καὶ τὴν οἰκίαν, καθὼς ὥριζε τὸ Ἰουδαϊκὸν δίκαιον, διὰ νὰ πληρώσῃ ὁ ὀφειλέτης τὸ χρέος του. Ὁ δοῦλος ὁμῶς ἔπεισεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως, καὶ τὸν παρεκάλει νὰ τὸν εὐσπλαγχνισθῇ καὶ νὰ τὸν περιμείνῃ χρόνον τινά. — Ὁ βασιλεὺς τὸν ἐλυπήθη, τοῦ ἐχάρισε τὸ χρέος καὶ τὸν ἀπέλυσεν. — Ἄλλ' ὁ δοῦλος οὗτος συλλαμβάνει καθ' ὁδὸν ἄλλον δοῦλον, συνάδελφόν του, ὅστις τοῦ ἐχρεώσται ὀλίγον τι ποσόν, περὶ τὰς ἑκατὸν δραχμάς, καὶ τὸν ἠνάγκαζε νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος. Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶχεν ὁ σύντροφός του, τὸν

1) Ἐπεὶ = ἀφοῦ, ἢ ἐπειδὴ.

2) Ἐβρι = ἔπρεπε.

3) Βασανισταὶ = οἱ δεσμοφύλακες.

4) Παραπτώματα = σφάλματα.

ἔθεσιν εἰς τὴν φυλακὴν, ἂν καὶ τὸν παρεκάλει νὰ τὸν συγχωρήσῃ καὶ νὰ περιμένῃ ὀλίγον καιρὸν, ὑποσχεθεὶς νὰ τοῦ ἀποδώσῃ τὸ χρέος. Τότε ἄλλοι δούλοι ἐφανέρωσαν εἰς τὸν βασιλέα τὰ γενόμενα, καὶ τὴν σκληροκαρδίαν τοῦ συγχωρηθέντος πρώτου δούλου. Ὁ βασιλεὺς λοιπὸν ὠργίσθη δικαίως κατὰ τοῦ ἀσπλάγχνου δούλου, καὶ παρήγγειλε νὰ τὸν φέρωσιν ἔμπροσθέν του διὰ τῆς βίας, καὶ τοῦ εἶπε· Πονηρὲ καὶ κακὲ δούλε, ἐγὼ σοῦ ἀφῆκα ὅλον τὸ μέγα χρέος, ἀφοῦ μὲ παρεκάλεσας· δὲν ἔπρεπε καὶ σὺ νὰ ἐλεήσῃς τὸν σύνδουλόν σου, καθὼς ἐγὼ σε ἠλέησα; Συγγχρόνως δὲ διέταξε νὰ τὸν θέσωσι εἰς τὴν φυλακὴν καὶ νὰ τὸν τιμωρήσωσιν, ἕως οὗ ἀποδώσῃ ὅλον τὸ χρέος.— Μετὰ τὴν παραβολὴν ταύτην, λέγει ὁ Σωτὴρ τὸ συμπέρασμα αὐτῆς, καὶ τὸ νόημα συγχρόνως· Ὅτι τοιοῦτοτρόπως θὰ πράξῃ καὶ ὁ Θεός, ἐὰν δὲν συγχωρήσῃ ἕκαστος ἐκ καρδίας τὰ σφάλματα τοῦ ἀδελφοῦ του.

Πορατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης διδάσκει ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ, ὅτι πρέπει νὰ ἦμεθα φιλόανθρωποι πρὸς τὸν πλησίον καὶ νὰ συγχωρῶμεν τὰ σφάλματα αὐτοῦ, ὅταν μᾶς ζητῇ συγγνώμην, καθὼς καὶ ὁ Θεός, ὁ πολυεύσπλαγχνος ἡμῶν Πατήρ, συγχωρεῖ τὰ σφάλματα ἡμῶν, ὅταν τὸν παρακαλῶμεν νὰ μᾶς συγχωρήσῃ.

Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν».

Οἱ ἁμαρτάνοντες ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ γίνονται δούλοι τῆς ἁμαρτίας· τὰ πάντα χάνουσι, τῶν πάντων στεροῦνται.

Μακρόθυμος καὶ πολυεύσπλαγχνος εἶνε ὁ Θεός ἡμῶν.

Παρὰ τῷ Θεῷ, τῷ καρδιογνώστῃ, τὰ πάντα, καὶ αὐτοὶ οἱ διαλογισμοὶ ἡμῶν, εἶνε φανερά.— «Οὐδὲν κρυπτόν, ὃ οὐ μὴ φανερόν γενήσεται».

Ἄς ἦμεθα μακρόθυμοι, ἀνεκτικοὶ πρὸς τοὺς πάσχοντας, τοὺς δυστυχεῖς, τοὺς μὴ ἔχοντας ἀληθῶς νὰ πληρώσωσι τὰ χρεῖα αὐτῶν.

Οὐδείς ἀναμάρτητος εἰμὴ εἰς ὁ Θεός.

*Ὡς ἐνθυμώμεθα, καὶ ὥς λέγωμεν πάντοτε πρὸς τοὺς ἐχθροὺς μας, τὰ θεῖα ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Διδασκάλου· «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι».

«Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῇτε» (Ματθ. ζ' 1).

Κυριακὴ δωδεκάτη

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. ιθ', 16—26. Ἴδε καὶ Λουκ. (κεφ. ιη', 18) καὶ Μαρκ (κεφ. ι', 21).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ νεανίσκος τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ λέγων· Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τί με λέγεις ἀγαθόν; Οὐδείς ἀγαθός, εἰμὴ εἰς ὁ Θεός. Εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς. Λέγει αὐτῷ· Ποίας; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε· Τό, οὐ φονεύσεις· οὐ μοιχεύσεις· οὐ κλέψεις· οὐ ψευδομαρτυρήσεις· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καί, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· Πάντα ταῦτα ἐφύλαξάμην ἐκ νεότητός μου· Τί ἔτι ὑστερῶ¹; Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα², καὶ δὸς πτωχοῖς καὶ ἔξεις³ θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον, ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-

1) Ὑστερῶ=τί ἀκόμη μοῦ λείπει.

2) Ὑπάρχοντα=κτήματα, ἀγαθά.

3) Ἐξεις=θὰ ἔχῃς.

νῶν. Πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν· εὐκοπώτερόν¹ ἐστὶ κάμηλον² διὰ τρυπήματος ῥαφίδος³ διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐξεπλήσσοντο⁴ σφόδρα, λέγοντες· Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; Ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ τῷ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστι.

Περιεχόμενον.

Τὸ ἀνάγνωσμα τοῦτο ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ματθαίου διηγείται, ὅτι πλούσιός τις νεανίας προσῆλθεν εἰς τὸν Ἰησοῦν διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ τί νὰ κάμῃ διὰ νὰ κληρονομήσῃ τὴν αἰώνιον ζωὴν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἐπειδὴ ὁ νεανίας τὸν προσεφώνησεν ἀγαθόν, ἀφοῦ τοῦ εἶπεν, ὅτι οὐδεὶς εἶνε ἀγαθὸς πλὴν τοῦ Θεοῦ, παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νὰ ποιῇ τὰς ἐντολὰς τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου, καὶ θὰ σωθῇ.

Ἀφοῦ δὲ ὁ νεανίσκος ἀπήντησεν, ὅτι τὰς ἐντολὰς γινώσκει καὶ ἐκτελεῖ, ὁ Ἰησοῦς τοῦ εἶπεν, ὅτι, ἂν θέλῃ νὰ γείνη τέλειος, πρέπει νὰ πωλήσῃ τὰ ὑπάρχοντά του καὶ νὰ τὰ διαμοιράσῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς. — Ὁ πλούσιος νεανίας ἐλυπήθη διὰ τοῦτο, καὶ ἀνεχώρησε. Τοῦ ἐφάνη δύσκολον καὶ βαρὺ νὰ διαμοιράσῃ τὰ ἀγαθὰ του εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ νὰ γείνη μαθητὴς τοῦ Σωτῆρος.

Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του, ὅτι εὐκολώτερον εἶνε νὰ περάσῃ κάμηλος διὰ τῆς ὀπῆς τῆς βελόνης ἢ πλούσιος νὰ εἰσελθῇ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ μαθηταὶ

1) Εὐκοπώτερον = εὐκολώτερον.

2) Κάμηλος = εἶνε τὸ γνωστὸν ζῷον. * Ἄλλα κείμενα ἔχουσι κάμιλον, ὅπερ δηλοῖ σχοινίον χονδρὸν τῶν πλοίων. Προτιμητέα ἡ πρώτη γραφή. Συνήθης φράσις παρ' Ἑβραίων, δηλοῦσα τὸ ἀδύνατον.

3) Τρυπήμα ἢ τρυμαλιὰ ραφίδος = ὀπή τῆς βελόνης.

4) Ἐξεπλήσσοντο σφόδρα = ἐθαύμαζον, ἠπόρουν πολὺ.

του θαύμασαν καὶ εἶπον, τίς λοιπὸν δύναται νὰ σωθῇ, ὁ Σωτὴρ εἶπεν εἰς αὐτούς, ὅτι τὰ ἀδύνατα παρ' ἀνθρώποις δυνατὰ εἶνε παρὰ τῷ Θεῷ.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Δυνατὸν ὁ πλούσιος νεανίσκος νὰ προσῆλθεν εἰς τὸν Ἰησοῦν μετὰ εὐκρινεῶς προθέσεως διὰ νὰ μάθῃ τί νὰ πράξῃ, ὅπως σωθῇ. Δυνατὸν ὅμως καὶ νὰ ἤθελε νὰ πειράξῃ τὸν Ἰησοῦν.

Τοὺς μεγαλειτέρους ἡμῶν ἄς σεβώμεθα. — Οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐρωτῶμεν τι μετὰ εἰρωνείας.

«Οὐδεὶς ἀγαθός, εἰμὴ εἰς ὁ Θεός».

Ἐπίτηδες ὁ Σωτὴρ ἀπέφυγε νὰ εἴπῃ, ὅτι αὐτὸς εἶνε ἀγαθός, ἵνα μὴ τὸν κατηγορήσωσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι αὐτὸς ποιεῖ ἑαυτὸν Θεόν, ἀγαθόν.

Οὐ φονεῖσεις. — Πολυτιμότερον κτῆμα εἶνε ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Οὐ μοιχεύσεις. — Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ναὸς Θεοῦ ζώοντος.

Ἡ τιμὴ εἶνε τὸ τιμιώτερον τοῦ ἀνθρώπου.

Οὐ ψευδομαρτυρήσεις. — Λέγε τὴν ἀλήθειαν. — Σεβου τὸ ὄνομα καὶ τὴν ὑποληψίν τοῦ ἄλλου.

Τίμα τοὺς γονεῖς, οἵτινες ἔδωκαν εἰς σέ τὴν ὑπαρξίν, οἵτινες προνοοῦσι περὶ σοῦ.

Πλησίον εἶνε πᾶς ἄνθρωπος.

Συνήθως ὁ πλούσιος εἶνε κακίαις μᾶλλον ἢ καλοκἀγαθίας πρόξενος.

Ἄς ἔχωμεν πρὸς τὸν Θεὸν τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας μας.

«Τὰ ἀδύνατα παρ' ἀνθρώποις δυνατὰ ἐστί παρὰ τῷ Θεῷ».

Κυριακὴ δεκάτη τρίτη.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. (κεφ. κα', 33 — 42). Ἰδε καὶ Μαρκ.

(κεφ. ιβ' 1), καὶ Λουκ. (κεφ. κ', 18).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην. Ἀνθρωπός

τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ φραγμὸν¹ αὐτῷ περιέθηκε, καὶ ὠρυξεν² ἐν αὐτῷ ληνόν³, καὶ ὠκοδόμησε πύργον,⁴ καὶ ἐξέδοτο⁵ αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν.⁶ Ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς⁷ τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησιν αὐτοῖς ὡσαύτως. Ὑστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων· Ἐντραπήσονται⁸ τὸν υἱόν μου. Οἱ δὲ γεωργοί, ἰδόντες τὸν υἱόν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ κατάσχωμεν⁹ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες αὐτόν, ἐξέβαλον ἐξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέγουσιν αὐτῷ· Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει¹⁰ αὐτοὺς καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς

1) Φ ρ α γ μ ο = μάνδρα, περιτείχισμα.

2) ὠ ρ υ ξ ε ν ἐκ τοῦ ὀρύσσω=ἔσκαψεν.

3) Λ η ν ο ς = λάκκος πρὸς τοποθέτησιν πραγμάτων, κάδος, πατητήρι.

4) Π ύ ρ γ ο ς, δηλ. μικρὸν ὀπήτι, ὑψηλόν, πρὸς φύλαξιν σίτου, κριθῆς καὶ πρὸς κατοικίαν ἅμα.

5) Ἐ ξ έ δ ο τ ο = ἐμίσθωσεν.

6) Ἀ π ε δ ή μ η σ ε ν = ἀνεχώρησεν.

7) Κ α ι ρ ο ς τ ῶ ν κ α ρ π ῶ ν, δηλ. ὅτε ἤλθεν ἡ ἐποχὴ νὰ συνάξῃ ὁ οἰκοδεσπότης τοὺς καρποὺς.

8) Ἐ ν τ ρ α π ή σ ο ν τ α ι, δηλ. θὰ σεβασθοῦν τὸν υἱόν μου.

9) Κ α τ ά σ χ ω μ ε ν = νὰ γείνωμεν κύριοι τῆς κληρονομίας αὐτοῦ.

10) Ἀ π ο λ έ σ ε ι μέλ. τοῦ ἀπόλλυμι=θὰ καταστρέψῃ, θὰ τιμωρήσῃ αὐτούς, κακοὺς ὄντας.

καρπούς ἐν τοῖς καιροῖς¹ αὐτῶν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς Γραφαῖς· Λίθον ^{λίθον} ἀπεδοσαν² οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγεννήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας³, παρὰ Κυρίου, ἐγένετο αὕτη,⁴ καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν;

Περιεχόμενον.

Ἡ περικοπὴ αὕτη περιέχει τὴν παραβολὴν τῶν κακῶν γεωργῶν.

Ὁ Σωτὴρ εἶπεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι ἦτο πλούσιός τις κτηματίας, ὅστις εἶχεν ἓνα ἀμπελῶνα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔκαμε ληνόν, πύργον καὶ πάντα τὰ χρειώδη. Τοῦτον ἐμίσθωθεν εἰς γεωργοὺς διὰ νὰ τὸν καλλιεργήσουν. Ὅταν δὲ ἦλθεν ἡ ἐποχὴ διὰ νὰ λάβῃ τοὺς καρπούς, ἀπέστειλεν ὁ κύριος τοὺς δούλους του διὰ νὰ λάβωσι τούτους. Οἱ γεωργοὶ ὅμως, κακοὶ ὄντες, ἐκακοποίησαν τοὺς δούλους. Ἀπέστειλε λοιπὸν ἔπειτα καὶ ἄλλους δούλους, οἱ δὲ γεωργοὶ ἐπραξαν τὸ ἴδιον. Τέλος ἀπέστειλε καὶ τὸν μόνον υἱόν του, συλλογισθεὶς, ὅτι θὰ ἐντραποῦν αὐτόν. Ἀλλ' αὐτοὶ συνέλαβον καὶ τοῦτον καὶ τὸν ἐφόνευσαν.

Ὁ Σωτὴρ λοιπὸν ἠρώπησε τοὺς ἀκούοντας τὴν παραβολὴν ταύτην· Τί θὰ πράξῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος εἰς τοὺς κακοὺς γεωργοὺς, ὅταν ἐπιστρέψῃ ἐκ τοῦ ταξειδίου του; Οὔτοι ἀπεκρίθησαν θὰ τοὺς τιμωρήσῃ, καὶ θὰ τοὺς ἐκδιώξῃ, διότι ἦσαν κακοί. Τότε ὁ Σωτὴρ εἶπεν εἰς αὐτοὺς ῥητόν τι ἐκ τῆς ἀγίας Γραφῆς (Ψάλμ. ριη', 22 καὶ Ἠσαίου κη', 16), διὰ τοῦ ὁποίου ἐδηλοῦτο, ὅτι αὐτὸς εἶνε ὁ ἀκρο-

1) Καιροῖς = εἰς τὴν κατάλληλον ἐποχὴν.

2) Ἀπεδοκίμασαν, δηλ. δὲν ἐθεώρησαν καλόν.

3) Λίθος εἰς κεφαλὴν γωνίας = λίθος ἀκρογωνιαίος, ἀγκωνάρι.

4) Αὕτη δηλ. ἡ κεφαλὴ τῆς γωνίας. Οὕτως ἠθέλησεν ὁ Θεός. Τοῦτο ἐκ Θεοῦ ἐγένετο.

γωνιαῖος λίθος τῆς χρ'στιανικῆς θρησκείας, αὐτὸς εἶνε ὁ Μεσσίας, ὁ υἱὸς τοῦ οἰκοδεσπότου, τὸν ὅποιον αὐτοὶ μὲν περιεφρόνησαν καὶ ἑσταύρωσαν, ἀλλ' οὗτος ἐγένετο τὸ στήριγμα τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, τὸν ὅποιον ἐμέλλε νὰ θαυμάσῃ ὁ ἐθνικὸς κόσμος.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης ἀλληγορικῶς ἐλέγχει ὁ Σωτὴρ τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες ἐπέμενον εἰς τὸ κακόν, ἐκακοποιοῦν τοὺς ἱερεὺς αὐτῶν ἄνδρας, καὶ τὸν Μεσσίαν των, δηλαδὴ αὐτὸν τὸν ἴδιον. Προαναγγέλλει δὲ συγχρόνως, ὅτι ἡ θρησκεία του θὰ διαδοθῇ εἰς ἄλλα ἔθνη, τὰ ὅποια θὰ δεχθῶσιν αὐτήν.

Ὁ οἰκοδεσπότης εἶνε ὁ Θεός. — Ὁ ἀμπελὼν εἶνε ὁ Ἰουδαϊκὸς λαός. — Ὁ φραγμὸς εἶνε ὁ μωσαϊκὸς νόμος, αἱ τελεταὶ καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ προφυλάξῃ τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔθνη, ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρείαν. — Ὁ πύργος εἶνε ἡ συναγωγή, ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις ναός. — Ἀνὴρ δυνάτὸν νὰ ἐννοῇ ὁ Σωτὴρ τὸ θυσιαστήριον ἢ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης. — Γεωργοὶ εἶνε οἱ ἐπιτετραμμένοι τὰ τοῦ νόμου, οἱ διδάσκαλοι τῶν Ἑβραίων, οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. — Δοῦλοι εἶνε οἱ προφῆται, οἱ ἱερεῖς ἄνδρες, οἱ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις ἀποστελλόμενοι διὰ νὰ συμβουλευσῶσι τοὺς Ἰουδαίους, ὅπως ποιῶσιν ἔργα ἀγαθά. — Υἱὸς εἶνε ὁ Σωτὴρ, τὸν ὅποιον οἱ Ἰουδαῖοι, ἐκβαλόντες ἔξω τῶν Ἱεροσολύμων, ἑσταύρωσαν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ. — Ἄλλοι δοῦλοι εἶνε οἱ ἀπόστολοι, οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐν γένει, οἱ πρότερον ἐθνικοί. — Καρποὶ εἶνε τὰ ἀγαθὰ ἔργα. Λίθος εἶνε αὐτὸς ὁ Σωτὴρ, ὅστις εἶνε ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος, ὅστις συγκρατεῖ καὶ ἐνώνει τὸ ὅλον οἰκοδόμημα τῆς χρ'στιανικῆς Ἐκκλησίας. — Ἡ ἀποστολὴ καὶ τὸ ἔργον τοῦ Σωτῆρος ἐγένετο τὸ θαῦμα τῶν θαυμάτων.

Ὁ Σωτὴρ κατακρίνει τοὺς Ἰουδαίους ὡς ἀγνώμονας. — Ἡ

ἀγνωμοσύνη καὶ ἡ ἐπιμονὴ εἰς τὸ κακὸν εἶνε δύο μεγάλα κακά, εἶνε ἔνδειξις διεστραμμένης διανοίας καὶ καρδίας.

Ὁ Θεὸς εἶνε μὲν μακρόθυμος, ἀλλὰ καὶ δίκαιος. — Εἶνε πολυεὐσπλαγχνος, ἀλλ' ἐπὶ τέλους τιμωρεῖ τοὺς ἐπιμένοντας εἰς τὸ κακόν.

Ὁ Σωτὴρ εἶνε ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Κυριακὴ δεκάτῃ τετάρτῃ.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. κβ', 2 — 14).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ὁμοιωθὴν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἔλθειν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, λέγων· Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· Ἴδου τὸ ἄριστόν¹ μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ² τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα, δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. Οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ εἰς τὸ ἐμπόριον αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες³ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκείνος, ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε.⁴ Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· Ὁ μὲν γάμος ἔτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους⁵

1) Ἀριστόν = τὸ γεῦμα, ἡ τράπεζα, τὸ φαγητόν· ἀλληγορικῶς ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, τὴν διδασκαλίαν του.

2) Σιτιστὰ = τὰ θρέμματα, τὰ πρόβατα κτλ.

3) Κρατήσαντες = πιάσαντες διὰ τῆς βίας.

4) Ἐνέπρησεν· ἄφρ. τοῦ ἐμπύρημι = καίω, πυρπολῶ.

5) Διεξόδος = πρόδρομοι καὶ πλατεῖαι τῆς πόλεως.

τῶν ὁδῶν καὶ ὅσους ἂν εὔρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. Καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς, συνήγαγον πάντας ὅσους εὔρον πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς. καὶ ἐπλήσθη¹ ὁ γάμος ἀνακειμένων. Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα² γάμου, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἐταῖρε³, πῶς εἰσῆλθες ὧδε, μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; Ὁ δὲ ἐφिमώθη⁴. Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις⁵. Λήσαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἄρατε⁶ αὐτόν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὁδόντων. Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί⁷, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Περιοχόμενον.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο περιέχει τὴν παραβολὴν τοῦ βασιλικοῦ γάμου. — Βασιλεὺς τις παρεσκεύασεν εἰς πολλοὺς φίλους γεῦμα πολυτελές, διότι ἐτέλει τοὺς γάμους τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Λοιπὸν κατὰ τὴν προσδιορισθεῖσαν ὥραν τοῦ γεύματος ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνθήειαν, τοὺς δούλους του διὰ νὰ προσκαλέσῃ τοὺς προσκεκλημένους. Τούτων ἄλλοι μὲν δὲν ἠθέλησαν νὰ ἔλθωσιν, ἄλλοι δὲ ἔπιασαν τοὺς δούλους καὶ τοὺς ἔδειραν καὶ τοὺς ἐφόνευσαν. Ἀκούσας ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἐθύμωσε, καὶ ἀπέστειλε στρατιώτας νὰ φονεύσωσι τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ νὰ κατακαύσωσι τὴν πόλιν των. Ἀπέστειλε δὲ ἄλλους δούλους εἰς τοὺς δρόμους καὶ τὰς πλατείας

1) Ἐπλήσθη = κ. λ. π ἐγέμισεν ὁ γάμος ἀπὸ προσκεκλημένων.

2) Ἐνδυμα γάμου = κατάλληλον, καθαρὸν ἔνδυμα γάμου.

3) Ἐταῖρε = φίλε.

4) Ἐφिमώθη (ἐκ τοῦ φιμῶ) = δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπη τι, ἀπεστομώθη.

5) Διακόνοι = οἱ ὑπηρετοί.

6) Ἀρατε = πάρτε αὐτόν ἀπ' ἐδῶ.

7) Κλητοί = προσκεκλημένοι.

τῆς πόλεως διὰ νὰ προσκαλέσωσιν ὅποιον ᾔθελον συναντήσῃ. Πράγματι προσῆλθον πολλοὶ ἄνευ διακρίσεως καὶ προετοιμασίας. Ὅταν ὅμως εἰσῆλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν αἵθουσαν, ὅπου ἦτο τὸ γεῦμα, καὶ εἶδεν ἄνθρωπον μὴ φέροντα ἔνδυμα γάμου, εἶπεν εἰς τοὺς δούλους νὰ ἐκβάλωσιν αὐτὸν ἔξω.

Πελλοὶ μὲν προσεκληθήσαν, ἀλλ' ὀλίγοι ἦσαν ἐκλεκτοί.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ βασιλικοῦ γάμου ἠθέλησεν ὁ Σωτὴρ νὰ διδάξῃ τοὺς Ἰουδαίους, ἰδίᾳ δὲ τοὺς Γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους, ὅτι ἐνῷ οὗτοι ἦσαν οἱ προσκεκλημένοι ἀπ' ἀρχῆς ὑπὸ τε τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὅμως δὲν ἠθέλησαν ἐξ ἀμελείας καὶ ἀδιαφορίας νὰ λάβωσι μέρος εἰς αὐτήν. Μάλιστα ἐκακοποίησαν τοὺς προφῆτας. Διὰ τοῦτο ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς ἄλλους ξένους, τοὺς ἐθνικοὺς, οἵτινες προσῆλθον εἰς τὸν Χριστιανισμόν.

Διδάσκει δὲ συνάμα, ὅτι πολλοὶ μὲν ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν, ἀλλὰ πάντες δὲν ἦσαν ἐκλεκτοί· ὁ δὲ μὴ ἐκλεκτὸς θὰ ἐκβληθῇ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ἀλληγορικῶς βασιλεὺς εἶνε ὁ Θεός. — Υἱὸς αὐτοῦ εἶνε ὁ Σωτὴρ, ὅστις ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ καλέσῃ πάντας εἰς τὴν βασιλείαν του. — Γάμος εἶνε ἡ θρησκεία τοῦ Σωτῆρος, εἰς τὴν ὅποίαν πάντες προσκαλοῦνται διὰ τοῦ Εὐαγγελίου νὰ λάβωσι μέρος. Οἱ πρῶτοι κεκλημένοι εἶνε κυρίως οἱ Ἰουδαῖοι, ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ, οἵτινες δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀκούσωσι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος. Οἱ δεῦτεροι προσκληθέντες εἶνε οἱ ἐθνικοὶ (οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι κτλ.) — Δοῦλοι εἶνε οἱ προφῆται, οἱ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπεσταλμένοι ἱερεῖς ἄνδρες. — Ἐνδυμα γάμου ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ τὰς ἀρετάς, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ χριστιανός, ὅστις θέλει νὰ ἀξιωθῇ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Πολλοὶ λέγονται χριστιανοί, ἀλλὰ ὀλίγοι ἐκτελοῦσι τὰς ἐντολάς τοῦ Σωτῆρος.

Ἄς μὴ μιμηθῶμεν τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες, προσκαλούμενοι εἰς ἀπόλαυσιν πνευματικῶν καὶ οὐρανίων ἀγαθῶν, ἡμέλησαν, ἔμειναν ἀδιάφοροι.

Αἱ μέριμναι τοῦ βίου ἅς μὴ κυριεύσῃ τοῦ πνεύματος ἡμῶν «Καὶ ταῦτα δεῖ ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι.»

Ὅταν προσερχώμεθα διὰ νὰ κοινωνήσωμεν τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ὀφείλομεν νὰ καθαρίζωμεν ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας.

Ἄς ἡμεθα πιστὰ τῆς Ἐκκλησίας τέκνα, χρηστοὶ τῆς πατρίδος πολῖται.

Κυριακὴ δεκάτη πέμπτη.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. κβ', 35—46).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ νομικός τις¹ προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου², καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. Αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή. Δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος³ καὶ οἱ Προφῆται⁴ κρέμονται. Συνηγμένων⁵ δὲ τῶν Φαρισαίων, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Τί ὑμῖν δοκεῖ⁶ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱὸς ἐστι; Λέγουσιν αὐτῷ· Τοῦ Δαβὶδ. Λέγει αὐτοῖς· Πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν πνεύματι Κύριον⁷ αὐτὸν καλεῖ, λέγων· Εἶπεν ὁ Κύριος

1) Ν ο μ ι κ ὸς = νομομαθής, διδάσκαλος, ἐρμηνευτὴς τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου.

2) Κ α ρ δ ί α = ψυχὴ, διάνοια.

3) Ν ό μ ο ς = εἶνε ὁ Μωσαϊκὸς νόμος, αἱ διατάξεις τοῦ Μωϋσεως.

4) Π ρ ο φ ῆ τ α ι, δηλ αἱ προφητεῖαι, ἡ διδασκαλία τῶν Προφητῶν.

5) Σ υ ν η γ ῆ ν ὡ ν ἐν ᾧ οἱ Φαρισαῖοι ἦσαν συνηθροισμένοι.

6) Τ ί ὁ μ ῖ ν δ ο κ ε ῖ = τί φρονεῖτε, ποίαν γνώμην ἔχετε;

7) Ἐ ν π ν ε ῦ μ α τ ι, δηλ. προφητικῶ. Προφητεύων ὁ Δαβὶδ καλεῖ τὸν Σωτῆρα Κύριον, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ Κύριός ἐστι.

τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν¹ μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον² τῶν ποδῶν σου; Εἰ οὖν Δαβὶδ καλῶ αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶ; Καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

Περιεχόμενον.

Ἡ περικοπὴ αὕτη περιέχει τὸ ἱστορικὸν τοῦ ἐπερωτήσαντος τὸν Ἰησοῦν νομικοῦ, ποία εἶνε ἡ μεγάλη ἐντολὴ ἐν τῷ μωσαϊκῷ νόμῳ. — Ὁ Ἰησοῦς ἐννοήσας τὴν πονηρὰν τοῦ νομικοῦ διάθεσιν, ὅτι ἤλθε διὰ νὰ τὸν πειράξῃ, διὰ νὰ μάθῃ δῆθεν ποίαν ἐντολὴν ὁ Σωτὴρ ἐθεώρει μεγάλην, ἀπήντησεν εἰς αὐτόν, ὅτι οὐδὲν νέον ἔχει νὰ προσθέσῃ. Καθώς, εἶπεν ὁ Σωτὴρ, ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ προφῆται πρῶτην ἐντολὴν ὀρίζουσι τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην, δευτέραν δὲ τὴν πρὸς τὸν πλησίον, οὕτω καὶ ἐγὼ ταύτας τὰς ἐντολάς θεωρῶ μεγάλας καὶ κυρίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ὁλόκληρος ἡ μωσαϊκὴ νομοθεσία καὶ ἡ διδασκαλία τῶν προφητῶν.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἀπεστομώθη ὁ νομικός, ἤλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ διὰ νὰ ἀκούσωσι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ εὕρωσι κατηγορίαν τινὰ κατ' αὐτοῦ. Τότε ὁ Σωτὴρ ἐρωτᾷ αὐτοὺς, ποίαν ιδέαν ἔχουσι περὶ αὐτοῦ. Οὗτοι δὲ ἀπήντησαν, ὅτι εἶνε ἀπόγονος τοῦ Δαβὶδ, δηλαδὴ ἄνθρωπος μόνον. Τότε ὁ Ἰησοῦς, μεταχειριζόμενος αὐτοὺς τοὺς λόγους τοῦ προφητάνакτος Δαβὶδ, καθ' οὓς ἀποκαλεῖται Κύριος καὶ Θεός, ἐξηγεῖ εἰς αὐτούς, ὅτι εἶνε οὐ μόνον ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ Θεός, δηλαδὴ Θεάνθρωπος.

Ἐκτοτε ἀποστομωθέντες οἱ Φαρισαῖοι, δὲν ἐτόλμων πλέον νὰ τὸν ἐρωτήσωσι τι.

1) Κάθου ἐκ δεξιῶν μου = ἀνάλαβε τὴν προτέραν θέσιν σου, τὴν τιμητικὴν, τὴν θείαν, μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν.

2) Ὑποπόδιον = σκαμνί, ὅπου στηρίζει ὁ ἐπὶ θρόνου καθηήμενος τοὺς πόδας του. Μεταφορικῶς δηλοῖ ἐνταῦθα ἕως οὗ ταπεινώσω τὸν ἐχθρόν.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ἡ εἰρωνεία καὶ ὁ πειρασμὸς εἶνε μεγάλα κακά, δυνάμενα πολλὰ δυσάρεστα νὰ φέρωσιν. — Ἐσο εὐκρινής.

Αἱ δέκα ἐντολαὶ συνοψίζονται εἰς δύο μεγάλας ἐντολάς, εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον. Αἱ τέσσαρες πρῶται ἐντολαὶ ἀναφέρονται πρὸς τὸν Θεόν, αἱ δὲ λοιπαὶ ἕξ πρὸς τὸν πλησίον.

Ἡ ἀγάπη ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον πρέπει νὰ ᾖ ἐλλεικρινής, λογικὴ, ἄδολος, ζῶσα, ἐνεργὸς καὶ διαρκής.

Ὅλοι οἱ νόμοι στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον.

Ἡ ἀγάπη πάντα στέγει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει.

Ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν πλησίον, τὸν ἀδελφόν¹ αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν Θεὸν δύναται νὰ ἀγαπᾷ.

Κυριακῇ δεκάτῃ ἕκτῃ.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. κε', 14—30).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἀνθρωπὸς τις ἀποδημῶν¹ ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα² αὐτοῦ. Καὶ ὧς μὲν ἔδωκε πέντε

1) Ἀποδημῶν=ἀναχωρῶν. Ἀλληγορικῶς δηλοῖ, ὅτι ὁ Θεός, προεχίσας τὸν ἄνθρωπον μὲ διάφορα χαρίσματα, λογικόν, ἐλευθερίαν κτλ. ἀφῆκεν αὐτὸν ἐλεύθερον νὰ καλλιεργήσῃ καὶ νὰ αὐξήσῃ τὰ χαρίσματα ταῦτα. — Δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ καὶ οὕτως· ὁ Σωτὴρ ἐμφυσήσας εἰς τοὺς μαθητάς του τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, δὸς αὐτοῖς χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν θὰ ζητήσῃ πρὸς τῶν μαθητῶν του λόγον τῆς ἐνεργείας αὐτῶν πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ Χριστιανισμοῦ—Προτιμητέα ὅμως ἡ πρώτη ἐρμηνεία, ὅτι ὁ Σωτὴρ θὰ ζητήσῃ λόγον κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν παρ' ἐκάστου ἀνθρώπου, πῶς εἰργάσθη διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ δωρηθέντων αὐτῷ χαρισμάτων.

2) Ὑπάρχοντα=ἀγαθὰ, περιουσίαν. Ἀλληγορικῶς δηλοῖ τὰ χαρίσματα (νοῦν, ἐλευθερίαν, συνείδησιν).

τάλαντα¹, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστω κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν² καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως³. Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς⁴ καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. Ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησε καὶ αὐτός ἄλλα δύο. Ὁ δὲ τὸ ἐν λαβὼν, ἀπελθὼν, ὤρυξεν⁵ ἐν τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν οὐλῶν ἐκείνων. καὶ συναίρει⁶ λόγον μετ' αὐτῶν. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, προσήνεγκεν⁷ ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς⁸. Ἐφῆν δὲ αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν⁹ τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν, εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἐφῆν αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν⁹ τοῦ κυρίου σου. Προσ-

1) Τάλαντον=νόμισμα ἀξίας δραχ. 6,000. Ἀλληγορικῶς δηλοῖ τὰ πνευματικὰ δῶρα τοῦ ἀνθρώπου (ἴδ. Κυρ. ἐνδεκάτην σελ. 68).

2) Δύναμιν=ἐκανότητα, ἀξίαν.

3) Εὐθέως, δηλ. χωρὶς νὰ ὀρίσῃ τὸν χρόνον τῆς ἐπανόδου.

4) Ἐν αὐτοῖς, δηλ. μετ' αὐτά, δι' αὐτῶν.

5) Ὡρυξεν=ἔσκαψε τὴν γῆν καὶ τὸ ἀπέκρυψεν. Ἀλληγορικῶς δηλοῖ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐχρησιμοποίησε τὰ χαρίσματα αὐτοῦ.

6) Συναίρει λόγον=λογαριάζεται, ζητεῖ λογαριασμὸν κτλ.

7) Προσήνεγκεν=προσέφερε, κερδήσας, ἔφερε πρὸς τὸν κύριόν του.

8) Ἐπ' αὐτοῖς, δηλ. κοντὰ εἰς αὐτά· ἐκτὸς τῶν πέντε ταλάντων ἐκέρδησε καὶ ἄλλα πέντε.

9) Χαρὰ=βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ὅπου χαρὰ καὶ μακαριότης.

Νίτσο

ἐλθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἐν τάλαντον εἰληφώς¹, εἶπε· Κύριε, ἔγνων σε, ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς, ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ἥδεις², ὅτι θερίζω, ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω, ὅθεν οὐ διεσκόρπισα, ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις³, καὶ ἐλθὼν ἐγώ, ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· (τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ⁴ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται⁵ ἀπ' αὐτοῦ) καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Ταῦτα λέγων ἐφώνει· Ὁ ἔχων ὧτα⁶ ἀκούειν, ἀκουέτω.

Περιεχόμενον.

Ὁ Σωτὴρ, θέλων νὰ διδάξῃ, ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι ὀφείλομεν νὰ καλλιεργῶμεν καὶ νὰ αὐξάνωμεν τὰ χαρίσματα, τὰ ὅποια ἐλάβομεν παρὰ τοῦ Θεοῦ, διότι θὰ μᾶς ζητηθῇ λόγος, κατὰ τὴν δει-

1) Εἰληφώς μετ. παρακ. (ὑπερσ.) τοῦ λαμβάνω=ἐκεῖνος, ὅστις εἶχε λάβει.

2) Ἡδεις ὑπερσ. ἀντὶ παρατ. τοῦ οἶδα=ἐγνώριζες.

3) Τραπεζίταις=εἰς τοὺς τοκιστάς, τοὺς ἀργυραμοιβούς.

4) Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ=εἰς πάντα ἔχοντα νοῦν καὶ ἐπιμέλειαν νὰ ἐργασθῇ ὁ Θεὸς θὰ δώσῃ καὶ ἄλλα ἀγαθὰ, θὰ τὸν βοηθήσῃ.

5) Ἀρθήσεται παθ. μέλ. τοῦ αἶρωμαι, δηλ. θὰ τοῦ ἀφαιρεθῇ καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει.

6) Ὡτα δηλ. ὅστις ἔχει αὐτιά, ἄς ἀκούῃ. Ἀλληγορικῶς δηλοῖ ὅτι, ὅστις ἔχει νοῦν νὰ διδαχθῇ, ἄς ἐννοήσῃ τί διδάσκει ἡ παραβολὴ αὕτη.

τέραν παρουσίαν, τῶν πράξεών μας, εἶπε τὴν παραβολὴν τῶν δέκα ταλάντων.

Ἀνθρώπος τις, ἀναχωρῶν, ἐκάλεσε τοὺς ὑπηρετάς του, τοὺς πιστοὺς ἀνθρώπους του, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς διάφορα ποσὰ χρηματικὰ κατὰ τὴν ἀξίαν καὶ ἰκανότητα ἐκάστου. Τούτων οἱ μὲν φρόνιμοι εἰργάσθησαν καὶ ἠύξησαν τὸ κεφάλαιον, οἱ δὲ ὀκνηροί, οἱ ἀμελεῖς, δὲν ἐχρησιμοποίησαν τὸ χρῆμα, δὲν εἰργάσθησαν, ἀλλὰ τὸ ἐκρυψαν ἐν τῇ γῇ. — Ὅταν ἐπέστρεψεν ὁ κύριος, ἐζήτησε λόγον παρὰ τῶν ἀνθρώπων του. Καὶ οἱ μὲν ἐργασθέντες προσῆλθον μετὰ χαρᾶς, καὶ προσέφερον διπλάσια, καὶ διὰ τοῦτο ἐπηνέθησαν παρὰ τοῦ κυρίου των. Οἱ δὲ ἀμελήσαντες κατεκρίθησαν. Μάλιστα δὲ ὁ κύριος τοὺς ἀφῆρσε καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τοῖς εἶχε δώσει.

Ὡς ἐπραξεν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὁ πλούσιος κύριος, οὕτω θὰ πράξῃ καὶ ὁ Σωτὴρ κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν· δηλαδὴ θὰ ζητήσῃ λόγον τῆς ἐργασίας ἐκάστου, τῆς καλλιέργειας τῶν χαρισμάτων, τὰ ὁποῖα ἕκαστος ἄνθρωπος ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Πᾶς ἄνθρωπος ἔχει χάρισμα τι. Πᾶς ἄνθρωπος εἶνε πεπροικισμένος μὲ λογικόν, μὲ ἐλευθερίαν, μὲ ἰδίον τι χάρισμα. Ἐπομένως ὀφείλει νὰ προφυλάττῃ καὶ νὰ αὐξάνῃ τὸ δῶρον τοῦτο.

Διὰ τῆς μελέτης, διὰ τῆς διδασκαλίας, διὰ τῆς ἐργασίας αὐξάνομεν τὰς γνώσεις ἡμῶν, τὰ ὑπάρχοντα ἡμῶν.

Ἔργον οὐδὲν ὄνειδος. Ἀργία ὄνειδος καὶ μῆτηρ πάσης κακίας.

Ὁ Θεὸς ἐνισχύει καὶ φωτίζει τὸν ἐργαζόμενον τὸ ἀγαθόν.

Πολλαπλασιάζει ὁ, τι ἀπέκτησας. —

Καὶ τὰ πνευματικὰ καὶ τὰ ὕλικά ἀγαθὰ, ἂν δὲν τὰ καλλιεργῶμεν, ἐλαττοῦνται.

Ὁ εἰς ὀλίγα πιστὸς εἶνε ἄξιος πλειόνων ἀγαθῶν, μείζονος ἐμπιστοσύνης.

Καὶ ὁ Θεὸς καὶ ἡ Πατὴρ καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτῃ θὰ ζητήσωσι λόγον τῶν πράξεών μας.

Κυριακὴ δεκάτῃ ἐβδόμῃ.¹

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. ιε', 21—28

Ἴδε καὶ Μάρκου κεφ. ζ', 24—30).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος². Καὶ ἰδού, γυνὴ Χαναναία³ ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα, ἐκραύγαζεν αὐτῷ λέγουσα· Ἐλέησόν με Κύριε, ὅτι Δαβὶδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. Καὶ προσελθόντες οἱ Μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠρώτων αὐτόν, λέγοντες· Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθὲν ἡμῶν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Οὐκ ἀπεστάλην, εἰμὶ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολλότα οἴκου Ἰσραὴλ⁴. Ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα· Κύριε, βοήθει με. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν⁵ τοῖς κυναρίοις. Ἡ δὲ εἶπε Ναί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῇ· Ὡ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γεννηθήτω σοι ὥς θέλεις. Καὶ ἰάθη⁶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

1) Τὸ περὶ Χαναναίας Εὐαγγέλιον δὲν ἀναγινώσκεται ἐν τῇ σειρᾷ τῶν Κυριακῶν τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, εἰ μὴ μόνον, ὅταν τὸ Πάσχα συμβῇ τῇ 22 Μαρτίου. Ἀναγινώσκεται ὁμως πολλάκις τῇ πρὸ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου Κυριακῇ, ὅταν ἔρχηται τὸ Πάσχα ὀψιμον, ὡς φαίνεται εἰς τὰ ἐν τῷ τέλει πασχάλια.

2) Τύρος καὶ Σιδῶν ἦσαν αἱ δύο μεγάλαι παραθαλάσσιοι ἐμπορικαὶ πόλεις τῆς Φοινίκης.

3) Χαναναία. Οἱ πρὸς βορρᾶν τῶν ὀρίων τῆς Παλαιστίνης κάτοικοι ἐκαλοῦντο Χαναναῖοι, διότι οὕτως ὠνομάζοντο πρότερον οἱ κάτοικοι τῆς Παλαιστίνης (=Χαναάν). Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο ἐθνική, Ἑλληνὶς τὴν θρησκείαν, Συροφοίνισσα τὸ γένος.

4) Οἶκος Ἰσραὴλ=οἱ Ἰσραηλῖται.

5) Βαλεῖν=ρίψαι. Ἀλληγορικῶς θέλει ὁ Σωτὴρ νὰ διδάξῃ, ὅτι πρῶτον ἔπρεπε νὰ ἐλεήσῃ καὶ διδάξῃ τοὺς ὁμοφύλους του, τοὺς Ἰσραηλῖτας καὶ ἔπειτα τοὺς ἀλλοφύλους (=κυνάρια).

6) Ἰάθη=ἐθεραπεύθη ἀπὸ τοῦ δαιμονίου.

Περιεχόμενον.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο περιέχει τὴν *ἱστορίαν* τῆς *Χαναanaίας* γυναικός. Αὕτη ἀκούσασα πολλὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἦλθε πρὸς αὐτὸν μετὰ θερμῆς πίστεως, καὶ τὸν παρεκάλει νὰ ἐκβάλῃ τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρὸς τῆς. Ὁ Ἰησοῦς κατ' ἀρχάς δὲν ἀπεκρίθη τίποτε εἰς αὐτήν. Οἱ μαθηταὶ τοῦ μάλιστα, ἐπειδὴ αὕτη ἐξηκολούθει νὰ φωνάζῃ ὅπισθεν αὐτοῦ «Κύριε, ἐλέησόν με», εἶπον εἰς αὐτὸν ἢ νὰ τὴν ἀπολύσῃ (νὰ τὴν ἀποπέμψῃ) ἢ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν παράκλησίν τῆς. Ὁ Σωτὴρ ὁμῶς, ὅστις ἡγάπα θερμῶς τοὺς συμπολίτας του, εἶπεν, ὅτι κυρίως ἀπεστάλη διὰ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ὅτι τούτων ἐπεθύμει κατὰ πρῶτον τὴν σωτηρίαν.— Ἡ γυνὴ ὁμῶς ἐξηκολούθει παρακαλοῦσα τὸν Σωτῆρα καὶ λέγουσα: «Κύριε, βοήθει μοι». Τότε ὁ Σωτὴρ τῇ εἶπεν, ὅτι δὲν εἶνε φρόνιμον καὶ καλὸν νὰ λάβω τὸν ἄρτον ἀπὸ τὰ πνευματικά μου τέκνα, τοὺς ἀγαπητοὺς μου Ἰσραηλίτας, τοὺς συμπατριώτας μου, καὶ νὰ τὸν δώσω εἰς τὰ κυνάρια, τοὺς ξένους. Ἡ γυνὴ ὁμῶς μετὰ πολλῆς ἐτοιμότητος καὶ εὐφυίας τῷ ἀπήντησεν, ὅτι καὶ τὰ κυνάρια τρώγουσιν ἀπὸ τὰ ψιχία, τὰ πίπτοντα ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. Τότε ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν καὶ θαυμάσας τὴν πίστιν αὐτῆς, εἶπεν: «ὦ γύναι, μεγάλη εἶνε ἡ πίστις σου· ὥς γέινῃ, καθὼς σὺ θέλεις.» Καὶ πράγματι διὰ τοῦ λόγου τούτου τοῦ Ἰησοῦ ἐθεραπεύθη ἀμέσως ἡ θυγάτηρ τῆς Χαναanaίας γυναικός.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Τὸ ἀγαθὸν διαδίδεται. Τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου εὐεργέτου τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, ταχέως καὶ ἐκτὸς τῆς Παλαιστίνης ἠκούσθη.

Πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ ἀγαθοῦ, ἐν πάσῃ σπουδαίᾳ ἐργασίᾳ, ἀπαιτεῖται ὑπομονή, σταθερότης, χαρακτὴρ ἰσχυρός, πρᾶος καὶ ἀνεξίκακος.

Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται.—Παράδειγμα ἔστω

ἡμῖν ἡ Χαναanaία, ἣτις, ἂν καὶ δὲν ἐλάβανε κατ' ἀρχὰς ἀπάντησιν, ἐπίτηδες πρὸς δοκιμασίαν καὶ ἔνδειξιν τῆς πίστεώς της πρὸς τὸν Σωτῆρα, ἂν καὶ ἀπεκρούετο, ὅμως ἐδέετο τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐφώνει· «Κύριε, ἐλέησόν με.» Καὶ ἐπὶ τέλους διὰ τῆς πίστεως ἐπέτυχε τοῦ ποθομένου.

Ὁ Σωτὴρ διὰ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτοῦ πρὸς τὴν Χαναanaίαν ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ὅτι ἐκ τῶν πρώτων ἡμῶν καθηκόντων εἶνε ἡ πρὸς τὴν Πατρίδα ἀγάπη, ἡ πρὸς τοὺς πάσχοντας ὁμοφύλους ἡμῶν συμπάθεια.

Τῇ Κυριακῇ προὶ τῆς Ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην (κεφ. γ', 13—17).

Εἶπεν ὁ Κύριος· Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰμὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. Καὶ καθὼς Μωσῆς ὑψώσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται¹, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον. Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν², ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον. Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ.

Περιεχόμενον.

Ὁ Σωτὴρ ἐδίδασκε τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ τὸν Νικόδημον. Οὗτος δὲ ἦτο πλούσιος Ἰουδαῖος, ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, μέλος τοῦ ἀνωτάτου συνεδρίου, καὶ ἤθελε νὰ μάθῃ, ἂν ὁ

1) Μὴ ἀπόληται ὑποτ. μέσ. ἀόρ. 6' τοῦ ἀπόλλυμαι=διὰ νὰ μὴ καταστραφῇ, νὰ μὴ κολασθῇ.

2) Ἐδωκε, δηλ. ἔστειλεν εἰς τὸν κόσμον.

Ἰησοῦς ἦτο προφήτης μόνον ἢ ὁ ἐπηγγελημένος Μεσσίας. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἰησοῦς εἰς αὐτόν, ὅτι δὲν ἦτο μόνον διδάσκαλος καὶ προφήτης, ἀλλὰ καὶ Θεός, καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου ὑπῆρχε καὶ πρότερον, μέλλων πάλιν μετὰ τὴν σταύρωσιν νὰ ἀναληφθῇ καὶ νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν οὐρανόν.

Καθὼς, εἶπεν ὁ Σωτὴρ, ὁ Μωϋσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἵνα οἱ ὑπὸ τῶν ὄφεων δακνόμενοι Ἰσραηλῖται προσβλέποντες εἰς αὐτὸν θεραπεύωνται, οὕτω καὶ ὁ Σωτὴρ πρέπει νὰ ὑψωθῇ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, νὰ σταυρωθῇ, ἵνα διὰ τοῦ σταυρικοῦ αὐτοῦ θανάτου σώσῃ τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ἡ θυσία δὲ αὕτη τοῦ Σωτῆρος, καθὼς καὶ ἡ ἔλευσις αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἐγένετο ἕνεκεν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ὁ Νικόδημος, ἂν καὶ γέρον, πλούσιος, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων, ὅμως, ἅμα ὡς ἔμαθεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐδίδασκέ τι θειότερον τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν τῆς παλαιᾶς Διαθήκης, ἔσπευσε νὰ μάθῃ τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, νὰ γείνη μαθητὴς τοῦ Σωτῆρος. Πάντοτε, μέχρι γήρατος, πρέπει νὰ μανθάνωμεν καὶ νὰ ἀκούωμεν τὰ χρήσιμα καὶ τὰ ψυχωφελῆ.

Ὁ σταυρικὸς θάνατος τοῦ Σωτῆρος ἐγένετο ἡ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ μόνη εὐπρόσδεκτος θυσία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ ἱκανοποιήθη ἡ θεία δικαιοσύνη, καὶ συνεβιβάσθη ἡ μεγάλη τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνία.

Διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου κατεβλήθη ἡ δύναμις τοῦ ἐχθροῦ.

Ἀπειρος ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὥστε νὰ ἀποστείλῃ τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα χάριν αὐτοῦ σταυρωθῇ.

Τ Κυριακὴ μετὰ τὴν Ὑψωσιν.

Ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον (κεφ. η', 38—43 καὶ θ', 1)

Εἶπεν ὁ Κύριος· Ὅστις θέλει ὀπίσω μου¹ ἔλθειν ἀπαρ-

1) Ὁπίσω μου ἔλθειν, δηλαδὴ νὰ γείνη ὁπαδός μου, μαθητὴς μου.

νησάσθω¹ ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν² αὐτοῦ καὶ ἀκο-
λουθείτω μοι. Ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι,
ἀπολέσει³ αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνε-
κεν ἑμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν. Τί γὰρ
ὠφελήσει ἄνθρωπος, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ
ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλ-
λαγμα⁴ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; Ὃς γὰρ ἐπαισχυνθῇ με καὶ
τοὺς ἑμούςς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ
ἀμαρτωλῷ, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται
αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν
Ἀγγέλων τῶν ἁγίων. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὅτι εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐσθκόντων⁵, οἵτινες οὐ μὴ γεύσον-
ται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυ-
θυῖαν⁶ ἐν δυνάμει.

Περιεχόμενον.

Ὁ Σωτὴρ, ὁμιλῶν πρὸς τοὺς μαθητάς του καὶ τὸν ὄχλον περὶ
τοῦ σταυρικοῦ αὐτοῦ θανάτου, εἶπε πρὸς αὐτούς· Ὅστις θέλει νὰ
γείνῃ μαθητὴς μου, πρέπει νὰ ἀρνηθῇ τὰς κακὰς αὐτοῦ ἐπιθυμίας,
νὰ κακοπαθήσῃ, νὰ ἀγωνισθῇ τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν. Ὅστις θέλει νὰ
ἐκτελῇ τὰς ἀνοήτους ὁρέξεις του, νὰ φροντίζῃ μόνον τί θὰ φάγῃ, τί

1) Ἀπαρνησάσθω=ὡς ἀπαρνηθῇ τὸν ἑαυτόν του, τὰς κακὰς δια-
θέσεις του.

2) Σταυρὸς ἀλληγορικῶς δηλοῖ τὰ παθήματα περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν.

3) Ἀπολέσει μελ. τοῦ ἀπόλλυμι, δηλ. θὰ χάσῃ, θὰ ὑποστῇ βυσίας.
Δηλ. ὅστις θέλει νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν του ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ, θὰ ὑποστῇ
βάσανα, καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Ὅστις δὲ θυσιάσῃ τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ χάριν τοῦ ὀνόματος τοῦ Σωτῆρος, χάριν
τῆς πίστεως, οὗτος θὰ σώσῃ αὐτὴν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

4) Ἀντάλλαγμα=ἰσότιμον, ἄλλο τι ἴσης ἀξίας.

5) Ὡδε ἐσθκόντων, δηλ. ἐκείνων, οἵτινες ἵστανται ἐδῶ, οἵτινες
ἀκούουσι τοὺς λόγους μου.

6) Ἐληλυθυῖαν. Ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ τὴν μεταμόρφωσιν αὐτοῦ, ἣτις
ἐὰν ἐγίνετο ἐν δόξῃ καὶ δυνάμει ἐνώπιον τῶν μαθητῶν του.

θὰ πῆν καὶ τί θὰ κερδίσῃ, οὗτος δὲν θὰ δυνηθῇ, δὲν θὰ ἔχῃ καίρὸν νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν ψυχὴν του. — Τί δὲ θὰ ὠφελήθῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐὰν κερδίσῃ ὅλον τὸν κόσμον, ὅλα τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν του, ἥτις εἶνε πολυτιμότερα παντὸς ἐπιγείου ἀγαθοῦ ;

“Ὅστις λοιπόν, εἶπεν ὁ Σωτὴρ, μὲ ἀρνηθῇ ἐνώπιον τοῦ κόσμου, θὰ ἀρνηθῶ καὶ ἐγὼ αὐτὸν κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς μου. — Ἐν τέλει δὲ προστίθουσιν ὁ Σωτὴρ, ὅτι θὰ ζῶσιν τινες ἐκ τῶν παρισταμένων ἐνταῦθα, οἵτινες θὰ ἴδωσι τὴν δόξαν καὶ τὴν θείαν μου δύναμιν κατὰ τὴν μεταμόρφωσιν, ὅτε θὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ ἐπηγγελμένος Μεσσίας.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Τρία τινὰ ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ γείνωμεν ὁπαδοὶ τοῦ Σωτῆρος, πιστοὶ μαθηταὶ αὐτοῦ. *Πρῶτον* νὰ ἀρνηθῶμεν τὰς κακὰς ἡμῶν ἐπιθυμίας. — *Δεύτερον* νὰ ἄρωμεν τὸν σταυρὸν ἡμῶν, δηλαδὴ νὰ κακοπαθήσωμεν, νὰ ὑπομείνωμεν καὶ διωγμοὺς χάριν τοῦ Χριστοῦ. — *Τρίτον* νὰ ἀκολουθήσωμεν τὸν Χριστόν, νὰ ἐκτελῶμεν τὰς ἐντολάς αὐτοῦ.

Κόπος, ἀγὼν, ἐργασία ἀπαιτεῖται πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ ἀγαθοῦ. « Στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδός, ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν ζωὴν. » — Ἀνωφερὴς ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν ἀρετὴν.

Ἐκαστος ἄνθρωπος ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς σταυρὸν τινὰ νὰ φέρῃ. — Σταυρὸς εἶνε τὸ καθήκον παντὸς ἀνθρώπου.

Ἡ ψυχὴ ἡμῶν εἶνε πάντων τιμιώτερον καὶ θειότερον.

Ἡ ψυχὴ ἡμῶν εἶνε ἀθάνατος. Τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ εἶνε φθαρτὰ καὶ πρόσκαιρα· τὰ πνευματικὰ, τὰ τοῦ Θεοῦ, εἶνε αἰώνια.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Κυριακῇ πρώτῃ.

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. ε', 1—11)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐστὼς ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, εἶδε δύο πλοῖα ἐστῶτα¹ παρὰ τὴν λίμνην. Οἱ δὲ ἁγίεις, ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν, ἀπέπλυναν τὰ δίκτυα. Ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τοῦ Σίμωνος, ἠρώτησεν² αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν³ ὀλίγον· καὶ καθίσας, ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε πρὸς τὸν Σίμονα· Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος⁴, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγρην⁵. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν αὐτῷ· Ἐπιστάτα⁶, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιᾶσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου⁷ χαλάσω τὸ δίκτυον. Καὶ τοῦτο ποιήσαντες, συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολὺ· διερρήγνυτο⁸ δὲ τὸ δίκτυον αὐτῶν. Καὶ κατένευσαν τοῖς

1) Ἐστῶτα=ιστάμενα πλησίον τῆς λίμνης.

2) Ἠρώτησε=παρεκάλεσεν.

3) Ἐπαναγαγεῖν. Ὁ Σωτὴρ παρεκάλεσε τὸν Πέτρον νὰ ἀπομακρύνῃ ὀλίγον τὸ πλοῖόν του ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, ὥστε νὰ δύναται ἐλευθέρως νὰ διδάσκῃ ἀπὸ τοῦ πλοίου τὸν ἐπὶ τῆς ὄχθης τῆς λίμνης ιστάμενον ὄχλον.

4) Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος=φέρε τὸ πλοῖον εἰς τὸ βάθος τῆς λίμνης, εἰς τὸ βαθὺ μέρος.

5) Ἄγρην. Ὁ Σωτὴρ παρήγγειλε νὰ ρίψωσι τὰ δίκτυα διὰ νὰ ἁλίσκωσιν.

6) Ἐπιστάτα=διδάσκαλε.

7) Ἐπὶ τῷ ῥήματί σου, δηλαδή, ἐπειδὴ σὺ τοῦτο διατάττεις, θὰ ρίψω, λέγει ὁ Πέτρος, τὰ δίκτυα.

8) Διερρήγνυτο=ἐσχίζετο. Τόσον πλῆθος ἰχθύων συνέλαβον, ὥστε τὸ δίκτυον ἐσχίζετο.

μετόχοις¹ τοῖς ἐν τῷ ἐτέρῳ πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντος συλλαβέσθαι² αὐτοῖς· καὶ ἦλθον καὶ ἐπλησαν³ ἀμφοτέρω τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. Ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος, προσέειπε τοῖς γόνασι τοῦ Ἰησοῦ λέγων· Ἐξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἰμι, Κύριε. — Θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἁγρᾷ⁴ τῶν ἰχθύων, ἧ συνέλαβον, ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ⁵ τῷ Σίμωνι. Καὶ εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς· Μὴ φοβοῦ, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν⁶. Καὶ καταγαγόντες⁷ τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀψέντες ἅπαντα ἀκολούθησαν αὐτῷ.

Περιεχόμενον.

Ὁ Ἰησοῦς, ἱστάμενος πλησίον τῆς λίμνης Γεννησαρέτ, ὅπου ἐδίδασκε τὸν ὄχλον, παρεκάλεσε τὸν Σίμωνα (Πέτρον), ὅστις ἦτον ἀλιεὺς καὶ εἶχεν ἐκεῖ εἰς τὴν παραλίαν τὸ πλοῖόν του, νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸ καὶ νὰ τὸ ἀπομακρύνῃ ὀλίγον τῆς ξηρᾶς, ὥστε νὰ δύναται ἀπὸ τοῦ πλοίου νὰ διδάσκῃ τὸν ἐπὶ τῆς παραλίας εὐρισκόμενον ὄχλον. Ἦτο δὲ ἐκεῖ καὶ ἕν ἄλλο πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἀνῆκεν εἰς τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, τοὺς υἱοὺς τοῦ Ζεβεδαίου.

Ἀφοῦ δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐτελείωσε τὴν διδασκαλίαν του, παρεκάλεσε τὸν Πέτρον νὰ προχωρήσῃ ὀλίγον εἰς τὴν λίμνην καὶ νὰ ρίψῃ τὰ δίκτυα. Ὁ Πέτρος τοῦ εἶπεν, ὅτι ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην ἤλυσεν, ἀλλὰ δὲν ἐπιάσαν τίποτε. Ἐν τούτοις ὅμως, πρὸς χάριν τοῦ Σωτῆρος, ἔρριψε τὰ δίκτυα. Συνέλαβον δέ, ὡς ἐκ θαύματος, διὰ τῆς πα-

1) Κατένευσαν τοῖς μετόχοις = ἔνευσαν εἰς τοὺς συντρόφους των.

2) Συλλαβέσθαι = νὰ βοηθήσωσιν.

3) Ἐπλησαν = ἐγέμισαν, ἀφ' αὐτοῦ τοῦ πῖμπλημι.

4) Ἁγρᾶ = ψάρευμα.

5) Κοινωνοὶ = σύντροφοι.

6) Ζωγρῶν, δηλ. ἀπὸ τοῦδε θὰ συλλαμβάνῃς, θὰ ἀλιεύῃς ἀνθρώπους διὰ τοῦ κηρύγματος.

7) Καταγαγόντες = ἀφοῦ ἔφερον, ἔσυρον τὰ πλοῖα εἰς τὴν ξηρὰν.

ρουσίας τοῦ Κυρίου, τοσοῦτον πλῆθος ἰχθύων, ὥστε οὐ μόνον τὸ πλοῖον τοῦ Πέτρου ἐγέμισεν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄλλο τῶν συντροφῶν του (δηλαδὴ τοῦ Ἰακώβου καὶ τοῦ Ἰωάννου). Οἱ ἄλιεῖς ἐθαύμασαν διὰ τὸ γεγονός τοσοῦτον, ὥστε ὁ Πέτρος εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Ἐξέλθε ἀπ' ἐμοῦ, διότι ἐγὼ εἶμαι ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος, ἐνῷ Σὺ εἶσαι μέγας καὶ θαυμαστός. Τότε ὁ Ἰησοῦς τὸν ἐνεθάρρυνε καὶ τοῦ εἶπε· Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ σήμερον θὰ γείνης ἄλιεὺς ἀνθρώπων. Ἀμέσως δὲ οὐ μόνον ὁ Πέτρος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀνδρέου, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης ἠκολούθησαν τὸν Χριστόν, τὰ πάντα ἀφήσαντες.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Καθὼς ὁ Πέτρος ἀμέσως ἐξετέλεσε τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, νὰ ἀπομακρύνῃ δηλ. ὀλίγον ἀπὸ τὴν ξηρὰν τὸ πλοῖον, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἅς ἐκτελῶμεν προθύμως τοὺς λόγους καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου. Σέβου καὶ ἐκτελεῖ προθύμως τὰς διαταγὰς τῶν προϊσταμένων σου, ὅταν αὗται συντείνουν εἰς τὸ ἀγαθόν.

Ὁ Πέτρος, ὁ Ἀνδρέας, ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης ἦσαν οἱ πρῶτοι μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, ἄλιεῖς τὸ πρότερον, ἀλλὰ εὐσεβεῖς ἄνδρες, γνωρίζοντες ἐκ τῶν προφητειῶν τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσία.

Ἄνευ τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ οὐδὲν μέγα καὶ σωτήριον κατορθοῦται. «Ἄνευ ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν», λέγει ὁ Σωτὴρ.

Ὡς ὁ Πέτρος ὡμολόγησεν ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι ἦτο ἁμαρτωλός, οὕτω καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ νὰ ὁμολογῶμεν τὰ σφάλματά μας.

Θαυμαστὴ ἡ προθυμία τῶν πρῶτων μαθητῶν τοῦ Κυρίου. Τὰ πάντα, καὶ γονεῖς καὶ τὴν μόνην περιουσίαν αὐτῶν (τὰ πλοῖα καὶ τὰ δίκτυα) ἐγκατέλιπον χάριν τοῦ Χριστοῦ.

Κυριακ δευτέρα.

ω Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. 5', 31—36).

Εἶπεν ὁ Κύριος· Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποῖα ὑμῖν χάρις¹ ἐστί; καὶ γὰρ οἱ

1) Χάρις κτλ. δηλ., ποῖα ἀμοιβὴ ἐκ Θεοῦ, ποῖα ἀνταπόδοσις κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως θὰ δοθῇ; Ποῖα εὐγνωμοσύνη σᾶς ὀφείλεται;

ἁμαρτωλοὶ¹ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι. Καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῇτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. Καὶ ἐὰν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν², ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανεῖζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα. Πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανεῖζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες³ καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ Ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός⁴ ἐστὶν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς. Γίγνεσθε οὖν οἰκτίρμονες⁵, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρων ἐστί.

Περιεχόμενον

Ὁ Σωτὴρ, διδάσκων τοὺς μαθητὰς καὶ τὸν ὄχλον τὰς μεγάλας καὶ θείας τοῦ χριστιανισμοῦ ἀληθείας, εἶπε πρὸς αὐτοὺς ταῦτα·

Καθὼς θέλετε νὰ φέρονται οἱ ἄνθρωποι πρὸς ὑμᾶς, οὕτω φέρεσθε καὶ ὑμεῖς πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἐὰν ἀγαπᾶτε καὶ ἀγαθοποιῇτε μόνον τοὺς ἀγαπῶντας καὶ ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, οὐδεμία χάρις σᾶς ὀφείλεται, διότι οὕτω πράττουσι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ πρὸς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους των. Ἐγὼ ὁμῶς, λέγει ὁ Σωτὴρ, σᾶς παραγγέλλω νὰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς σας, νὰ εὐεργετῆτε αὐτούς, καὶ νὰ ᾔσθε ἐλεήμονες εἰς πάντα ἄνθρωπον, καθὼς καὶ ὁ οὐράνιος ὑμῶν Πατὴρ εἶνε οἰκτίρων καὶ ἐλεήμων.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

α^ο Οὐ μισεῖς ἐτέρῳ μὴ ποιήσης».

Πάντες οἱ νόμοι, πᾶσαι αἱ ἐντολαί, αἱ ἀναφερόμεναι πρὸς τὸν πλησίον, συγκεφαλαιοῦνται ἐν τῇ ἐντολῇ ταύτῃ ἀκαθῶς θέλετε, ἵνα

1) Ἀμαρτωλοί, δηλ. οἱ κακοί, οἱ ἄπιστοι, οἱ ἐθνικοί.

2) Ἀπολαβεῖν=νὰ λάβῃτε τόκον, ἔπειτα δὲ καὶ τὸ δάνειον.

3) Μηδὲν ἀπελπίζοντες,=ἢ οὐδόλως ἀπελπίζοντες τοὺς ζητοῦντάς τι παρ' ὑμῶν, ἢ μηδὲν ἐλπίζοντες παρ' ἐκείνων, τοὺς ὁποίους δανείζετε ἢ εὐεργετεῖτε.

4) Χρηστός=ἀγαθός, εὖσπλαγχνος.

5) Οἰκτίρμονες=ἐλεήμονες.

ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως». Τοῦτο ὑπαγορεύει καὶ τὸ ἀνθρώπινον δίκαιον.

Ὅταν πάντας ἀγαπῶμεν, ὅταν οὐδένα φθονῶμεν ἢ κακολογῶμεν, τότε διάγομεν βίον ἡσυχον, οὐδένα φοβούμεθα, ὑπὸ πάντων ἀγαπώμεθα.

Τὴν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀγάπην ὁ Σωτὴρ οὐ μόνον ἐδίδαξεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν βίον αὐτοῦ ἐφήρμοσε, παρακαλέσας τὸν οὐράνιον αὐτοῦ πατέρα νὰ συγχωρήσῃ τοὺς ἐχθροὺς του, τοὺς σταυρωτάς του, εἰπὼν· «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσιν».

Ὅταν εὐεργετῇς τὸν ἐχθρόν σου, ἄνθρακας πυρὸς ἐπισωρεύεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Ὁ Θεὸς εἶνε πατὴρ πάντων ἡμῶν, βρέχων ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, καὶ ἀνατέλλων τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς.

Κυριακὴ τρίτη.

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. ζ', 11—16).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπορεύετο ὁ Ἰησοῦς εἰς πόλιν καλουμένην Ναὶν. Καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοί, καὶ ὄχλος πολὺς. Ὡς δὲ ἤγγισε¹ τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκώς, υἱὸς μονογενῆς τῇ μητρὶ αὐτοῦ. Καὶ αὕτη ἦν χήρα. Καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. Καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ· Μὴ κλαῖε. Καὶ προσελθὼν ἤψατο² τῆς σοροῦ, (οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν), καὶ εἶπε· Νεανίσκε, σοὶ λέγω· Ἐγέρθητι. Καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς, καὶ ἤρξατο λαλεῖν. Καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῷ μητρὶ αὐτοῦ. Ἔλαβε δὲ φόβος ἅπαντας καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, λέγοντες· Ὅτι προφῆτης μέγας ἐγήγερται³ ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο⁴ ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

1) Ὡς ἤγγισε, = καθὼς δηλ. ἐπλησίασεν ὁ Σωτὴρ εἰς τὴν πύλιν τῆς πόλεως Ναὶν, καὶ εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν, ἰδοὺ κτλ.—Τὰ νεκροταφεῖα ἦσαν καὶ τότε ἐκτὸς τῆς πόλεως. Αἱ ἀρχαῖαι πόλεις ἦσαν περιτετειχισμέναι. Διὰ διαφορῶν δὲ πυλῶν εἰσῆρχοντο καὶ ἐξῆρχοντο οἱ ἄνθρωποι.

2) Ἠψατο τῆς σοροῦ = ἤγγισε διὰ τῆς χειρὸς τὸ νεκροκράδβατον.

3) Ἐγήγερται = ἔχει ἀναφανῆ.

4) Ἐπεσκέψατο = ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

Κείμενον καὶ Ἑρμηνεία Εὐαγγελίων

7

Περιεχόμενον

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο διηγείται τὸ θαῦμα, τὸ ὁποῖον ὁ παντοδύναμος Σωτὴρ ἐποίησεν ἐν τῇ πόλει Ναὶν, ἀναστήσας διὰ λόγου τὸν μονογενῆ υἱὸν χήρας γυναικός.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ἰκανὸς ὄχλος τῆς πόλεως συνώδευε τὸν νεκρὸν υἱὸν τῆς δυστυχούς χήρας γυναικός, διότι τὸ δυστύχημα αὐτῆς ἦτο μέγα.

Συμπαθόμεν πρὸς τοὺς ἐν θλίψει καὶ πένθει εὐρισκομένους. Τοῦτο εἶνε καθήκον ἡμῶν, ἐνδεΐξεις ἀγάπης.

Δεινὴ καὶ λυπηρὰ ἡ θέσις μιᾶς χήρας γυναικός, ἥτις χάνει καὶ τὸ τελευταῖον αὐτῆς στήριγμα, τὴν μόνην παρηγορίαν της, τὸν μονογενῆ υἱὸν της!

Χύνωμεν δάκρυα ἐπὶ τοὺς νεκρούς, θρηνῶμεν αὐτούς. Ἐπισκεπτόμεθα τοὺς τάφους τῶν φιλάτων ἡμῶν.

«Μὴ κλαῖε». Ἡγεμονικὸς καὶ θεῖος ὁ λόγος! Θεοῦ διαταγή! Ὀλίγαι λέξεις, ἀλλὰ πλήρεις δυνάμεως. Ὁ Σωτὴρ ὠμίλει ὡς Κύριος, ὡς Θεός.

Ὁ Σωτὴρ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένοντο, ἠδύνατο, ὡς Θεός, νὰ ἀναστήσῃ τὸν τεθνεῶτα υἱὸν τῆς χήρας.

«Πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα» (Ἰωάν. ια', 26).

Ὁ θάνατος εἶνε χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος. Ὁ ποιήσας τὸν ἄνθρωπον, ὁ ἐνώσας τὴν ψυχὴν μετὰ τοῦ σώματος, δύναται πάλιν, ἀφοῦ διὰ τοῦ θανάτου ταῦτα χωρισθῶσι, νὰ τὰ ἐνώσῃ.

«Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος».

Κυριακὴ τετάρτη

Ἐκ τοῦ κατὰ Δουκᾶν (κεφ. ιγ', 5—15).

Ἐῖπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην. Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων¹ τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. Καὶ ἐν τῷ σπεῖρειν αὐτόν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν καὶ κατεπατήθη,

1) Ὁ σπείρων εἶνε ὁ γεωργός, ὅστις σπείρει εἰς τὸν ἀγρὸν σῖτον, χριθὴν κτλ. Ἀλληγορικῶς σπορεὺς εἶνε ὁ Σωτὴρ.

καὶ τὰ πτερινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν¹, καὶ φύεν² ἐξηράνθη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἱκμάδα³. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι⁴ αἱ ἄκανθαι, ἀπέπνιξαν αὐτό. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φύεν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. Ἐπηρεώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· Τίς εἶπ⁵ ἡ παραβολὴ αὕτη; Ὁ δὲ εἶπεν, Ὑμῖν δέδοται⁶ γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν⁷. Ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολή· Ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν οἱ ἀκούοντες· εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος, καὶ αἶρει⁸ τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἳ, ὅταν ἀκούσωσι μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον. Καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἳ πρὸς καιρὸν⁹ πιστεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται¹⁰. Τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι¹¹, συμπνίγονται, καὶ οὐ τελε-

1) Πέτρα=μέρος πετρῶδες.

2) Φύεν=ἀφοῦ ἐφύτρωσεν.

3) Ἰκμάς-ἡ δόξα=ὑγρασία καὶ πάχος γῆς.

4) Συμφυεῖσαι=φυτρώσασαι αἱ ἄκανθαι πλησίον τοῦ σπόρου.

5) Τίς εἶπ=τί σημαίνει;

6) Ἡμῖν δέδοται=δίδωται, δηλαδή σεις δύνασθε, εἰς οὓς εἶνε δεδομένον ἄνωθεν, νὰ ἐννοήτε τὰς ὑψηλὰς ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οἱ ἄλλοι ὅμως ἐννοοῦσι ταύτας, ὅταν τις ἀναπτύσῃ αὐτὰς διὰ παραβολῶν, ἀλληγορικῶς.

7) Μὴ συνιῶσιν ὑποτ. τοῦ συνιῆμι=ἐννοῶ δηλ. ἐνῶ ἀκούουσι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐννοοῦσιν αὐτόν.

8) Αἶρει=ἀφαίρει.

9) Πρὸς καιρὸν=δι' ὀλίγον καιρὸν, ὀλίγον χρόνον.

10) Ἀφίστανται, δηλ. ἀπομακρύνονται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

11) Πορευόμενοι, δηλ. ἔχοντες ἐν τῷ νῷ αὐτῶν μερίμνας, κυριευόμενοι ἀπὸ τὰς κοσμικὰς φροντίδας.

σφοροῦσι¹. Τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν, οἵτινες ἐν καρ-
δίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον, κατέχουσι καὶ
καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ. Ταῦτα λέγων ἐφώνει· Ὁ ἔχων
ὧτα ἀκούειν, ἀκουέτω².

Περιεχόμενον

Ὁ Σωτὴρ παραβάλλει ἑαυτὸν πρὸς γεωργόν, σπείροντα κόκκους
σίτου ἢ κριθῆς εἰς τὸν ἀγρόν του. — Καθὼς λοιπόν, ὅταν σπείρῃ ὁ
γεωργὸς τὸν σπόρον αὐτοῦ, ἄλλος μὲν πίπτει εἰς τὸν δρόμον, καὶ
καταπατεῖται ἔπειτα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τὰ δὲ πετεινὰ κατατρύ-
γουσιν αὐτόν, ἄλλος δὲ πίπτει ἐπάνω εἰς πέτραν, εἰς μέρος πετρῶ-
δες, καὶ ἀφοῦ φυτρώσῃ ὀλίγον, ξηραίνεται ἔπειτα, διότι δὲν ἔχει
χῶμα καὶ ὑγρασίαν, — ἄλλος δὲ πίπτει ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ
ἔπειτα δὲν αὐξάνει, διότι καθὼς αὐξάνουν αἱ ἀκανθαὶ τὸν ἀποπνί-
γουν, — ἄλλος δὲ σπόρος πίπτει ἐπάνω εἰς γῆν καλὴν, φυτρώνει δὲ
ἔπειτα καὶ φέρει καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. — τοιοῦτοτρόπως, λέγει
ὁ Σωτὴρ, εἶνε καὶ ὁ λόγος του. Ἄλλοι μὲν ἀκούουσι τὸν λόγον τοῦ
Εὐαγγελίου, ὅχι ὅμως μετὰ προσοχῆς· διὰ τοῦτο ἔρχεται ὁ διάβο-
λος, ὅστις ἀφαιρεῖ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὰς καρδίας αὐτῶν.
Ἄλλοι δὲ ἀκούουσιν αὐτόν, τὸν δέχονται μετὰ χαρᾶς, πιστεύουσι
δι' ὀλίγον καιρὸν, ἀλλὰ δὲν ἔχουσι ῥίζαν, δὲν ἔχουσι θέλησιν ἰσχυ-
ράν, δὲν εἶνε προπαρασκευασμένοι καλῶς· καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν πονη-
ραὶ σκέψεις ἔλθωσιν εἰς αὐτοὺς ἐν καιρῷ θλίψεων καὶ κινδύνων ἐν
καιρῷ πειρασμοῦ, ἀπομακρύνονται ἀπὸ τῆς ὁδῆς τοῦ Εὐαγγελίου.
Ἄλλοι δὲ πάλιν δέχονται πρὸς στιγμὴν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἀλλ'
ἐπειδὴ εἶνε βυθισμένοι εἰς μερίμνας διὰ τὰ ἀποκτήσουν πλοῦτον καὶ
διὰ τὰ διασκεδάσωσιν, ἐπομένως δὲν ἔχουν καιρὸν νὰ καλλιεργήσωσιν
τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, δὲν φροντίζουσι περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ πνεύ-
ματος καὶ τῆς καρδίας αὐτῶν, διὰ τοῦτο καταστρέφεται, ἀφανίζε-
ται, καταπνίγεται ἡ θεία διδασκαλία καὶ αἱ καλὰ συμβουλαι δὲν
φέρουσι καρπόν. Ἄλλοι δὲ ἔχοντες καλὴν καρδίαν καὶ εὐσεβεῖ διὰ-

1) Οὐ τελεσφοροῦσι = δὲν φέρουσι καρπόν.

2) Ὁ ἔχων ὧτα κτλ., δηλαδὴ ὅστις ἔχει νοῦν ὑγιᾶ καὶ καρδίαν κα-
θαράν διὰ τὰ ἀκοῦσῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐννοήσῃ τί θέλω νὰ εἶπω.

Θεσιν ἀκούουσι τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου κρατοῦσιν αὐτὰ ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῇ μνήμῃ των καὶ φέρουσι καρπὸν πολύν, διότι ἔχουσι σταθεράν πίστιν, ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονὴν εἰς τὸ ἀγαθόν.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ σπορέως εἰκονίζει ὁ Σωτὴρ τὰς διαφορὰς τὰς τάξεις καὶ διαθέσεις τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἀκροῦσι τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου.

Τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου διὰ νὰ καρποφορήσῃ ἀπαιτεῖ καρδίαν καθαρὰν, πνεῦμα ἡσυχον, διαθέσιν πρόθυμον καὶ εὐσεβεῖ.

Ὁ σπόρος εἶνε ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐν γένει δὲ καὶ αἱ συμβουλαὶ τῶν μεγαλειτέρων, ἡ διδασκαλία τῶν διδασκάλων.

Γεωργοὶ εἶνε οἱ γονεῖς, οἱ διδάσκαλοι κλ.

Τὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς, ὅπου ἔπεσεν ὁ σπόρος, εἶνε οἱ διάφοροι ἀκροαταὶ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ.

Προσπαθῶμεν νὰ γίνωμεν γῆ ἀγαθὴ, δηλ. πιστοὶ ἀκροαταὶ καὶ ἐκτελέσταί των λόγων τοῦ Κυρίου.

Ἄς μὴ εἴμεθα ἀδιάφοροι καὶ ψυχροὶ εἰς τὰ παραγγέλματα εὐσεβῶν καὶ σοφῶν ἀνθρώπων, τῶν ἀγαπώντων ἡμᾶς.

Κυριακὴ πέμπτη

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. ιε', 19—31).

Εἶπεν ὁ Κύριος· Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνε-
διδύσκετο πορφύραν¹ καὶ βύσσον², εὐφραίνόμενος καθ'
μέραν λαμπρῶς. Πτωχὸς δὲ τις ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέ-
βλητο³ πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἡλκωμένος⁴, καὶ ἐπιθυμῶν

1) Πορφύραν = πολύτιμα μάλλινα ἐνδύματα, κεχρωματισμένα διὰ τοῦ ἐκ κοχχυλίων ἐξαγομένου χρώματος (κοκκίνου), ἅτινα ἐφόρουσιν οἱ ἡγεμόνες, οἱ πλούσιοι. Ἦτο ἐνδυμα μεγαλοπρεπὲς ἐξωτερικόν.

2) Βύσσον εἶνε λεπτόν, πολύτιμον λευχὸν ὕφασμα, χρησιμεῦον δι' ἐσωτερικὰ ἐνδύματα· εἶνε λινὸν ἐν Ἰνδίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ φυόμενον.

3) Ἐβέβλητο = ἔκειτο, ἐκάθητο εἰς τὴν μεγάλην θύραν τοῦ πλου-
σίου.

4) Ἠλκωμένος = πληγωμένος, πλήρης πληγῶν.

χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τρα-
πέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέ-
λειχον¹ τὰ ἔλκη² αὐτοῦ. Ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτω-
χὸν καὶ ἀπενεχθῆναι³ αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν
κόλπον τοῦ Ἀβραάμ⁴. Ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ
ἐτάφη. Καὶ ἐν τῷ ᾄδῃ, ἐπάρας⁵ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ,
υἱάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν,
καὶ Λάζαρρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς φωνήσας
εἶπε· Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρρον,
ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ κατα-
ψύξῃ⁶ τὴν γλῶσσάν μου ὅτι ὀδυνῶμαι⁷ ἐν τῇ φλογὶ⁸ ταύτῃ.
Εἶπε δὲ Ἀβραάμ· Τέκνον, μνήσθητι, ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ
ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρρος ὁμοίως τὰ κακά·
νῦν δὲ ὁδε παρακαλεῖται⁹, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι· καὶ ἐπὶ πᾶσι
τούτοις¹⁰ μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα¹¹ μέγα ἐστήρικται,
ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύ-
νωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. Εἶπε δέ·
Ἐρωτῶ¹² οὖν σε, Πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον
τοῦ πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφοὺς, ὅπως διαμαρ-
τύρηται¹³ αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τό-

1) Ἀπέλειχον=ἐγλυφον.

2) Ἐλκην=πληγὰς.

3) Ἀπενεχθῆναι=ἀπαρ. παθ. ἄορ. α' τοῦ ἀποφέρομαι· δηλ. οἱ
ἄγγελοι ἔφερον αὐτόν.

4) Κόλποις Ἀβραάμ, μεταφορικῶς δηλοῖ τὸν τόπον, ὅπου ἀπέ-
ρχονται αἱ τῶν δικαίων ψυχαί.

5) Ἐπάρας=ὀψώσας, μετ. ἄορ. α' τοῦ ἐπαίρω.

6) Καταψύξῃ, ἐκ τοῦ καταψύχω, δηλ. νὰ δροσίση.

7) Ὀδυνῶμαι=βασανίζομαι.

8) Φλογὶς γόος, μεταφορικῶς δηλοῖ τὰ βάσανα τῆς κολάσεως.

9) Παρακαλεῖται=παρηγορεῖται.

10) Ἐπὶ πᾶσι τούτοις=πρόσθετε εἰς πάντα ταῦτα, —ἐκτὸς τούτου.

11) Μέγα χάσμα ἐστήρικται=ἀπόστασις μεγάλη ὑπάρχει.

12) Ἐρωτῶ=παρακαλῶ.

13) Διαμαρτύρηται=διαβεβαιώσῃ ὡς αὐτόπτης μάρτυς.

πον τοῦτον τῆς βασάνου. Λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ· Ἔχουσι Μωσέα¹ καὶ τοὺς Προφῆτας, ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. Ὁ δὲ εἶπεν· Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς, μετανοήσουσιν. Εἶπε δὲ αὐτῷ· Εἰ Μωσέως καὶ τῶν Προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

Περιεχόμενον.

Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου ὁ Σωτὴρ ἐδίδαξε μὲ ὀλίγους καὶ ἀπλοὺς λόγους, πρῶτον, ὅτι μεγίστην τιμωρίαν θὰ ὑποστῶσιν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ οἱ πλούσιοι ἐκεῖνοι, οἵτινες δὲν ἐλεᾷσι τοὺς πτωχοὺς ἀλλὰ μόνον ἐνδύονται μεγαλοπρεπῶς, τρώγουσι, πίνουνσι καὶ διασκεδάζουσι καθ' ἑκάστην — καὶ δεύτερον, ὅτι οἱ πτωχοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶνε εὐσεβεῖς, οἵτινες μετὰ πίστεως καὶ ἐλπίδος εἰς τὸν Θεὸν ὑπομένουσι τὴν πενίαν, τὴν δυστυχίαν καὶ τὰς πικρίας τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς βίου, θὰ ἀπολαύσωσι δόξης καὶ μακαριότητος ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Τοῦ πλουσίου τὸ ὄνομα δὲν ἀναφέρει ὁ Σωτὴρ, θέλων νὰ διδάξῃ ὅτι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὁ πλοῦτος οὐδεμίαν σημασίαν καὶ ἀξίαν ἔχει, ἐάν δὲν γίνηται καλὴ χρῆσις τούτων. — Τὸ χρηστὸν ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου εἶνε πολυτιμότερον λίθων πολυτελῶν. — «Κρεῖσσον ὄνομα χρηστὸν ἢ πλοῦτος πολὺς». — «Ματαιότης ματαιοτήτων τὰ πάντα ματαιότης». — Ἡ κοινωνία ἐκτιμᾷ τοὺς χρηστοὺς, τοὺς ἐναρέτους, τοὺς ἐργαζομένους ὑπὲρ κοινωφελῶν ἔργων.

Ἀπέθανε, λέγει ὁ Σωτὴρ, ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. Μὲ ὀλίγας λέξεις ἀναφέρει τὸ τέλος τῶν πλουσίων. Ἐτάφη, κατῆλθεν εἰς τὴν γῆν· οὐδεὶς μνημονεύει αὐτοῦ.

Τοῦ πτωχοῦ ὁμοῦς ἀναφέρει ὁ Σωτὴρ τὸ ὄνομα, καὶ ὅτι μετὰ θάνατον ἀπῆλθεν ἐκεῖ, ὅπου ἀναπαύονται αἱ τῶν δικαίων ψυχαί.

---

1) Μωσέα καὶ τοὺς προφῆτας, δηλ. τὸν μωσαϊκὸν νόμον καὶ τὰς προφητείας τῶν προφητῶν.

Ὁ κακῆς διαθέσεως καὶ πίστεως ἄνθρωπος οὔτε μὲ ὄρκους, οὔτε μὲ συμβουλὰς, οὔτε μὲ θαύματα πείθεται καὶ μεταβάλλεται.

Ἐν τῷ Ἀδῇ δὲν ὑπάρχει μετάνοια. Μόνον ἐκ τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ἐξαρτᾶται ἡ ἀνακούφισις τῶν ἁμαρτωλῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς μνημόσυνα μετὰ τῆς ἀναιμᾶκτου θυσίας τελοῦμεν, παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν νὰ δώσῃ μικράν τινα χάριν εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς.

Ὁ Ἀδῆς εἶνε τόπος κοινὸς τῶν δικαίων καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν δὲ παρουσίαν θὰ ἀνταμείψῃ ὁ Θεὸς ἕκαστον κατὰ τὰς πράξεις του. Οὐχ ἥττον καὶ ἐν τῷ ἄδῃ ἕκαστος ἔχει συναισθησιν καὶ συνειδήσιν τῆς μελλούσης τιμωρίας ἢ ἀμοιβῆς. Ἐκαστος εἶνε κριτὴς ἑαυτοῦ.

Κυριακὴ ἕκτη.

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. η', 27—39).

Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν¹, ὑπὴντήσεν αὐτῷ ἄνθρωπος ἐκ τῆς πόλεως², ὃς εἶχε δαιμόνια³ ἐκ χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο⁴, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν⁵. Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀνακράξας, προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν· Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ⁶ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου; Δέομαί σου μὴ με βασανίσῃς. Παρήγγειλε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου· πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει⁷ αὐτόν· καὶ ἐδεσμεῖτο ἀλύσει καὶ πέδαις⁸ φυλασσόμενος καὶ διαρ-

1) Ἡ πόλις τῶν Γαδαρηνῶν, τὰ Γάδαρα ἔκειντο ἀντιπέραν τῆς Γαλιλαίας.

2) Ἐκ τῆς πόλεως, ἐννοεῖται ἐξερχόμενος ἢ καταγόμενος.

3) Δαιμόνια. Ἐτέθη εἰς πληθ. ἀριθ. πρὸς δῆλωσιν τοῦ μεγέθους τῆς καταστάσεως τοῦ δαιμονιζομένου.

4) Ἰμάτιον κτλ., δηλ. περιπάτει γυμνός, ἔσχιζε τὰ ἱμάτιά του.

5) Μνήμασι, δηλ. ἔξω τῆς πόλεως, μέσα εἰς σπήλαια, μνημεῖα.

6) Τί ἐμοὶ καὶ σοί, δηλ. ποῖα σχέσις μεταξὺ ἐμοῦ, τοῦ πονηροῦ πνεύματος, καὶ σοῦ, τοῦ Σωτῆρος καὶ Θεοῦ;

7) Συνηρπάκει· Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἶχε καταλάβει αὐτόν.

8) Πέδες=τὰ εἰς τοὺς πόδας δεσμά· τὰ σιδήρα.

ρήσων¹ τὰ δεσμὰ ἡλαύνετο² ὑπὸ τοῦ δαίμονος εἰς τὰς ἐρήμους. Ἐπηρεώτησε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων· Τί σοί ἐστιν ὄνομα; Ὁ δὲ εἶπε· Λεγεών³, ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν. Καὶ παρεκάλει αὐτόν, ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον⁴ ἀπελθεῖν. Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει, καὶ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. Ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη. Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγεννημένον ἔφυγον. Καὶ ἀπελθόντες ἀνήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός, καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον, ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει⁵, ἱματισμένον⁶ καὶ σωφρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν. Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς. Καὶ ἠρώτησαν⁷ αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γαδαρηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο⁸, αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον ὑπέστρεψεν⁹. Ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ, ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια, εἶναι σὺν αὐτῷ¹⁰. Ἀπέλυσε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ

1) Διαρρήσων=συντρίβων τὰ δεσμὰ.

2) Ἡλαύνετο=ἐφέρετο.

3) Λεγεών=τάγμα, πλῆθος. Μεταφορικῶς δηλοῖ ὅτι τὸ δαιμόνιον ἦτο βίαιον καὶ φοβερόν.

4) Ἀβυσσόν=εἰς τὴν λίμνην, βαθὺ μέρος αὐτῆς.

5) Ἀφ' οὗ ἀπὸ=τοῦ ὁποῖου (δαιμονιζομένου) τὸ δαιμόνιον εἶχεν ἐξέλθει.

6) Ἰματισμένον=ἐνδεδυμένον.

7) Ἠρώτησαν=παρεκάλεσαν.

8) Συνείχοντο=ἐκυριεύοντο. Εἶχε καταλάβει τοὺς κατοίκους φόβος.

9) Ὑπόστρεφε, δηλ. εἰς τὴν Καπερναοὺμ.

10) Εἶναι σὺν αὐτῷ=νὰ μείνῃ μετ' αὐτοῦ.

διηγοῦ ὅσα ἐποίησέ σοι ὁ Θεός. Καὶ ἀπῆλθε, καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

Περιεχόμενον.

Ὅτε ἤρχετο ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν, ἀπῆν-
τησε φοβερόν δαιμονιζόμενον. Οὗτος, φοβούμενος τὴν δύναμιν τοῦ
Θεοῦ, παρεκάλει τὸν Σωτῆρα νὰ μὴ τὸν βασανίσῃ. Διέταξε λοιπὸν
ὁ Σωτὴρ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ
εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἐκεῖ πλησίον βόσκουσαν ἀγέλην τῶν χοίρων, οἵτινες
ῥρμησαν κατὰ τοῦ κρηνοῦ τῆς λίμνης Γεννησαρέτ καὶ ἐπνίγησαν.

Ἐπειτα ὁ δαιμονιζόμενος, ἀφοῦ ἑθεραπεύθη, ἦλθε πρὸς τὸν Ἰη-
σοῦν, καὶ ἐξ εὐγνωμοσύνης τὸν παρεκάλει νὰ μείνῃ μετ' αὐτοῦ ἐν
τῇ οἰκίᾳ του. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Γαδαρῆνοί ἐφοβήθησαν ἐκ τοῦ θαύ-
ματος τούτου, ἦσαν δὲ καὶ ἄνθρωποι ἀμαθεῖς καὶ βάρβαροι, ὥς φαί-
νεται, διὰ τοῦτο εἶπον πρὸς τὸν Ἰησοῦν νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν
χώραν των. Τοῦτο δὲ καὶ ἔπραξεν ὁ Σωτὴρ. Εἶπε δὲ πρὸς τὸν
ἄνθρωπον, τὸν πρῶτον δαιμονιζόμενον, νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν οἶκόν
του, καὶ νὰ διηγηθῇ ὅσα ἐποίησεν εἰς αὐτὸν ὁ Θεός. Τοῦτο δὲ καὶ
ἔπραξεν ὁ θεραπευθεὶς, ἀποδεικνύων τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν
Σωτῆρα.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο διδάσκει, ὅτι ὁ Ἰησοῦς παντοῦ καὶ πάν-
τοτε λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐδείκνυε τὴν ἄπειρον αὐτοῦ φιланθρωπίαν πρὸς
πάντα ἄνθρωπον καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς δυστυχεῖς.
— Καὶ ἡμεῖς φιланθρώπως ἄς φερώμεθα πρὸς τοὺς πάσχοντας.

Τὸ δαιμόνιον τοῦ Γαδαρῆνοῦ ἦτο φοβερόν, μέγα· τάγμα τρόπον
τινὰ ὁλόκληρον ἦτο ἐντὸς αὐτοῦ· διὰ τοῦτο εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν
νὰ μὴ τὸν βασανίσῃ. Εἶχε δὲ καταλάβει αὐτὸν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν.
Δὲν ἦτο λοιπὸν εὐκολον νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τοῦ κακοῦ τούτου.

Καὶ ἡμεῖς ἄς ἀποκόπτωμεν ἐνωρίς τὴν ῥίζαν τοῦ κακοῦ, διότι,
ὅταν χυζήθῃ, γίνεται δένδρον μέγα, καὶ δυσκόλως ἐκρίζουται.

Μόνον ἡ θεία δύναμις, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἀπόφασις καὶ ἡ
θέλησις ἡμῶν δύνανται νὰ μᾶς ἀπαλλάξωσιν ἀπὸ πολλὰ κακά.

Ὅταν ἀποφασίσωμεν νὰ διορθωθῶμεν, ἄς μὴ φοβηθῶμεν τὸν
Θεόν, ἀλλὰ μετὰ πίστεως ἄς προσέλθωμεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἄς

κινωνήσωμεν τῶν ἀγράντων Μυστηρίων, ἃς προσπέσωμεν ἐνώπιον τοῦ Παναγάρχου Πατρὸς, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅστις θὰ μᾶς συγχωρήσῃ.

Ὁ δαιμονιζόμενος, ἀφ' οὗ ἰθεραπεύθη, ἀμέσως ἐδοξολόγησε τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ, τὸν Ἰησοῦν. Οὕτως ἃς δοξολογῶμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Σωτῆρά μας, ὅστις μᾶς ἔδωκε τσαῦτα ἀγαθά.

Κυριακῇ ἐβδόμῃ.

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. η', 41--56).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄνθρωπός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, ὃ ὄνομα Ἰάειρος, (καὶ αὐτὸς ἄρχων¹ τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχε), καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ² ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν³. Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτόν, οἱ ὄχλοι συνέπνιγον⁴ αὐτόν. Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος⁵ ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις εἰς ἰατροὺς προσαναλώσασα⁶ ὅλον τὸν βίον οὐκ ἴσχυσεν ὑπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, προσελθοῦσα ὀπισθεν, ἥψατο τοῦ κρασπέδου⁷ τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστη⁸ ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Τίς ὁ ἀψάμενός μου; Ἀρνούμενων δὲ πάντων, εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ· Ἐπιστάτα⁹, οἱ ὄχλοι συνέχουσιν ἡμᾶς¹⁰ καὶ

1) Ἀρχων κτλ., δηλ. προϊστάμενος, διευθυντὴς τῆς συναγωγῆς τῶν Ἑβραίων, ἀρχισυνάγωγος.

2) Ἦν αὐτῷ=εἶχεν.

3) Ἀπέθνησκειν=ἦτο ἐν τῷ ἀποθνήσκειν, ἐψυχορράγει.

4) Συνέπνιγον αὐτόν, ἦτοι, ἐνῷ ὁ Σωτὴρ ἐπορεύετο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰαείρου, πολλοὶ ὄχλοι ἠκολούθει αὐτόν καὶ τὸν συνέθλιβον.

5) Ἐν ῥύσει αἵματος=πάσχουσα αἱμορραγίαν.

6) Προσαναλώσασα ἀόρ. τοῦ προσαναλίσκω=ἐξοδεύω· ἀφ' οὗ ἐξώδευσεν ὅλην τὴν περιουσίαν της, δὲν ἡδυνήθη νὰ θεραπευθῇ ὑπ' οὐδενός.

7) Ἦψατο μέσ. ἀόρ. α' τοῦ ἅπτομαι, δηλ. ἤγγισε τὸ κράσπεδον=ἄχρον.

8) Παραχρῆμα κλπ.=ἀμέσως ἐσταμάτησεν ἡ αἱμορραγία.

9) Ἐπιστάτα=Διδάσκαλε.

10) Συνέχουσιν=πιέζουνσιν, εἶνε τὸσον πλησίον σου.

ἀποθλίβουσι, καὶ λέγεις· Τίς ὁ ἀψάμενός μου; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἦψατό μου τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνω δύνάμιν¹ ἐξελθοῦσαν ἀπ' ἐμοῦ. Ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνή, ὅτι οὐκ ἔλαθε², τρέμουσα ἦλθε, καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ, δι' ἣν αἰτίαν ἦψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· Θάρσει, θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε, πορεύου εἰς εἰρήνην. Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἔρχεται τις παρὰ τοῦ Ἀρχισυναγώγου, λέγων αὐτῷ, ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μὴ σκύλλε³ τὸν διδάσκαλον. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας, ἀπεκρίθη αὐτῷ, λέγων· Μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, οὐκ ἀβῆκεν εἰσελθεῖν οὐδένα, εἰμὴ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. Ἐκκλαίον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο⁴ αὐτήν. Ὁ δὲ εἶπε· Μὴ κλαίετε, οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει⁵. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. Αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν ἔξω πάντας καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἐφώνησε λέγων· Ἦ παῖς, ἐγείρου. Καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα. Καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. Καὶ ἐξέσινισαν⁶ οἱ γονεῖς αὐτῆς. Ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδεὶν εἰπεῖν τὸ γεγονός.

Περιεχόμενον.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο περιέχει τὴν ἱστορίαν δύο θαυμάτων, ἅτινα ὁ Σωτὴρ ἐποίησεν. Εἶνε δὲ τὰ ἐξῆς·

- 1) Δύναμιν, δηλ. θεραπευτικὴν, χάριν ἱαματικὴν.
- 2) Οὐκ ἔλαθε, ἀόρ. τοῦ λανθάνω, δηλ. δὲν ἔμειναν ἄγνωστος, τὴν ἐνόησεν ὁ Σωτὴρ, ὡς καρδιογνώστης Θεός.
- 3) Σκύλλω=ἐνοχλῶ, δηλ. μὴ στενοχῶρει πλέον τὸν διδάσκαλον.
- 4) Ἐκόπτοντο=ἐθρήνουν, ἔκκλαίον καὶ ἔτυπον τὸ στῆθος.
- 5) Καθεύδει=χοιμᾶται· ὁ θάνατος ἑμοιάζει πρὸς ὕπνον.
- 6) Ἐξέστησαν=ἔμειναν ἐκστατικοί, ἐθαύμασαν.

1ον. Ὁ Σωτὴρ ἀνέστησε τὴν δωδεκαετὴ θυγατέρα τοῦ ἀρχισυναγώγου Ἰαείρου, ὅστις μετὰ θερμῆς πίστεως προσῆλθεν εἰς αὐτόν, καὶ τὸν παρεκάλει νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὴν θυγατέρα του, ἣτις ἐψυχορράγει. Ἐνῷ δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐπορεύετο εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰαείρου, ἀνηγγέλθη εἰς αὐτόν, ὅτι ἀπέθανεν ἡ κόρη. Ἐν τούτοις ὁ Ἰησοῦς, βλέπων τὴν πίστιν τοῦ ἀρχισυναγώγου, ἐπορεύθη εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἀνέστησε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰπών· « Ἡ παῖς ἐγείρου ».

2ον Ἐνῷ ὁ Ἰησοῦς ἐπορεύετο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχισυναγώγου Ἰαείρου, γυνὴ τις πάσχουσα ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα αἱμορραγίαν, καὶ μὴ δυνηθεῖσα νὰ θεραπευθῇ ὑπ' οὐδενός, ἦλθε μετὰ πίστεως πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔπιασε τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ ἀμέσως ἐθεραπεύθη. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῆς, εἶπε· « Θάρσει, θύγατερ ἡ πίστις σου σέσωκέ σε, πορεύου εἰς εἰρήνην ».

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Ὁ Ἰαείρος, καίτοι ἦτο ἄρχων τῆς συναγωγῆς, πλούσιος καὶ φανατικὸς Ἰουδαῖος, ὅμως, ἅμα ὡς ἔμαθε τὰ περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Σωτῆρος, ἔσπευσε καὶ μετὰ πίστεως ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ. — Ὁ μετὰ πίστεως παρακαλῶν τὸν Θεὸν περὶ δυνατῶν καὶ δικαίων πραγμάτων εἰσακούεται.

Λυπηρὰ ἡ θέσις τῶν γονέων, ὅταν χάνωσι τὸ μόνον τέκνον των.

Ἄν καὶ ἔλεγον εἰς τὸν Ἰαείρον, ὅτι ἀπέθανεν ἤδη ἡ θυγάτηρ του, καὶ δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐνοχλῇ πλέον τὸν Σωτῆρα, οὗτος ὅμως μετὰ πίστεως καὶ εὐγνωμοσύνης ἐδέχθη Αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον του.

Ἡ πίστις καὶ ἡ ὑπομονὴ φέρουσιν ἀγαθὰ ἀποτελέσματα.

Ὁ Πέτρος, ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης ἐσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν, ὡς πιστοὶ μαθηταὶ καὶ φίλοι, ὡς μάρτυρες τοῦ θαύματος, καὶ διότι οὗτοι πρῶτον ἔπρεπε νὰ πιστεύσωσιν εἰς τὸν Σωτῆρα, τοῦ ὁποῦ τὰ ἔργα καὶ τὴν διδασκαλίαν ἐμελλον πανταχοῦ νὰ κηρύξωσι.

« Καθεύδει ἡ θυγάτηρ », εἶπεν ὁ Κύριος, δηλῶν ὅτι ὁ θάνατος ὁμοιάζει πρὸς ὕπνον, ἐκ τοῦ ὁποῦ πιστεύομεν, ὅτι θὰ ἐγερθῶμεν κατὰ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν. — Ἡ ψυχὴ ἡμῶν εἶνε ἀθάνατος.

Μετὰ τρόμου καὶ φόβου προσῆλθεν ἡ αἱμορροοῦσα ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ. — Πρὸ τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ προσερχώμεθα μετὰ συντετριμμένης καρδίας.

«Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε», λέγει καὶ ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν πρὸς τοὺς μέλλοντας νὰ κοινωνήσωσι τῶν ἀχράντων Μυστηρίων.

Παρακάλει τοὺς δυναμένους, ὅταν ἔχῃς ἀνάγκην, ὅταν ζητῇς τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὀρθόν. «Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ εὕρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν»

«Θάρσει, θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε».

Κυριακῇ ὁγδόῃ.

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. ι', 25—37).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ νομικός¹ τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ πειράζων² καὶ λέγων· Διδάσκαλε, τί ποιήσας, ζῶν αἰώνιον κληρονομήσω; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἐν τῷ νόμῳ³ τί γέγραπται; Πῶς ἀναγινώσκεις; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Εἶπε δὲ αὐτῷ· Ὅρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει καὶ ζήσῃ⁴. Ὁ δέ, θέλων δικαιοῦν⁵ ἑαυτόν, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Καὶ τίς ἐστί μου πλησίον; Ὑπολαβὼν⁶ δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ἀνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὼ, καὶ λησταῖς περιέπεσεν, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτόν, καὶ πληγὰς ἐπιθέντες, ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. Κατὰ συγκυρίαν⁷ δὲ ἱερεὺς τις⁸ κατέβαινεν ἐν τῇ

1) Νομικός=ἐρμηνευτὴς τοῦ νόμου, νομοδιδάσκαλος.

2) Πειράζων=διὰ νὰ φέρῃ τὸν Ἰησοῦν εἰς δύσκολον θέσιν. Ἦθελε νὰ εἰρωνευθῇ καὶ νὰ παγιδεύσῃ τὸ Ἰησοῦν, νὰ δειλῇ καὶ εὐφύταιν.

3) Νόμος=Μωσαϊκῷ νόμῳ.

4) Ζήσῃ=θὰ ζήσῃς, θὰ κληρονομήσῃς τὴν αἰώνιον ζωὴν.

5) Δικαιοῦν, δηλ. θέλων ὁ νομικός νὰ δικαιώσῃ ἑαυτόν, νὰ φανῇ δῆθεν ὅτι πραγματικῶς ἦλθε νὰ μάθῃ, νὰ διδαχθῇ.

6) Ὑπολαβὼν=ἀποκριθεὶς.

7) Κατὰ συγκυρίαν=κατὰ τύχην.

8) Ἱερεὺς, δηλ. τῶν Ἑβραίων, ῥαββίνος.

ὁδῶ ἐκείνη καὶ ἰδὼν αὐτόν, ἀντιπαρῆλθεν¹. ὁμοίως δὲ καὶ Λευΐτης², γενόμενος κατὰ τὸν τόπον³, ἔλθων καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθε. Σαμαρεΐτης⁴ δὲ τις ὁδεύων, ἦλθε κατ' αὐτόν. καὶ ἰδὼν αὐτόν ἐσπλαγχνίσθη, καὶ προσελθὼν κατέδνεσε τὰ τραύματα⁵ αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον. Ἐπιβιδάσας δὲ αὐτόν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος⁶, ἤγαγεν αὐτόν εἰς πανδοχεῖον⁷, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. Καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξεληθὼν, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια⁸ ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ,τι ἂν προσδαπανήσης⁹, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. Τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν δοκεῖ σοι¹⁰ πλησίον γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστές; Ὁ δὲ εἶπεν· Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Πορεύου, καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως.

Περιεχόμενον.

Θελὼν νὰ διδάξῃ ὁ Σωτὴρ, ὅτι ὀφείλομεν νὰ εὐεργετῶμεν πάντα ἄνθρωπον, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς, καὶ ἄλλοφύλους καὶ ἄλλοθρήσκους, εἶπε τὴν παραβολὴν τοῦ καλοῦ Σαμαρεῖτου.

Νομικὸς τις προσῆλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, πειράζων αὐτόν καὶ λέγων· Διδάσκαλε, τί νὰ κάμω διὰ νὰ κληρονομήσω τὴν αἰώνιον ζωὴν; Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἐννοήσας τὴν πονηρὰν αὐτοῦ διάθεσιν, τοῦ εἶπε νὰ ἐκτελῇ τὰς ἐντολὰς τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου, καὶ θὰ σωθῇ, δη-

1) Ἀντιπαρῆλθεν=ἐπέρασεν ἀπὸ κοντά, χωρὶς νὰ δώσῃ προσοχὴν.

2) Λευΐτης, Λευΐται ἦσαν οἱ ἀφιερωμένοι εἰς τὰ τῆς λατρείας τῶν Ἑβραίων, οἱ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Λευΐ.

3) Γενόμενος κατὰ τὸν τόπον=ἔλθων εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἔκειτο ὁ πληγωμένος.

4) Σαμαρεΐται ἦσαν οἱ κάτοικοι τῆς Σαμαρείας, ἐπαρχίας τῆς Παλαιστίνης. Οὗτοι ἦσαν ἐχθροὶ τῶν Ἰουδαίων.

5) Κατέδνεσε τὰ τραύματα=ἔδεσε καλῶς τὰς πληγὰς του.

6) Κτῆνος=ζῷον.

7) Πανδοχεῖον=ξενοδοχεῖον πανδοχεὺς=ξενοδόχος.

8) Δηνάριον=νόμισμα ρωμαϊκόν, ἄξιαι σχεδὸν δραχμῆς.

9) Προσδαπανήσης=ἐξοδότης περισσότερον.

10) Δοκεῖ σοι=σοῦ φαίνεται. Τίς, νομίζεις, ἔχει γείνει, φανῇ, πλητίον;

λαδὴ νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον. — Ἄλλ' ὁ νομικός, θέλων δῆθεν νὰ φανῇ, ὅτι ἤλθε διὰ νὰ διδαχθῇ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν, τὸν ἠρώτησε· τίς εἶνε πλησίον;

Τότε εἶπεν ὁ Σωτὴρ τὴν παραβολὴν τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου. — Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ μετέβαινεν εἰς Ἱεριχὼ. Καθ' ὁδὸν δὲ περιέπεσεν εἰς ληστὰς, οἵτινες, ἀφοῦ τὸν ἐγύμνωσαν καὶ τὸν κατεπλήγωσαν, τὸν ἀφῆκαν ἡμιθανῆ καὶ ἀνεχώρησαν.

Κατὰ τύχην ὁμῶς ἐπέρασεν ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο πρῶτον μὲν εἰς ἱερεὺς τῶν Ἑβραίων, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς Λευίτης, οἵτινες, ἀφοῦ ἀπλῶς τὸν εἶδον, ἐξηκολούθησαν τὸν δρόμον των, χωρὶς νὰ δώσωσι προσοχὴν τίνα εἰς τὸν δυστυχῆ πληγωμένον ἄνθρωπον.

Μετ' ὀλίγον διήρχετο τὴν ὁδὸν ἐκείνην καὶ τις Σαμαρείτης, ὅστις ἰδὼν τὸν ἐμπεσόντα εἰς ληστὰς, τὸν ἐπλησίασε, τὸν ἐλυπήθη, τοῦ ἔδωσε τὰς πληγὰς, τὸν περιποιήθη, τὸν ἔθεσεν ἐπάνω εἰς τὸ ζῦόν του, καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς ἓν ξενοδοχεῖον. Τὴν δὲ ἐπομένην ἡμέραν προσεκάλεσε τὸν ξενοδόχον, τοῦ ἔδωκε δύο δηνάρια καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸν ἐπιμεληθῇ, ὑποσχεθεὶς, ὅτι, ὅταν θὰ ἐπιστρέψῃ, θὰ τὸν πληρώσῃ ὅ,τι ἤθελεν ἐξοδεύσει περισσύτερον.

Ἀφοῦ ὁ Σωτὴρ διηγῆθη τὴν παραβολὴν ταύτην, ἠρώτησε τὸν νομικὸν τίς ἀπὸ τοὺς τρεῖς τούτους (δηλ. τὸν ἱερέα, τὸν Λευίτην καὶ τὸν Σαμαρείτην) νομίζεις ὅτι ἔγινε καὶ ἐφάνη πλησίον, φίλος καὶ ἀδελφός τοῦ ἐμπεσόντος εἰς ταὺς ληστὰς; Τότε ὁ νομικός ἀπήντησεν· ἐκεῖνος, ὅστις ἠλέησεν αὐτόν. — Εἶπε λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν· Ὑπάγε καὶ ποίει καὶ σὺ ὁμοίως.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ζήτηι ὁδηγίας καὶ συμβουλὰς παρὰ τῶν μεγαλειτέρων σου, σεμνῶς ὅμως πάντοτε καὶ ταπεινῶς. Μὴ μιμοῦ τὸ παράδειγμα τοῦ νομικοῦ. Μὴ πείραζέ τινα.

Ὅλος ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται κρέμανται εἰς ταύτας τὰς δύο ἐντολάς· Ἀγάπα τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης καρδίας· καὶ ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

Ἀλληγορικῶς ἡ παραβολὴ ἔχει οὕτως·

Ὁ ἄνθρωπος, ὁ περιπεσὼν εἰς τοὺς ληστὰς, εἶνε αὐτὴ ἡ ἀνθρωπότης, ἥτις εἶχε περιπέσει εἰς ἁμαρτίαν (=πληγὰς). — Ἱερεὺς καὶ Λευίτης εἶνε αἱ θυσίαι καὶ αἱ τελεταί, οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἱερεῖς τῆς

μωσαϊκῆς θρησκείας, οἷτινες δὲν ἠδύναντο νὰ σώσωσι τὴν ἁμαρτωλὸν ἀνθρωπότητα. — Ὁ καλὸς Σαμαρεῖτης εἶνε ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, τὸν ὁποῖον οἱ Ἰουδαῖοι ἐκάλουν ὑβριστικῶς, περιφρονητικῶς Σαμαρεῖτην, δηλαδὴ ὄχι γνήσιον Ἰουδαῖον, ἄνθρωπον ἔχοντα δαιμόνιον· «Σαμαρεῖτης εἶ σύ, ἔλεγον οἱ Φαρισαῖοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ δαιμόνιον ἔχεις». — Ἐλαιον καὶ οἶνον ἐπέχυσεν ὁ Σαμαρεῖτης εἰς τὰς πληγὰς· δηλαδὴ αὐστηρότης λελογισμένη καὶ ἐπιείκεια μεμετρημένη παιδαγωγοῦσι τὸν ἄνθρωπον. «Δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν».

Τὰ δύο δηνάγια εἶνε ἡ Παλαιὰ καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη. — Πανοδοχεῖον εἶνε ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία, ἥτις ἐξηγεῖ τὴν ἁγίαν Γραφήν, καὶ φυλάττει τὴν ἱεράν Παράδοσιν, καὶ ἥτις παρέχει εἰς ἡμᾶς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν σωτηρίαν διὰ τοῦ κηρύγματος καὶ τῶν Μυστηρίων. — Ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαι με δηλοῖ, ὅτι, ὁ Σωτὴρ θὰ ἔλθῃ πάλιν, κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν, καὶ θὰ χάριση εἰς τοὺς ἐλεήμονας τὴν αἰώνιον ζωὴν.

Πλησίον ἡμῶν εἶνε πᾶς ἄνθρωπος. Πάντες εἴμεθα τέκνα τοῦ οὐρανίου πατρὸς.

«Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται». (Ματθ. ε', 7).

Κυριακὴ ἐνάτη.

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. ιβ', 16—21)

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα¹, καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ², λέγων· Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω³ τοὺς καρπούς μου; Καὶ εἶπε· Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου⁴ τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω· καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά μου καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, καὶ ἔρῳ⁵ τῇ ψυχῇ μου·

1) Εὐφόρησεν ἡ χώρα, ἥτοι εἰ ἄγροί του, τὰ κτήματά του, ἔφερον καρπὸν πολὺν (σίτον, κριθήν, ἔλαιον, οἶνον κτλ.).

2) Διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ = ἐσκεπτετο.

3) Συνάξω μέλλ. α'. τοῦ συνάγω = συναθροίζω, ἀποταμιεύω.

4) Καθελῶ μέλλ. β'. τοῦ καθαιρῶ, δηλ. θὰ κρημνίσω, θὰ κατεδαφίσω τὰς ἀποθήκας μου καὶ θὰ οἰκοδομήσω μεγαλειτέρας.

5) Ἐρῶ μέλλ. τοῦ λέγω = θὰ εἴπω.

Ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλὰ· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· Ἄφρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν¹ ἀπὸ σοῦ, ἃ δὲ ἠτοίμασας, τί νι ἔσται²; Οὕτως³ ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν. Ταῦτα λέγων ἐφώνει· Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

Περιεχόμενον.

Ὁμιλῶν ὁ Σωτὴρ κατὰ τῆς πλεονεξίας, καὶ διδάσκων, ὅτι πρέπει οἱ ἄνθρωποι νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τὸ μέγα τοῦτο κακόν, εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολὴν τοῦ πλουτοῦ, τοῦ ὁποῖου εὐφόρησεν ἡ χώρα.

Πλουτοῦ τινὸς ἀνθρώπου, μεγάλου κτηματίου, εὐφόρησεν ἡ χώρα, ἥτοι τὰ κτήματά του ἔφερον καρπὸν πολύν. Ἐνθ' λοιπὸν ἐσκέπτετο τί νὰ κάμῃ διὰ νὰ συνάξῃ τὰ πολλὰ ἀγαθὰ του, ἀπεφάσισε νὰ κρημνίσῃ τὰς ἀποθήκας του, καὶ νὰ οἰκοδομήσῃ μεγάλειτέρας, ὥστε νὰ ἔχῃ διὰ χρόνια πολλὰ νὰ φάγῃ καὶ νὰ πῖν καὶ νὰ διασκεδάσῃ· αἰρῆς ὅμως τὴν νύκτα ἐκείνην ἀπέθανε.

Τὴν μικράν, ἀλλὰ πολὺ σημαντικὴν, ταύτην παραβολὴν εἰπὼν ὁ Σωτὴρ, ἐδίδαξεν, ὅτι ταῦτα συμβαίνουσιν εἰς ἐκείνους, οἵτινες προντίζουν μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν των, νὰ συνάξουν δηλαδὴ ἀγαθὰ, καὶ δὲν ἐλεοῦσι καὶ τοὺς πτωχοὺς.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης διδάσκει ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ, ὅτι ἡ πλεονεξία εἶνε μέγα κακόν, εἶνε εἰδωλολατρεία. Ὁ πλεονέκτης λατρεύει μόνον τὸν πλοῦτον· δὲν ἀναλογίζεται, ὅτι τὰ πάντα ἐκ Θεοῦ ἔχομεν, ὅτι, ἐὰν ὁ Ὑψιστος δὲν ἀνατείλῃ τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ ἐὰν δὲν βρέξῃ ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, οὐδένα καρπὸν θὰ φέρῃ ἡ γῆ, οὐδὲν ἀγαθὸν θὰ ἔχωμεν.

1) Ἀπαιτοῦσι, δηλ. οἱ δαίμονες.

2) Τί νι ἔσται = τίνας θὰ εἶνε, εἰς ποῖον θὰ μείνουν;

3) Οὕτως κτλ. τοιαῦτα παθαίνουσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες θησαυρίζουσι δι' ἑαυτοὺς, καὶ δὲν ἀποκτῶσι πλοῦτον οὐράνιον, ποιοῦντες ἔργα ἀγαθὰ.

Ὁ πλοῦτος εἶνε πρόσκαιρον ἀγαθόν. — Ὁ πλούσιος ὀφείλει νὰ γίνῃ οἰκονόμος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἡ ὑπέρμετρος ἀγάπη τοῦ πλούτου καὶ ἡ ἀκράτητος ἐπιθυμία πρὸς ἀπόκτησιν ἐπιγείων ἀγαθῶν φέρουσι συλλογισμούς, οἵτινες δὲν ἀφίνουν τὸν ἄνθρωπον νὰ σκεφθῇ καὶ περὶ τῆς ψυχῆς του.

Ὁ πλοῦτος κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας πρόξενος εἶνε.

Ἀποθήκας διὰ νὰ γεμίσῃ ὁ πλούσιος ἔχει τὴν πενίαν, τὴν ὀρφανίαν, τὴν χρείαν, τὰς ἀσθενείας τῶν δυστυχῶν τοῦ κόσμου. — Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀνήκει μόνον εἰς ἑαυτὸν καὶ τοὺς οἰκέλους· ἀνήκει καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν.

Οἱ πλούσιοι ἅς διαθέτωσιν ἐγκαίρως τὰ ἀγαθὰ των, διότι ἄγνωστος εἶνε ἡ ὥρα τοῦ θανάτου.

Μακάριος ὁ ἀποθνήσκων ἐν εὐλογίαις.

«Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται»,

«Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανεῖζει Θεῷ».

Κυριακὴ δεκάτη.

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. ιγ', 10—17).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦν διδάσκων ὁ Ἰησοῦς ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς Σάββασι¹. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἦν πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας² ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ· καὶ ἦν συγκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακῦψαι³ εἰς τὸ παντελές. Ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησε καὶ εἶπεν αὐτῇ· Γύναι ἀπολέλυσαι⁴ τῆς ἀσθενείας σου. Καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας, καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν, ὅτι τῷ Σαββάτῳ ἑθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ· Ἐξ ἡμέραι εἰσίν,

1) Τοῖς Σάββασι, δηλ. ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτῳ. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸν Θεόν, ὡς παρ' ἡμῖν ἡ Κυριακή. Σάββατον εἶνε λέξις ἑβραϊκή, δηλοῦσα ἀνάπαυσιν.

2) Πνεῦμα ἀσθενείας, ἥτοι τὸ πονηρὸν πνεῦμα τὴν ἐβασάνιζεν ἀπὸ 18 ἐτῶν τοσοῦτον, ὥστε ἦτο συγκύπτουσα.

3) Ἀνακῦψαι (ἀνακύπτω), δηλ. δὲν ἠδύνατο νὰ σηκώσῃ τὴν κεφαλὴν τῆς πρὸς τὰ ἄνω.

4) Ἀπολέλυσαι = εἶσαι ἡλευθερωμένη ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν.

ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν ταύταις οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου. Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ Κύριος καὶ εἶπεν· Ὑποκριτά, ἕκαστος ὑμῶν τῷ Σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βούν αὐτοῦ, ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης, καὶ ἀπαγαγὼν¹ ποτίζει; ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραάμ οὔσαν, ἣν ἔδωκεν ὁ Σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου; Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι² αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐν δόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

Περιεχόμενον.

Ἐνθ' ἐδίδασκεν ὁ Ἰησοῦς τὸν λαὸν ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἰουδαίων, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, εἶδε δυστυχῆ τινα γυναῖκα Ἰουδαίαν, ἣτις εἶχε πνεῦμα πονηρὸν ἀσθενείας, τὸ ὁποῖον τὴν εἶχε κυριεύσει ἐπὶ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη. Ἦτο δὲ τόσον κυρτῇ, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ὑψώσῃ τὴν κεφαλὴν της πρὸς τὰ ἄνω. Ταύτην ἰδὼν ὁ Σωτὴρ, τὴν εὐσπλαγγίσθη, ἔθηκεν ἐπ' αὐτὴν τὰς χεῖράς του καὶ εἶπε· Ὁυαί, εἶσαι ἡλευθερωμένη ἀπὸ τῆς ἀσθενείας. Ἡ δὲ γυνὴ ἀμέσως ἐθεραπεύθη, ὕψωσε τὴν κεφαλὴν της, καὶ ἐδόξασε τὸν Θεόν.

Ὁ ἀρχισυναγωγὸς ὅμως ἐκ φθόνου κινούμενος, ἡγανάκτησεν, ὅτι τὸ Σάββατον ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς τὴν γυναῖκα. Εἶπε δὲ πρὸς τὸν ὄχλον, (διότι δὲν ἐτόλμα νὰ ἀποταθῇ πρὸς τὸν θαυματουργὸν Σωτῆρα). Ἐξ ἡμέραι εἶνε, κατὰ τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἐργάζησθε· κατὰ ταύτας λοιπὸν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ ὄχι τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου.

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἰησοῦς κατέκρινε τὸν φθόνον καὶ τὴν ὑποκρισίαν τοῦ ἀρχισυναγώγου καὶ εἶπεν εἰς αὐτόν· Ὑποκριτά, ἕκαστος Ἰουδαῖος δὲν λύει τὸν βούν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ δὲν τὰ ὀδηγεῖ νὰ τὰ ποτίσῃ; Ταύτην δὲ τὴν γυναῖκα, ἣτις εἶνε συμπολιτὶς μας, Ἰουδαία, ἀπόγονος τοῦ Ἀβραάμ, τὴν ὁποίαν ἐπὶ

1) Ἀπαγαγὼν (ἀπάγω), δηλ. ἀφοῦ ὀδηγήσῃ (τὰ ζῷά του).

2) Ἀντικείμενοι, ἤτοι οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ, οἱ ἐναντίοι, οἱ Φαρισαῖοι.

δεκαοκτώ ὅλα ἔτη ἐβασάγισεν ὁ Σατανᾶς, δὲν ἔπρεπε νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸ πονηρὸν πνεῦμα κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου ;

Ἐνῷ δὲ ὁ Σωτὴρ ἔλεγε ταῦτα, κατησχύνοντο πάντες οἱ φθονοῦντες αὐτόν· ὁ δὲ ὄχλος ἔχαιρε δι' ὅλα τὰ ἑνδοξα ἔργα αὐτοῦ.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ κηρύττῃται τακτικῶς ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις καὶ τοῖς σχολείοις. — Ὅφειλομεν δὲ οὐ μόνον νὰ διδάσκωμεν τὰ τοῦ Εὐαγγελίου ῥήματα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκτελῶμεν αὐτά.

Τὸ πονηρὸν πνεῦμα κατὰ παραχώρησιν τοῦ Θεοῦ ἢ ἔνεκεν ἀμαρτιῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἢ πρὸς δοκιμασίαν αὐτοῦ, κυριεύει τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιφέρει εἰς αὐτόν ἀσθενείας καὶ δυστυχίαν. Αἱ κακαὶ σχέσεις καὶ αἱ κακαὶ πράξεις ἔχουσι κακὰ ἀποτελέσματα.

Κατὰ τὰς ἑορτάς, κατὰ τὴν Κυριακὴν, ἄς ἀσχολώμεθα εἰς ἔργα εὐσεβῆ, κοινωνικῆ καὶ φιλάνθρωπα. Ἄς ἡμεθα συμπαθεῖς πρὸς τοὺς πάσχοντας ἐκ διαφόρων δεινῶν ἀσθενειῶν, ὡς ὁ Κύριος ἡὺςπλαγχνίσθη τὴν δυστυχῇ ταύτῃ γυναικί. Τοὺς ὁμοθενοὺς καὶ ὁμοθηήσκους ἡμῶν ὀφείλομεν νὰ προτιμῶμεν τῶν ἄλλοφύλων καὶ ἑτεροδόξων.

Ὡραιοτάτη ἡ ἀπάντησις τοῦ Σωτῆρος πρὸς τὸν ὑποκριτὴν ἀρχισυνάγωγον· « Ὑποκριτά, ἕκαστος ὑμῶν τῷ Σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βῶν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει ; »

Ἡ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν δηλοῖ τὴν μετάδοσιν τῆς θείας χάριτος.

Καθὼς ἡ συγκύπτουσα γυνή, ἀφοῦ ἰθεραπεύθη, ἐδόξασεν ἀμέσως τὸν Θεόν, οὕτως ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς, ἀφοῦ θεραπευθῶμεν ἀπὸ τινος ἀσθενείαν, νὰ δοξολογήσωμεν ἀμέσως τὸν Θεόν.

Κυριακὴ ἐνδεκάτη.

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. ιδ', 16—24).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωπός τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα καὶ ἐκάλεσε πολλοὺς. Καὶ ἀπέστειλε τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ¹ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· Ἐρχεσθε, ὅτι ἤδη ἔτοιμά ἐστι πάντα. Καὶ ἤρξαντο

1) Τῇ ὥρᾳ. Συνήθεια ἦτο νὰ προσκαλῶσι τοὺς πρότερον κεκλημένους καὶ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου.

ἀπὸ μιᾶς¹ παραιτεῖσθαι πάντες. Ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· Ἄγρὸν ἡγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν, καὶ ἰδεῖν αὐτόν· ἔρωτῶ² σε, ἔχε με παρητημένον. Καὶ ἕτερος εἶπε· Ζεύγη βοῶν ἡγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἔρωτῶ σε ἔχε με παρητημένον. Καὶ ἕτερος εἶπε· Γυναῖκα ἔγημα³, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. Καὶ παραγενόμενος⁴ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ἀπήγγειλε τῷ Κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. Τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης, εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ· Ἐξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας⁵ τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους⁶ καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. Καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος· Κύριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας⁷ καὶ ἔτι τόπος ἐστί. Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν δοῦλον· Ἐξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμούς⁸, καὶ ἀνάγκασον⁹ εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεται μου τοῦ δείπνου· πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Περιεχόμενον.

Διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ποιήσαντος δείπνον μέγα διδάσκει ὁ Σωτὴρ, ὅτι ὅσοι καταγίνονται μόνον νὰ ἀποκτήσουν ἐπίγεια ἀγαθὰ, καὶ δὲν ἐκτελοῦσι τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, δὲν θὰ κληρονομήσωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

1) Ἀπὸ μιᾶς, δηλαδή (ἀπὸ μιᾶς γνώμης), διὰ μιᾶς κατ' ἄλλους ἐρμηνευτὰς δηλοῖ ἕκ μιᾶς ὥρας, δηλαδή συγχρόνως.

2) Ἐρωτῶ σε=παρακαλῶ σε.

3) Ἐγημα=ἐνυμφεύτην.

4) Παραγενόμενος=ἐλθὼν.

5) Ῥύμη=ὁδός.

6) Ἀνάπηρος=σακατεμένος.

7) Ἐπέταξας=διέταξας.

8) Φραγμοὶ εἶναι αἱ μάνδραι, ἐνθα πολλοὶ πτωχοὶ κατοικοῦσιν, ἢ τὰ στενὰ καὶ πολὺ κατωκημένα μέρη.

9) Ἀνάγκασον=πείσον, πρότρεψον πολὺ.

Ἡ παραβολὴ ἔχει οὕτως·

Ἀνθρωπὸς τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα καὶ ἐκάλεσε πολλούς. Κατὰ τὴν ὥραν δὲ τοῦ δεῖπνου ἀπέστειλε τὸν δοῦλον αὐτοῦ νὰ καλέσῃ τοὺς κεκλημένους. Οὗτοι ὁμῶς εἶπον εἰς τὸν δοῦλον νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἡσύχους, διότι εἶχον ἄλλας ἐργασίας. Ὁ μὲν εἶπεν, ὅτι ἡγόρασε ἄγρὸν καὶ θέλει νὰ ὑπάγῃ νὰ τὸν ἴδῃ· ἄλλος δὲ εἶπεν, ὅτι ἡγόρασε πέντε ζεύγη βοῶν καὶ εἶχεν ἀνάγκην νὰ ὑπάγῃ νὰ τὰ δοκιμάσῃ, ἄλλος δὲ εἶπεν, ὅτι μόλις εἶχε νυμφευθῇ, καὶ δὲν εἶχε καιρὸν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ δεῖπνον.

Τότε ὁ Κύριος εἶπεν εἰς τὸν δοῦλόν του νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰς πλατείαις καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ εἰς τὰ στενὰ μέρη τῆς πόλεως, καὶ ὅσους χωλοὺς, τυφλοὺς καὶ πτωχοὺς εὑρὴ νὰ τοὺς πείσῃ νὰ προσέλθουν εἰς τὸ δεῖπνον.

Τοῦτο καὶ ἔπραξεν ὁ δοῦλος, ὁ δὲ οἶκος ἐγέμισεν, ὥστε οὐδεὶς ἀπὸ τοὺς προσκεκλημένους ἤξιώθη νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ μέγα δεῖπνον τοῦ πλουσίου ἀνθρώπου, διότι πολλοὶ μὲν ἦσαν οἱ προσκεκλημένοι, ὀλίγοι δὲ οἱ ἐκλεκτοί.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης ὁ Σωτὴρ κατακρίνει τοὺς Γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους, οἵτινες πρῶτοι προσεκλήθησαν νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ Σωτῆρος, ὁμῶς ἐκ φθόνου, ἐξ ὑπερηφανείας καὶ ἐξ ἀμελείας, δὲν ἤθελον νὰ ἀκολουθήσωσι τὸν Χριστόν, νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὸ μέγα δεῖπνον. Διὰ τοῦτο ὁ Σωτὴρ ἔστρεψε τὴν προσοχὴν του εἰς τὸν ἀπλοῦν λαόν, τὸν ὁποῖον ἐδίδασκε τὰ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Οἱ πλούσιοι, ἀντὶ νὰ δίδωσι γεύματα εἰς πλουσίους, καὶ νὰ ἐξοδεύωσι τοσαῦτα χρήματα διὰ χοροὺς καὶ διασκεδάσεις, διὰ μάταια πράγματα, προτιμότερον εἶνε νὰ ἐξοδεύωσι ταῦτα διὰ τοὺς πτωχοὺς, τοὺς ἀσθενεῖς κτλ. (Ἰδε Λουκ. κεφ. ιδ', 13). «Ὅταν ποιῆς δοχὴν, κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, τυφλοὺς».

Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὅστις καταγίνεται μόνον πῶς νὰ ἀποκτήσῃ κτήματα, χρήματα, πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τὰς πέντε αἰσθήσεις του, οὗτος δὲν ἔχει καιρὸν νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ νὰ ἀκούσῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν ψυχὴν του.

Ἀλληγορικῶς ἡ παραβολὴ ἔχει οὕτως·

Ὁ ἄνθρωπος ὁ ποιήσας τὸ μέγα δειπνον, εἶνε ὁ Θεός. — Ὁ δούλος εἶνε ὁ Σωτήρ, ὅστις ἔλαβε μορφήν δούλου, ἐγένετο ἄνθρωπος διὰ νὰ φέρῃ τὸν κόσμον εἰς τὴν ἀλήθειαν. εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν (δηλ. εἰς τὸ μέγα δειπνον). — Οἱ κεκλημένοι εἶνε κυρίως οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, οἱ Ἰουδαῖοι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐγνώριζον τὸν Νόμον καὶ τὰς Προφητείας. Οἱ ὕστερον προσκληθέντες, δηλαδή οἱ ἰσραηλιῖται, οἱ πτωχοί, οἱ τυφλοί, εἶνε ὁ ἁμαρτωλὸς μέν, ἀλλ' εὐσεβὴς Ἰουδαϊκὸς λαός. — εἶνε οἱ ἐθνικοί, οἱ εἰδωλολάτραι, οἵτινες ὕστερον ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν. — Αἱ φράσεις « Ἀγρόν καὶ ζεύγη βοῶν ἡγόρασα καὶ γυναῖκα ἐνυμφεύθην » δηλοῦσιν ἐν γένει τοὺς ἀνθρώπους ἐκεῖνους, οἵτινες φροντίζουσι μόνον νὰ ἀποκτήσουν κτήματα, καὶ νὰ ἀπολαύσουν κοσμικὰ ἀγαθά.

« Γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, λέγει ὁ Θεός ». (Ἀποκαλ. Ἰωάν. κεφ. β', 10).

Κυριακὴ δωδεκάτῃ.

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. ιζ', 12—19).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, εἰσερχομένου τοῦ Ἰησοῦ εἰς τινα κώμην¹, ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν², καὶ αὐτοὶ ἤραν φωνὴν³ λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα⁴, ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ ἰδὼν, εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι⁵. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς, ἐκαθαρίσθησαν. Ἐὶς δὲ ἐξ αὐτῶν ἰδὼν ὅτι ἰάθη⁶, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν

1) Ἡ κώμη αὕτη ἔκειτο μεταξύ Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας (Λουκ. ιζ' 10).

2) Πόρρωθεν = ἀπὸ μακρὰν. Οἱ λεπροὶ διέμενον ἔξω τῆς πόλεως, διὰ νὰ μὴ ἔχωσι συγκοινωνίαν μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ἡ λέπρα εἶνε ἀσθένεια κολλητική.

3) Ἡ ρα ν φωνή = ἐφώνησαν.

4) Ἐπιστάτα = διδάσκαλε.

5) Τοῖς ἱερεῦσι. Δείξατε ἑαυτοὺς εἰς τοὺς ἱερεῖς, οἵτινες ὤφειλον ἔχοντες καὶ γνώσεις τινὰς ἱατρικῆς (ὑγιεινῆς), νὰ δηλώσωσιν ἐπισήμως καὶ ἐγγράφως, ὅτι ὁ λεπρὸς ἐκαθαρίσθη, ἵνα δύναται νὰ συγκοινωνήσῃ μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν συναγωγὴν.

6) Ἰάθη = ἐθεραπεύθη.

Θεόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρεΐτης¹. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; Οὐχὲν εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ, εἰμὴ ὁ ἄλλογενὴς² οὗτος; Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀναστάς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.

Περιεχόμενον.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο περιέχει τὴν ἱστορίαν τῆς θεραπείας τῶν δέκα λεπρῶν.

Ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἐπορεύετο εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ εἰσῆρχετο εἰς τινὰ κώμην, ἀπήντησαν αὐτὸν δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἵτινες ἐσταθῆσαν ἀπὸ μακρὰν.

Καὶ αὐτοὶ ἐφώναζον λέγοντες· Διδάσκαλε, ἐλέησόν μας. Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἰδὼν καὶ εὐσπλαγχνισθεὶς αὐτούς, εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες, ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς εἰς τοὺς ἱερεῖς. Οὗτοι δέ, ἐνῶ ἐπορεύοντο, ἐκαθαρίσθησαν.— Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἐθεραπεύθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν Θεόν. Καὶ ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ὑψοχρίσθη αὐτόν. Καὶ αὐτὸς ἦτο Σαμαρεΐτης.

Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν εἰς αὐτόν· Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ εἶνε; Δὲν εὐρέθησαν νὰ ἐπιστρέψωσι καὶ νὰ δοξολογήσωσι τὸν Θεόν, εἰμὴ αὐτὸς ὁ ξένος Σαμαρεΐτης; Τότε εἶπεν εἰς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς· Ἀναστάς, πορεύου, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Πάσχοντες, ἀσθενοῦντες, ὡς ζητῶμεν τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ.

«Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται».

Ὅς προφυλαττώμεθα ἀπὸ τὰς μiasματικὰς ἀσθενείας. — Πολύτιμον πρᾶγμα εἶνε ἡ ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου.

1) Σαμαρείτης, δηλαδή ἐκ τῆς ἐπαρχίας Σαμαρείας, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι δὲν ἐτιμῶντο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, δὲν ἐθεωροῦντο γνήσιοι Ἰουδαῖοι, διότι δὲν παρεδέχοντο πάντα τὰ τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας.

2) Ἀλλογενής, δηλ. ἐξ ἄλλου γένους, ὅχι Ἰουδαῖος.

Καθὼς ὁ Σαμαρείτης θεραπευθεὶς ἐπέστρεψε καὶ ἠὐχαρίστησε τὸν Σωτῆρα, οὕτω καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν, θεραπευόμενοι ἔκ τινος ἀσθενείας, νὰ δοξολογῶμεν τὸν Θεόν, τὸν Δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ. Εὐεργετούμενοι, ὀφείλομεν νὰ ἐκφράζωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν πρὸς τοὺς εὐεργέτας μας οὐ μόνον διὰ λόγου, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων.

Ἡ ἐκφρασις τῆς εὐγνωμοσύνης εἶνε ἔνδειξις εὐγενοῦς καὶ εὐαισθήτου καρδίας.

Ὁ ἀχάριστος, ὁ ἀγνώμων, εἶνε κακὸς ἄνθρωπος.

Ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ τῷ ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας διὰ τὰ πολλὰ καλὰ, ἅτινα μᾶς παρέχει καθ' ἐκάστην, ἀλλ' ἡμεῖς ἔχομεν καθήκον νὰ δοξολογῶμεν καὶ εὐγνωμονῶμεν αὐτὸν διὰ τὰς ἀπείρους πρὸς ἡμᾶς εὐεργεσίας του.

Ἡ πίστις σφῶζει τὸν ἄνθρωπον. — α' Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε», εἶπεν ὁ Σωτὴρ πρὸς τὸν Σαμαρείτην.

Κυριακὴ δεκάτη τρίτη.

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. ιη', 18—27).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄνθρωπός¹ τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς· Τί με λέγεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθός, εἰμὴ εἰς ὁ Θεός. Τὰς ἐντολάς οἶδας². Μὴ μοιχεύσης· μὴ φονεύσης· μὴ κλέψης· μὴ ψευδομαρτυρήσης· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. Ὁ δὲ εἶπε· Ταῦτα πάντα ἐβύλαξά μιν ἐκ νεότητός μου. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῷ· Ἐτι ἓν σοι λείπει³· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ διάδος⁴ πτωχοῖς, καὶ ἔξεις⁵ θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. Ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα, περίλυπος ἐγένετο· ἦν γὰρ πλούσιος

1) Ἀ ν θ ρ ω π ό ς τ ι ς. Κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον ἦτο νεανίσκος πλούσιος, ἄρχων, ὡς λέγει καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς.

2) Ο ἱ δ α ς = γινώριζεις.

3) Ἐ τ ι ἓ ν σ ο ι λ ε ἰ π ε ι = ἀκόμη ἓν σοῦ λείπει.

4) Δ ι ά δ ο ς (προστ. ἄδο. ὁ' τοῦ διαδίδωμι) = διαμοίρασον.

5) Ἐ ξ ε ι ς (μέλλ. τοῦ ἔχω) = θά ἔχῃς.

σφόδρα. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς περίλυπον γενόμενον, εἶπε· Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται¹ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Εὐκοπώτερον² γάρ ἐστι κάμψαι διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος³ εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες· Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; Ὁ δὲ εἶπε· Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ ἐστί παρὰ τῷ Θεῷ.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.⁴

Κυριακῇ δεκάτῃ τετάρτῃ.

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. ιη', 35—43).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐγένετο ἐν τῷ ἐγγίξειν τὸν Ἰησοῦν⁵ εἰς Ἱεριχῶ, τυφλὸς τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν⁶. Ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου, ἐπυνθάνετο τί εἶναι τοῦτο⁷. Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται⁸. Καὶ ἐβόησε λέγων· Ἰησοῦ Υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με. Καὶ οἱ προάγοντες⁹ ἐπετίμων¹⁰ αὐτῷ, ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν· Υἱὲ Δαβὶδ, ἐλεήσόν με. Σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι¹¹ πρὸς αὐ-

1) Εἰσελεύσονται (μέσ. μέλλ. τοῦ εἰσερχομαι)=θὰ εἰσέλθωσιν.

2) Εὐκοπώτερον=εὐκολώτερον.

3) Τρυμαλιᾶ ραφίδος=ὀπὴ τῆς βελόνης.

4) Ἴδε τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον τῆς δωδεκάτης Κυριακῆς σελ. 72 ὅπερ εἶνε σχεδὸν ὁμοιον πρὸς τὸ παρὸν ἀνάγνωσμα ἐκ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Δι' ὃ καὶ παραλείπομεν ἐνταῦθα τὸ τε περιεχόμενον καὶ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Εὐαγγελίου τούτου.

5) Ἐγένετο ἐν τῷ ἐγγίξειν τὸν Ἰησοῦν=συνέβη, ἐνῷ ὁ Ἰησοῦς ἐπλησίαζεν εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἰουδαίας Ἱεριχῶ.

6) Προσαιτῶν=ζητῶν ἐλεημοσύνην.

7) Ἐπυνθάνετο κτλ.=ἠρώτα νὰ μάθῃ τί συμβαίνει.

8) Παρέρχεται=διαβαίνει ἐκείθεν.

9) Προάγοντες=οἱ προπορευόμενοι.

10) Ἐπετίμων=ἐπέπληττον, ἐπιτακτικῶς τοῦ ἐλεγον.

11) Ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι=διέταξε νὰ τὸν φέρουν ἐνώπιόν του.

τόν, λέγων· Τί σοι θέλεις ποιήσω; Ὁ δὲ εἶπε· Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. Καὶ παραχρῆμα¹ ἀνέδραψε, καὶ ἠκούσθη αὐτῷ δοξαζῶν τὸν Θεόν. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν, ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ.

Περιεχόμενον.

Ἡ περικοπὴ αὕτη περιέχει τὴν ἱστορίαν τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ θεραπείας τοῦ τυφλοῦ.

Ἐνῷ ὁ Ἰησοῦς ἐπορεύετο εἰς τὴν πόλιν Ἱεριχῶ, ἀνθρώπος τις τυφλὸς ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν, ζητῶν ἐλεημοσύνην. Ἀκούσας δέ, ὅτι ὄχλος πολὺς διήρχετο ἀπὸ τοῦ μέρους ἐκείνου, ἠρώτησε τοὺς προπορευομένους τί συμβαίνει; Οὗτοι δὲ τοῦ εἶπον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος διήρχετο ἐκείθεν. Τότε οὗτος, πίστιν ἔχων εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σωτῆρος, ἤρχισε νὰ φωνάζῃ· Ἰησοῦ, υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με. Καὶ οἱ μὲν προπορευόμενοι τοῦ ἔλεγον νὰ σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ πολὺ περισσότερο ἐκραζεν· Υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με.

Τότε ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν τὴν μεγάλην τοῦ τυφλοῦ πίστιν, ἐστάθη καὶ παρηγγεῖλε νὰ τὸν φέρωσιν ἐνώπιόν του. Ὅτε δὲ ἦλθε, τὸν ἠρώτησεν ὁ Ἰησοῦς, τί θέλεις νὰ τοῦ κάμῃ. Ἐκεῖνος δὲ εἶπε· Κύριε, θελω νὰ ἀναβλέψω. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν εἰς αὐτόν· Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.

Καὶ παρευθὺς ἀνέδραψεν ὁ τυφλός, καὶ ἠκολούθησε τὸν Σωτῆρα, δοξαζῶν τὸν Θεόν. Ὁ δὲ λαός, ἰδὼν τὸ θαῦμα τοῦτο, ἐδόξασε τὸν Θεόν.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Μὴ βαρύνεσαι νὰ πορευθῇς ἔστω καὶ μακρὰν ὁδὸν πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ὑπόσχονται νὰ σε διδάξωσι χρήσιμόν τι.

Καθὼς ὁ τυφλός, ἅμα ὡς ἔμαθεν, ὅτι διήρχετο ὁ Σωτὴρ ἀπὸ τὴν ὁδὸν ἐκείνην, ὅπου ἐκάθητο ζητῶν ἐλεημοσύνην, ἤρχισε νὰ κα-
θικετεύῃ τὸν Σωτῆρα νὰ τοῦ δώσῃ τὸ φῶς, οὕτω καὶ ἡμεῖς, ὅταν εὐρισκώμεθα ἐν κινδύνοις, ἐν ἀσθενείαις, ὀφείλομεν νὰ ζητῶμεν ἐκ καρδίας τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. — Ὅταν ἡ ψυχὴ ἡμῶν εὐρίσκηται ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἐν τῇ ἀσθεσίᾳ, τότε μόνον ὁ Θεός, μόνον ἡ ἀγία ἡμῶν θρησκεία, δύναται νὰ μᾶς χαρίσῃ τὸ πνευματικὸν φῶς.

Λυπηρὰ ἡ θέσις τοῦ τυφλοῦ ! — Μέγα πάθημα ἡ τύφλωσις! Με-
γίστη ὁμως ἡ βλάβη καὶ ἡ τύφλωσις τῆς ψυχῆς.

Διὰ τῆς ἐπιμονῆς, διὰ τῆς ἰσχυρᾶς θελήσεως, δυνάμεθα νὰ
ὕπερπηθῶμεν τὰ προσκόμματα, τὰ ὁποῖα οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, μᾶς
παρεμβάλλουσιν, ὅταν ζητῶμεν τὸ ἀγαθόν.

Ὁ Σωτὴρ ἠρώτησε τὸν τυφλόν, τί θέλει νὰ τοῦ χάρισῃ, ἐνῶ,
ὡς καρδιογνώστης Θεός, ἐγνώριζε τὸ τί ἤθελεν. ἐπίτηδες διὰ νὰ φα-
νερωθῇ καὶ ἐνώπιον τοῦ ὄχλου ἡ μεγάλη τοῦ τυφλοῦ πίστις. Διὰ
τοῦτο καὶ ὁ Σωτὴρ ἐθεράπευσεν αὐτὸν διὰ λόγου, εἰπὼν εἰς αὐτόν·
« Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε ».

Μιμηθῶμεν τὴν ἀγαθὴν διάθεσιν τοῦ τυφλοῦ, ὅστις εὐγνωμονῶν
διὰ τὴν εὐεργεσίαν, τὴν ὁποίαν ἔλαβε παρὰ τοῦ Σωτῆρος, ἐξέφρασε
πρὸς τὸν εὐεργέτην τὴν εὐγνωμοσύνην του καὶ ἐδόξασε τὸν Θεόν.

Κυριακὴ δεκάτη πέμπτη.

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. ιθ', 1—10).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ διήρχετο ὁ Ἰησοῦς τὴν Ἱεριχώ¹. Καὶ
ἰδοὺ ἀνὴρ, ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν
ἀρχιτελώνης²· καὶ οὗτος ἦν πλούσιος, καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν
Ἰησοῦν τίς ἐστὶ, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ
ἡλικίᾳ³ μικρὸς ἦν. Καὶ προσδραμὼν⁴ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ
συκομορέαν⁵, ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι δι' ἐκείνης⁶ ἔμελλε διέρ-
χεσθαι. Καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς
εἶδεν αὐτόν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε, σπεύσας κατὰ-

1) Ἡ Ἱεριχώ εἶνε πόλις τῆς Ἰουδαίας πλησίον τῶν Ἱεροσολύμων.

2) Ἀ ρ χ ι τ ε λ ὼ ν η ς. Ἦτο δηλ. πρῶτος ἐκ τῶν τελωνῶν, πρώτης
τάξεως τελώνης. Τελῶναι· ἐκ τοῦ τέλος=φόρος, καὶ ὠνέομαι·οὔμαι=ἀγορά-
ζω), ἦσαν οἱ ἀγοράζοντες τοὺς φόρους διαφόρων ἐπαρχιῶν τοῦ μεγάλου ῥω-
μαϊκοῦ κράτους. Ἐπειδὴ δὲ εἰσέπραττον αὐτοὺς, ζητοῦντες ὅσα ἤθελον καὶ
πιέζοντες τὸν λαόν, διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο, καὶ ἦσαν, ἄδικοι. Ὡστε τελώνης
μεταφορικῶς δηλοῖ τὸν ἄδικον ἄνθρωπον, τὸν πλεονέκτην, τὸν ἁμαρτωλόν.

3) Τ ῇ ἡ λ ι κ ί α μ ι κ ρ ὸ ς=κατὰ τὸ ἀνάστημα μικρός, κοντός.

4) Π ρ ο σ δ ρ α μ ῶ ν (μετ. ἀόρ. β' τοῦ προστρέχω)=τρέξας ἔμπρός.

5) Σ υ κ ο μ ο ρ έ α=συκομουργιά, συκάμινος.

6) Δ ι' ἐ κ εῖ ν η ς, δηλ. τῆς ὁδοῦ.

7) Σ π ε ύ σ α ς κ α τ ᾱ θ ῆ θ ι=κατάβα ταχέως.

βηθι¹. σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μείναι². Καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. Καὶ ἰδόντες ἅπαντες διεγόγγυζον, λέγοντες· Ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῶν ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι³. Σταθεὶς δὲ ὁ Ζακχαῖος, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Ἴδου τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου, Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς· καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα⁴ ἀποδίδωμι τετραπλοῦν⁵. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν. Ἦλθε γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

Περιεχόμενον

Ἀποῦ ὁ Σωτὴρ ἐθεράπευσε τὸν τυφλόν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἱεριχὼ μετὰ τῶν μαθητῶν του καὶ ὄχλου πολλοῦ.

Ἦτο δὲ ἐκεῖ ἀνὴρ τις, Ζακχαῖος καλούμενος, ἀρχιτελώνης, πλούσιος, ὅστις ἐζήτει νὰ ἴδῃ τὸν Ἰησοῦν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύνατο, διότι καὶ ὄχλος πολὺς ἦτο εἰς τὸν δρόμον, καὶ αὐτὸς ἦτο μικρὸς κατὰ τὸ ἀνάστημα, ἀνέβη ἐπάνω εἰς μίαν συκομορέαν, ἣτις ἦτο πλησίον τοῦ δρόμου ἐκείνου, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐμελλε νὰ διέλθῃ ὁ Σωτὴρ. Καθὼς λοιπὸν ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμούς, εἶδε τὸν Ζακχαῖον καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε, κατὰβα ταχέως, διότι σήμερον θὰ μείνω ἐν τῷ οἴκῳ σου. Ἀμέσως δὲ κατέβη ὁ Ζακχαῖος καὶ ὑπεδέχθη τὸν Ἰησοῦν μετὰ χαρᾶς. Οἱ Φαρισαῖοι τότε, ἰδόντες τοῦτο, διεγόγγυζον, λέγοντες, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἰσῆλθε διὰ νὰ καταλύσῃ εἰς τὸν οἶκον ἁμαρτωλοῦ ἀνδρός.

Ὁ Ζακχαῖος δὲ, ὑποδεχθεὶς τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν οἶκόν του, εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἴδου, Κύριε, τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου δίδω εἰς πτωχοὺς, καὶ ἂν ἡδίκησά τινα ἀποδίδω τετραπλοῦν. Ταῦ-

1) Δ ε ἰ μ ε μ ε ἴ ν α ἰ = πρέπει νὰ μείνω ἐν τῷ οἴκῳ σου.

2) Κ α τ α λ ῦ σ α ἰ = νὰ μείνω.

3) Ε ἴ τ ι ν ο ς ἐ σ υ κ ο φ ἄ ν τ η σ α = ἔὰν ἡδίκησά τινα.

4) Τ ε τ ρ α π λ ο ῦ ν = τέσσαρας φῶράς περισσώτερον.

5) Ἀ π ο λ ω λ ὸ ς (μετοχ. πρ. τοῦ ἀπόλλυμι) = χαμένος. Ὁ Σωτὴρ ἐννοεῖ ἐνταῦθα τοὺς ἁμαρτωλοὺς.

τα ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς, εἶπε πρὸς αὐτόν· Σήμερον σωτηρία εἰς τὸν οἶκον τοῦτον ἐγένετο, διότι καὶ οὗτος ὁ Ζακχαῖος εἶνε ἀπόγονος τοῦ Ἀβραάμ· ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ ζητήσῃ καὶ σώσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς.

Παρατηρήσεις καὶ δυσπεράσματα.

Ὁλος ὁ ἐπὶ τῆς γῆς βίος τοῦ Σωτῆρος ἦτο ἐργασία, φιλελεutheropía. Ἀφοῦ ἐθεράπευσε τὸν τυφλόν, ἀμέσως ἔσπευσε νὰ σώσῃ τὸν ἁμαρτωλὸν Ζακχαῖον.

Θαυμαστὴ ἡ προθυμία, ἀρίστη ἡ διάθεσις, θεία ἡ ἀπόφασις τοῦ Ζακχαίου. Καίτοι ἦτο ἀρχιτελώνης καὶ πλούσιος, ὅμως χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ δὲν ἐδίστασε, δὲν ἠσχύνθη, νὰ ἀναβῇ ἐπὶ τὴν συκομορέαν, ἵνα ἴδῃ τὸν Σωτῆρα. — Ἄνευ κόπου, ἀνευ ἰσχυρᾶς θελήσεως καὶ γενναίας ἀποφάσεως οὐδὲν μέγα ἔργον κατορθοῦται.

Ὁ φθονερὸς ταραττεται, γογγύζει, ὅταν βλέπῃ, ὅταν μανθάνῃ, ὅτι γίνεται καλόν τι εἰς τινά.

Φοβερὸν κακὸν ὁ φθόνος καὶ πολλὰ κακὰ ἐπιφέρει!

Γενναία ἡ ἀπόφασις καὶ ἀξιεπαινος ἡ πράξις τοῦ Ζακχαίου, νὰ μοιράσῃ τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων τοῦ εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ νὰ ἀποδώσῃ τὸ τετραπλοῦν εἰς πάντα, τὸν ὅποιον ἠδίκησε. — Τὸ ἀδίκον οὐκ εὐλογεῖται. — «Δικαιοσύνην μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς».

Ὁ Σωτὴρ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα σώσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς. — Ἐχαιρετίζει χαρὰν μεγάλην ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ καὶ ἐνὸς ἁμαρτωλοῦ.

Σωτήριον, ὅταν ὁ Θεὸς εἶνε ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν. — «Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες».

Πόσον πλήρης ἀγάπης, πόσον πλήρης ἀγνοῦ πατριωτισμοῦ εἶνε ὁ λόγος τοῦ Σωτῆρος· «Καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστίν». — Ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον, ἀγαπῶμεν τοὺς συμπολίτας, τοὺς ὁμογενεῖς, τοὺς ὁμοθρήσκους ἡμῶν.

Κυριακὴ δεκάτη ἕκτη¹.

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. ιη', 10—14)

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωποι

1) Ὅταν τὸ Πάσχα πίπτῃ εἰς μίαν ἐκ τῶν ἡμερῶν ἀπὸ 15—25 Ἀπρι-

δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ Ἱερὸν¹ προσεύξασθαι, ὁ εἰς Φαρισαῖος² καὶ ὁ ἕτερος Τελώνης. Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν³, ταῦτα προσηύχετο· Ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμι ὡς περ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ Τελώνης· νηστεύω δις τοῦ Σαββάτου⁴, ἀποδεκατῶ⁵ πάντα ὅσα κτῶμαι. Καὶ ὁ Τελώνης, μακρόθεν ἐστὼς, οὐκ ἠθέλην οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι⁶, ἀλλ' ἐτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων· ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι⁷ τῷ ἁμαρτωλῷ. Λέγω ὑμῖν· Κατέβη οὗτος⁸ δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ ἐκεῖνος· ὅτι⁹ πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Περιοχόμενον.

Θέλων ὁ Σωτὴρ νὰ διδάξῃ, ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη ἀνυψοῖ τὸν ἄνθρωπον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι οἱ λέγοντες, ὅτι εἶνε δίκαιοι,

λίου, τότε πρὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου ἀναγινώσκεται τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Κυριακῆς τῆς Χαναναίας, ὅπερ ἴδε ἐν σελ. 87. Ἴδε καὶ τὰ ἐν τῷ τέλει τοῦ βιβλίου Πασχάλια.

1) Ἱερὸν = ναόν, ὅστις ἔκειτο ἐπὶ ὑψηλοῦ μέρους· δι' ὃ λέγει· ἀνέβησαν.

2) Φαρισαῖος (λέξις ἑβραϊκή). Οὗτοι ἦσαν οἱ διδάσκαλοι τῶν Ἑβραίων οἱ κεχωρισμένοι τῶν ἁμαρτωλῶν, οἱ καυχώμενοι διὰ τὴν ἐξωτερικὴν εὐσεβειάν των, ὑποκριταί, ὑπερήφανοι· ἐπομένως ἁμαρτωλοί, τὰ πάντα ποιοῦντες πρὸς τὸ θεαθῆναι. Περί τοῦ τελώνου ἴδε σελ. 125, σημ. 2.

3) Τὸ «πρὸς ἑαυτὸν» ἀναφέρεται μᾶλλον εἰς τὸ προσηύχετο, δηλ. ἐν τῇ ψυχῇ του, ἐν ἑαυτῷ. Δυνατὸν ὅμως νὰ ἀναφέρηται εἰς τὸ σταθεὶς, δηλ. ἐστάθη σκεπτικός, ἔλαβε θέσιν σοβαρὰν καὶ ὑπερήφανον.

4) Δίς τοῦ Σαββάτου = δις τῆς ἑβδομάδος, δηλαδή Δευτέραν καὶ Πέμπτην. Τὴν μὲν Δευτέραν ἐνήστευον οἱ Ἑβραῖοι πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἀναβάσεως τοῦ Μωϋσέως, ὅπως λάβῃ τὸν νόμον, τὴν δὲ Πέμπτην πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἀπὸ τοῦ ὄρους Σινᾶ καταβάσεως, ὅτε ἔφερε τὸν Νόμον.

5) Ἀποδεκατῶ = δίδω τὸ δέκατον ἀπὸ ὧν, ὅσα ἔχω, ὅσα κερδίζω.

6) Ἐπάραι = νὰ σηκώσῃ. Ἀπαρ. ἀφ. α' τοῦ ἐπαίρω.

7) Ἰλάσθητί μοι = συγχώρησόν με, ἐλέγησόν με.

8) Οὗτος, δηλ. ὁ τελώνης, ὅστις ἐδικαιώθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, διότι μετενόησεν, ὡμολόγησε τὰς ἁμαρτίας του.

9) Ὅτι = διότι.

καὶ περιφρονοῦντες τοὺς ἄλλους, θὰ ταπεινωθῶσιν, εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολὴν τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου.

Δύο ἄνθρωποι ἀνέβησαν εἰς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν διὰ νὰ προσευχηθῶσιν. Ὁ εἰς ἧτο Φαρισαῖος, ὁ δὲ ἄλλος Τελώνης. Καὶ ὁ μὲν Φαρισαῖος, σταθεὶς ὑπερηφάνως προσηύχετο μόνος, καθ' ἑαυτὸν, ταῦτα· Εὐχαριστῶ σε, Θεέ, ὅτι ἐγὼ δὲν εἶμαι καθὼς οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ἄρπαγες, κακοί, ἢ καθὼς οὗτος ὁ Τελώνης. Νηστεύω δις τῆς ἐβδομάδος· δίδω τὸ δέκατον ἐξ ὅλων ὅσα κερδίζω καὶ ἔχω.

Ὁ δὲ Τελώνης, μακρόθεν ἰστάμενος, δὲν ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμούς του νὰ ὑψώσῃ εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτε τὸ στήθος του, λέγων· Θεέ μου, συγχώρησόν με τὸν ἁμαρτωλόν. Τότε λέγει ὁ Σωτὴρ· Σᾶς λέγω, ὅτι ὁ Τελώνης κατέβη εἰς τὸν οἶκον του δεδικαιωμένος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἢ ὁ Φαρισαῖος· διότι «πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται».

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης διδάσκει ὁ Σωτὴρ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ καυχώμεθα ὅτι εἴμεθα δίκαιοι, εὐσεβεῖς καὶ καλλίτεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τοῦτο νὰ περιφρονῶμεν τοὺς ἄλλους καὶ ἰδίᾳ τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς εἶναι ἀναμάρτητος.

Ἡ προσευχὴ εἶναι ἐκδήλωσις τῶν εὐσεβῶν ἡμῶν συναισθημάτων πρὸς τὸν Θεόν, εἶνε συνομιλία ἡμῶν μετὰ τοῦ Ὑψίστου.

Ἄς εἴμεθα μετριοφρονες, πρᾶτοι, γλυκεῖς τοὺς τρόπους. Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶνε ἡ πρώτη ἀρετὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ ἀγνῶθι σαυτὸν» ἕκαστος πρέπει πάντοτε νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν. Ὁ σοφώτατος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ὁ Σωκράτης, ἐνῶ πολλὰ εἶδε καὶ ἐγνώρισεν, ἔλεγεν· ἀὲν οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα».

Ὁ ὑπερήφανος, ὁ ἐγωιστής, εἶναι κοῦφος ἄνθρωπος, γίνεται καταγέλαστος.

Ὁ Θεὸς γνωρίζει τὴν καρδίαν ἐκάστου. Περιττόν, καὶ ἐπιβλαβὲς μάλιστα, νὰ καυχᾶται τις διὰ τὰ προτερήματά του.

Ἡ εὐκρινὴς μετάνοια φέρει συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν.

Ἄς ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ βίῳ μας πάντοτε τὰ χρυσὰ λόγια τοῦ Σωτῆρός μας· «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, (δηλ. οἱ ταπεινοί), ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»· καὶ «Πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται· ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται».

Κείμενον καὶ Ἑρμηνεία Εὐαγγελίων

Κυριακὴ δεκάτῃ ἐβδόμῃ τοῦ Ἀδώτου.

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. ιε', 11—32).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἀνθρωπὸς τις εἶχε δύο υἱούς. Καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί· Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον¹ μέρος τῆς οὐσίας. Καὶ διείλεν² αὐτοῖς τὸν βίον. Καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν³ ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱός, ἀπεδήμησεν⁴ εἰς χώραν μακράν· καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. Δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα, ἐγένετο λιμός⁵ ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην· καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. Καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη⁶ ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης· καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ὄγρους αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. Καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων⁷, ὧν ἥσθιον οἱ χοῖροι⁸, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. Εἰς ἑαυτὸν⁹ δὲ ἐλθὼν, εἶπε· Πόσοι μίσθιοι¹⁰ τοῦ πατρὸς μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι¹¹· Ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἔρῳ αὐτῷ· Πάτερ, ἦμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι¹² υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. Καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα

1) Ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας δηλ. τὸ ἀνῆκον μέρος τῆς περιουσίας. Ὁ νεώτερος υἱὸς ὥφειλε νὰ λάβῃ τὸ ἥμισυ μέρος ἐκείνου ὅπερ θὰ ἐλάμβανεν ὁ πρεσβύτερος υἱός. (Ἰδε Δευτ. κα', 17).

2) Διείλεν (ἀόρ. 6' τοῦ διαιρῶ) = διεμοίρασε τὸν βίον, τὴν περιουσίαν.

3) Συναγαγὼν = συναθροίσας.

4) Ἀπεδήμησεν = ἀνεχώρησεν.

5) Λιμὸς ἰσχυρὸς = πείνα μεγάλη, σιτοδεία.

6) Ἐκολλήθη = προσεκολλήθη, ὑπῆγεν ὡς ὑπηρέτης.

7) Κεράτια = χαρούπια, ξυλοκέρατα.

8) Ἦσθιον = τὰ ὅποια ἔτρωγον.

9) Εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν = ἐλθὼν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ, συλλογισθεὶς.

10) Μίσθιοι = ὑπηρέται, μισθωτοί.

11) Λιμῷ ἀπόλλυμαι = χάνομαι ἀπὸ τῆς πείνης, ἀποθνήσκω.

12) Κληθῆναι = νὰ ὀνομασθῶ.

αὐτοῦ. Ἐτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη. Καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός· Πάτερ, ἡμάρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. Εἶπε δὲ ὁ πατήρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· Ἐξενέγκατε¹ τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας· καὶ ἐνέγκαντες τὸν μὸσχον τὸν σιτευτὸν² θύσατε, καὶ φάγοντες εὐφρανθῶμεν· ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὗρέθη. Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. Ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ, καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας³ καὶ χορῶν. Καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα τῶν παιδῶν⁴ ἐπυνθάνετο⁵ τί εἴη ταῦτα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἦκει⁶, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μὸσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. Ὡργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἠθέληεν εἰσελθεῖν. Ὁ οὖν πατήρ αὐτοῦ, ἐξελθὼν, παρεκάλει αὐτόν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπε τῷ πατρί· Ἴδου τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι, καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος, ὁ καταφάγων σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν, ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μὸσχον τὸν σιτευτόν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν. Εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει,

1) Ἐξενέγκατε (προστ. ἀορ. α' τοῦ ἐκφέρω)=φέρετε ἔξω.

2) Μὸσχος σιτευτός=μοσχάρι θρεμμένο, τὸ παχύ, τὸ καλὸ.

3) Συμφωνίας (πῶσις γεν.) καὶ χορῶν=μουσικὴν καὶ χοροὺς.

4) Παῖς παιδός=πληρέτης.

5) Ἐπυνθάνετο=ἠρώτα καὶ μάθη τί εἴη ταῦτα, τί συμβαίνει.

6) Ἦκει (ἦκω)=ἦλθεν. Ἐνεστώς με σημ. ἀορ. καὶ παρακειμένου.

ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν¹ καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὐρέθη.

Περιεχόμενον

Ἡ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου Υἱοῦ περιγράφει εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἦτο εἰς πατὴρ, ὅστις εἶχε δύο υἱούς. Ἐκ τούτων ὁ νεώτερος ἐζήτησε καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ πατρὸς του τὸ ἀνάλογον μέρος τῆς περιουσίας του, τὸ ὅποιον καὶ κατέφαγεν εἰς διασκεδάσεις. Ἐπειδὴ δὲ ἐστερεῖτο καὶ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, ἐγένετο ὑπηρέτης ἀνθρώπου τινος, ὅστις τὸν ἐστεῖλε νὰ βόσκη χοίρους. Ἐπεθύμει δὲ νὰ γεμίσῃ τὴν κοιλίαν του ἀπὸ τὰ ξυλοκέρατα, τὰ ὅποια ἐτρωγον οἱ χοῖροι.

Τέλος ἦλθεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἀνελογίσθη, ὅτι οἱ μὲν ὑπηρετᾷ τοῦ πατρὸς του εἶχον οὐ μόνον νὰ φάγουν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπερίσσειεν ἄρτος, αὐτὸς δὲ ἐπείνα. Ἀπεφάσισε λοιπὸν καὶ ἦλθεν εἰς τὸν πατέρα του. Ἐπεσεν εἰς τοὺς πόδας του, καὶ τοῦ εἶπε· Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιον σου, καὶ δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ ὀνομασθῶ υἱός σου.

Τότε ὁ πατὴρ του, ὡς φιλόανθρωπος, συνεκινήθη, τὸν ἐφίλησε, τὸν ἐδέχθη εἰς τὸν οἶκόν του, διέταξε δὲ νὰ τοῦ φέρουν ἐνδύματα, νὰ τὸν ἐνδύσουν, καὶ νὰ σφάξουν τὸ καλλίτερον μοσχάρι διὰ νὰ εὐφρανθῶν μεθ' ὅλου τοῦ οἴκου του. Ἐχάρη δέ, διότι ὁ υἱός του τρόπον τινὰ νεκρὸς ἦτο καὶ ἀνέζησε, καὶ χαμένος ἦτο καὶ εὐρέθη.

Ὁ μεγαλειότερος ὅμως υἱὸς ἦτο εἰς τὸν ἀγρὸν δι' ἐργασίαν. Καθὼς δ' ἐπέστρεφεν, ἤκουσε μουσικὴν καὶ χορούς. — Παρ' ἐνὸς δὲ τῶν ὑπηρετῶν μαθηάνει, ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ χαρὰ γίνεται, διότι ἐπέστρεψεν ὁ ἄσωτος ἀδελφός του. — Ἐθύμωσε λοιπὸν καὶ δὲν ᾔθελε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. — Τότε ἐξῆλθεν ὁ πατὴρ του καὶ τὸν παρεκάλει νὰ εἰσέλθῃ. Οὗτος ὅμως μετὰ παραπόνου πολλοῦ εἶπε πρὸς τὸν πατέρα του· Πάτερ, ἰδοὺ ἐγὼ σε ὑπηρετῶ τόσα χρόνια, καὶ δὲν μοῦ ἔδωκας ποτὲ οὔτε ἓνα κατσίκι διὰ νὰ εὐφρανθῶ μετὰ τῶν φίλων μου. Ὅταν δὲ ἦλθεν οὗτος ὁ ἄσωτος υἱός σου, εὐθὺς ἐθυσίασας χάριν αὐτοῦ τὸν μόσχον τὸ σκευτόν.

Ναί, τέκνον μου, εἶπεν ὁ καλὸς πατὴρ· Σὺ πάντοτε εἶσαι μαζί μου, καὶ τὰ ἰδικά μου ὅλα εἶναι ἰδικά σου· ἔπρεπε δὲ νὰ χαρῶμεν καὶ

1) Νεκρός, δηλ. κατὰ τὴν ἁμαρτίαν.

νὰ εὐφρανθῶμεν, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἦλθεν ὑγίης, ὅτι μετενόησεν, ὅτι εὗρέθη, ἐνῷ τὸν εἶχομεν χαμένον.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Ὁ Σωτὴρ, πρὶν εἶπῃ τὴν παραβολὴν τοῦ ἀσώτου υἱοῦ, διηγήθη εἰς τοὺς γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους, οἵτινες ἠγανάκτουν, διότι ὁ Σωτὴρ ἐδέχετο τοὺς ἀμαρτωλοὺς καὶ συνέτρωγε μετ' αὐτῶν, δύο ἄλλας παραβολάς, — τὴν παραβολὴν τοῦ καλοῦ ποιμένος, ἔστις εἶχεν ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἐπῆγε νὰ εὕρῃ τὸ ἐν, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐχάθη, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον ἐχάρη πολύ, ἅμα ὡς τὸ εὔρε, — καὶ τὴν παραβολὴν τῆς γυναικός, ἣτις εἶχε δέκα δραχμάς, καὶ ἔχασε τὴν μίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐσάρωσεν ὅλην τὴν οἰκίαν, ἕως οὗ τὴν εὗρῃ, ἅμα δὲ τὴν εὔρεν, ἐχάρη χαρὰν μεγάλην (Ἰδε Λουκ. κεφ. ιε', 1—10).

Διὰ τῶν τριῶν τούτων παραβολῶν, τοῦ ἀπολεσθέντος προβάτου, τῆς ἀπολεσθείσης δραχμῆς καὶ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ, ἠθέλησεν ὁ Σωτὴρ νὰ διδάξῃ τοὺς Γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους καὶ τὴν ἀνθρωπότητα καθόλου, ὅτι χαρὰ μεγάλη γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ ἑνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων, ὅταν ἀμαρτωλὸς τις μετανοήσῃ καὶ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν Θεόν, ζητῶν εἰλικρινῶς συγχώρησιν.

Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης διδασκόμεθα πρῶτον, ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε φιλεύσπλαγχνος, ὅτι εἶνε Πατὴρ πανάγαθος, πλήρης ἀγάπης, συγχωρῶν τοὺς πρὸς αὐτὸν ἐπιστρέφοντας ἀμαρτωλοὺς· καὶ δεύτερον, ὅτι χάριν τῆς ἀμαρτωλοῦ ἀνθρωπότητος καὶ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν ἔστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα σταυρωθῇ καὶ θυσιασθῇ.

Ἀλληγορικῶς ἡ παραβολὴ αὕτη ἔχει οὕτως·

Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἔχων τοὺς δύο υἱούς, εἶνε ὁ Θεός· — Οἱ δύο υἱοὶ εἶνε οἱ ἄνθρωποι, οἱ δίκαιοι (πρεσβύτερος υἱός), καὶ οἱ ἀμαρτωλοὶ (νεώτερος υἱός, διότι μετὰ τὴν ἀρετὴν ἦλθεν ἡ κακία εἰς τὸν κόσμον). — Ἡ περιουσία, τὴν ὁποίαν ἐμοίρασεν ὁ πατὴρ εἰς τὰ τέκνα του, εἶνε τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ, ἥτοι τὸ λογικόν, ἡ ἐλευθερία, ἡ φρόνησις κτλ. — Ἡ ἀναχώρησις τοῦ υἱοῦ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ πατρὸς δηλοῖ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀπεμακρύνθη τοῦ Θεοῦ, ὑπέπεσεν εἰς τὴν ἀμαρτίαν. Ὅταν δὲ τις ἀπομακρυνθῇ τοῦ Θεοῦ, περιπίπτει εἰς πλείστα κακά, δυστυχεῖ, χάνεται. — Οἱ πολῖται τῆς χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆγεν ὁ νεώτερος υἱός, εἶνε οἱ ἀμαρτωλοὶ ἄνθρωποι, οἱ δαίμονες, αἱ κακαὶ συναναστροφαί, αἵτινες βυθίζουσιν τὸν ἄνθρωπον εἰς

πάν κακόν, εἰς τὴν ἀκαρθασίαν, εἰς τὰς ἡδονάς, καθὼς οἱ χοῖροι εὐχαριστοῦνται νὰ μένουν εἰς τὸν βόρβορον καὶ νὰ τρώγουν ξυλοκέρата. Καθὼς δὲ ταῦτα εἶνε γλυκὰ μὲν εἰς τὸ στόμα, βάρεια δὲ εἰς τὸν στομάχον, οὕτω καὶ αἱ ἡδοναὶ καὶ αἱ διασκεδάσεις φέρουσι μὲν πρόσκαιρον εὐχαρίστησιν, ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα εἶνε δεινὰ, φθείρουν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, φέρουν τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀπελπισίαν.—Οἱ ὑπηρεταὶ τοῦ πατρὸς εἶναι οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, οἵτινες ὑπηρετοῦν Αὐτόν, εἶνε οἱ δίκαιοι, οἵτινες ἀπολαμβάνουν ὅλα τὰ ἀγαθὰ πλησίον τοῦ οὐρανοῦ αὐτῶν Πατρὸς.—Στολή, ἐνδύματα, ὑποδήματα καὶ δακτυλίδιον δηλοῦσι τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὰ ὅποια δίδει ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅταν μετανοήσῃ καὶ ἐπιστρέψῃ πρὸς αὐτόν.—Ὁ μόσχος ὁ σιευτός, εἶνε ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔλθων εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ὁ θυσιασθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν.—Ἡ μουσικὴ καὶ οἱ χοροὶ δηλοῦσι τὴν χαράν, ἥτις γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ διὰ τὴν σωτηρίαν παντὸς ἁμαρτωλοῦ.—Πρεσβύτερος υἱὸς εἶνε ὁ δίκαιος, Ἰσως δ' ἔννοεῖ ὁ Σωτὴρ καὶ τοὺς Φαρισαίους, οἵτινες ἦσαν ζηλότυποι, καὶ ἐθεώρουν ἑαυτοὺς δικαίους καὶ εὐσεβεῖς· ἐγόγγυζον δέ, ὅταν ἑβλεπον τὸν Ἰησοῦν συναναστρεφόμενον μετὰ ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν.

Οἱ γονεῖς εἶνε πάντοτε φιλόστοργοι πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν. Συγχωροῦσι, καὶ πρέπει νὰ συγχωρῶσιν αὐτά, ὅταν ζητῶσι συγγνώμην.

Μεγάλη καὶ ἀπερίγραπτος ἡ ἀγάπη τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα.

Πατήρ, μήτηρ, τέκνον, ἀδελφός, ἀδελφή, οἶκος πατρικός, εἶνε ὀνόματα προσφιλῆ, ἀντικείμενα ἱερά.—Σέβου τὸν οἶκόν σου, τοὺς γονεῖς σου.—Ἀγάπα τοὺς ἀδελφούς σου.

«Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς» (πέμπτη ἐντολή).

Κυριακὴ τῆς Ἀπόκρεω

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. κε', 31—46).

Εἶπεν ὁ Κύριος· Ὅταν ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου¹ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ. Καὶ συναχθῆσεται²

1) Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δηλ. ὁ Σωτὴρ.

2) Συναχθῆσεται (μέλλ. παθ. τοῦ συνάγομαι) = θὰ συναθροισθῶσιν.

ἐμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριοῖ¹ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίθων². Καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίθια ἐξ εὐωνύμων³. Τότε ἐρεῖ ὁ Βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ μοι· ξένος ἦμην καὶ συνηγάγετέ με⁴· γυμνός, καὶ περιεβάλατέ με⁵· ἡσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ ἦμην, καὶ ἤλθετε πρὸς με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι, λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δέ σε εἶδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἶδομεν ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρὸς σέ; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων⁶, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ καταραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ἐπείνασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με· ξένος ἦμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλατέ με· ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοί, λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα, ἢ διψῶντα, ἢ

1) Ἀφοριεῖ (μέλ. β' τοῦ ἀφορίζω)=θα χωρίσῃ.

2) Ἐρίθος=κατοῖχι.

3) Εὐώνυμοι=ἀριστερά.

4) Συνηγάγετε (ἀόρ. β' τοῦ συνάγω)=περιεποιήθητε, ἐφιλοξενήσατε.

5) Περιεβάλατε=ἐνεδύσατε.

6) Ἐλαχίστος ἀδελφός=οἱ πτωχοί, οἱ δυστυχεῖς.

ξένον, ἢ γυμνόν, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ καὶ οὐ διπκονή-
σαμέν σοι¹; Τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς, λέγων· Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν· Ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐν τούτων τῶν ἐλα-
χίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. Καὶ ἀπελεύσονται² οὗτοι
εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Περιεχόμενον.

Τὸ ὥραϊον τοῦτο Εὐαγγέλιον μᾶς περιγράφει σαφῶς καὶ συντό-
μως τὰ τῆς μελλούσης παρουσίας καὶ κρίσεως τοῦ Κυρίου.

Ὅταν ὁ Σωτὴρ θὰ ἔλθῃ κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν ἐν δόξῃ
καὶ θὰ ἀναστήσῃ τοὺς τεθνεώτας, ὅπως ἕκαστος κριθῇ ἐνώπιον Αὐ-
τοῦ, ὡς μεγάλου καὶ δικαίου Κριτοῦ, τότε θὰ χωρίσῃ τοὺς δικαίους
ἀπὸ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καθὼς ὁ ποιμὴν χωρίζει τὰ πρόβατα, τὰ
ἡμερα καὶ τὰ ἀθῶα, ἀπὸ τὰ ἐρίφια, τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἄτακτα.

Καὶ εἰς μὲν τοὺς δικαίους θὰ εἴπῃ· Ἐλθετε οἱ εὐλογημένοι τοῦ
Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν οὐράνιον βασιλείαν, ἥτις σᾶς εἶνε
ἡτοιμασμένη ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· διότι ἐπείνασα καὶ μου ἐδώ-
κατε νὰ φάγω· ἐδίψησα καὶ με ἐποτίσατε· ξένος ἤμην καὶ με ἐξε-
νίσσατε· γυμνὸς καὶ με ἐνεδύσατε· ἐν τῇ φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθετε
πρὸς ἐμέ.

Τότε οὗτοι θὰ ἀποκριθῶσι· Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα
ἢ διψῶντα, ἢ γυμνόν, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ σε ἐβοηθήσαμεν; Ὁ δὲ
Ἰησοῦς θὰ εἴπῃ πρὸς αὐτούς· Ἐφ' ὅσον ἐπράξατε εὐεργεσίαν καὶ
ἐλεημοσύνην εἰς ἓνα πτωχὸν ἄνθρωπον, εἰς τὸν πλησίον σας, εἰς ἐμέ
τὴν ἐπράξατε.

Τότε θὰ εἴπῃ καὶ πρὸς τοὺς ἀσπλάγχχνους, τοὺς ἐξ ἀριστερῶν
αὐτοῦ εὐρισκομένους· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὴν
αἰώνιον κόλασιν, διότι ἐπείνασα καὶ δὲν μου ἐδώκατε νὰ φάγω, ἐδίψη-
σα καὶ δὲν με ἐποτίσατε, ξένος ἤμην καὶ δὲν με ἐδέχθητε εἰς τὸν
οἶκόν σας, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ δὲν με ἐπεσκέφθητε.

Τότε θὰ ἀποκριθῶσι καὶ οὗτοι πρὸς αὐτόν, λέγοντες· Πότε σε
εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνόν ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ δὲν

1) Οὐ διήκονήσαμέν σοι, = δέν σε ὑπηρετήσαμεν;

2) Ἀπελεύσονται (μέσ. μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι) = θὰ ἀπέλθωσι.

σε ὑπηρετήσαμεν. Ὁ δὲ Σωτὴρ θὰ εἴπῃ πρὸς αὐτούς· Σᾶς, λέγω τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι ἐφ' ὅσον ἔδεν ἐπράξατε καλὸν εἰς ἓνα ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς μου τοὺς δυστυχεῖς καὶ πτωχοὺς, οὐδὲ εἰς ἐμέ ἐπράξατε τοῦτο.

Μετὰ ταῦτα οἱ μὲν δίκαιοι θὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, οἱ δὲ ἄδικοι καὶ ἀφιλόνητοι εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο λέγεται *Εὐαγγέλιον τῆς ἐσχάτης κρίσεως*, διότι ἐν αὐτῷ λόγος γίνεται περὶ τῆς δευτέρας παρουσίας καὶ τελευταίας κρίσεως, τὴν ὅποیان θὰ κάμῃ ὁ δίκαιος Κριτής.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο ἀναγινώσκεται κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ἀπόκρεω. Δι' αὐτοῦ διδασκόμεθα, ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἐνθυμώμεθα καὶ νὰ ἀγαθοποιῶμεν τοὺς πτωχοὺς, τοὺς πεινῶντας, τοὺς γυμνητεύοντας, τοὺς ἐν φυλακῇ, κατὰ τὰς χαρμοσύνους μάλιστα ταύτας ἡμέρας, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ἀπόκρεω, ὅτε οὐχὶ ὀλίγα χρήματα ἐξοδεύομεν διὰ διασκεδάσεις, συναναστροφὰς καὶ ἄλλα πολλάκις περιττὰ ἐξοδα.

Φοβερὰ ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως! Ἄς ἐνθυμώμεθα συχνάκις τὴν δευτέραν παρουσίαν, ὅτε βίβλοι ἀνοιγῇσονται καὶ ἐκάστου αἱ πράξεις φανερωθήσονται.

Ἐκαστος θὰ δώσῃ λόγον τῶν πράξεων του. Καὶ τὰ κρυπτὰ κατὰ τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως φανερά θὰ γίνωσιν.

Πιστεύομεν ὅτι θὰ ἐγερθῶμεν ἐκ νεκρῶν.

Φιλανθρωπίαν, εὐγένειαν ψυχῆς, ἀγάπην, ζητεῖ ὁ Σωτὴρ μας.

«Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον σου ἀπὸ παντὸς πτωχοῦ, καὶ ἀπὸ σοῦ οὐ μὴ ἀποστραφῇ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ». (Τωβίτ, κεφ. δ', 7).

Κυριακὴ τῆς Τυροφάγου.

Ἐκ τοῦ κατὰ *Ματθαῖον* (κεφ. 5', 14—21)

Εἶπεν ὁ Κύριος· Ἐὰν ἀφῆτε¹ τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. Ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώ-

1) Ἀ φ ῆ τ ε ὑποτ. ἀφρ. β' τοῦ ἀφίημι) = εἰάν συγχωρήσῃτε.

2) Πα ρ α π τ ῶ μ α τ α. = σφάλματα.

ματα αὐτῶν οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, σκυθρωποί¹. ἀφανίζουσι² γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι³ τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ νηστεύων, ἀλειψαί⁴ σου τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ Πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ Πατήρ σου, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς⁵ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς⁶ καὶ βρῶσις⁷ ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν⁸ καὶ κλέπτουσι. Θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν, οὐδὲ κλέπτουσιν. Ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν.

Περιεχόμενον.

Ὁ Σωτὴρ διδάσκει, ὅτι εἰς συγχωρῶμεν τὰ σφάλματα τοῦ πλησίον, θὰ συγχωρήσῃ καὶ ὁ Θεὸς τὰ σφάλματα ἡμῶν.

Ὅταν δὲ νηστεύωμεν, νὰ μὴ γινώμεθα σκυθρωποί, καθὼς πράττουσιν οἱ ὑποκριταί, διὰ νὰ τοὺς ἴδῃ ὁ κόσμος, ἀλλὰ νὰ νηστεύωμεν χάριν τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ὅχι διὰ νὰ φανῶμεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Νὰ

1) Σκυθρωποί=λυπημένοι, μελαγχολικοί.

2) Ἀφανίζουσι=παραμορφώνουσι προσποιούνται.

3) Ἀπέχουσι τὸν μισθὸν=λαμβάνουσι τὸν μισθὸν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ κόσμος τοὺς γνωρίζει, τοὺς ἐκτιμᾷ κατὰ τὰ ἔργα των. Συγχρόνως δὲ καὶ ὁ Θεὸς θὰ τοῖς ἀνταποδώσῃ κατὰ τὴν ὑποκριτικὴν διαγωγὴν των.

4) Ἀλειψαί σου τὴν κεφαλὴν=ἀλειψαί τὴν κεφαλὴν σου με ἔλαιον, μύρον· δηλαδὴ περιποιήθητι τὸν ἑαυτὸν σου, ἔσο καθαρὸς.

5) Θησαυροὺς=χρήματα, κτήματα, οἰκίας, ἐπιπλα πολυτελῆ κτλ.

6) Σὴς=σχήτος=σκόρος, σκώληξ.

7) Βρῶσις (ἐκ τοῦ βιβρώσκω=κατατρώγω)=σχωριά, ἥτις κατατρώγει καὶ φθείρει τὰ μέταλλα.

8) Διορύσσουσιν=σκάπτουσι, τρυπῶσι τὸν τοῖχον.

μὴ καυχώμεθα, ὅταν ἐκτελῶμεν τὸ καθήκον μας. Ὁ Θεός, ὡς καρδιογνώστης, ὅστις μᾶς βλέπει ἐν τῷ κρυπτῷ, θὰ μᾶς ἀνταποδώσῃ ἐν τῷ φανερῷ κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν.

Ὁ Σωτὴρ παραγγέλλει νὰ θησαυρίζωμεν θησαυροὺς ἐν τῷ οὐρανῷ ἐκτελοῦντες ἔργα ἀγαθὰ. Οἱ θησαυροὶ ἐπὶ γῆς εἶνε φθαρτοὶ καὶ πρόσκαιροι, ὑποκείμενοι εἰς φθοράν, καὶ κλοπὴν.

Ὅπου δὲ εἶνε ὁ θησαυρός, τὰ ἀγαθὰ μας, ἐκεῖ εἶναι καὶ ἡ καρδία μας προσηλωμένη.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ἐπειδὴ τὴν ἐπομένην ἡμέραν τῆς Κυριακῆς τῆς Τυροφάγου ἀρχεται ἡ μεγάλη τεσσαρακοστή, ἡ νηστεία, διὰ τοῦτο σοφῶς ὥρισεν ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία νὰ ἀναγινώσκηται τὴν Κυριακὴν ταύτην ἡ περικοπὴ αὕτη τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ματθαίου, ἐξ ἧς διδασκόμεθα, πρῶτον, ὅτι ὀφείλομεν νὰ συγχωρῶμεν τοὺς πταίσαντας εἰς ἡμᾶς, ἐὰν θέλωμεν νὰ συγχωρῆσιν καὶ ἡμᾶς ὁ Θεός· δεύτερον, ὅτι, νηστεύοντες, δέν πρέπει νὰ γινώμεθα ὑποκριταί, ἀλλὰ νὰ νηστεύωμεν ἀληθῶς, ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ· καὶ τρίτον, ὅτι πρέπει νὰ φροντίζωμεν, ὅπως συνάζωμεν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, δηλαδὴ νὰ ἐκτελῶμεν ἔργα ἀγαθὰ.

Ὅρος ἀπαραίτητος πρὸς συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἶνε ἡ συγχώρησις τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ πλησίον μας.

«Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν», εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἐν τῇ Κυριακῇ προσευχῇ.

Νηστεύοντες, δηλοῦμεν ὅτι εἴμεθα ἄξιοι τιμωρίας διὰ τὰ ἁμαρτήματά μας. — Ἐκτέλει ὁ,τι ἡ ἀγία σου Ἐκκλησία σοφῶς διέταξε.

Τὰ ἐπὶ γῆς ἀγαθὰ, δηλ. τὰ κτήματα καὶ τὰ χρήματα, εἶνε πρόσκαιρα, ὑπόκεινται εἰς φθοράν, εἰς κλοπὴν, εἰς πυρκαϊάς· τὰ οὐράνια ἀγαθὰ εἶνε ἀφθαρτα αἰώνια. — Ἀποκτα θησαυρὸν ἀφθαρτον, παιδείαν ὑγιᾶ καὶ εὐσεβῆ.

«Ὅπου ἐστὶν ὁ θησαυρός ὑμῶν ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν».

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Κυριακὴ πρώτη τῶν νηστειῶν.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην (κεφ. α', 44—52).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν¹. Καὶ εὕρισκει Φίλιππον, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀκούθει μοι. Ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. Εὕρισκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ· Ὁν ἔγραψε² Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ Προφῆται, εὗρήκαμεν Ἰησοῦν, τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ³ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ⁴. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναὴλ. Ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι; Λέγει αὐτῷ Φίλιππος· Ἐρχου καὶ ἴδε. Εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι. Λέγει αὐτῷ Ναθαναὴλ· Πόθεν με γινώσκεις; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι, ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν, εἰδόν σε. Ἀπεκρίθη Ναθαναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ· Ραββί⁵, σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. Ἀπεκρίθη ὁ

1) Ἡ Γ α λ ι λ α ῖ α εἶνε ἐπαρχία τῆς Παλαιστίνης, κειμένη πρὸς βορρᾶν.

2) Ὁ ν ἔ γ ρ α ψ ε κ τ λ , δηλαδὴ εὗρήκαμεν ἐκεῖνον, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγραψεν ὁ Μωϋσῆς καὶ προεφήτευσαν οἱ Προφῆται.

3) Ὑ ἱ ὄ ν τ ο ὕ Ἰ ω σ ῆ φ λέγει ὁ Φίλιππος τὸν Ἰησοῦν, διότι οὕτως ἐκαλεῖτο κατ' ἀρχὰς ὁ Σωτὴρ, υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ.

4) Ν α ζ α ρ ἔ τ εἶνε πόλις μικρὰ τῆς Γαλιλαίας, ἀσημάντος. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς δὲν ἐθεωροῦντο καλοί, δι' ὃ καὶ ὁ Ναθαναὴλ εἶπεν· Ἐκ τῆς μικροῦς καὶ ἀσημάντου πόλεως Ναζαρέτ δύναται νὰ ἐξέλθῃ ἀγαθόν τι;—Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σωτὴρ ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ διέτριψε πολὺν καιρὸν ἐν αὐτῇ, ἦ τις ἦτο καὶ πατὴρ τῆς Θεοτόκου, διὰ τοῦτο ἐκλήθη Ναζωραῖος καὶ Ναζαρηνός.

5) Ρ α β β ῖ = διδάσκαλε.

Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὅτι εἰπὸν σοι· Εἰδὼν σε ὑποκάτω τῆς σукκῆς, πιστεύεις ; μερίζω¹ τούτων ὄψει. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀμὴν² ἀμὴν λέγω ὑμῖν· Ἀπ' ἄρτι³ ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεφγότα,⁴ καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

Περιεχόμενον.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο διηγείται τὴν κλῆσιν τοῦ Φίλιππον καὶ τοῦ Ναθαναήλ, γενομένων μαθητῶν καὶ ἀποστόλων τοῦ Κυρίου.

Ὁ Ἰησοῦς, περιερχόμενος τὴν Γαλιλαίαν, εὕρισκε τὸν Φίλιππον, ὅστις ἦτο ἐκ τῆς πόλεως Βηθσαιδᾶ, ἥτις ἦτο πατρὶς καὶ δύο ἄλλων μαθητῶν τοῦ Σωτῆρος, τοῦ Ἀνδρέου καὶ τοῦ Πέτρου, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· Ἀκολουθεί με. Ὁ Φίλιππος εὕρισκε πάλιν τὸν Ναθαναήλ καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· Εὐρήκαμεν τὸν Ἰησοῦν, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγραψεν ὁ Μαῦσῆς καὶ προεφήτευσαν οἱ Προφῆται. Τότε λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Ναθαναήλ· Ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ δύναται νὰ προέλθῃ καλὸν τι ; Ὁ δὲ Φίλιππος τοῦ λέγει· ἔρχου καὶ ἴδε. Ἐνῷ δὲ ὁ Ναθαναήλ ἤρχετο, εἶπε περὶ αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς· Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλῆτης, εἰς τὸν ὅποιον δὲν ὑπάρχει δόλος. Τότε ὁ Ναθαναήλ εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Πόθεν με γινώσκεις ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς τοῦ εἶπε· Πρὶν σε καλέσῃ ὁ Φίλιππος, ἐνῷ ἦσο ὑποκάτω τῆς σукκῆς, ἐγὼ ἐγνώριζον τὸ ἄδολον τοῦ χαρακτῆρος σου.— Τότε ὁ μὲν Ναθαναήλ λέγει πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Διδάσκαλε, σὺ εἶσαι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶσαι ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.— Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπήντησε· Πιστεύεις, διότι σοῦ εἶπον (διότι προεφήτευσαν), ὅτι σὲ εἶδον ὑποκάτω τῆς σукκῆς ; μεγαλῆτερα ἀπὸ ταῦτα τὰ σημεῖα θὰ ἴδῃς.— Σοῦ λέγω λοιπόν, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἴδῃς τὸν οὐρανὸν ἀνεφγότα καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.— θὰ βεβαιωθῇ δηλαδὴ, ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἐπηγγελμένος Μεσσίας, ὁ Χριστός.

1) Μερίζω τούτων ὄψει (μέλλ. τοῦ ὁράω)=μεγαλῆτερα, θαυμασιώτερα, ἀπὸ ταῦτα θὰ ἴδῃς.

2) Ἀμὴν, ἀμὴν=βέβαια, βέβαια.

3) Ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε=ἀπὸ τῶρα θὰ ἴδῃτε.

4) Ἀνεφγότα (παρακ. τοῦ ἀνολίγω)=ἀνεφγμένον. Ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ, οἵτινες κατήλθον ἐξ οὐρανοῦ κατὰ τὴν Ἀνάληψιν καὶ τὴν Σταύρωσιν κτλ.

Παρατηρήσεις και συμπεράσματα

Κατὰ τὴν Κυριακὴν ταύτην ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ὥρισε νὰ ἀναμνησκώμεθα εὐσεβῶς τῶν ἀγώνων, τοὺς ὁποίους ὑπέστη αὕτη κατὰ τὴν ὁγδόην μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα, ὅτε ἀνεφάνησαν οἱ *Εἰκονομάχοι* οἵτινες ἐξέβαλον ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν τὰς εἰκόνας. Τούτους δὲ κατεδίκασεν ἡ ἐβδόμη οἰκουμένη Σύνοδος. ἡ συνεληθούσα ἐν Νικαίᾳ τῷ 787, ἥτις ἐδογματίσεν, ὅτι αἱ εἰκόνες εἶναι ὠφέλιμοι καὶ ἀναγκαῖαι εἰς τὰς Ἐκκλησίας ὡς θεῖος στολισμός, ὡς ψυχωφελὲς μέσον πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας τῶν πιστῶν πρὸς τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα, τῶν ὁποίων τὰ ἔργα, τὸν βίον, ὀφείλομεν νὰ μιμώμεθα Δὲν λατρεύομεν τὰς εἰκόνας. Τιμῶμεν καὶ σεβόμεθα αὐτάς. — Ἡ λατρεία ἀνήκει εἰς μόνον τὸν Θεόν. — Ἡ τιμὴ, ἡ ἀποδιδόμενη εἰς τὰς εἰκόνας, ἀναβαίνει ἐπὶ τὸ πρωτότυπον.

ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείας Θεοδώρας κατὰ τὸ ἔτος 842, προσεκληθῆ Σύνοδος, ἥτις ἐθέσπισε νὰ ἐορτάζηται τὴν πρώτην Κυριακὴν τῶν νηστειῶν ἡ ἀναστήλωσις τῶν εἰκόνων. Ὡνομάσθη δὲ αὕτη Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, διότι ἐπαυσαν πλέον τότε οἱ διωγμοὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐστερεώθη ἡ ὀρθόδοξος ἡμῶν θρησκεία

Ἔρχου καὶ ἴδε. — Ὅπου τὰ πράγματα βεβαιουῦσιν ἡμᾶς, ἐκεῖ περιττοὶ οἱ λόγοι. Ὁ Σωτὴρ ὠμίλει ὡς Θεός, ὡς ἐξουσίαν ἔχων.

Ἡ ἐκπληρωσις τῶν προφητειῶν ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Σωτῆρος εἶνε σπουδαιότατη ἀπόδειξις τῆς θεότητος αὐτοῦ.

Ὁφείλομεν οὐ μόνον νὰ πιστεύωμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ ὁμολογῶμεν δημοσίᾳ τὴν πίστιν ἡμῶν.

Ἄξιος πολλῆς προσοχῆς ὁ ἀναγινωσκόμενος τὴν Κυριακὴν ταύτην Ἀπόστολος (Ἐβρ. κεφ. ια' 24), ἐν ᾧ περιγράφονται τὰ παθήματα τῶν γενναίων μαχητῶν τῆς πίστεως πρὸς τὸν Θεόν.

Πίστιν καὶ ἔργα ἀγαθὰ ἀπαιτεῖ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν.

Τῇ δευτέρᾳ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν¹.

Ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον (κεφ. β', 1—12).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Καρπεναούμ.

1) Τὸ περιεχόμενον καὶ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Εὐαγγελίου τούτου ἴδε ἐν σελ. 57—58.

καὶ ἠκούσθη, ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι. Καὶ εὐθέως συνήχθησαν¹ πολλοί, ὥστε μὴκέτι χωρεῖν μὴδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν²· καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. Καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτόν, παραλυτικὸν φέροντες, αἰρόμενον³ ὑπὸ τεσσάρων. Καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσει αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην, ὅπου ἦν· καὶ ἐξορύξαντες⁴, χαλῶσι τὸν κράββατον, ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν⁵, λέγει τῷ παραλυτικῷ· Τέκνον⁶, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. Ἦσαν δέ τινες τῶν Γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι, καὶ διαλογιζόμενοι⁷ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· Τί οὗτος οὕτω λαλεῖ βλασφημίας; Τίς δύναται ἀφίεναι ἁμαρτίας, εἰμὴ εἰς ὁ Θεός; Καὶ εὐθέως ἐπιγινούσ⁸ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ὅτι οὕτω διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, εἶπεν αὐτοῖς· Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστὶν εὐκολώτερον⁹ εἰπεῖν τῷ παρα-

1) Συνήχθησαν (π. ἀόρ. α' τοῦ σ. νάγομαι), δηλ. συνηθροίσθησαν πολλοὶ εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου ἔμενεν ὁ Σωτὴρ καὶ διὰ τὰ ἰδῶσιν αὐτὸν καὶ διὰ τὰ ἀκούσασιν τὴν θεῖαν διδασκαλίαν του.

2) Μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, δηλ. ἦτο κόσμος ἕως ἔξω ἀπὸ τὴν θύραν. Δὲν ἠδύνατο γὰρ εἰσελθεῖ τις εἰς τὴν οἰκίαν· διὰ τοῦτο καὶ οἱ φέροντες τὸν παραλυτικὸν ἠναγκάσθησαν γὰρ ἀναβῶσιν ἐπάνω εἰς τὴν στέγην καὶ γὰρ χαλάσωσιν αὐτήν, ὥστε γὰρ καταβιβάσωσι τὸν παραλυτικόν.

3) Αἰρόμενον = φερόμενον, βασταζόμενον.

4) Ἐξορύξαντες (ἐξορύσσω) κτλ. δηλ. ἔσκαψαν, διετρύπησαν τὴν στέγην καὶ οὕτω κατεβιβάσαν τὸν κράββατον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατέκειτο ὁ παραλυτικός.

5) Αὐτῶν, δηλ. οὐ μόνον τοῦ παραλυτικοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν βασταζόντων αὐτόν, οἵτινες μετὰ πίστεως προσῆλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔλαβον τὸν κόπον γὰρ φέρωσι τὸν παραλυτικόν καὶ γὰρ ἀγωνισθῶσιν, ἕως οὗ ἀπὸ τὴν στέγην καταβιβάσουν αὐτόν ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ.

6) Διαλογιζόμενον. Ὁ. Ἀμα ὡς ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τὸν Ἰησοῦν γὰρ συγχωρῇ ἁμαρτίας, ἤρχισαν γὰρ σκέπτωνται (μετὰ τινος φθόνου), ὅτι ὁ Ἰησοῦς βλασφημεῖ, διότι δὲν ἐπίστευον, ὅτι ἦτο Θεός, δυνάμενος γὰρ συγχωρῇ ἁμαρτίας.

7) Ἐπιγινούσ = ἐννοήσας ὁ Σωτὴρ διὰ τοῦ προφητικοῦ του χαρίσματος.

8) Εὐκολώτερον = εὐκολώτερον.

λυτικῶ· ἀφένονται σοι αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· ἔγειραι, καὶ ἄρον σου τὸν κράββατον καὶ περιπάτει; Ἵνα δὲ εἰδῇτε¹, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφίεναι² ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας (λέγει τῷ παραλυτικῶ). Σοὶ λέγω, ἔγειραι, καὶ ἄρον τὸν κράββατόν σου, καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου. Καὶ ἠγέρθη εὐθέως, καὶ ἄρας³ τὸν κράββατον, ἐξῆλθεν ἐναντίον⁴ πάντων· ὥστε ἐξίστασθαι⁵ πάντας καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν λέγοντας· ὅτι οὐδέποτε οὕτως εἶδομεν.

Τῇ τρίτῃ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν.⁶

Ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον (κεφ. η', 34—58 καὶ θ', 1).

Τῇ τετάρτῃ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν.⁷

Ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον (κεφ. θ', 17—31).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄνθρωπός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, γονυπετῶν αὐτόν, καὶ λέγων· Διδάσκαλε, ἡνεγκα⁸ τὸν νιόν μου πρὸς σέ, ἔχοντα πνεῦμα ἁλαλον⁹, καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσσει¹⁰ αὐτόν· καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς ὀ-

1) Ἵνα εἰδῇτε=Ἵνα μάθητε, γνωρίσητε.

2) Ἀφίεναι=να συγχωρῇ

3) Ἀρας=σηκώσας

4) Ἐναντίον πάντων=ἐνώπιον ὅλων.

5) Ἐξίστασθαι κτλ.=ὥστε πάντες ἐθαύμαζον.

6) Τὸ κείμενον, τὰς σημειώσεις τὸ περιεχόμενον καὶ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Κυριακῆς ταύτης ἴδε ἐν σελ. 90—92.

7) Τὸ περιεχόμενον, τὰς παρατηρήσεις καὶ τὰ συμπεράσματα τοῦ Εὐαγγελίου τούτου ἴδε ἐν σελ. 67—68.

8) Ἠνεγκα (ἄρ. τοῦ φέρω)=ἔφερε.

9) Πνεῦμα ἁλαλον, δηλοῖ, ὅτι τὸ πονηρὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἶχε κυριεύσει τὸν παῖδα, κατέστησεν αὐτὸν χωρὸν καὶ ἁλαλον. Ὁ σεληνιασμός τοῦ νέου τούτου ἦτο ἀποτέλεσμα τοῦ διαίμονος. Δυνατὸν νὰ ᾔτο σεληνιαζόμενος καὶ δαιμονιζόμενος συγχρόνως.

10) Ρήσσει=σπαράττει, σχίζει.

δόντας αὐτοῦ, καὶ ξηραίνεται¹· καὶ εἶπον τοῖς μαθηταῖς σου, ἵνα αὐτὸ ἐκβάλῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσαν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει· ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι², ἕως πότε ἀνέξομαι³ ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρὸς με. Καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. Καὶ ἰδὼν αὐτόν, εὐθέως τὸ πνεῦμα ἐσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. Καὶ ἐπηρώτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ· Πόσος χρόνος ἐστίν, ὥς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; Ὁ δὲ εἶπε· Παιδιοθέν⁴. Καὶ πολλάκις αὐτόν καὶ εἰς πῦρ ἔβαλε καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ⁵ αὐτόν, ἀλλ' εἴ τι δύνασαι⁶, βοήθησον ἡμῖν, σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Τό, εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. Καὶ εὐθέως κράξας ὁ πατήρ τοῦ παιδίου μετὰ δακρύων, ἔλεγε· Πιστεύω, Κύριε, βοήθει⁷ μου τῇ ἀπιστίᾳ. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ἐπισυντρέχει⁸ ὄχλος, ἐπετίμησε⁹ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, λέγων αὐτῷ· Τὸ πνεῦμα τὸ ἄλλαν καὶ κωφόν, ἐγὼ σοι ἐπιτάσσω· Ἐξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μὴκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. Καὶ κράξαν, καὶ πολλὰ σπαράξαν αὐτόν, ἐξῆλθε καὶ ἐγένετο ὥσεί νεκρός, ὥστε πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας αὐτόν

1) Ξηραίνεται = γίνεται ἀναίσθητος.

2) Ἐσομαι πρὸς ὑμᾶς = θά ἦμαι μαζί σας.

3) Ἀνέξομαι (μέσ. μέλλ. τοῦ ἀνέχομαι) = θά ὑποφέρω.

4) Παιδιοθέν, δηλ. ἀπὸ παιδικῆς, ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ δαιμόνιον ἦτο φοβερόν. Τὸ κακὸν εἶχε ρίζας βαθείας.

5) Ἀπολέσῃ = καταστρέψῃ, θανατώσῃ.

6) Εἰ δύνασαι· Ὁ πατήρ δὲν εἶχεν, ὡς φαίνεται, πίστιν ἀκράδαντον πρὸς τὸν Σωτῆρα. Διὰ τοῦτο κατωτέρω λέγει ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν· Ἐὰν δύνασαι νὰ πιστεύσῃς, πάντα εἶνε δυνατὰ εἰς τὸν πιστεύοντα.

7) Βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. Ὁ πατήρ τοῦ παιδὸς ἀνεφώνησε μὲν, ὅτι πιστεύει εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σωτῆρος. Συγχρόνως ὁμῶς παρεκάλεσε τὸν Ἰησοῦν νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὴν ἀπιστίαν του, νὰ τοῦ δώσῃ θάρρος νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ ἐλλεῖπον τῆς πίστεώς του.

8) Ἐπισυντρέχει = ἔρχεται πολὺς κόσμος, συσσωρεύονται πολλοί.

9) Ἐπετίμησεν = διέταξε τὸ πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτον πνεῦμα.

τῆς χειρός. ἤγειρεν αὐτὸν καὶ ἀνέστη. Καὶ εἰσελθόντα αὐτὸν εἰς οἶκον, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπηρεῶτων αὐτὸν κατ' ἰδίαν. Ὅτι ἡμεῖς¹ οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς. Τοῦτο τὸ γένος² ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν, εἰμὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. Καὶ ἐκεῖθεν ἐξελθόντες, προεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ᾔθελεν, ἵνα τις γνῶ³. Ἐδίδασκε γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. Ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ ἀποκτανθεὶς⁴, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

Τῇ πέμπτῃ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν.

Ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον (κεφ. ι', 32—45).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ᾤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν. Ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς Ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς Γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι⁵ καὶ ἐμπαίζουσιν αὐτῷ, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτόν, καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. Καὶ προσπορεύονται⁶ αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης,

1) Ὁ τ ι ῆ μ ε ῖ ς κτλ.=διὰ τὴν ἡμεῖς.

2) Τοῦ τοῦ γένος κτλ., δηλ. τῶν δαιμόνων. Δι' οὐδενὸς ἄλλου μέσου δύναται νὰ ἐξελθῇ τὸ δαιμόνιον ἢ διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς νηστείας.

3) Ἰνα τις γνῶ. Ὁ Ἰησοῦς, διαβαίνων τὴν Γαλιλαίαν καὶ ἐρχόμενος εἰς τὴν Καπερναοὺμ, δὲν ᾔθελε νὰ γνωσθῇ, νὰ φανερωθῇ, τὸ θεῷμα τοῦτο.

4) Ἀποκτανθεὶς (παθ. ἄφρ. τοῦ ἀποκτείνεσθαι)—ἀφροῦ σταυρωθῇ.

5) Τοῖς ἔθνεσι=εἰς τὰ ἔθνη δηλ. τοὺς ἐθνικοὺς. Ἐννοεῖ τὸν Πιλάτον καὶ τοὺς Ῥωμαίους στρατιώτας οἵτινες παρέλαβον τὸν Ἰησοῦν μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ συνεδρίου καταδικὴν αὐτοῦ εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ θάνατον.

6) Προσπορεύονται=έρχονται ἐμπρός πρὸς τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ Εὐαγγ. Ματθαῖος (κεφ. x' 20—28), λέγει ὅτι προσῆλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν τοῦ Ζεβεδαίου, δηλ. ἡ Σαλώμη, ἥτις ἦτο συγγενὴς τοῦ Ἰησοῦ (ἀδελφὴ τῆς μητρός του), καὶ πιστὴ αὐτοῦ μαθήτρια, ἡ ἀκολουθήσασα τὸν Σωτῆρα μέχρι τοῦ σταυρικοῦ θανάτου.

οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου, λέγοντες· Διδάσκαλε, θέλομεν, ἵνα, ὃ, ἔάν αἰτήσωμεν, ποιήσης ἡμῖν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Τί θέλετε ποιῆσαί με ὑμῖν; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Ἄδς ἡμῖν, ἵνα εἰς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἰς ἐξ εὐωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ οἶδατε¹ τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον², ὃ ἐγὼ πίνω καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· δυνάμεθα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Τὸ μὲν ποτήριον, ὃ ἐγὼ πίνω, πίεσθε³ καὶ τὸ βάπτισμα. ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται⁴. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτούς, λέγει αὐτοῖς· Οἶδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες⁵ ἄρχειν τῶν ἐθνῶν, κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. Οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐάν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος⁶, καὶ ὃς ἐάν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος· καὶ γὰρ ὁ Ὑἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι⁷, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐ-

1) Οὐκ οἶδατε = δὲν γνωρίζετε.

2) Ποτήριον. Ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ τὸν σταυρικὸν αὐτοῦ θάνατον, βάπτισμα δὲ τὴν ταφήν, τὰ βάσανα, τοὺς ἀγῶνας.

3) Πίεσθε (μέλλ. τοῦ πίνω) = θὰ πῖνῃτε. Δηλ. δύνασθε νὰ υποφέρῃτε βάσανα, θλίψεις, θάνατον, ἀλλὰ νὰ καθίσητε ἐκ δεξιῶν μου ἢ ἐξ εὐωνύμων μου οὐκ ἔστιν ἐμὸν = δὲν ἀνήκει εἰς ἐμέ.

4) Οἷς ἡτοίμασται = εἰς ἐκείνους ἀνήκει ἡ βασιλεία, ἡ τιμή, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχει ἐτοιμασθῆ ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς.

5) Οἱ δοκῶντες ἄρχειν = οἱ νομίζοντες, ὅτι ἐξουσιάζουσιν ἔθνη. Οἱ ἐπίγειοι καὶ πρόσκαιροι ἄρχοντες εἶνε κύριοι τῶν ἐθνῶν, καὶ οἱ μεγάλοι τοῦ κόσμου κατεξουσιάζουσιν αὐτά. Ἀλλ' ἐν τῇ αἰωνίῳ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ ᾔη τοιοῦτοτρόπως.

6) Διάκονος = ὑπηρέτης· δηλ. ἔσχατος· πρέπει νὰ υποφέρῃ πολλά.

7) Διακονῆσαι = νὰ ὑπηρετήσῃ νὰ ἐργασθῇ, νὰ σταυρωθῇ.

τοῦ λύτρον¹ ἀντὶ πολλῶν.

Περιεχόμενον.

Ὁ Σωτὴρ ἀνέρχεται εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου μετ' ὀλίγον ἐμελλε νὰ σταυρωθῇ. Παραλαμβάνει λοιπὸν τοὺς δώδεκα μαθητάς του, καὶ προλέγει εἰς αὐτοὺς ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσιν εἰς αὐτόν.

Ἀποῦ δὲ ἐτελείωσε τὴν ὁμιλίαν ταύτην, ἦλθον πρὸς αὐτόν οἱ μαθηταὶ του ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης, τὰ τέκνα τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ τὸν παρεκάλεσαν νὰ καθίσῃ ὁ εἰς ἐκ δεξιῶν του καὶ ὁ ἄλλος ἐξ ἀριστερῶν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ. Ὁ Σωτὴρ τοὺς ἠρώτησεν, ἂν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι τὰ βάσανα, τὰ ὅποια θὰ ὑποστῇ αὐτός. Οὗτοι ἀπήντησαν ὅτι δύνανται. Τότε ὁ Σωτὴρ τοῖς εἶπεν ὅτι ἡ οὐράνιος βασιλεία ἀνήκει εἰς ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους εἶνε ἡτοιμασμένη.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄλλοι δέκα μαθηταὶ ἡγανάκτησαν, διότι οἱ δύο μαθηταὶ ἐζήτησαν πρωτεῖον παρὰ τοῦ Ἰησοῦ, οὗτος εἶπεν εἰς αὐτούς, ὅτι, ὅστις θέλει νὰ γείνη πρῶτος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ ᾔνη ἐπὶ τῆς γῆς ἔσχατος, πρέπει νὰ ἀγωνισθῇ, καθὼς καὶ ὁ ἴδιος ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα χάριν αὐτοῦ σταυρωθῇ.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Ὁ Σωτὴρ ἐγένετο πνευματικὸς βασιλεὺς τοῦ κόσμου, κύριος τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων· ἐγένετο ἀρχιερεὺς, διότι προσέφερεν ἑαυτὸν θυσίαν εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος· ἐγένετο καὶ προφήτης, διότι πολλὰ προεφήτευσεν, ἰδίᾳ δὲ ἀκριβέσιαια τὰ τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ.

Ζῆτει δυνατὰ καὶ δίκαια. Τοῦτο εἰδίδαξεν ὁ Σωτὴρ, εἰπὼν πρὸς τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην· «Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε». — Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θὰ δοθῇ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς ἐκείνους, οἵτινες τηροῦσι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, οἵτινες καὶ τὴν ψυχὴν αὐτῶν θυσιάξουσιν ἐν ἀνάγκῃ ὑπὲρ τῆς πίστεως αὐτῶν. Μάχου ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος.

Μὴ ζῆτει παρ' ἄλλων πρωτοκαθεδρίας, πρωτεῖα καὶ δόξαν. — Φρόντισον, κοπίασον νὰ προοδεύῃς, ὥστε διὰ τοῦ κόπου σου, διὰ

1) Δύτρον = ἀντάλλαγμα, χρῆμα πρὸς εξαγορὰν αἰχμαλώτων, πρὸς ἀπελευθέρωσιν. Ὁ Σωτὴρ ἦλθε διὰ νὰ προσφέρῃ ἑαυτὸν θυσίαν χάριν τοῦ κόσμου, ὅπως ἐξαγοράσῃ αὐτὸν ἐκ τῆς κατάρας.

τῆς παιδείας σου, νὰ λάβῃς ἐπαξίως τιμὴν, ἀγαθὰ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ. — Ἡ ἐργασία εἶνε ἠθικὴ. Ὅστις θέλει νὰ γείνη μέγας, θὰ ᾔηε δοῦλος πάντων. — Ὁ Ἰησοῦς εἶνε μέγας, Σωτὴρ τοῦ κόσμου, διότι καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔδωκεν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος. — « Ἐν τῇ ὑπομονῇ τὸν κόσμον κτησόμεθα. »

Κυριακὴ τῶν Βαῶν

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην (κεφ. ιβ', 1—18).

Πρὸ ἑξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν¹, ὅπου ἦν Λάζαρος ὁ τεθνηκώς, ὃν ἠγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει². ὁ δὲ Λάζαρος εἰς ἦν τῶν συνανακειμένων αὐτῷ. Ἡ οὖν Μαρία, λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου³ πιστικῆς⁴ πολυτίμου, ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε⁵ ταῖς θριξίν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὁσμῆς⁶ τοῦ μύρου. Λέγει οὖν εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι. Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη⁷ τριακοσίων δηναρίων, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; Εἶπε δὲ τοῦτο, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτῃς ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον⁸ εἶχε, καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· Ἀφες αὐτήν· εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ.

1 Βηθανία εἶνε πόλις χεიმὴν πλησίον τῶν Ἱεροσολύμων.

2 Διηκόνει = ὑπηρετεῖ, ἐφροντιζε νὰ παρασκευάσῃ τὰ τοῦ δείπνου.

3) Ἡ νάρδος εἶνε φυτὸν, ἐκ τῶν ἀνθέων τοῦ ὁποῦ κατασκευάζεται τὸ εὐώδες ἔλαιον. Νάρδος λέγεται καὶ αὐτὸ τὸ μύρον.

4) Πιστικὴς ἡ, ὃν (ἐκ τοῦ πίστις-πεῖθομαι), δηλ. καθαρὸν, γνήσιον. Ἄλλοι παράγουσιν αὐτὸ ἐκ τοῦ πίνω, καὶ τότε δηλοῖ βρευστόν, ὠγρόν. Προτιμητέα ἡ πρώτη ἐρμηνεία.

5) Ἐξέμαξε ν (ἀόρ. τοῦ ἐχμάσσω) = ἐσπόγγισε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ.

6) Ὁσμὴ = εὐωδία.

7) Ἐπράθη (ἀόρ. τοῦ πιπράσκω) = ἐπωλήθη.

8) Γλωσσόκομον = βαλάντιον, ἐν ᾧ ἔθετον τὰ συναγόμενα χρήματα καὶ διὰ τὴν συντήρησιν αὐτῶν καὶ διὰ τοὺς πτωχοὺς.

μου τετήρηκεν αὐτό. Τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. Ἔγνων οὖν ὄχλος πολλὸς ἐκ τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐκεῖ ἐστι, καὶ ἤλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ Ἀρχιερεῖς, ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπὴγον τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν. Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς, ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες, ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βαῖα¹ τῶν φοινίκων, καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ καὶ ἔκραζον· Ὡσαννά², εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. Εὐρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὄναριον, ἐκάθησεν ἐπ' αὐτό, καθὼς ἐστι γεγραμμένον³. Μὴ φοβοῦ θύγατερ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται, καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. Ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον· ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν, ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ⁴ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. Ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ, ὅτι τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὑπὴντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιθέναι τὸ σημεῖον⁵.

Περιεχόμενον.

Πρὸ ἑξ ἡμερῶν, πρὶν ἔλθῃ τὸ Πάσχα, ἡ μεγάλη αὕτη ἑορτὴ τῶν Ἑβραίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πόλιν Βηθανίαν, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Λαζάρου, τὸν ὁποῖον ἀνέστησεν ἐκ νεκρῶν, ὅπου αἱ ἀδελφαὶ του, ἡ Μάρθα καὶ ἡ Μαρία, παρεσκεύασαν χάριν εὐγνωμοσύνης

1) Β α ῖ α = κλάδους.

2) Ὡ σ α ν ν ᾱ εἶνε λέξις ἑβραϊκὴ, δηλοῦσα σωσον, βασιλεῦ, ζῆθι.

3) Γ ε γ ρ α μ ἔ ν ο ν, δηλ. ὑπὸ τοῦ προφήτου Ζαχαρίου.

4) Ἐ π' α ὦ τ ῳ, δηλ. δι' αὐτὸν εἶχε ταῦτα προφητεύσει ὁ προφήτης Ζαχαρίας.

5) Σ η μ ε ῖ ο ν = θαῦμα.

δεῖπνον εἰς τὸν Σωτῆρά των. Ἡ Μαρία μάλιστα ἔλαβεν ἀγγεῖον πλήρες εὐώδους πολυτίμου μύρου, νάρδου καλουμένου, μὲ τὸ ὁποῖον ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐσπόγγισεν αὐτοὺς μὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της.

Τότε ὁ Ἰούδας, ἀπὸ φιλαργυρίαν κινούμενος, εἶπεν ὅτι ἔπρεπε νὰ πωλήσουν τὸ μῦρον τοῦτο, καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ χρήματα νὰ δώσωσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς.

Ὁ Ἰησοῦς ὁμῶς, ἐννοήσας τὸν φιλοχρήματον αὐτοῦ σκοπόν, ἐπῆνεσε τὴν εὐγνώμονα διάθεσιν τῆς Μαρίας, καὶ εἶπεν, ὅτι τοῦτο ἔπραξεν ὡς νὰ ἐγνώριζεν, ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἀποθάνω. Τοὺς πτωχοὺς, εἶπε, πάντοτε ἔχετε μαζύ σας, ἐμὲ δὲ δὲν ἔχετε πάντοτε.

Τὴν ἄλλην δὲ ἡμέραν, ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἤθελε νὰ ἔλθῃ εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐξῆλθε κόσμος πολὺς διὰ νὰ ἴδῃ καὶ τὸν θαυματουργὸν Σωτῆρα καὶ τὸν Λάζαρον, τὸν ὁποῖον ἀνέστησεν ἐκ νεκρῶν.

Τότε ὄχλος πολὺς, ὅστις εἶχεν συναθροισθῇ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις ἤρχετο καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου, καθὼς τοῦτο εἶχε προφητεύσει καὶ ὁ προφῆτης Ζαχαρίας. Καὶ οἱ μὲν μαθηταὶ τοῦ ἔστρωσαν πρὸς τιμὴν ἐπὶ γῆς τὰ ἐνδύματα αὐτῶν, ὁ δὲ ὄχλος ἐκράτει εἰς χεῖρας κλάδους φοινίκων καὶ ἐφώναζεν· «Ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ».

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Ἡ Κυριακὴ αὕτη λέγεται *Κυριακὴ τῶν Βατῶν*, διότι ἑορτάζομεν τὴν θριαμβευτικὴν ἐξοδον τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου μετὰ χαρᾶς ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ ὄχλου, κρατοῦντος ἐν χερσὶ κλάδους δένδρων καὶ φοινίκων.

Ἄς ὑποδεχθῶμεν τὸν Σωτῆρα μετ' *εὐγνωμοσύνης*, ὡς ἐδέξαντο αὐτόν ἡ Μάρθα καὶ ἡ Μαρία. Ἄς προσφέρωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ μύρα τῆς ἀγάπης. — Ὑποδεχθῶμεν τὸν Σωτῆρα μετὰ *πίστεως* καὶ *ἐλπίδος*, ὡς ἐδέξαντο αὐτόν οἱ πιστοὶ μαθηταὶ του, καὶ ὅχι ὡς ὁ Ἰούδας, ὅχι ὡς ὁ ἄστατος ἐκεῖνος ὄχλος, ὅστις σήμερον μὲν ἐκράζει· «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος», μεθ' ἡμέρας δ' ὀκτὼ ἐφώναζε· «Ἄρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν».

Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας (μεγάλην Πέμπτην, μέγα Σάββατον, Κυριακὴν τοῦ Πάσχα), εἶθε νὰ ἀξιωθῶμεν, ὅπως ὑποδεχθῶμεν καὶ ἡμεῖς διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς *Μεταλήψεως* τὸν Σωτῆρά μας εἰς τὰς

καρδίας ἡμῶν.—Πρὸς τοῦτο ὅμως ἀπαιτεῖται νὰ ἀποβίλωμεν τὸ ἔνδυμα τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ φθόνου, νὰ στρώσωμεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ὅπως πατήσῃ ἐπ' αὐτοῦ ὁ Σωτὴρ· ἡνάγκη νὰ λάβωμεν τὰ βαῖα τῶν φοινίκων (συμβολα τῆς νίκης καὶ τῆς ἀθανασίας), καὶ νὰ κατασκευάσωμεν δι' ἔργων ἀγαθῶν εἴσοδον θριαμβευτικὴν τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν.

Ὁ Σωτὴρ εἶνε βασιλεὺς πρῶτος, δίκαιος, σώζων, εἶνε ταπεινός, εἶνε οὐράνιος βασιλεὺς.

Κυριακὴ πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. α', 1—25).

Βίβλος γενέσεως¹ Ἰησοῦ, Χριστοῦ, Υἱοῦ Δαβὶδ², Υἱοῦ Ἀβραάμ· Ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαὰκ· Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ· Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ· Ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ· Φαρὲς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἑσρῶμ· Ἑσρῶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀράμ· Ἀράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμιναδάβ· Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ναασών· Ναασών δὲ ἐγέννησε τὸν Σαλμών· Σαλμών δὲ ἐγέννησε τὸν Βοὸζ ἐκ τῆς Ραχάβ· Βοὸζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὠθὴδ ἐκ τῆς Ρούθ· Ὠθὴδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεσσαί· Ἰεσσαί δὲ ἐγέννησε τὸν Δαβὶδ τὸν βασιλέα· Δαβὶδ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐγέννησε τὸν Σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου· Σολομῶν δὲ ἐγέννησε τὸν Ροβοάμ· Ροβοάμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀθιά· Ἀθιά δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀσά· Ἀσά δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ· Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωράμ· Ἰωράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὀζίαν· Ὀζίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωάθαμ· Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχαζ· Ἀχαζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἑζεκίαν· Ἑζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν Μανασσῆ· Μανασσῆς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμὼν· Ἀμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσίαν· Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν

1) Βίβλος γενέσεως=βιβλίον, πῖναξ καταγωγῆς, κατάλογος γενεαλογικὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

2) Υἱοῦ Δαβὶδ κτλ., δηλ. ἀπογόνου, ἐκ τοῦ γένους Δαβὶδ.

Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος¹. Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος, Ἰεχονίας ἐγέννησε τὸν Σαλαθιήλ· Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησε τὸν Ζοροβάβελ· Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιούδ· Ἀβιούδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιακείμ· Ἐλιακείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀζώρ· Ἀζώρ δὲ ἐγέννησε τὸν Σαδώκ· Σαδώκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχείμ· Ἀχείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιοῦδ· Ἐλιοῦδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιάζερ· Ἐλιάζερ δὲ ἐγέννησε τὸν Ματθάν· Ματθάν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ· Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς, ὁ λεγόμενος Χριστός. Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαβὶδ, γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ Δαβὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν· Μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοῦς², εὗρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου· Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι³, ἐβουλήθη λάθρα⁴ ἀπολῦσαι αὐτήν. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος⁵, ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ, λέγων· Ἰωσήφ, υἱὸς Δαβὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαρίαν τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ

1) Μετοικεσία. Δηλοῖ τὴν εἰς Βαβυλῶνα ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορος αἰχμαλωσίαν τῶν Ἑβραίων, ἥτις ἐγένετο περὶ τὸ 588 π. Χ.

2) Πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοῦς. δηλ. δὲν ἐνυμφεῦθη ὁ Ἰωσήφ τὴν Μαρίαν, μόνον ἡρραβωνίσθη αὐτήν. Τοῦτο δὲ ἐγένετο κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν, ἵνα ἡ παρθένος διατελῇ ὑπὸ τὴν προστασίαν σεβαστοῦ ἀνδρός οἷος ἦτο ὁ δίκαιος Ἰωσήφ, κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν τοῦ Ἰησοῦ.

3) Παράδειγμα τῆς ἀπειρίας ἐν τῇ ἐξουθενήσει, νὰ τὴν ἐντροπιάσῃ.

4) Λάθρα=κρυφίως.

5) Ἐνθυμηθέντος=ἐνῶ ταῦτα ἐσυλλογίζετο.

ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματός ἐστιν Ἀγίου. Τέξεται¹ δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. (Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ Προφήτου λέγοντος· Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ ἐστι μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός). Διεγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Καὶ οὐκ ἐγένωσκεν αὐτήν², ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον³, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

Περιεχόμενον.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο περιέχει τὴν γενεαλογίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐξ ἧς ἀποδεικνύεται, ὅτι οὗτος ἦτο ἐκ τοῦ γένους τοῦ Δαβὶδ, δηλ. ὅτι ἦτο ἄνθρωπος, Ἰουδαῖος, ἀλλὰ ἀναμάρτητος. Μετὰ ταῦτα περιγράφεται ἡ ὑπερφυσικὴ καὶ ἐκ Πνεύματος ἁγίου γέννησις τοῦ Σωτῆρος ἐκ τῆς Θεοτόκου Μαρίας, τὴν ὅποιαν ἡρακλωνίσθη πρὸς προφύλαξιν καὶ προστασίαν ὁ δίκαιος καὶ ἐνάρετος Ἰωσήφ.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο προαναγγέλλει τὴν ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρος, τὸ μέγα τοῦτο καὶ σωτήριον γεγονός. Ἐξ αὐτοῦ μαθάνομεν, ὅτι ὁ Σωτὴρ ἦτο ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Ἀβραάμ καὶ τοῦ Δαβὶδ, δηλ. Ἰουδαῖος καὶ ἄνθρωπος. — Ὁ Σωτὴρ ἔπρεπε νὰ ᾔνη καὶ ἄνθρωπος· ἔπρεπε νὰ κατέλθῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα αὐτοπροσωπῶς διδάξῃ τὰς θείας τοῦ χριστιανισμοῦ ἀληθείας· ἔπρεπε νὰ τελήσῃ πρὸ τῶν ἀνθρώπων θαύματα, ἵνα πιστεύσωσιν εἰς αὐτόν· ἔπρεπε ὡς ἄνθρωπος νὰ πάθῃ νὰ σταυρωθῇ, ἵνα ἐξιλεωσῇ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ. Ἦτο μὲν ἄνθρωπος, ἀλλ' ἀναμάρτητος.

1) Τέξεται (μέσ. μέλλ. τοῦ τίκτω) = θὰ γεννήσῃ.

2) Οὐκ ἐγένετο, δηλαδὴ δὲν ἐνυμφεύθη, γάμος δὲν ἐγένετο.

3) Πρωτότοκον, δηλαδὴ μόνον αὐτὸν ἐγέννησε. Τὸ πρωτότοκος· δηλοῖ καὶ τὸν μονογενῆ = πρῶτον καὶ μόνον.

Ὁ Σωτὴρ ὁμοῦς ἦτο καὶ Θεὸς τέλειος. Ἐγεννήθη καθ' ὑπερφυσικὸν τρόπον, ἐκ Πνεύματος ἁγίου. κατήλθεν ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἔλαβε μόνον σάρκα ἐκ τῆς ἁγίας καὶ εὐσεβοῦς Παρθένου Μαρίας.—Μόνον ὡς Θεὸς ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα.—Διὰ τοῦτο ὁ Σωτὴρ καλεῖται Θεάνθρωπος.

Ἡ θεία πρόνοια διηύθυνε τὰ τῆς γεννήσεως καὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας τοῦ Ἰησοῦ.—Διὰ τοῦτο βλέπομεν, ὅτι εἰς πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἀμφιβολίαν τοῦ Ἰωσήφ παρουσιάζεται ἄγγελος Κυρίου εἰς αὐτόν, ὁδηγῶν καὶ συμβουλευών.—«Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ».—Ἀξία μιμήσεως ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀφοσίωσις τοῦ Ἰωσήφ. Διὰ τοῦτο καὶ τοσαύτης καὶ τοιαύτης τιμῆς ἡξιώθη παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὥστε προπάτωρ τοῦ Ἰησοῦ νὰ γείνη.—Εὐγνωμονῶμεν καὶ δοξάζωμεν τὸν Θεόν, ὅτι διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἔστειλε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν. Τοῦτον ὁ κόσμος περιέμενε.—Τοῦτον οἱ προφῆται προανήγγειλαν. Τοῦτον οἱ φιλόσοφοι (Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι) ἀνέμενον, ἵνα λύσῃ τὰ μεγάλα περὶ Θεοῦ, κόσμου, ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ μελλούσης ζωῆς ζητήματά. Τοῦτον ἀπῆτει ἡ τότε οἰκτρὰ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ τοῦ κόσμου κατάστασις. Οὗτος τὴν ἀρίστην θρησκείαν ἐδίδαξε.—Τούτῳ πάντα τὰ ἀγαθὰ ὀφείλομεν.—Ἐπὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ ὁ ἀληθὴς πολιτισμὸς στηρίζεται.

Τῇ ἑορτῇ τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος (25 Δεκεμβρίου).

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. β', 1--12).

Τοῦ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι¹ ἀπὸ Ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες· Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς² Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ ἠλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. Ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱε-

1) Μάγοι. Οὗτοι ἦσαν ἄνδρες σοφοί, ἀσχολούμενοι εἰς θρησκευτικά, φυσικά, ἱατρικὰ καὶ ἀστρονομικὰ ζητήματα, οἵτινες ἐξ Ἀνατολῶν, δηλαδὴ ἐκ Περσίας ἢ Μηδίας ἢ κατ' ἄλλους ἐξ Ἀραβίας, ἦλθον εἰς Ἱεροσόλυμα.

2) Τεχθεὶς (μετ. π. ἀόρ. α'). τοῦ τέκτομαι=γεννηθεὶς.

ροσόλυμα¹ μετ' αὐτοῦ. Καὶ συναγαγὼν² πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπυνθάνετο³ παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται⁴ διὰ τοῦ Προφήτου· Καὶ σύ, Βηθλεὲμ, γῆ Ἰούδα⁵, οὐδαμῶς ἐλαχίστη⁶ εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γάρ μοι ἐξελεύσεται⁷ ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. Τότε Ἡρώδης λάθρα⁸ καλέσας τοὺς ῥάγους, ἠκρίβωσε⁹ παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ, εἶπε· Πορευθέντες, ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὑρητε, ἀπαγγεῖλάτε μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. Οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως, ἐπορεύθησαν. Καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ Ἀνατολῇ, προῆγεν¹⁰ αὐτούς, ἕως οὗ ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω, οὗ ἦν¹¹ τὸ παιδίον. Ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εὑρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ· καὶ προσκύνησαν αὐτῷ· καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς¹² αὐτῶν, προσήνεγκον αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. Καὶ χρηματισθέντες¹³ κατ' ὄναρ μὴ ἀνα-

1) Π ᾱ σ α Ἰ ε ρ ο σ ὅ λ υ μ α=πάντες οἱ κάτοικοι τῶν Ἱεροσολύμων.

2) Σ υ ν α γ α γ ῶ ν=συναθροίσας.

3) Ἐ π υ ν θ ᾶ ν ε τ ο=ἠρώτα νὰ μάθῃ.

4) Γ έ γ ρ α π τ α=εἶνε γεγραμμένον. Οὕτως εἶχε προφητεύσει ὁ προφήτης Μιχαίας, (κεφ. α', 2).

5) Γ ῆ Ἰ ο ὕ δ α=χώρα, πόλις τῆς Ἰουδαίας.

6) Ἐ λ α χ ί σ τ η=ἀσήμενος.

7) Ἐ ξ ε λ ε ὑ σ ε τ α=θα γεννηθῇ ἀρχηγός (=ἡγούμενος)

8) Λ ᾶ θ ρ α=κρυφίως.

9) Ἡ κ ρ ί β ω σ ε ν (ἀκριβόω-ω)=ἐμαθεν ἀκριβῶς.

10) Π ρ ο ῆ γ ε ν=ὠδήγει, προεπορεύετο.

11) Ο ὗ ἦ ν=ὅπου ἦτο.

12) Θ η σ α υ ρ ὀ ὑ ς=θήκας, μέρη, ὅπου εἶχον τὰ πολύτιμα δῶρα, χρυσόν, λίβανον καὶ σμύρναν. Αὕτη εἶνε ὡραῖον καὶ εὐώδες ἄρωμα.

13) Χ ρ η μ α τ ι σ θ έ ν τ ε ς=λαβόντες θείαν ὁδηγίαν, ἐντολήν.

κάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

Περιεχόμενον

Μάγοι ἐξ Ἀνατολῶν, ἄνδρες πεπαιδευμένοι, ἀναμένοντες, ὅτι ἐξ Ἰουδαίας θὰ ἔλθῃ εἰς μέγας βασιλεὺς, ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, καὶ ἰδόντες ἅμα καὶ τὸν ἑκτακτον ἀστέρα, ἤλθον εἰς Ἱεροσόλυμα, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους, ἵνα ἴδωσι καὶ προσκυνήσωσι τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων.

Ὁ Ἡρώδης, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας, φοβηθεὶς μήπως ὁ νεωστὶ γεννηθεὶς καταλάβῃ τὸν θρόνον του, συνεκάλεσε τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς, καὶ ἔμαθε παρ' αὐτῶν, ὅτι ὁ Σωτὴρ ἐγεννήθη ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. Ἀπέστειλε λοιπὸν ἐκεῖ τοὺς μάγους πρότερον, εἰπὼν εἰς αὐτοὺς νὰ ὑπάγωσιν ἔμπρὸς νὰ τὸν προσκυνήσωσι, καὶ νὰ ἐπιστρέψωσι νὰ τοῦ εἰπῶσι τὰ περὶ τοῦ παιδίου, ἵνα καὶ αὐτὸς ὕστερον ὑπάγῃ νὰ τὸ προσκυνήσῃ. Σκοπὸν δὲ κυρίως εἶχε νὰ διατάξῃ νὰ τὸ φονεύσωσιν.

Οἱ μάγοι ἤλθον εἰς Βηθλεὲμ, προσεκύνησαν τὸν Σωτῆρα καὶ προσέφερον εἰς αὐτὸν χρυσὸν ὡς εἰς βασιλέα, λίθον ὡς εἰς Θεόν, καὶ σμύρναν ὡς εἰς ἄνθρωπον. — Κατὰ θεῖαν δὲ πρόνοιαν ἄγγελος Κυρίου εἶπεν εἰς αὐτοὺς κατ' ὄναρ νὰ μὴ ἐπανεέλθωσιν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀλλὰ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των δι' ἄλλης ὁδοῦ.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ. — Πάντες ἀνέμενον ἓνα Σωτῆρα. — Καὶ οἱ Μάγοι, οἱ σοφοὶ τῆς ἀνατολῆς, ἐγνώριζον, ὅτι ἐξ Ἰουδαίας θὰ ἦρχετο ὁ μέλ-λων ἀναμορφωτὴς τῆς ἀνθρωπότητος. — Ἐκτακτος καὶ θεία ἡ γέννησις τοῦ Σωτῆρος, ἑκτακτος καὶ ὁ ἀναφανεὶς ἀστήρ. — Παρὰ τῷ Θεῷ τὰ πάντα δυνατά.

Προσκυνῶμεν καὶ ἡμεῖς, ὡς οἱ Μάγοι, τὸν Σωτῆρα· προσφέρω-μεν αὐτῷ ἀντὶ χρυσοῦ τὴν καρδίαν ἡμῶν, — ἀντὶ λίθου δοξολο-γίαν, — ἀντὶ σμύρνης ἔργα ἀγαθὰ.

Πονηρὰ ἐσκέπτετο ὁ Ἡρώδης, — ἄλλο ὅμως ἦτο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. « Ἄλλαι μὲν βουλαι ἀνθρώπων, ἄλλα δὲ Θεὸς κελεύει ».

« Οὕτως ἡγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' »

ἔχει ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωάν. γ', 16).

Ἀπ' αὐτῆς τῆς γεννήσεως αὐτοῦ διδάσκει ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ, ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη εἶνε ἡ πρώτη ἀρετὴ, ἡ ὑμνουμένη καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀγγέλων

«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς. «Ἡ γέννησις Σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ οἱ τοῖς ἄστροις λατρεύοντες ὑπὸ ἄστέροις ἐδιδάσκοντο, Σὲ προσκυνεῖν τὸν ἥλιον τῆς Δικαιοσύνης, καὶ Σὲ γινώσκειν ἐξ ὕψους ἀνατολὴν, Κύριε δόξα σοι».

Τῇ Κυριακῇ μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. β', 13—23).

Ἀναχωρησάντων τῶν Μάγων, ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ, λέγων· Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ¹⁾, ἕως ἂν εἶπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι²⁾ αὐτό. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον. Καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς³⁾ Ἡρώδου, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ Προφήτου⁴⁾ λέγοντος· Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. Τότε ὁ Ἡρώδης ἰδὼν, ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν Μάγων, ἐθυμώθη λίαν· καὶ ἀποστείλας ἀνείλε⁵⁾ πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετούς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον, ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν Μάγων. Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Ἱερεμίου τοῦ Προφήτου λέγοντος· Φωνὴ ἐν Ραμὰ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ

1) Ἰ σ θ ι ἐ κ ε ῖ = μένε ἐκεῖ.

2) Ἀ π ο λ έ σ α ι = θανατῶσαι.

3) Τ ε λ ε υ τ ή = θάνατος.

4) Π ρ ο φ ή τ ο υ, δηλ. τοῦ Ὡσηέ (κεφ. ια', 1).

5) Ἀ ν ε ῖ λ ε (ἀόρ. β' τοῦ ἀναιρῶ) = ἐφόνευσε, διέταξε νὰ φονεύωσι.

κλαυθμός καὶ ὄδυρμός πολὺς· Ραχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι¹, ὅτι οὐκ εἰσὶ². Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου, ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ, λέγων· Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραὴλ· τεθνήκασι³ γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. Ὁ δὲ ἔγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ. Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν. Χρηματισθεὶς⁴ δὲ κατ' ὄναρ, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας. Καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ, ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τῶν προφητῶν, ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

Ἡεριοχόμενον.

Ὁ Ἰωσήφ κατὰ θεῖαν φῶτισιν καὶ ἐντολὴν τοῦ ἀγγέλου τοῦ Θεοῦ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον μετὰ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ὅπου παρέμειναν μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Ἡρώδου, ὅστις ἐζήτην νὰ θανατώσῃ τὸ παιδίον.

Ὁ Ἡρώδης, θυμώσας, διότι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, οἵτινες δὲν ἐπέστρεψαν νὰ τὸν εἰδοποιήσωσι ποῦ ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ, διέταξε νὰ φονεύσωσι πάντα τὰ παιδιά ἀπὸ δύο ἐτῶν καὶ κατωτέρω, τὰ ὅποια ἦσαν ἐν τῇ πόλει Βηθλεὲμ καὶ τοῖς περιχώροις αὐτῆς, νομίζων, ὅτι μεταξὺ αὐτῶν θὰ ἦτο καὶ ὁ Σωτὴρ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρώδου ἐπιστρέφει κατὰ θεῖαν ἐμπνευσιν ὁ Ἰωσήφ μετὰ τοῦ παιδίου Ἰησοῦ καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς Ναζαρέτ, πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ὅθεν καὶ ὁ Ἰησοῦς Ναζωραῖος ὠνομάσθη. Ἐφοβήθη δὲ νὰ

1) Πα ρ α κ λ η θ ῆ ν αῖ=νὰ παρηγορηθῇ. Τὸ παρακαλοῦμαι ἐν τῇ Κ. Δ. σημαίνει παρηγοροῦμαι.

2) Ὁ τ ι ο ὕ χ εῖ σι=διότι δὲν ὑπάρχουσι πλέον ἐν τῇ ζωῇ.

3) Τ ε θ ν ῆ χ α σ ι κτλ., δηλ. ἔχουσιν ἤδη ἀποθάνει ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐζήτουν νὰ φονεύσωσι τὸ παιδίον.

4) Χ ρ η μ α τ ι σ θ ε ῖς=λαβὼν θεῖαν ἐντολὴν, ὁδηγίαν.

ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἰουδαίαν, διότι ἔμαθεν, ὅτι ἐκεῖ ἐβασίλευεν ἄλλος σκληρὸς βασιλεὺς, ὁ Ἀρχέλαος.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ὁ χριστιανισμὸς εἶνε θρησκεία ἀνωθεν, ἐκ Θεοῦ δωρηθεῖσα εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶνε ἔργον τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο βλέπομεν, ὅτι ἀπὸ τῆς βρεφικῆς ἡλικίας τοῦ Ἰησοῦ χεὶρ Κυρίου ὡδηγεῖ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ. — Μεγάλη καὶ ἀνεξιχνίαστος ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ!

Ἄς ἔχωμεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας μας. — Οὗτος περὶ πάντων προνοεῖ. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἄς προφυλαττώμεθα ἀπὸ τοὺς κινδύνους.

Ἡ φιλαρχία ὡδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς κακὰς σκέψεις καὶ πράξεις.

Πᾶσαι αἱ προφητεῖαι θαυμασίως ἐπληρώθησαν ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Σωτῆρος.

Ὅταν ἀπορῆς, ἐρώτα τοὺς σοφωτέρους καὶ ἐμπειροτέρους σου. — Περὶ τοῦ Ἰωσήφ καὶ τοῦ Ἰησοῦ προυνόει ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰωσήφ μαθὼν, ὅτι ὁ Ἀρχέλαος, ὅστις ἦτο σκληρὸς βασιλεὺς, ἐβασίλευεν ἐν Ἰουδαίᾳ, ἐπορεύθη εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν.

Μὴ ἔσο ρισκοκίνδυνος. — Μόνον ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος θυσίας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σου.

Τῇ Κυριακῇ τῇ πρὸ τῶν Φώτων.

Ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον (κεφ. α', 1—8).

Ἀρχὴ τοῦ Εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὡς γέγραπται¹ ἐν τοῖς προφήταις, — ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν Ἀγγελόν² μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου· Φωνὴ βοῶντος³ ἐν τῇ ἐρήμῳ.

1) Γέγραπται ἐν τοῖς προφήταις = καθὼς εἶνε γεγραμμένον εἰς τὰ βιβλία τῶν προφητῶν, καθὼς προεφήτευσαν οἱ προφῆται.

2) Ἀγγελόν, δηλαδὴ τὸν βαπτιστὴν Ἰωάννην, ὅστις ἀνήγγειλε τὰ τῆς ἐλευσεως τοῦ Σωτῆρος.

3) Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, δηλ. ἡκούσθη φωνὴ ἀνθρώπου, ὅστις ἐβόα, ἐκήρυττεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ταῦτα· αἰτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου· Ὁ βοῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἦτο ὁ Ἰωάννης, ὅστις ἐδίδασκε τοὺς Ἰουδαίους νὰ μετανοήσωσι καὶ νὰ βαπτισθῶσιν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ. Τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου ἦτο βάπτισμα μετανοίας.

ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρί-
βους αὐτοῦ,—ἐγένετο Ἰωάννης¹ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ,
καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
Καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα², καὶ
οἱ Ἱεροσολυμίται· καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες ἐν τῷ Ἰορδάνῃ
ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
Ἦν δὲ ὁ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος³ τρίχας καμήλου καὶ ζώ-
νην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφύν⁴ αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων⁵ ἀκρί-
δας καὶ μέλι ἄγριον. Καὶ ἐκήρυσσε λέγων· Ἔρχεται ὁ
ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ⁶ ἰκανὸς κύψας
λύσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. Ἐγὼ μὲν ἐβά-
πτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν Πνεύ-
ματι⁷ Ἁγίῳ.

Περιεχόμενον.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου του, προ-
τάσσει τὰ τοῦ προδρόμου Ἰωάννου. Οὗτος, καθὼς προεφήτευσαν
περὶ αὐτοῦ οἱ προφῆται, ἐγεννήθη πρὸ τοῦ Σωτῆρος καὶ ἤρχισε πρὸ
αὐτοῦ νὰ παρασκευάζῃ τοὺς Ἰσραηλίτας πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ.

1) Ἰωάννης, ὄνομα ἐβραϊκόν, δηλοῦν χάριν, δῶρον Θεοῦ,
διότι ὁ Ἰωάννης κατὰ θεῖαν χάριν ἐγεννήθη.

2) Πᾶσα ἡ χώρα, δηλ. πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ.

3) Ἐνδεδυμένος κτλ., δηλ. ἐφόρει φόρεμα ἀπὸ τρίχας κα-
μήλου. Δυνατὸν νὰ ἦτο καὶ δέρμα τῆς καμήλου, ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς
κάλυμμα τοῦ σώματος.

4) Ὁσφύς-ὁς=μέση.

5) Ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον. Ἀκρίδες
εἶνε αἱ κορυφαὶ τῶν χόρτων, ἃς ἔτρωγον οἱ τῶν μερῶν ἐκεῖνων κάτοικοι ἢ
ἀβράστους μὲ ἄλας ἢ βεβρασμένας. Ἄλλοι φρονοῦσιν, ὅπερ οὐκ ἀπίθανον,
ὅτι ἀκρίδες εἶνε τὸ γνωστὸν ζωῦφιον, ὅπερ ἔτρωγον εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα.
Τὸ ἄγριον μέλι, παραγόμενον ἐξ ἀγρίων μελισσῶν, εὐρίσκεται ἐν ταῖς
σχισμαῖς τῶν πετρῶν ἢ τῶν δένδρων.

6) Οὗ οὐκ εἰμὶ κτλ.=τοῦ ὁποίου δὲν εἰμαι ἄξιος νὰ σχύψω νὰ
λύσω τὸν ἱμάντα=τὸ λωρίον τῶν ὑποδημάτων του.

7) Ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, δηλαδή θὰ σᾶς βαπτίσῃ διὰ τοῦ
ἁγίου Πνεύματος, θὰ σᾶς χαρίσῃ τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ
τοῦ βαπτίσματος.

Ὁ Ἰωάννης ἦτο εὐσεβὴς καὶ ἐγκρατής, δίκαιος καὶ ἀσκητής, κῆρυξ τῆς μετανοίας, ταπεινός, προφητῶν σεβασμιώτατος, προφητεύσας, ὅτι ὁ ὀπίσω αὐτοῦ ἐρχόμενος, δηλ. ὁ Σωτὴρ, εἶνε μεγαλύτερος αὐτοῦ, καὶ τοῦ ὁποίου δὲν ἦτο ἄξιος οὐδὲ τὸ λωρίον τῶν ὑποδημάτων του νὰ λύσῃ.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Τὰ μεγάλα ἔργα προπαρασκευάζονται. — Πρὶν ἐπιχειρήσῃς μέγα τι ἔργον, παρασκεύασον τὰ μέσα, εὐρὲ τὰ κατάλληλα πρόσωπα· ἐξομάλυνε πάσαν δυσκολίαν. Ὁ Ἰωάννης ἦτο κῆρυξ καὶ ἄγγελος τοῦ μεγάλου καὶ οὐρανοῦ βασιλέως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐκήρυττε λέγων «Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους (ὁδοὺς) αὐτοῦ».

Ὁ Ἰωάννης λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐδίδαξε τὸ ἀπλοῦν τοῦ ἡθους, τὸ λιτὸν καὶ ἀφελὲς τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ἐνδύματος.

Μετανοεῖτε ἦτο ἡ πρώτη διδασκαλία τοῦ Ἰωάννου· μετανοεῖτε ἦτο καὶ τὸ πρῶτον κήρυγμα τοῦ Σωτῆρος. — Ἐπὶ τῆς μετανοίας στηρίζεται ἡ ἀναγέννησις καὶ ἡ πρόοδος τοῦ ἀνθρώπου.

Μέγα τὸ ἔργον τοῦ Ἰωάννου· θαυμαστή ἡ ἐγκράτεια αὐτοῦ, ἁλῆα μιμήσεως ἡ ταπεινοφροσύνη του.

Περὶ τοῦ Σωτῆρος ἔλεγεν ὁ Ἰωάννης· «Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. α', 30).

Τὰ ἅγια Θεοφάνεια (6 Ἰανουαρίου)

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. γ', 13—17).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παραγίγνεται¹ ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὸν Ἰορδάνην² πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι³ ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν⁴ αὐτὸν λέγων· Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἐρχῃ πρὸς με; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἀφες

1) Παραγίγνεται = ἐρχεται.

2) Ἰορδάνης εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Παλαιστίνης, διασχίζων αὐτὴν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον.

3) Τοῦ βαπτισθῆναι = εἶνα βαπτισθῇ.

4) Διεκώλυεν = ἐμπόδιζεν, ἀπέτρεπεν.

ἄρτι¹. οὕτω γὰρ πρόπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι² πᾶσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφίσιν αὐτόν. Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς, ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνέφχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν³ καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. Καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἡδόκησα⁴.

Περιεχόμενον.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο διηγείται τὴν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ βάπτισιν τοῦ Σωτῆρος ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου, ὅστις κατ' ἀρχὰς ἐκ σεβασμοῦ καὶ ταπεινοφροσύνης δὲν ἤθελε νὰ βαπτίσῃ τὸν Κύριον, ἀλλ' ὕστερον, ἐπειδὴ ὁ Σωτὴρ ἐπέμενεν, ἐβάπτισεν αὐτόν. Ὁ Ἰησοῦς ἤθελε νὰ ἐκπληρώσῃ πάντας τοὺς τύπους, πάσας τὰς ἐντολάς τῆς παλαιᾶς Διαθήκης.

Ὅτε δὲ ἀνήρχετο ὁ Σωτὴρ ἀπὸ τοῦ ὕδατος, κατήλθεν ἐπ' αὐτόν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν εἰδεί περιστερᾶς. Ἠκούσθη δὲ φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἐκ μέσου τῶν νεφελῶν, λέγουσα· «Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἡδόκησα.

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Αἱ ἐντολαὶ τῆς θρησκείας καὶ οἱ νόμοι τῆς Πατρίδος εἶνε καθήκοντα ἱερά, τὰ ὅποια ἕκαστος ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ. Αὐτὸς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου ἐξετέλεσε πᾶσαν δικαιοσύνην. Πάντες οἱ σοφοὶ καὶ μεγάλοι ἄνδρες ἐσεβάσθησαν τοὺς νόμους τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατρίδος των.

Διὰ τοῦ βαπτίσματος τοῦ Κυρίου ἡγιασθησαν τὰ ὕδατα, ἡ φύ-

1) Ἄφες ἄρτι=ἄφες τώρα, ἄφες με.

2) Πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην=νὰ ἐκτελέσω τὸ δίκαιον, νὰ πληρώσω τὸν νόμον.—Ὁ Σωτὴρ δὲν ἤλθεν, ἵνα καταλύσῃ τὸν νόμον, ἀλλ' ἵνα ἐκτελέσῃ καὶ συμπληρώσῃ αὐτόν.

3) Ὡσεὶ περιστέρα=ὡς νὰ ᾔτο περιστέρα, ἐν μορφῇ περιστέρας.—Ἡ περιστέρα εἶνε σύμβολον τῆς ἀθωότητος, σύμβολον τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

4) Ἐν ᾧ ἡδόκησα=ἐν τῷ ὅποιῳ εὖρον χάριν, ἐπαναπαύομαι, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἔλθῃ ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων.

σις ὅλη. Κατὰ τὴν βάπτισιν τοῦ Σωτῆρος παρουσιάσθησαν καὶ τὰ τρία Πρόσωπα τῆς ἁγίας Τριάδος· ὁ μὲν Πατὴρ λέγων· «Οὐτός ἐστιν ὁ Υἱός μου κτλ.», ὁ δὲ Υἱὸς βαπτιζόμενος, τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κατερχόμενον ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν ἐν εἵδει περιστερᾶς.

Ἀπολυτίκιον. «*὘ν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου Σου, Κύριε, ἡ τῆς Τριάδος ἐφανερῶθη προσκύνησις· τοῦ γὰρ γεννήτορος ἡ φωνὴ προσεμαρτύρει Σοι, ἀγαπητόν Σε Υἱὸν ὀνομάζουσα· καὶ τὸ Πνεῦμα ἐν εἵδει περιστερᾶς ἐβεβαίου τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές· ὁ ἐπιφανείς, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ τὸν κόσμον φωτίσας, δόξα σοι.*»

Τῇ Κυριακῇ μετὰ τὰ Φῶτα.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κεφ. δ', 12—17).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ὁ Ἰωάννης παρεδόθη¹, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρέτ, ἐλθὼν κατόκησεν εἰς Καπερναοῦμ τὴν παραθαλασσίαν² ἐν ὁρίοις³ Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλείμ, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ τοῦ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος· Γῆ⁴ Ζαβουλὼν, καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης⁵, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν. Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει, εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν· Μετανοεῖτε ἥγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

1) Παρεδόθη, δηλ. εἰς τὴν φυλακὴν, κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἡρώδου, τοῦ ὁποίου ἤλεγχε τὴν κακὴν διαγωγὴν.

2) Παραθαλασσίαν, δηλαδὴ παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ.

3) Ἐν ὁρίοις, δηλαδὴ εἰς τὰ ὅρια, εἰς τὰ σύνορα τῶν φυλῶν Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλείμ.

4) Γῆ = χώρα.

5) Ὁδὸν θαλάσσης, δηλ. παρὰ τὴν ὁδόν, ἣτις ὁδηγεῖ πρὸς τὴν θάλασσαν (δηλ. τὴν λίμνην). Εἶνε τοποθεσία τῶν φυλῶν Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλείμ, τῆς ἁνὴ Γαλιλαίας, ἐν ᾗ κατοικοῦν καὶ πολλοὶ ἐθνικοί, διάφοροί λαοί, δι' ὃ καὶ Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν ἐλέγετο. Διὰ ταῦτα λέγει· «ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει», δηλ. ἐν ἀπιστίᾳ, «εἶδε φῶς μέγα», δηλ. τὴν ἀλήθειαν.

Περιεχόμενον

Ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὴν φυλάκισιν τοῦ Ἰωάννου ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ κατόκησεν ἐν τῇ πόλει Καπερναούμ, ἥτις ἦτο παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ. — Ἀπὸ τότε ἤρξατο νὰ κηρύττῃ τὰς θείας αὐτοῦ ἀληθείας λέγων πρὸς τὸν λαόν, ὅστις εὕρισκετο ἐν τῇ σκοτίᾳ, τῇ ἁμαρτίᾳ, «μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν».

Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Ὁ Ἰωάννης καὶ ἐνώπιον τοῦ ἡγεμόνος Ἡρώδου ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἤλεγχεν αὐτόν. — Ἡ ἀλήθεια εἶνε φῶς· πρέπει μετὰ θάρρους νὰ λέγηται αὕτῃ ἐνώπιον παντὸς ἀνθρώπου. Ἡ ἀλήθεια θά λάμπῃ, θά ἐπικρατήσῃ· τὸ ψεῦδος καταπίπτει.

Φυλάκισις, βάσανα, θάνατος εἶνε συνήθως τὸ ἐπὶ γῆς τέλος τῶν προμάχων τῆς ἀληθείας, τῆς πίστεως, τῆς πατρίδος, τοῦ δικαίου. Ὁ Θεὸς ὅμως θά ἀποδώσῃ εἰς αὐτοὺς τὸν στέφανον τῆς ζωῆς καὶ τῆς δόξης. — Τιμὴ καὶ δόξα παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν. — «Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων».

Πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος ἡ ἀνθρωπότης διετέλει ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας, τῆς εἰδωλολατρείας, τῆς ἀμαθείας.

«Μετανοεῖτε,» εἶνε τὸ πρῶτον καὶ κύριον κήρυγμα τοῦ Σωτῆρος.

Ἡ ὑψώσις τοῦ τιμίου Σταυροῦ (14 Σεπτεμβρίου)

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην (κεφ. ιθ', 6—11, καὶ 13—20, καὶ 25—28, καὶ 30—35).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ συμβούλιον ἐποίησαν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι¹. Καὶ παρεγένοντο² πρὸς Πιλάτον, λέγοντες· Σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὕρισκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν³. Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι ἐαυτὸν Υἱόν τοῦ Θεοῦ ἐποίησεν. Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος

1) Ἀπολέσωσι=θανατώσωσι, σταυρώσωσι.

2) Παρεγένοντο=ἦλθον.

τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ Πραιτώριον¹· πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ· Πόθεν εἰ σύ; Ὁ δὲ Ἰησοὺς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ· Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος· Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας² ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοὺς· Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν. Ὁ οὖν Πιλάτος, ἀκούσας τοῦτον τὸν λόγον, ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαβθαθά· Ἦν δὲ Παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα δὲ ὥσει ἔκρη³· καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις· Ἴδε ὁ Βασιλεὺς ὑμῶν. Οἱ δὲ ἐκραύγασαν· Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Τὸν Βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; Ἀπεκρίθησαν οἱ Ἀρχιερεῖς· Οὐκ ἔχομεν βασιλέα, εἰ μὴ Καίσαρα· Τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς, ἵνα σταυρωθῇ· Παρέλαβον δὲ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἤγαγον. Καὶ βαστάζων τὸν Σταυρὸν αὐτοῦ, ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ὃς λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολγοθά, ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν· Ἐγραψε δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ· Ἦν δὲ γεγραμμένον· Ἰησοὺς ὁ Ναζωραῖος, ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. Τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως, ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοὺς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστί, Ἑλληνιστί, Ῥωμαϊστί. Εἰστίκεισαν δὲ παρὰ τῷ Σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαρία ἡ Μαгдаλνὴ.

1) Πραιτώριον, δηλ. τὸ γραφεῖον τοῦ Πιλάτου, ἐπαρχεῖον, δημόσιον οἰκοδόμημα.

2) Οὐκ οἶδας; = δὲν γνωρίζεις;

3) Ἐκρη, δηλαδή ὥρα, δωδεκάτη καθ' ἡμᾶς, μεσημβρία.

Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μετέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα, ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ· Γύναι, ἰδοὺ ὁ υἱός σου. Εἵτα λέγει τῷ μαθητῇ· Ἴδοὺ ἡ μήτηρ σου. Καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια¹. Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς, ὅτι πάντα ἤδη τετέλεστοι, κλίνας τὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα. Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ Σαββάτῳ, ἐπεὶ Παρασκευὴ ἦν, (ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη τοῦ Σαββάτου), ἠρώτησαν² τὸν Πιλάτον, ἵνα κατεαγῶσιν³ αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν. Ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ· ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὥς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη· ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξε⁴, καὶ εὐθὺς ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ. Καὶ ὁ ἑωρακὼς⁵ μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία.

Παρατηρήσεις.

Ἡ ὕψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ εἶνε μία τῶν ὠραιότερων καὶ μᾶλλον χαρμοσύνων ἑορτῶν τῆς Ὁρθοδοξίας. Κατ' αὐτὴν ποιούμεθα ἀνάμνησιν τῆς ὑπὸ τῆς μακαρίας Ἑλένης, τῆς μητρὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου (326 μ.Χ.), εὐρέσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ, τὸν ὁποῖον ὁ τότε ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων Μακάριος ὕψωσεν ἐπὶ ὕψηλῳ τόπου (ἢ ἐπὶ ἄμβωνος), ἵνα ἴδῃ καὶ προσκυνήσῃ αὐτὸν τὸ μέγα πλῆθος τῶν πιστῶν, ὅπερ ἐπὶ τῇ θέᾳ αὐτοῦ ἀνεφώνησε τὸ «Κύριε ἐλέη»

1) Εἰς τὰ ἴδια=εἰς τὴν οἰκίαν του, ὑπὸ τὴν προστασίαν του.

2) Ἠρώτησαν=παρεχάλεσαν.

3) Κατεαγῶσιν (κατάγνυμι) καὶ ἀρθῶσι (αἴρωμαι), δηλαδή, ἵνα συντριβῶσι, θραυσθῶσι, τὰ σκέλη, καὶ σηκώσωσιν ἐκεῖθεν τὰ σώματα.

4) Ἐνυξε (νύσσω)=ἐκέντησεν

5) Ἐωρακὼς εἶναι ὁ Ἰωάννης, ὅστις ὑπῆρξεν αὐτόπτης μάρτυς τῶν παθῶν καὶ τῆς σταυρώσεως τοῦ Κυρίου.

σον». Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, κατὰ τὴν λιτανείαν τοῦ Σταυροῦ, ἡτ'ς τελεῖται μετὰ τὴν δοξολογίαν τοῦ Ὁρθρου, ψαλλομένου τοῦ Τρισαγίου, ἀναφωνοῦμεν πολλάκις κατὰ τὰς γινομένας δεήσεις τὸ «Κύριε ἐλέησον». Περιβάλλομεν δὲ τὸν ἐπὶ δίσκου περιφερόμενον Σταυρὸν διὰ τοῦ εὐώδους φυτοῦ τοῦ Βασιλικοῦ, διότι, ὡς ἡ πρᾶξις ἀναφέρει, τὸ φυτὸν τοῦτο ἐφύετο πλησίον τοῦ κεχωσμένου Σταυροῦ, ἐφ' οὗ σταυρώθη ὁ Κύριος.

Ἡ λιτανεία αὕτη ὑπενθυμίζει ἡμᾶς καὶ τὸ γεγονός, καθ' ὃ ὁ αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος (628 μ. Χ.), κατατροπώσας τοὺς Πέρσας, ἔλαβε παρ' αὐτῶν τὸν τίμιον Σταυρὸν, τὸν ὁποῖον πρὸ 14 ἐτῶν εἶχον οὗτοι ἀρπάσει, καὶ μετὰ πομπῆς μεγάλης εἰσήγαγε τοῦτον εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως. Διὰ τοῦτο ἡ ἑορτὴ αὕτη διὰ τὴν ἐνδοξον κατὰ βαρβάρων νίκην κατήντησεν ἑορτὴ βασιλική.

Τὸ Ἀπολυτίκιον· «Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς Βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωροῦμενος, καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολιτεύμα».

Nizca Μωσον
1911

Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑ⁽¹⁾

Ματθαίου κεφ. ε', ε' και ζ')

1). Οἱ μακαρισμοί (κεφ. ε', στ' 1—12).

Κείμενον.

Ἰδὼν (ὁ Ἰησοῦς) τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος (2), καὶ καθίσαντος αὐτοῦ, προσῆλθόν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτούς, λέγων· Μακάριοι (3) οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι (4), ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν (5). Μακάριοι οἱ πενθοῦντες (6), ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται (7). Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν (8). Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες (9) τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται (10). Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται (11). Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται. Μακάριοι οἱ διωγμένοι (12) ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἰπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδομενοὶ ἕνεκεν ἐμοῦ. Χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω (13) γὰρ ἐδίδωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

Ἑρμηνεία.

1) Ὁ Σωτὴρ, ἰδὼν τοὺς ὄχλους, οἵτινες ἦλθον διὰ νὰ ἀκούσωσι τὴν διδασκαλίαν του, ἀνέβη ἐπὶ τινος ὄρους, καὶ καθίσας ἐκεῖ ἤρξατο τῆς θείας αὐτοῦ διδασκαλίας, ἣτις περιέχεται ἐν τῷ ε' ζ' κεφ. τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου. — Περιέχει δὲ αὕτη τὰ κυριώτερα παραγγέλματα τοῦ Σωτῆρος, τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θαυμασία αὕτη ὁμιλία τοῦ Σωτῆρος ἐγένετο ἐπὶ τινος ὄρους, διὰ τοῦτο καλεῖται «ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία».

2) Ὁρος — Ἦτο λόφος τις ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. Δὲν εἶνε γνωστὸν ποῦ κεῖται. Ἀνῆλθε δὲ ὁ Σωτὴρ ἐπ' αὐτοῦ διὰ νὰ ἔχῃ περὶ ἑαυτὸν τὸν ὄχλον, καὶ διὰ νὰ ἀκούηται καλλίτερον ὁ λόγος του. Τὸ ὄρος τοῦτο καλεῖται «ὄρος τῶν μακαρισμῶν».

3) Μακάριοι = εὐδαίμονες, εὐτυχεῖς.

4) *Πτωχοὶ τῷ πνεύματι*==ταπεινόφρονες. — Πρώτη ἀρετὴ τοῦ χριστιανοῦ πρέπει νὰ ᾔη ἡ ταπεινοφροσύνη.

5) *Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν*==ἡ μέλλουσα ἐν οὐρανοῖς βασιλεία, ἡ μέλλουσα ζωὴ.

6) *Πενθοῦντες*==οἱ λυπούμενοι διὰ τὰ ἁμαρτήματά των, καὶ ἐπομένως μετανοοῦντες δι' αὐτά. Ὁ μετανοῶν διορθοῦται.

7) *Παρακληθήσονται*==θὰ παρηγορηθῶσιν (ὑπὸ τοῦ Θεοῦ).

8) *Τὴν γῆν*==τὴν μέλλουσαν βασιλείαν, τὴν αἰώνιον γῆν.

9) *Πεινῶντες* κ. τ. λ., δηλ. ὅσοι ἐπιθυμοῦσι διακαῶς νὰ ᾔη δίκαιοι.

10) *Χορτασθήσονται*==θὰ ἱκανοποιηθῶσι, θὰ ἀπολαύσῃσι θείας τιμῆς καὶ δόξης ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

11) *Ὡφονται*==θὰ ἴδωσι τὸν Θεὸν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

12) *Δεδιωγμένοι* κ.τ.λ. — Ὁ Σωτὴρ μακαρίζει ἐκείνους, οἵτινες θὰ διωχθῶσιν ἕνεκεν τῆς δικαιοσύνης των, τῆς ἀρετῆς των, οἵτινες θὰ ὀνειδισθῶσι, θὰ ἐμπαιχθῶσι, θὰ διωχθῶσι χάριν τοῦ ὀνόματός του, τῆς διδασκαλίας του, οἵτινες θὰ ἀκούσῃσι ὕβρεις καὶ ψευδεῖς κατηγορίας χάριν αὐτοῦ, ὡς οἱ ἀπόστολοι, οἱ μάρτυρες, οἱ ἅγιοι, οἵτινες ἐδοξάσθησαν καὶ δοξάζονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Χαίρουσι δὲ καὶ ἀγάλλονται ἐν οὐρανοῖς, καὶ λαμβάνουσι πολὺν τὸν μισθόν, μέγαν τὴν εὐράνιον ἀνταμοιβήν.

13) *Ὡτῶ* κτλ. — Παρηγορεῖ καὶ ἐνισχύει ὁ Σωτὴρ τοὺς μαθητάς του, οἵτινες θὰ ὀφίσταντο πολλοὺς διωγμούς, λέγων, ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἐδίωξαν καὶ τοὺς προφῆτας, οἵτινες ἀνεφάνησαν πρὸ αὐτῶν.

2) Οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ὀφείλουσι νὰ ᾔη τὸ ἅλας καὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου (στίχ. 13 - 17).

Κείμενον.

Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας (1) τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ (2), ἐν τίνι ἀλισθησεται; (3). Εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω, καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς (4) τοῦ κόσμου· οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι (5) ἐπάνω ὅρουσιν· οὐδὲ καίρουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον (6), ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ· οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα· καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Ἑρμηνεία.

1) Ὑψος. — Καθώς τὸ ἄλλας χρῶσι μὲν διὰ τὰ ἀλατίζωμεν τὰς τροφάς, διὰ τὰ προφυλάττωμεν αὐτὰς ἀπὸ σήψιν, οὕτω καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ὤφειλον νὰ ἐξέλθωσιν εἰς τὸν κόσμον καὶ κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον. διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἐξωγόνουν, θὰ ἰδίδον ζωὴν εἰς τὴν νεκράν, δηλ. τὴν ἁμαρτωλὸν, ἀνθρωπότητα.

2) *Μωρανθῆναι* δηλ. χάσῃ τὴν ἀλιστικήν του δύναμιν.

3) Ἐν τίνι ἀλισθήσεται; — Διὰ τίνος μέσου, διὰ ποίας ἄλλης ὕλης θὰ ἀναλάβῃ (τὸ ἄλλας) τὴν δύναμίν του; — Δυνατὸν νὰ ἐρμηνευθῇ καὶ οὕτως· διὰ τίνος μέσου θὰ ἀλατισθῇ ἡ γῆ; Μεταφορικῶς δηλοῖ, ὅτι ἐὰν σεῖς οἱ μαθηταὶ μου χάσῃτε τὴν δύναμίν σας, ἐὰν σεῖς δὲν διδάξῃτε τὴν ἀνθρωπότητα, πῶς αὕτη θὰ σωθῇ· ἢ ἐὰν σεῖς οἱ ὅποιοι ἠκούσατε τὴν διδασκαλίαν μου, εἶδετε τὰ θαύματά μου, οἱ ὅποιοι ἐλάβετε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ διδάξῃτε τὸν κόσμον, χάσῃτε τὴν δύναμίν σας, τὸ θάρρος σας, τὴν θείαν χάριν, διὰ τίνος μέσου θὰ ἀποκτήσῃτε αὐτήν;

4) Φῶς. — Σεῖς οἱ μαθηταὶ μου εἰσθε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, σεῖς θὰ φωτίσῃτε τὴν ἀνθρωπότητα, ἡ ὁποία εὐρίσκεται ἐν τῷ σκότει, ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ.

5) *Κρυβῆναι*. — Δὲν δύναται νὰ κρυβῇ ἡ πόλις, ἥτις κεῖται ἐπάνω ὄρους, διότι εἶνε ὑψηλὰ, καὶ φαίνεται πανταχόθεν. Οὕτω καὶ σεῖς οἱ μαθηταὶ μου θὰ ᾔσθε ὁρατοὶ ὑφ' ὄλου τοῦ κόσμου· ὡς διδάσκαλοι δὲ ὀφείλετε νὰ τηρῇτε θέσιν ὑψηλὴν, ἀξιοπρεπῆ.

6) *Μόδιον*. — Εἶναι μέτρον σίτου, κριθῆς κτλ., κοιλόν. Καθὼς τὸν λύχνον δὲν τὸν θέτουν ὑποκάτω τοῦ μοδίου, ἀλλ' ἐπάνω εἰς τὸν λυχνοστάτην διὰ τὰ λάμψη εἰς ὄλους τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ, οὕτω καὶ σεῖς οἱ μαθηταὶ μου δὲν πρέπει νὰ κρύψῃτε τὸ φῶς σας, τὴν διδασκαλίαν σας· δὲν πρέπει νὰ φοβηθῇτε, ἀλλὰ νὰ ἔχητε θάρρος διὰ τὰ φωτίσῃτε τὸν κόσμον· ἀνάγκη νὰ λάμψη τὸ φῶς σας ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν οὗτοι τὰ καλὰ σας ἔργα, τὰ θαύματά σας, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα σας τὸν οὐράνιον, ὅστις προνοεῖ διὰ τὰ δημιουργήματά του, διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου.

§ 3. Ὁ Σωτὴρ συμπληροῖ τὸν μωσαϊκὸν νόμον (στ'ιχ. 17—31).

Κείμενον.

Μὴ νομίσῃτε, ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον (1) ἢ τοὺς προ-

φήτας (2)· οὐκ ἤλθον καταλύσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι (3). Ἀμὴν (4) γὰρ λέγω ὑμῖν· Ἔως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα (6) ἐν ἡ μία κεραία (7) οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. Ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ (8) μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος (9) κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι, ἐὰν μὴ περισσεύσῃ (10) ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων (11), οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ἑρμηνεία.

1) *Νόμον*· δηλ. τὸν μωσαϊκόν, τὸν ἰουδαϊκόν νόμον.

2) *Προφήτας*· ἦτοι τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς προφητείας τῶν προφητῶν.

3) *Πληρῶσαι*=συμπληρῶσαι, τελειῶσαι. — Ὁ Σωτὴρ λέγει, ὅτι δὲν ἤλθε διὰ νὰ καταλύσῃ τὴν μωσαϊκὴν καὶ προφητικὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν τελειοτέραν, ἅμα δὲ καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ αὐτήν.

4) *Ἀμὴν*=βέβαια.

Ἔως ἂν κτλ.=ἕως οὗτοῦ ὑφίσταται ὁ κόσμος, ἦτοι μέχρι τῆς συντελείας αὐτοῦ.

6) *Ἰῶτα*. — Εἶνε τὸ μικρότερον γράμμα τοῦ ἑβραϊκοῦ ἀλφαβήτου.

7) *Κεραία*. — Εἶνε μικρὰ γραμμὴ τιθεμένη εἰς τινα σύμφωνα τοῦ ἑβραϊκοῦ ἀλφαβήτου. Μεταφορικῶς δηλοῖ τὰς μικροτέρας ἐντολάς. Πάντα τὰ παραγγέλματα, πᾶσαι αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ εἶνε ἅγιαι, ἱεραί, τὰς ὁποίας ὀφείλομεν νὰ ἐκτελῶμεν.

8) *Λύσῃ*=καταλύσῃ, παραβῇ.

9) *Ἐλάχιστος*=μικρότατος, μικρὰς τιμῆς ἄξιος. Ἄλλοι ἐρμηνεύουσι τὸ ἐλάχιστος διὰ τοῦ μηδενός, μηδεμιᾶς τιμῆς ἄξιος· ἦτοι, ὅστις ἤθελε παραβῇ μίαν τῶν μικροτέρων ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ παραβαίνωσιν αὐτήν, δὲν θὰ ἔχῃ καμμίαν ἀξίαν καὶ θέσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

10) *Περισσεύσῃ*· δηλ. εἶνε ἀνωτέρα, μεγαλυτέρα, ἢ δικαιοσύνης, ἢ ἀρετῆς, ἀπὸ τὴν ἐξωτερικῶς μόνον διὰ τῶν λόγων δεικνυομένην ἀρετὴν τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων.

11) *Γραμματεῖς*. — Οὗτοι ἦσαν οἱ διδάσκαλοι τῶν Ἑβραίων, οἱ ἐρμηνευταὶ τοῦ Νόμου, οἱ φαινόμενοι ἐξωτερικῶς μόνον εὐσεβεῖς καὶ δίκαιοι· ἐπομένως ἦσαν ὑποκριταί. *Φαρισαῖος*· εἶνε λέξις ἑβραϊκή, καὶ δηλοῖ τὸν *κεχωρισμένον* ἀπὸ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, τὸν ὑποκρινόμενον τὸν δίκαιον, τὸν εὐσεβεῖ. Οἱ Φαρισαῖοι ἦσαν ὑποκριταί.

§ 4. Ὁ Σωτὴρ ἀπαγορεύει πᾶσαν λέξιν ὑβριστικὴν. (Στίχ. 21 — 23).

Κείμενον.

Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις (1), οὐ φονεύσεις, ὅς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. Ἐγὼ δὲ (2) λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ (3), ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὅς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ *Ρακά* (4), ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· (5) ὅς δ' ἂν εἴπῃ *Μωρὲ* (6), ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν (7) τοῦ πυρός.

Ἑρμηνεία.

1) *Τοῖς ἀρχαίοις*· δηλ. ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν ἐρμηνευτῶν τοῦ Νόμου.

2) *Ἐγὼ δὲ* κ.τ.λ. — Ὁ Σωτὴρ συμπληροῖ καὶ τελειοποιεῖ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον. Ἀπαγορεύει δὲ καὶ καταδικάζει τὴν ὀργὴν καὶ πάντα ὑβριστικὸν λόγον, ἐξ οὗ δύναται νὰ προέλθῃ ὁ φόνος.

3) *Εἰκῇ* = ἄνευ λόγου, ἄνευ ἀφορμῆς τινός.

4) *Ρακά*. — Εἶνε λέξις ἑβραϊκή, δηλοῦσα τὸν κουτὸν ἄνθρωπον, τὸν ἄθλιον.

5) *Συνεδρίῳ* = εἰς τὸ ἀνώτατον δικαστήριον.

6) *Μωρὲ* = ἀνόητε, ἄφρον, ἄπιστε.

7) *Γέεννα* τοῦ πυρός. — Μεταφορικῶς εἶνε ἡ αἰώνιος κόλασις. *Γέεννα* κατὰ λέξιν δηλοῖ φάραγγα. Τοιαύτη δὲ τις ἦτο πλησίον τῶν Ἱεροσολύμων, ὅπου οἱ εἰς τὴν εἰδωλολατρειάν πεσόντες Ἰσραηλῖται ἔρριπτον τὰ τέκνα των, θυσιάζοντες αὐτὰ εἰς τὸν θεὸν Μολόχ.

§ 5. Περὶ συνδιαλλαγῆς μετὰ τοῦ πλυσίου.

(Στίχ. 23 — 27).

Κείμενον.

Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν (1) σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον (2), χάκεϊ μνησθῆς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ

δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε, πρῶτον διαλλάγηθι (3) τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. Ἰσθὶ εὐνοῶν (4) τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχύ, ἕως οὗ εἴ ἐν τῇ ὁδῷ (5) μετ' αὐτοῦ· μήποτε σε παραδῷ ὁ ἀντίδικός σου τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς σε παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ (6) καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ. Ἀμήν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην (7).

Ἑρμηνεία.

1) Δῶρον=προσφοράν, θυσίαν.

2) Θυσιαστήριον=ναόν, ἅγια ἅγιον, τόπον θυσίας, ἱερόν.

3) Διαλλάγηθι=συμφιλιώθητι.

4) Ἰσθὶ εὐνοῶν κτλ. — Ἔσο εὐνοικός· συμφιλιώθητι μετὸν ἀντιδικόν σου, τὸν ἐχθρόν σου.

5) Ὁδῷ κ.τ.λ., δηλοῖ ἐφ' ὅσον εἶσαι εἰσέτι εἰς τὸν δρόμον καὶ μεταβαίνεις εἰς τὸ δικαστήριον, πρὶν μεταβῆς εἰς τὸν δικαστήν. Μεταφορικῶς δέ, ἐφ' ὅσον εἶσαι ἐν τῇ ζωῇ.

6) Ὑπηρέτῃ· ἦτοι εἰς τὸν κλητῆρα, χωροφύλακα, εἰς τὰ ὄργανα τῆς ἐξουσίας.

7) Κοδράντην. — Εἶνε λέξις λατινική, δηλοῦσα νόμισμα χαλκοῦν, ἰσοδυναμοῦν πρὸς δύο σχεδὸν λεπτά. — Ἐσχατος κοδράντης=τὸ τελευταῖον λεπτόν.

2 6. Περὶ ὄρκου. (Στίχ. 33—37).

Κείμενον.

Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐκ ἐπιорθήσεις (1), ἀποδώσεις (2) δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως (3)· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι. Ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, Ναί, ναί, οὐ, οὐ· τὸ δὲ περισσὸν (4) τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

Ἑρμηνεία.

1) Ἐπιорθήσεις=νὰ παραβῇς τὸν ὄρκον, τὸν ὁποῖον ἔκαμες εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

2) Ἀποδώσεις κτλ.—Ὁφείλεις νὰ ἐκτελέσῃς τὸν ὅρκον σου, νὰ ἀποδώσῃς πᾶν ὃ, τι ὑπεσχέθῃς μεθ' ὅρκου εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

3) Μὴ ὁμόσῃς ὅλως=νὰ μὴ ὀρκισθῇς ὅλως διόλου.—Ὁ Σωτὴρ ἀπαγορεύει ἐντελῶς τὸν ὅρκον.—Οἱ Ἑβραῖοι ὠρkiζοντο εἰς τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν, τὰ Ἱεροσόλυμα, τὴν κεφαλὴν.—Ὁ Σωτὴρ παραγγέλλει, ὅτι δὲν ἔχομεν κανέν δικαίωμα νὰ ὀρκιζώμεθα μήτε εἰς τὸν οὐρανόν, διότι εἶνε θρόνος τοῦ Θεοῦ, μήτε εἰς τὴν γῆν, ἥτις εἶνε τρόπον τινὰ ὑποπόδιον αὐτοῦ, μήτε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, διότι εἶνε πόλις τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἥτοι τοῦ δημιουργοῦ πάντων τῶν δημιουργημάτων, εἶνε ὁ ναός του ἐν αὐτῇ, μήτε εἰς τὴν κεφαλὴν, διότι δὲν ἔχομεν κανέν δικαίωμα ἐπ' αὐτῆς, δὲν δυνάμεθα νὰ μεταβάλλωμεν αὐτήν. Ὁ ὀρκιζόμενος εἰς τὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ ὀρκίζεται εἰς αὐτὸν τὸν δημιουργόν.—Ἐπίσης ὀφείλομεν ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ νὰ μὴ ὀρκιζώμεθα εἰς τοὺς ἁγίους, εἰς τοὺς γονεῖς μας, εἰς προσφιλῆ καὶ σεβαστὰ πρόσωπα, εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας κτλ.—Ὁ λόγος μας πρέπει νὰ ᾔνῃ ναι ἢ ὄχι.

4) Περισσὸν κτλ.—Ὅταν λέγωμεν περισσότερον ἀπὸ τὸ ναι ἢ τὸ ὄχι, ὅταν ὀρκιζώμεθα, ὅταν ὑποσχώμεθα πολλά, χωρὶς νὰ σκεπτόμεθα, τότε ταῦτα πηγάζουσιν ἐκ τοῦ πονηροῦ, δὲν φανερόνουςιν εἰλικρινῆ χαρακτῆρα. Ὁ χριστιανὸς ὀφείλει νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθειαν, χωρὶς νὰ ὀρκίζεται.

§ 7. Περὶ ἀνεξικακίας. (Στίχ. 38—43).

Κείμενον.

Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ (1), καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ (2) ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγὸνα, στρέφον (3) αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι (4) καὶ τὸν χιτῶνά (5) σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον (6)· καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει (7) μίλιον (8) ἐν, ὑπάγε μετ' αὐτοῦ δύο· τῷ αἰτοῦντί σοι δίδου· καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

Ἑρμηνεία.

1) Ὅφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ κτλ.—Οἱ Ἰουδαῖοι ἐξεδικοῦντο τοὺς ἐχθρούς των. Ἀνταπέδιδον κακὸν ἀντὶ κακοῦ. Σκοπῶς ὁ Μωϋσῆς εἶχε διατάξει τὴν ἐκδίκησιν διὰ νὰ μὴ συγχρωτίζωνται οἱ

Ἰουδαῖοι μετὰ τῶν ἀλλοφύλων καὶ εἰδωλολατρῶν, καὶ οὕτω νὰ μὴ περιπέσωσιν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν. Ὁ Σωτὴρ ὁμοῦ παραγγέλλει νὰ ἔχωμεν ὑπομονήν, νὰ ὑποχωρῶμεν εἰς τὴν βίαν, νὰ εἴμεθα πρᾶτοι, μακρόθυμοι· νὰ δίδωμεν τόπον εἰς τὴν ὀργὴν καὶ τὴν βίαν τοῦ ἐχθροῦ μας.

2) *Ἰφ' πονηρῶ*—εἰς τὸν κακὸν ἄνθρωπον, τὸν ἐκδικητικόν, τὸν μοχθηρόν.

3) *Στρέψον*—ἤτοι ὑποχώρησον· φανού ἐπιεικής· προτίμησον νὰ ραπισθῇς· μὴ ἀντεκδικήσης.

4) *Κριθῆναι*—νὰ σε σύρῃ εἰς τὸ δικαστήριον.

5) *Χιτών*—ὑποκάμισον.

6) *Ἰμάτιον*—ἐπανωφόριον, ἐξωτερικὸν ἔνδυμα. Ἦτοι παρὰ νὰ ὑβρίζῃσαι καὶ νὰ σύρῃσαι εἰς τὰ δικαστήρια, ὑποχώρησον, ἔστω καὶ μὲ ζημίαν σου χρηματικὴν.

7) *Ἀγγραεῦσαι*· ἤτοι ἐξαναγκάσει νὰ μεταφέρῃς ἀντικείμενόν τι ἀπὸ ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο, ἢ νὰ ἐκτελέσῃς ὑπηρεσίαν τινὰ βαρεῖαν διὰ τῆς βίας.

8) *Μίλιον*—1000 βήματα· τοπικόν τι διάστημα.

§ 8. Περὶ τῆς πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀγάπης.

(Στίχ. 43—48).

Κείμενον.

Ἠκούσατε ὅτι ἐρέθη Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου (1), καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν· ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε (2) τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων (3) ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ Πατρὸς ἡμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι (4) τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; καὶ ἐὰν ἀσπάσσησθε (5) τοὺς φίλους ὑμῶν μόνον, τί περὶ σσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσι; Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι (6), ὥσπερ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν.

Ερμηνεία.

1) *Πλησίον*.—Κατὰ τοὺς Ἑβραίους *πλησίον* ἐθεωρεῖτο μόνον

συγγενής, ὁ φίλος, ὁ συμπολίτης, ὁ ὁμόφυλος καὶ ὁμόθρησκος. Καὶ τὴν ἐντολὴν ταύτην σκοπῶν εἶχε δώσει ὁ Μωϋσῆς εἰς τοὺς Ἰουδαίους διὰ νὰ ἀποφεύγῃ τὴν σχέσιν μετὰ τῶν ἀλλοφύλων, διὰ νὰ διατηρηθῇ ἡ λατρεία τοῦ ἐνὸς Θεοῦ. Κατὰ τὸν χριστιανισμόν ὅμως πλησίον εἶναι πᾶς ἄνθρωπος, καὶ αὐτὸς ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν. Ὁ χριστιανισμὸς κηρύττει ὡς ἀπαραίτητον καθῆκον τὴν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ἀγάπην. Ὁ Σωτὴρ συνεχώρησε τοὺς σταυρώσαντας αὐτόν, εἰπὼν· «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδας· τί ποιοῦσιν» Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία διακρίνεται τῶν ἄλλων θρησκειῶν οὐ μόνον ὡς πρὸς τὸ ὀρθόν καὶ τὸ θεῖον τῶν δογμάτων αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰς ἐντολάς, καὶ μάλιστα τὴν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀγάπην.

2) *Καλῶς ποιεῖτε*—εὐεργετεῖτε.

3) *Ἐληθεζόντων*—ὑβριζόντων, βλαπτόντων.

4) *Τελῶναι*.—Οὗτοι ἦσαν οἱ συλλέγοντες τοὺς φόρους, οἱ εἰσπράκτορες. Πολλοὶ τούτων ἠγόραζον τοὺς φόρους μιᾶς ὅλης ἐπαρχίας ἀντὶ ὀρισμένου τινὸς ἐπιδόματος, παρεχομένου εἰς τὸ ρωμαϊκὸν κράτος, τὸ ὅποιον τότε εἶχε κυριεύσει ὅλον σχεδὸν τὸν τότε γνωστὸν κόσμον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τελῶναι οὗτοι ἐπίεζον τοὺς φορολογουμένους, καὶ ἀπῆτουν πολλὰ καὶ ἔπραττον ἀδικίας, διὰ τοῦτο μεταφορικῶς *τελώνης* δηλοῖ τὸν ἄδικον, τὸν πλεονέκτην.

5) *Ἀσπάσθητε*—χαιρετᾶτε, φέρεσθε φιλικῶς.

6) *Τέλειοι*.—Καὶ οἱ τελῶναι, ἤτοι οἱ ἄδικοι καὶ σκληροὶ ἄνθρωποι, ἀγαπῶσι καὶ χαιρετῶσι τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς, τοὺς συγγενεῖς των.—Λοιπόν, ἐὰν ὑμεῖς οἱ μαθηταὶ μου, ἀγαπᾶτε μόνον τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τότε δὲν πράττετε τίποτε περισσότερον ἢ ὅ, τι πράττουσιν οἱ τελῶναι. Διὰ τοῦτο παραγγέλλω νὰ γένησθε ὑμεῖς τέλειοι, ἀνώτεροι, ἀγαπῶντες καὶ τοὺς ἐχθροὺς σας, καθὼς καὶ ὁ οὐράνιος Πατὴρ εἶναι τέλειος, πανάγαθος.

§ 9. Περὶ ἐλεημοσύνης (κεφ. 5' στίχ. 1—5).

Κείμενον.

Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς (1)· εἰ δὲ μὴ γε (2), μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ Πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς (3) ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς (4) καὶ ἐν ταῖς ρύμαις (5), ὅπως δο-

Ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία

12

ξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι (6) τὸν μισθὸν αὐτῶν· σοῦ δὲ ποιούντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνῶτω (7) ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

*Ερμηνεία.

1) *Πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς* = ὅπως παρατηρηθῇτε ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ θαυμάσωσι, διότι εἴσθε δῆθεν ἐλεήμονες. Ἡ δοτ. αὐτοῖς εἶνε ποιητικὸν αἵτιον = ὑπ' αὐτῶν.

2) *εἰ δὲ μὴ γε* — δηλ. ἐὰν δὲ δὲν προσέχητε νὰ μὴ κάμνητε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν πρὸ τῶν ἀνθρώπων, τότε δὲν ἔχετε μισθὸν παρὰ τῷ οὐρανίῳ Πατρί.

3) *Μὴ σαλπίσσης* = νὰ μὴ διακηρύξης, νὰ μὴ ἐπιδειχθῇς. Οἱ Φαρισαῖοι ἐσάλπιζον, ἀνῆγγελλον διὰ σαλπίγκων, ὅτι θὰ διανείμουν ἐλεημοσύνας. Αἱ σάλπιγκες ἦσαν τότε ἐν χρήσει, ὡς σήμερον εἶνε οἱ κώδωνες.

4) *Ρύμη* = ὁδός.

5) *Ἀπέχουσι τὸν μισθὸν* = λαμβάνουσι πλήρη τὸν μισθόν, τὴν ἀνταπόδοσιν, ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ. Δὲν ἀναμένουσι τὴν θείαν ἀνταμοιβὴν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ. Ὡς μισθὸν ἔχουσι τὴν ἐπιδείξιν καὶ τοὺς προσωρινούς ἐπαίνους τοῦ κόσμου.

7) *Μὴ γνῶτω* κτλ. Ἄς μὴ γνωρίζῃ τὴν ἐλεημοσύνην μηδὲ ὁ πλησιέστερος συγγενής σου ἢ ὁ φίλος. Οὔτε σὺ ὁ ἴδιος νὰ καυχᾶσαι καὶ νὰ λέγῃς καθ' ἑαυτὸν, ὅτι ἔκαμες ἐλεημοσύνην.

§ 10. Περὶ προσευχῆς (στίχ. 5—16).

Κείμενον.

Καὶ ὅταν προσεύχη, οὐκ ἔσῃ ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν (1) ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἐστῶτες (2) προσεύεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δέ, ὅταν προσεύχη, εἰσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου (3), καὶ, κλείσας τὴν θύραν σου, πρόσευξαι τῷ Πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ (4).

Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε (5), ὥσπερ οἱ ἐθνικοὶ (6). δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. Μὴ οὖν

ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὃν χρεῖαν ἔχετε, πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. Οὕτως (7) οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· Πάτερ (8) ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς (9), ἁγιασθήτω (10) τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου (11), γεννηθῇ τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ (12) καὶ ἐπὶ γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον (13) δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα (14) ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς (15) ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι (16) ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ· ὅτι (17) σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· Ἀμήν (18).— Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε (19) τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα (20) αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Ἑρμηνεία.

- 1) Φιλοῦσιν=ἀγαπῶσιν, ἐπιθυμοῦσιν, ἀρέσκονται.
- 2) Ἐστῶτες.—Οἱ Φαρισαῖοι διὰ νὰ ἐπιδειχθῶσι, διὰ νὰ δείξωσιν, ὅτι εἶνε εὐσεβεῖς, προσηύχοντο ἰστάμενοι καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁδῶν, καὶ εἰς τὰς γωνίας τῶν πλατειῶν, ὅπου ἦτο κόσμος πολὺς, διὰ νὰ τοὺς ἴδῃ.
- 3) Ταμεῖον=δωμάτιον μικρόν, μέρος ἰδιαιτέρον, πρὸς φύλαξιν χρημάτων καὶ πολυτίμων ἀντικειμένων, πρὸς προσευχὴν.
- 4) Ἐν τῷ φανεροῦ· δηλ. κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν, ὅτε αἱ πράξεις ἐκάστου θὰ φανερωθῶσιν.
- 5) Βατιτολογήσητε=πολυλογήσητε, φλυαρήσητε, λέγοντες πολλὰ καὶ ἀκατάληπτα, ἄνευ προσοχῆς, ἄνευ κατανύξεως.
- 6) Ἐθνικοὶ=εἰδωλολάτραι.
- 7) Οὕτως=τοιουτοτρόπως. Ὁ Σωτὴρ δίδει καὶ διδάσκει τὸν τύπον τῆς προσευχῆς.
- 8) Πάτερ ἡμῶν κτλ.—Ἡ θεία καὶ σύντομος, ἀλλὰ λίαν περιεκτικὴ αὕτη προσευχή ὀνομάζεται Κυριακὴ προσευχή, διότι διέταξεν αὐτὴν ὁ Κύριος.—Πατέρα δὲ καλοῦμεν τὸν Θεόν, διότι εἶνε δημιουργὸς ἡμῶν, προνοητής, πανάγαθος· ἡμεῖς εἴμεθα τέκνα αὐτοῦ.
- 9) Ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.—Ὁ Θεὸς εἶνε πανταχοῦ παρὼν· λέγεται δέ, ὅτι κατοικεῖ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, πρὸς δῆλωσιν τοῦ μεγαλείου, τῆς θεότητος αὐτοῦ, εὐρισκομένου ὑπεράνω τοῦ φθαρτοῦ τούτου κόσμου.

10) Ἀγιασθήτω=εἴθε νὰ διατηρηθῇ ἅγιον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, νὰ μὴ βλασφημῇται· ἐπομένως νὰ δοξάζεται.

11) Βασιλεία=τὸ βασίλειον, ὁ νομος, αἱ ἐντολαί, τὸ πολίτευμα τοῦ Θεοῦ, τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀγαθόν.

12) Ἐν οὐρανῷ.— Καθὼς γίνεται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, οὕτω δεόμεθα νὰ γείνη τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

13) Ἄστρος ἐπιούσιος=καθημερινὸς ἄστρος, τροφή, τὰ πρὸς συντήρησιν ἡμῶν μέσα.

14) Ὁφειλήματα=ἁμαρτίας.

15) Εἰσενέγκης εἰς πειρασμόν.— Ὁ Θεὸς δὲν πειράζει τὸν ἄνθρωπον διὰ νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸ κακόν, ἀλλ' ἀπλῶς μᾶς δοκιμάζει, διὰ νὰ ἴδῃ ἂν εἴμεθα πιστοί, σταθεροί εἰς αὐτόν. Παρακαλοῦμεν δὲ τὸν Θεὸν οὐ μόνον νὰ μὴ μας φέρῃ εἰς τοιαύτην τινὰ δοκιμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν, δυνατόν, ὡς ἄνθρωποι νὰ ἁμαρτήσωμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς ἐνισχύῃ, ὥστε νὰ μὴ περιπίπτωμεν εἰς πειρασμόν.

16) Ρῦσαι=νὰ μᾶς σώσῃς ἀπὸ τοῦ πονηραῦ, ἀπὸ τοῦ κακοῦ, ἀπὸ τοῦ διαβόλου.

17) Ὅτι=διότι. Ἡμεῖς προσευχόμεθα πρὸς Σέ, τὸν Θεὸν καὶ πατέρα ἡμῶν, καὶ παρὰ Σοῦ ζητοῦμεν τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, διότι ἰδική σου εἶνε ἡ βασιλεία, ἡ δυνάμις καὶ ἡ δόξα, πάντοτε, αἰωνίως.

18) Ἀμήν. Εἶνε λέξις ἑβραϊκὴ. Τιθεμένη ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως δηλοῖ «βέβαια», εἶνε δηλ. μόριον βεβαιωτικόν· ἐν τέλει δὲ τῆς προτάσεως, ὡς ἐνταῦθα, δηλοῖ «εἶθε»· εἶνε δηλ. μόριον εὐκτικόν· εἶθε νὰ εἰσακουσθῇ ἡ προσευχὴ καὶ ἡ δέησις ἡμῶν.

19) Ἀφῆτε=συγχωρήσητε.

20) Παραπτώματα=σφάλματα, ἁμαρτίας.— Ὁρος ἀπαραίτητος τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν μας εἶνε ἡ συγχώρησις τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ πλησίον μας, τοῦ ἁμαρτήσαντος πρὸς ἡμᾶς.

§ 11. Περὶ νηστείας (στίχ. 16—18).

Κείμενον. (1)

Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὥστε οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποὶ· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

Σὺ δὲ νηστεύων, ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

¶ 1) Τὰς ἐρμηνευτικὰς σημειώσεις τοῦ 5' κεφ. στίχ. 16 — 22 ἴδε ἐν Εὐαγγελίῳ Κυριακῆς Τυροφάγου σελ. 137 καὶ 138.

§ 12. Περὶ φιλαργυρίας καὶ πλεονεξίας (στ. 19—25).

Κείμενον. (1)

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ ὅπου οὔτε σὴς, οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν, οὐδὲ κλέπτουσιν· Ὁπου γὰρ ἔστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν. Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμὸς· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμὸς σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον; Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίαις δουλεῖν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ τοῦ ἐνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἐτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεῖν καὶ μαμμωνᾷ.

1) Τὰς ἐρμηνευτικὰς σημειώσεις τοῦ 5' κεφ. ἀπὸ τοῦ στίχ. 22—33 ἴδε ἐν Εὐαγγελίῳ τρίτης Κυριακῆς Ματθαίου σελ. 45—47.

§ 13. Περὶ τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ (στ. 25—34).

Κείμενον.

Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίνητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσθητε. Οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεόν ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; Τίς ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; Καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβά-

λετο ὡς ἐν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίθανον βαλλόμενον ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφί ὑσιν, οὐ πολλῶ· μάλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; Μὴ οὖν μεριμνήσητε, λέγοντες· τί φάγωμεν· ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι χρῆζετε τούτων ἁπαντῶν· ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Μὴ οὖν μεριμνήσητε (1) εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς· Ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία (2) αὐτῆς.

Ἑρμηνεία. (*Ἴδε σελ. 45—47).

1) *Μὴ μεριμνήσητε.*—Ὁ Σωτὴρ δὲν ἀπαγορεύει τὴν μέριμναν, τὴν ἐργασίαν, τὴν φροντίδα, τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν διὰ τὴν συντήρησιν ἡμῶν. Ἀλλ' ὁ νοῦς μας δὲν πρέπει νὰ ᾔνε ἀφωσιωμένος μόνον εἰς τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν καὶ τὰ ἐνδύματα.

2) *Κακία*=ἐνόχλησις, ἡ ζῆλη. Ἐκάστη ἡμέρα ἔχει τὰς φροντίδας τῆς, τὰς ἐνοχλήσεις. Ἀρκετὴ ἡ καθημερινὴ ζῆλη καὶ φροντίς.

§ 14. Περὶ κατακρίσεως (κεφ. ζ' στιχ. 1—7).

Κείμενον.

Μὴ κρίνετε (1), ἵνα μὴ κριθῆτε (2)· ἐν ᾧ γὰρ κρίματι (3) κρίνετε, κριθήσεσθε· καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ (4) μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. Τί δὲ βλέπετε τὸ κάρφος (5) τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς ἑρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου· καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις (6) ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. Μὴ δῶτε τὰ ἅγια (7) τοῖς κυσὶ (8)· μὴδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας (9) ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν χοίρων (10), μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν (11)· καὶ στραφέντες, ῥήξωσιν (12) ὑμᾶς.

Ἑρμηνεία.

1) *Κρίνετε*=κατακρίνετε, κακολογεῖτε, συκοφαντεῖτε.

2) *Κριθῆτε* = κατακριθῆτε, τιμωρηθῆτε ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ καὶ ἡ κοινωνία κατακρίνει καὶ καταδικάζει τοὺς συκοφάντας, τοὺς ὑβριστάς, τοὺς κακουργοῦντας τὸν πλησίον.

3) *Ἐν ᾧ κρίματι* = μὲ ὅποιον κατάκριμα, μὲ ὅποιον κατακριτικὸν τρόπον.

4) *Ἐν ᾧ μέτρῳ* κτλ. — Ὅπως μετρεῖς, δηλ. λογαριάζεις, τὴν ἀξίαν τοῦ ἄλλου, κακολογῶν αὐτόν, καταφρονῶν καὶ ἐμπαίζων τὴν θέσιν του, τὰ τυχόν ἐλαττώματά του, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Θεὸς θὰ μετρήσῃ τὴν ἀξίαν σου, θὰ σὲ τιμωρήσῃ κτλ.

5) *Κάρφος* = ξυλαράκι. — Μεταφορικῶς δηλοῖ τὸ μικρὸν ἐλάττωμα.

6) *Διαβλέψεις* = θὰ ἴδῃς καθαρὰ καὶ καλά. Μεταφορικῶς δηλοῖ, ὅτι, ὅταν ὁ ἄνθρωπος διορθώσῃ τὰ σφάλματά του, τότε θὰ ἦνε εἰς καλλιτέραν θέσιν νὰ διορθώσῃ τὰ σφάλματα τοῦ πλησίον.

7) *Ἄγιον* = θεῖον λόγον, καλὴν διδασκαλίαν, συμβουλήν.

8) *Κυοί* = εἰς τοὺς κύνας. Μεταφορικῶς δηλοῖ τοὺς ζῶντας ἐν ἀσεβείᾳ, τοὺς κακοὺς.

9) *Μαργαρίται*. — Μεταφορικῶς ἐννοεῖται ἡ διδασκαλία τοῦ Σωτῆρος.

10) *Χοίρους*. — Ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ τοὺς ἀκαθάρτους, τοὺς ἀδιορθώτους ἀνθρώπους, οἵτινες εἶνε ἀνάξιοι νὰ δεχθῶσι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, οἵτινες περιφρονοῦσι τὰς συμβουλὰς τῶν ἀνωτέρων των.

11) *Ἐν τοῖς ποσὶ* = διὰ τῶν ποδῶν.

12) *Ρήξωσι* = σχίσωσι, κατασπαράξωσι. Μεταφορικῶς δηλοῖ, ὅτι οἱ κακοὶ ἄνθρωποι οὐ μόνον δὲν θέλουσι νὰ διορθωθῶσι διὰ τῶν παραγγελμάτων τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν κηρύκων αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦναντίον ὑβρίζουσι, καταδιώκουσι, περιφρονοῦσι καὶ τέλος φονεύουσιν αὐτούς.

§ 15. Ὁ Θεὸς εἰσακούει τῶν δεήσεων τῶν εὐσεβῶν αὐτοῦ τέκνων (στῖχ. 7—12).

Κείμενον.

Αἰτεῖτε (1) καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε καὶ εὕρηστέ· κρούετε (2) καὶ ἀνοιγήσεται (3) ὑμῖν. Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. Ἡ τίς ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃν ἐὰν αἰτήσῃ (4) ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει.

αὐτῶ; καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῶ; Εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα (6) ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. Πάντα οὖν ὅσα θέλητε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται (6).

Ἑρμηνεία.

- 1) Αἰτεῖτε, δηλ. τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ.
- 2) Κρούετε, ἥτοι θερμῶς, ἐν ὑπομονῇ καὶ εὐσεβείᾳ, ζητεῖτε τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ.
- 3) Ἀνοιγέσεται· ἐννοεῖται ἡ θύρα τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ. Μεταφορικῶς δηλοῖ, ὅτι ὁ Θεὸς εἰσακούει τῶν δικαίων καὶ δυνατῶν παρακλήσεων τῶν ἀνθρώπων.
- 4) Ὅν ἐὰν αἰτήσῃ κτλ.=παρὰ τοῦ ὁποίου ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἤθελε ζητήσῃ.
- 5) Οἴδατε δόματα κτλ.=γνωρίζετε νὰ διδῇτε ἀγαθὰ πράγματα.
- 6) Νόμος καὶ Προφῆται.— Ἡ διδασκαλία τῆς ἁγίας Γραφῆς συγκεντροῦται ἐν τούτῳ, ὅτι ὀφείλομεν νὰ λατρεύωμεν τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον.— Ὅλοι αἱ διατάξεις τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν Προφητῶν ἀπέβλεπον εἰς τοῦτο· ὅτι ὀφείλομεν νὰ φερώμεθα πρὸς τὸν πλησίον, καθὼς θέλομεν καὶ οὗτος νὰ φέρηται πρὸς ἡμᾶς. Ὁ σὺ μισεῖς ἐτέρῳ μὴ ποιήσης.

§ 16. Ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ τὴν ἀρετὴν εἶνε δύσκολος. Προσοχὴ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν (στίχ. 13—23).

Κείμενον.

Εἰσελθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης (1)· ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη (2) καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδός, ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· ὅτι στενὴ ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδός, ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν (3), καὶ ὀλίγοι εἰσιν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν. Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν (4), οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσὶ λύκοι ἄρπαγες. Ἀπὸ τῶν καρπῶν (5) αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε (6) αὐτούς. Μὴ τι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλήν, ἢ ἀπὸ τριβόλων (7), σῦκα;

Οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ. Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. Πᾶν δένδρον (10), μὴ ποιοῦν καρπὸν καλόν, ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. Ἄρα γε ἀπὸ τῶν καρπῶν (11) αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. — Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται (12) εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Πολλοὶ ἐροῦσί (13) μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν (14) καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω (15) αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.

*Ερμηνεία.

1) Διὰ τῆς στενῆς πύλης, δηλ. δι' ἀγῶνος, διὰ κόπου. Ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν ἀρετὴν εἶνε δυσχερής.

2) Πλατεῖα ἡ πύλη κτλ. Ἡ ὁδὸς πρὸς τὸ κακὸν εἶνε εὐκολος, πλατεῖα.

3) Ζωὴν = τὴν αἰώνιον ζωὴν. Ἀπαιτεῖται κόπος, ἐργασία, ἐπιμονὴ καὶ ὑπομονὴ διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τις τὸ ἀγαθόν, τὴν αἰώνιον ζωὴν.

4) Ψευδοπροφητῶν. — Ψευδοπροφήτας ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ τοὺς ψευδοδιδασκάλους, τοὺς ὑποκριτάς, οἵτινες ἐξωτερικῶς φαίνονται ἀγαθοί, ἀθῶοι ὡς πρόβατα, ἐσωτερικῶς δὲ εἶνε πονηροί, ἀπατεῶνες.

5) Καρπῶν, δηλ. ἔργων.

6) Ἐπιγνώσεσθε = θὰ γνωρίσητε αὐτοὺς καλῶς, θὰ τοὺς διακρίνητε.

7) Τρίβολοι. — Εἶνε χόρτον, θάμνος, ἄγριον. Δηλ. καθὼς ἀπὸ τὰς ἀκάνθας δὲν δύναται τις νὰ περιμένῃ, ὅτι θὰ συλλέξῃ ὡς καρπὸν σταφυλὴν, ἣ ἀπὸ τοὺς τριβόλους σῦκα, οὕτω δὲν ἀναμένει τις ἀπὸ τὸν κακὸν ἄνθρωπον ἔργα ἀγαθὰ.

8) Σαπρὸν = σεσηπός, νοσηρόν.

9) Πονηροὺς = κακοὺς, ἀθλίους.

10) Πᾶν δένδρον κ.τ.λ. — Μεταφορικῶς δηλοῖ ὁ Σωτὴρ, ὅτι οἱ κακοὶ καὶ ἄχρηστοι καὶ ὑποκριταὶ θὰ τιμωρηθῶσι, θὰ καταδικασθῶσιν εἰς κόλασιν αἰώνιον.

11) Ἀπὸ τῶν καρπῶν = ἥτοι ἀπὸ τῶν ἔργων. Ἐκαστος θὰ

κριθῇ κατὰ τὰ ἔργα του. *Ο,τι ἂν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θὰ θερίσῃ.

12) *Εἰσελεύσεται*==θὰ εἰσέλθῃ· καὶ ἐπομένως θὰ κληρονομήσῃ τὴν αἰώνιον ζωὴν.

13) *Ερῶσι κτλ. Θὰ εἴπωσι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς δευτέρας παρουσίας.

14) *Προεφητεύσαμεν* κτλ., δηλ. ἐδιδάξαμεν μὲ τὸ ὄνομά σου, ἐπροφητεύσαμεν, προβάλλοντες τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι δῆθεν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς δυνάμεώς του ἐκθάλλομεν δαιμόνια καὶ ἐνεργοῦμεν πολλὰ θαύματα.

15) *Ὁμολογήσω==δημοσίᾳ, ἐν τῷ φανερῷ θὰ εἴπω.

§ 17. **Ὁ Σωτὴρ παραβάλλει τὸν μὲν πιστὸν πρὸς οἰκοδόμημα στερεόν, τὸν δὲ ἄπιστον πρὸς οἰκοδόμημα ἄνευ θεμελίων* (στίχ. 24—29).

Κείμενον.

Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιῇ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν (1) καὶ κατέβη ἡ βροχὴ (2) καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἐπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμιον (3)* καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἐπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν (4) τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν· καὶ ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη.

Καὶ ἐγένετο ὅτε συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξ-επλήσσαντο (5) οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων (6), καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

*Ερμηνεία.

1) *Επὶ τὴν πέτραν, δηλ. ἐπὶ στερεοῦ ἐδάφους, ἐπὶ ἀσφαλοῦς θεμελίου. Μεταφορικῶς ἐννοεῖται ἡ πίστις ἢ ἀκράδαντος, ἢ σταθερά.

2) *Βροχὴ, ποταμοί, ἄνεμοι.* — Ὁ Σωτὴρ ἐννοεῖ τοὺς διωγμοὺς,

